॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ಅಟ್ಠಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಮೇತ್ತಾವಗ್ಗೋ

೧. ಮೇತ್ತಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ಅಟ್ಠಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ವಡ್ಢಿತಾಯಾ**ತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾಯ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾಯಾ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಬಹುಲೀಕರಣೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಿತಾಯ। **ಯುತ್ತಯಾನಸದಿಸಕತಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಯುತ್ತಆಜಞ್ಞಯಾನಂ ಛೇಕೇನ ಸಾರಥಿನಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತಾರಹತಂ ಗಮಿತಾಯ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾಯಾ**ತಿ ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಾರೇಹಿ ಪತಿ ಪತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಅವಿಜಹಿತಾಯ। **ಸಮನ್ತತೋ ಚಿತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಚಯಂ ಗಮಿತಾಯ। ತೇನಾಹ "**ಉಪಚಿತಾಯಾ**"ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮಾರದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಗತಾಯ।

ಯೋ ಚ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವಯತೀತಿಆದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ಗಹಟ್ಠೋ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವಾ। **ಮೇತ್ತ**ನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ।

ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಭಾವನಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ಅಸುಭಭಾವನಾದಯೋ ವಿಯ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕದೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಅನವಸೇಸಫರಣವಸೇನ ಅನೋಧಿಸೋ ಫರಣವಸೇನ ಚ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಪಗುಣಭಾವನಾವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। **ತನೂ ಸಂಯೋಜನಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಮೇತ್ತಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಸುಖೇನೇವ ಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಾದಯೋ ಪಹೀಯಮಾನಾ ತನೂ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಞ್ಚ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಮಾನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಆನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏಕಮ್ಪಿ ಚೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಬಲೇನ ಸುಟ್ಠು ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಬ್ಯಾಪಾದತಾಯ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಅದೂಸಿತಚಿತ್ತೋ। **ಮೇತ್ತಾಯತೀ**ತಿ ಹಿತಫರಣವಸೇನ ಮೇತ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ಕುಸಲೀ**ತಿ ಅತಿಸಯೇನ ಕುಸಲವಾ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ, ಪಟಿಘಾದಿಅನತ್ಥವಿಗಮೇನ ಖೇಮೀ। **ಸಬ್ಬೇ ಚ ಪಾಣೇತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೋ। **ಮನಸಾನುಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಏಕಸತ್ತವಿಸಯಾಪಿ ತಾವ ಮೇತ್ತಾ ಮಹಾಕುಸಲರಾಸಿ, ಸಬ್ಬೇ ಪನ ಪಾಣೇ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಂ ವಿಯ ಹಿತಫರಣೇನ ಮನಸಾ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಪಹುಕಂ ಪಹುಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಅಪರಿಯನ್ತಂ ಚತುಸಟ್ಠಿಮಹಾಕಪ್ಪೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಉಳಾರಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅರಿಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋವ ಕರೋತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ। **ಸತ್ತಭರಿತ**ನ್ತಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಅವಿರಳಂ, ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನೀತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೨೦) ಲೋಕಸ್ಸ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಕಾರಣಾನಿ। ನಿಪ್ಫನ್ನಸಸ್ಸತೋ ನವ ಭಾಗೇ ಕಸ್ಸಕಸ್ಸ ದತ್ವಾ ರಞ್ಞಂ ಏಕಭಾಗಗ್ಗಹಣಂ **ದಸಮಭಾಗಗ್ಗಹಣಂ**। ಏವಂ ಕಸ್ಸಕಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಸಸ್ಸಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಸಸ್ಸಸಮ್ಪಾದನೇ ಮೇಧಾವಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ತತೋ ಓರಭಾಗೇ ಕಿರ ಛಭಾಗಗ್ಗಹಣಂ ಜಾತಂ। **ಛಮಾಸಿಕನ್ತಿ** ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ಮಾಸಾನಂ ಪಹೋನಕಂ। **ಪಾಸೇತೀತಿ** ಪಾಸಗತೇ ವಿಯ ಕರೋತಿ। ವಾಚಾಯ ಪಿಯಂ ವಾಚಾಪಿಯಂ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ **ವಾಚಾಪೇಯ್ಯಂ**। ಸಬ್ಬಸೋ ರಟ್ಠಸ್ಸ ಇದ್ಧಾದಿಭಾವತೋ **ಖೇಮಂ**। **ನಿರಬ್ಬುದಂ** ಚೋರಿಯಾಭಾವತೋ। ಇದ್ಧಞ್ಹಿ ರಟ್ಠಂ ಅಚೋರಿಯಂ। "**ನಿರಗ್ಗಳ**"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಅಪಾರುತಘರಭಾವತೋ।

ಉದ್ಧಂಮೂಲಕಂ ಕತ್ವಾತಿ ಉಮ್ಮೂಲಂ ಕತ್ವಾ। **ದ್ವೀಹಿ ಪರಿಯಞ್ಞೇಹೀತಿ** ಮಹಾಯಞ್ಞಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಚ್ಛಾ ಚ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪರಿವಾರಯಞ್ಞೇಹಿ। **ಸತ್ತ...ಪೇ॰... ಭೀಸನಸ್ಸಾತಿ** ಸತ್ತನವುತಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಸುಸತಾನಂ ಮಾರಣೇನ ಭೇರವಸ್ಸ ಪಾಪಭೀರುಕಾನಂ ಭಯಾವಹಸ್ಸ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ –

"ಛಸತಾನಿ ನಿಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಸೂನಂ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಹನಿ।
ಅಸ್ಸಮೇಧಸ್ಸ ಯಞ್ಞಸ್ಸ, ಊನಾನಿ ಪಸೂಹಿ ತೀಹೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೩೯)।

ಸಮ್ಮನ್ತಿ ಯುಗಚ್ಛಿದ್ದೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬದಣ್ಡಕಂ। **ಪಾಸನ್ತೀತಿ** ಖಿಪನ್ತಿ। **ಸಂಹಾರಿಮೇಹೀತಿ** ಸಕಟೇಹಿ ವಹಿತಬ್ಬೇಹಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಏಕೋ ರಾಜಾ ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ ಯಜನ್ತೋ ಸರಸ್ಸತಿನದಿತೀರೇ ಪಥವಿಯಾ ವಿವರೇ ದಿನ್ನೇ ನಿಮುಗ್ಗೋಯೇವ ಅಹೋಸಿ। ಅನ್ಧಬಾಲಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗತಾನುಗತಿಗತಾ "ಅಯಂ ತಸ್ಸ ಸಗ್ಗಗಮನಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ ಯಞ್ಞಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ನಿಮುಗ್ಗೋಕಾಸತೋ ಪಭುತೀ**"ತಿ । ಅಯೂಪೋ ಅಪ್ಪಕದಿವಸೋ ಯಾಗೋ, ಸಯೂಪೋ ಬಹುದಿವಸಂ ಸಾಧೇಯ್ಯೋ **ಸತ್ರಯಾಗೋ**। ಮನ್ತಪದಾಭಿಸಙ್ಖತಾನಂ ಸಪ್ಪಿಮಧೂನಂ "**ವಾಜ**"ಮಿತಿ ಸಮಞ್ಞಾ। ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಗೋಮಹಿಂಸಾದಿ **ಸತ್ತರಸಕದಕ್ಖಿಣಸ್ಸ**। ಸಾರಗಬ್ಭಕೋಟ್ಠಾಗಾರಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಅಗ್ಗಳಾತಿ **ನಿರಗ್ಗಳೋ**। ತತ್ಥ ಕಿರ ಯಞ್ಞೇ ಅತ್ತನೋ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಅನಿಗೂಹಿತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ।

ಚನ್ದಪ್ಪಭಾತಿ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭) ಚನ್ದಿಮಸ್ಸೇವ ಪಭಾಯ। **ತಾರಾಗಣಾವ ಸಬ್ಬೇತಿ** ಯಥಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಾರಾಗಣಾ ಚನ್ದಿಮಸೋಭಾಯ ಸೋಳಸಿಮ್ಪಿ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ, ಏವಂ ತೇ ಅಸ್ಸಮೇಧಾದಯೋ ಯಞ್ಞಾ ಮೇತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಸುಭಾವಿತಸ್ಸ ಸೋಳಸಿಮ್ಪಿ ಕಲಂ ನಾನುಭವನ್ತಿ, ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ನಾಗ್ಘನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಅಪರೇಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೋ ನ ಹನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯೋತಿ** ಮೇತ್ತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾನುಯುತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ನ ಹನ್ತೀತಿ** ತೇನೇವ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ದೂರವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಬ್ಯಾಪಾದತಾಯ ನ ಕಞ್ಚಿ ಸತ್ತಂ ಹಿಂಸತಿ, ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ನ ವಿಬಾಧತಿ ವಾ। **ನ ಘಾತೇತೀತಿ** ಪರಂ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ನ ಸತ್ತೇ ಮಾರಾಪೇತಿ ನ ವಿಬಾಧಾಪೇತಿ ಚ। **ನ ಜಿನಾತೀತಿ** ಸಾರಮ್ಭವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥಾದಿವಸೇನ ನ ಕಞ್ಚಿ ಜಿನಾತಿ ಸಾರಮ್ಭಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ, ಜಾನಿಕರಣವಸೇನ ವಾ ಅಟ್ಟಕರಣಾದಿನಾ ನ ಕಞ್ಚಿ ಜಿನಾತಿ। ತೇನಾಹ "**ನ ಅತ್ತನಾ ಪರಸ್ಸ ಜಾನಿಂ ಕರೋತೀ**"ತಿ। **ನ ಜಾಪಯೇತಿ** ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಧನಜಾನಿಂ ನ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ "**ನ ಪರೇನ ಪರಸ್ಸ ಜಾನಿಂ ಕಾರೇತೀ**"ತಿ। ಮೇತ್ತಾಯ ವಾ ಅಂಸೋ ಅವಿಹೇಠನಟ್ಠೇನ ಅವಯವಭೂತೋತಿ **ಮೇತ್ತಂಸೋ**।

ಮೇತ್ತಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೪. ಪಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨-೪. ದುತಿಯೇ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಿಕಾಯಾ**ತಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮೇವ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಿಕಾ। ತೇನಾಹ ''**ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಆದಿಭೂತಾಯಾ**''ತಿ। **ಅರಿಯೋ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ। ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಮೂಗಬ್ಬತಗಹಣಂ ವಿಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧೋತಿ **ಅರಿಯೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿಪಿ ಅರಿಯೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಜಾನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕಮ್ಮಸಾಧನನ್ತಿ ಆಹ ''**ಜಾನಿತಬ್ಬಕಂ ಜಾನಾತೀ**''ತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಏಕಚ್ಚೋ ವಿಪರೀತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಏವಮಯಂ। ಅಯಂ ಪನ ಜಾನನ್ತೋ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತಿಯಾದೀನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಪಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಠಮಲೋಕಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿಧಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ ''**ಏತೇಹಿ ಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**''ತಿಆದಿ। ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದೀನಂ ಲದ್ಧಿ **ಲಾಭೋ,** ತಾನಿ ಏವ ವಾ ಲದ್ಧಬ್ಬತೋ **ಲಾಭೋ,** ತದಭಾವೋ **ಅಲಾಭೋ,** ಲಾಭಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಬ್ಬಿಸಯೋ ಅನುರೋಧೋ ಗಹಿತೋ, ಅಲಾಭಗ್ಗಹಣೇನ ವಿರೋಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಲೋಹಿತೇ ಸತಿ ತದುಪಘಾತವಸೇನ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುರೋಧೋ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ಏವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ ''**ಲಾಭೇ ಆಗತೇ ಅಲಾಭೋ ಆಗತೋಯೇವಾ**''ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಯಸಾದೀಸುಪಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಠಮಲೋಕಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೮. ದುತಿಯಲೋಕಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬-೮. ಭಟ್ಠೇ ಅಧಿಕಂ ಪಯಸತಿ ಪಯುಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋ,** ಸವಿಸೇಸಂ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾ। ತೇನಾಹ ''**ಅಧಿಕಪ್ಪಯೋಗೋ**''ತಿ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಲೋಕಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯. ನವಮೇ ದುವಿಧಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾ ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ ಚ। ತತ್ಥ ''ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ರಟ್ಠಪಾಲೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಥುಲ್ಲಕೋಟ್ಠಿಕೇ ಅಗ್ಗಕುಲಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೪) ಏವಂ ಆಗತಾ ಉಚ್ಚಾಕುಲಪುತ್ತಾ **ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾ**। ''ಸದ್ಧಾಯೇತೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮) ಏವಂ ಆಗತಾ ಪನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕುಲೇ ಪಸುತಾಪಿ **ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಉಚ್ಚಾಕುಲಪ್ಪಸುತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ''ಕುಲಪುತ್ತೋತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಂ ಸಮ್ಮಾ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ''ತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ ''**ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತೋ**''ತಿ। ಉಭೋಹಿಪಿ ಪನ ಕಾರಣೇಹಿ ತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಭಾವೋಯೇವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಕಾರಣ್ಡವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. ದಸಮೇ **ಪಟಿಚರತೀತಿ** ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಚರತಿ ಪವತ್ತತಿ। ಪಟಿಚ್ಛಾದನಟ್ಠೋ ಏವ ವಾ ಚರತಿ-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೇನಾಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ "**ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ವಚನಂ ವಾ**ತಿ ಯಂ ಚೋದಕೇನ ಚುದಿತಕಸ್ಸ ದೋಸವಿಭಾವನಂ ಕಾರಣಂ, ವಚನಂ ವಾ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಕಾರಣೇನ, ವಚನೇನ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ। **ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಚೋದನಾಯ ಅಮೂಲಾಯ ಅಮೂಲಿಕಭಾವದೀಪನಿಯಾ ಯುತ್ತಿಯಾ ವಾ। **ವಚನೇನಾ**ತಿ ತದತ್ಥಬೋಧಕೇನ ವಚನೇನ। "ಕೋ ಆಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ವಿಕ್ಖೇಪಾಪಜ್ಜನಂ **ಅಞ್ಞೇನಾಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರಣಂ। ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಥಾಪನಾಮನಾ** ನಾಮ "ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ - "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗತೋಮ್ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಯೋ ಹಿ "ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ "ಕೋ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಸ್ಮಿಂ ಆಪನ್ನಾ, ಕಂ ಭಣಥ, ಕಿಂ ಭಣಥಾ"ತಿ ವಾ ವದತಿ, "ಏವರೂಪಂ ಕಿಞ್ಚಿ ತಯಾ ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ನ ಸುಣಾಮೀ"ತಿ ಸೋತಂ ವಾ ಉಪನೇತಿ, ಅಯಂ **ಅಞ್ಞೇನಾಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರತಿ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ "ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ನಾಮ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗತೋಮ್ಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ನ ತವ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಗಮನಂ ಪುಚ್ಛಾಮ, ಆಪತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತತೋ "ರಾಜಗಹಂ ಗತೋಮ್ಹಿ। ರಾಜಗಹಂ ವಾ ಯಾಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಂ ವಾ, ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀತಿ। ತಂ ತತ್ಥ ಮೇ ಸೂಕರಮಂಸಂ ಲದ್ಧ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ, ಅಯಂ **ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಥಂ ಅಪನಾಮೇತಿ** ನಾಮ । **ಸಮಣಕಚವರೋ**ತಿ ಸಮಣವೇಸಧಾರಣೇನ ಸಮಣಪ್ಪತಿರೂಪಕತಾಯ ಸಮಣಾನಂ ಕಚವರಭೂತಂ।

ಕಾರಣ್ಡವಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೮೩-೨೮೪) **ನಿದ್ಧಮಥಾ**ತಿ ವಿಪನ್ನಸೀಲತಾಯ ಕಚವರಭೂತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕಚವರಮಿವ ಅನಪೇಕ್ಖಾ ಅಪನೇಥ। **ಕಸಮ್ಬುಂ ಅಪಕಸ್ಸಥಾ**ತಿ ಕಸಮ್ಬುಭೂತಞ್ಚ ನಂ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಮಜ್ಝಗತಂ ಪಭಿನ್ನಪಗ್ಘರಿತಕುಟ್ಠಂ ಚಣ್ಡಾಲಂ ವಿಯ ಅಪಕಡ್ಢಥ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ ನಾಮ ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಕತೋ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಾನಂ। ಯತೋ ಏತದೇವ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತತೋ ಪಲಾಪೇ ವಾಹೇಥ, ಅಸ್ಸಮಣೇ ಸಮಣಮಾನಿನೇ**"ತಿ। ಯಥಾ ಪಲಾಪಾ ಅನ್ತೋಸಾರರಹಿತಾ ಅತಣ್ಡುಲಾ ಬಹಿ ಥುಸೇನ ವೀಹೀ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತೋ ಸೀಲರಹಿತಾಪಿ ಬಹಿ ಕಾಸಾವಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರೇನ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪಲಾಪಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಪಲಾಪೇ ವಾಹೇಥ ಓಪುನಥ ವಿಧಮಥ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸ್ಸಮಣೇ ಸಮಣವೇಸಮತ್ತೇನ ಸಮಣಮಾನಿನೇ। **ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋ**ತಿ ಕಪ್ಪೇಥ, ಕರೋಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪತಿಸ್ಸತಾ**ತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸಾ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಾರಣ್ಡವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೇತ್ತಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ವೇರಞ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀತಿ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧) ಏತ್ಥ **ವೇರಞ್ಜಾತಿ** ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಸಂ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇತಿ** ಏತ್ಥ **ನಳೇರು** ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ। **ಪುಚಿಮನ್ದೋತಿ** ನಿಮ್ಬರುಕ್ಖೋ। **ಮೂಲನ್ತಿ** ಸಮೀಪಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಮೂಲ-ಸದ್ದೋ "ಮೂಲಾನಿ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ ಅನ್ತಮಸೋ ಉಸೀರನಾಳಿಮತ್ತಾನಿಪೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೯೫) ಮೂಲಮೂಲೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಲೋಭೋ ಅಕುಸಲಮೂಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಪರಿ॰ ೩೨೩) ಅಸಾಧಾರಣಹೇತುಮ್ಹಿ। "ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೪೯೪) ಸಮೀಪೇ। ಇಧ ಪನ ಸಮೀಪೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ ನಳೇರುಯಕ್ಖೇನ ಅಧಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಪುಚಿಮನ್ದಸ್ಸ ಸಮೀಪೇತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೋ ಕಿರ ಪುಚಿಮನ್ದೋ ರಮಣೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಅನೇಕೇಸಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ವಿಯ ಕುರುಮಾನೋ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನೇ ಠಾನೇ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ವೇರಞ್ಜಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪತಿರೂಪೇ ಠಾನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇ ವಿಹಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ"**ತಿ।

ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೨) ನಾಮ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ನಾಸನಾ ವುಟ್ಠಾತೀ"**ತಿ। ನಿಸಿನ್ನಾಸನತೋ ನ ವುಟ್ಠಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಜಿಣ್ಣೇ...ಪೇ॰... ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾನಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಜಿಣ್ಣೇ...ಪೇ॰... ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹಾರಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ **ನ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತೀತಿ** ಉಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಆಚರಿಯಂ ಪನ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಕರಣಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮಾ"ತಿ। **ನಾಸನಾ ವುಟ್ಠಾತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪನ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾಭಾವಸ್ಸ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಭಾವನೇ ನಾಮ ಅತ್ಥೇತಿ** ಪಕತಿವಿಭಾವನಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। **ನ ಅಭಿವಾದೇತಿ ವಾತಿ** ನ ಅಭಿವಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಂ ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ "ಅಯಂ ಮಮ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ಕಾತುಂ ಅರಹರೂಪೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಅಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ। **ಓಲೋಕೇನ್ತೋತಿ** "ದುಕ್ಖಂ ಖೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಹರತಿ ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯಂ ಗರುಂ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಸುತ್ತವಸೇನೇವ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೧) ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ನಿಪಚ್ಚಕಾರಾರಹನ್ತಿ** ಪಣಿಪಾತಾರಹಂ। **ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ** ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ, ಜಾತಸಮನನ್ತರಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉತ್ತರೇನ ಮುಖೋತಿ** ಉತ್ತರದಿಸಾಭಿಮುಖೋ। **"ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕಲಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಓಲೋಕೇಸೀ"**ನ್ತಿ ಇದಂ –

> "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಆಸಭಿಞ್ಚ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧) –

ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರುಪರಿ ಠಿತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಬ್ಬಾದಿಸಾನುಲೋಕನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರತೋ ಪಗೇವ ದಿಸಾವಿಲೋಕನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ಅನೇಕಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಾನಿ ಏಕಙ್ಗಣಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ

ಪೂಜಯಮಾನಾ, “ಮಹಾಪುರಿಸ, ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ”ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ, ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರೀತಿ ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸದಿಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ “ಅಯಂ ಉತ್ತರದಿಸಾ”ತಿ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಓಲೋಕೇಸಿನ್ತಿ** ಮಮ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲೋಕವಿವರಣಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಜಾತೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾವ ಓಲೋಕೇಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮಹಾಪುರಿಸೋತಿ ಜಾತಿಗೋತ್ತಕುಲಪ್ಪದೇಸಾದಿವಸೇನ ಮಹನ್ತಪುರಿಸೋ। **ಅಗ್ಗೋತಿ** ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಧಾನೋ। **ಜೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುದ್ಧತಮೋ, ಗುಣೇಹಿ ಮಹಲ್ಲಕತಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಸತ್ಥತಮೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಪುರಿಮಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಉತ್ತರಿತರೋತಿ** ಅಧಿಕತರೋ। **ಪತಿಮಾನೇಸೀತಿ** ಪೂಜೇಸಿ। **ಆಸಭಿನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ। ಮಯ್ಹಂ **ಅಭಿವಾದನಾದಿರಹೋ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ** ಮಯ್ಹಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಕಿರಿಯಾಯ ಅರಹೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಥಾಗತಾತಿ** ತಥಾಗತತೋ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವರೂಪನ್ತಿ** ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಭಾವಂ। **ಪರಿಪಾಕಸಿಥಿಲಬನ್ಧನನ್ತಿ** ಪರಿಪಾಕೇನ ಸಿಥಿಲಬನ್ಧನಂ।

ತಂ ವಚನನ್ತಿ “ನಾಹಂ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ। “ನಾಹಂ ಅರಸರೂಪೋ, ಮಾದಿಸಾ ವಾ ಅರಸರೂಪಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಥದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಚಿತ್ತಮುದುಭಾವಜನನತ್ಥ”**ನ್ತಿ।

ಕತಮೋ ಪನ ಸೋತಿ ಪರಿಯಾಯಾಪೇಕ್ಖೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ, ಕತಮೋ ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ? **ಜಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಾದಿಜಾತಿವಸೇನ। **ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ದೇವೇಸು ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾನಮ್ಪೀತಿ ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಗೇವ ಅಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಭಿನನ್ದನ್ತಾನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪಮೋದಮಾನಾನಂ। **ರಜ್ಜನ್ತಾನನ್ತಿ** ಬಲವರಾಗವಸೇನ ರಜ್ಜನ್ತಾನಂ। ರೂಪಪರಿಭೋಗೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ರೂಪತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಹದಯತಪ್ಪನತೋ ಅಮ್ಬರಸಾದಯೋ ವಿಯ ರೂಪರಸಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಆವಿಞ್ಛನ್ತೀತಿ** ಆಕಡ್ಢನ್ತಿ। **ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿಯನ್ತಿ** ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣಾದಿಕಾರಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ। **ಅನುಕ್ಖಿಪನ್ತೋತಿ** ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನವಸೇನ ಕಥಿತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಭಾವತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ।

ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಕರಣೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ “ಜಹಿತಾ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ತಥಾಗತಸ್ಸಾತಿ** ಕರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತಥಾಗತೇನ ಜಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೂಲನ್ತಿ** ಭವಮೂಲಂ। “ತಾಲವತ್ಥುಕತಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಓಟ್ಠಮುಖೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಅ-ಕಾರಞ್ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ “ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ನೇಸಂ ವತ್ಥು ಕತನ್ತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ”**ತಿ। ತತ್ಥ ತಾಲಸ್ಸ ವತ್ಥು **ತಾಲವತ್ಥು**। ಯಥಾ ಆರಾಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಪುಬ್ಬೋ ಪದೇಸೋ ಆರಾಮಸ್ಸ ಅಭಾವೇ “ಆರಾಮವತ್ಥೂ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಾಲಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸೋ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧರಿತೇ ತಾಲೇ ಪದೇಸಮತ್ತೇ ಠಿತೇ ತಾಲಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಪುಬ್ಬತ್ತಾ “ತಾಲವತ್ಥೂ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನೇಸನ್ತಿ** ರೂಪರಸಾದೀನಂ। ಕಥಂ ಪನ ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ನೇಸಂ ವತ್ಥು ಕತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ರೂಪಾದಿಪರಿಭೋಗೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾಯುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾಸಙ್ಖಾತರೂಪರಸಾದೀನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **“ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಭಾವೇನ ವತ್ಥುಮತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಕತೇ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಪುರೇ, ಸರಾಗಕಾಲೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ** ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ರೂಪರಸಾದಯೋ “ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾನಂ ಪುನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಅವಿರುಳ್ಹಿಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅವಿರುಳ್ಹಿಸಭಾವತಾಯ। ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾಲೋ ಪತ್ತಫಲಾದೀನಂ ಅವತ್ಥುಭೂತೋ ತಾಲಾವತ್ಥೂತಿ ಆಹ **“ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತಾಲೋ ವಿಯ ಕತಾ”**ತಿ। ಏತೇನ “ತಾಲಾವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ”ತಿ ಅಯಂ ವಿಗ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ “ಅವತ್ಥುಭೂತೋ ತಾಲೋ ವಿಯ ಕತಾತಿ ಅವತ್ಥುತಾಲಕತಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತಂ ಕತ್ವಾ “ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಪನತ್ಥೇನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ರೂಪರಸಾದಿವಚನೇನ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ, ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಮತ್ಥಕಸದಿಸಾನಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ತಾಲಪತ್ತಸದಿಸೇ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಾಲಾವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ರೂಪರಸಾದಯೋತಿ । ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ “ಅಭಿನನ್ದನ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಕುಸಲಸೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅನಭಾವಂ ಕತಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅನು**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಛಾಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ನೇಸಂ ಪಚ್ಛಾಭಾವೋ ನ ಹೋತೀ”**ತಿಆದಿ।

ಯಞ್ಚ ಖೋ ತ್ವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದೇಸಿ, ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಯಂ ವನ್ದನಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾರಣಂ ಅರಸರೂಪತಾಯ ವದೇಸಿ, ತಂ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚಾಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಂ ವನ್ದನಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಪರಿಯಾಯಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಅರಸರೂಪೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ”ತಿ ಆಹ, “ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ವನ್ದನಾದೀನಿ ಭಗವಾ ಕರೋತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಇಮಂ ಅನಿಟ್ಠಪ್ಪಸಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ನನು ಚಾ”**ತಿಆದಿ।

ಸಬ್ಬಪರಿಯಾಯೇಸೂತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು। **ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ “ನಿಬ್ಭೋಗೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಭಗವಾ ಚ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ನಿಬ್ಭೋಗತಾದಿಂ ಅತ್ತನಿ ಅನುಜಾನಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮತ್ತಂ। **ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗೋತಿ** ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ। **ಅಪರಂ ಪರಿಯಾಯ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ।

ಕುಲಸಮುದಾಚಾರಕಮ್ಮನ್ತಿ ಕುಲಾಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕುಲಚಾರಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಅಕರಣಭಾವಂ । “ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಚನೇಪಿ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯತೋ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **“ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ”**ತಿಆದಿ, ತೇ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಕೇ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನೇಕವಿಹಿತಾತಿ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ।

ಅಯಂ ಲೋಕತನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವುಡ್ಢಾನಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಕಿರಿಯಲಕ್ಖಣಾ ಲೋಕಪ್ಪವೇಣೀ। ಅನಾಗಾಮಿಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾದೀಸು ಅನಾಗಾಮಿಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಚೀವರಾದೀಸು ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸೇವ ಪಹಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸಾ”**ತಿ। ರೂಪಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ರಾಗೋ “ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸವಚನೋ ಹೇತ್ಥ ಗುಣ-ಸದ್ದೋ “ವಯೋಗುಣಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಜಹನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪) ವಿಯ। **ಅಕುಸಲಚಿತ್ತದ್ವಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತದ್ವಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ। ಮೋಹಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸಮ್ಭವಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಅವಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ।

ಜಿಗುಚ್ಛತಿ ಮಞ್ಞೇತಿ ಅಹಮಭಿಜಾತೋ ರೂಪವಾ ಪಞ್ಞವಾ ಕಥಂ ನಾಮ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಂ ಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛತಿ ವಿಯ, ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಮಿ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ ತೇಸಂ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಮ್ಪಿ ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛತೀ”**ತಿ। **ಸಮಾಪತ್ತೀತಿ** ಏತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ **ಸಮಾಪಜ್ಜನಾ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೋತಿ**। **ಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋತಿ** ಮಣ್ಡನಕಸಭಾವೋ, ಮಣ್ಡನಕಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜೇಗುಚ್ಛಿತ**ನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನಸೀಲತಂ।

ಲೋಕಜೇಟ್ಠಕಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲೋಕಜೇಟ್ಠಕಾನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ, ಲೋಕೇ ವಾ ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ತತ್ರಾತಿ** ತೇಸು ದ್ವೀಸುಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು। ಪದಾಭಿಹಿತೋ ಅತ್ಥೋ **ಪದತ್ಥೋ,** ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿನಯಂ ವಾ ಅರಹತೀತಿ** ಏತ್ಥ ವಿನಯನಂ **ವಿನಯೋ,** ನಿಗ್ಗಣ್ಹನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ನಿಗ್ಗಹಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। ನನು ಚ ಪಠಮಂ ವುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸುಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸಕತ್ಥೇ ಅರಹತ್ಥೇ ಚ ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೋ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣತೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಪನ “ವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ”ತಿ

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ। ತಸ್ಮಾ ಕಥಮೇತ್ಥ ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೋತಿ ಆಹ **“ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತೀ”**ತಿ। ವಿಚಿತ್ರತಾ ಚೇತ್ಥ ಲೋಕಪ್ಪಮಾಣತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ತದ್ಧಿತಪ್ಪಯೋಗೋ ಲೋಕಸ್ಸ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ ಲೋಕತೋ ಸಿದ್ಧಾತಿ ವಿಚಿತ್ರಾ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ “ಮಾ ಸದ್ದಮಕಾಸೀ”ತಿ ವದನ್ತೋ “ಮಾಸದ್ದಿಕೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವೇನಯಿಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕಪಣಪುರಿಸೋತಿ ಗುಣವಿರಹಿತತಾಯ ದೀನಮನುಸ್ಸೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಅವಿಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸದತ್ತಾದಿಸದ್ದೇಸು ವಿಯ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಯಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ಏವಂ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಚಾರಂ ಅಕತ್ವಾ, ಅನಿಪ್ಫನ್ನಪಾಟಿಪದಿಕವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

“ದೇವಲೋಕಗಬ್ಭಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಭುಮ್ಮದೇವೇ ಸೇಸದೇವೇಸು ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೇವೇತ್ಥ ಗಬ್ಭಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ದೇವಲೋಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ”**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಸ್ಸ। **ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಮಾತಿತೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, ಅಕ್ಕೋಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ ದಾಸಿಯಾ ಪುತ್ತೋತಿ ದಾಸಿಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಕ್ಕೋಸನಂ ವಿಯ ಭಗವತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೋಪಿ ಏವಮಾಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಬ್ಭತೋ**ತಿ ದೇವಲೋಕಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಅಭಬ್ಬೋ ದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿತುನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ”**ತಿ। “ಹೀನೋ ವಾ ಗಬ್ಭೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಪಗಬ್ಭೋ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ದೇವಲೋಕಗಬ್ಭಪರಿಬಾಹಿರತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ಹೀನಗಬ್ಭಪಟಿಲಾಭಭಾಗೀ”**ತಿ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ಹೀನಗಬ್ಭಪಟಿಲಾಭಭಾಗೀ, ತಸ್ಮಾ ಹೀನೋ ವಾ ಗಬ್ಭೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಪಗಬ್ಭೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುನ ತಸ್ಸೇವ ವಿಗ್ಗಹಸ್ಸ “ಕೋಧವಸೇನ…ಪೇ॰… ದಸ್ಸೇನ್ತೋ”ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಹೀನೋ ವಾಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭವಾಸೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ”**ತಿ। **ಗಬ್ಭ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪರಿಯಾಯೋ “ಗಬ್ಭೇ ವಸತಿ ಮಾಣವೋ”ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩) ವಿಯ। ಅತ್ಥಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಪರಿಯಾಯೋ “ಅನ್ತಮಸೋ ಗಬ್ಭಪಾತನಂ ಉಪಾದಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೨೯) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪರಿಯಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಅನಾಗತೇ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ”**ತಿ। ಗಬ್ಭೇ ಸೇಯ್ಯಾ **ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ**। **ಅನುತ್ತರೇನ ಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ। ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ವಿಹತತ್ತಾ ಆಹ **“ವಿಹತಕಾರಣತ್ತಾ”**ತಿ। **ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋಪೀ**ತಿ ಅಣ್ಡಜಸಂಸೇದಜಓಪಪಾತಿಕಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಯದಿಪಿ “ಅಪಗಬ್ಭೋ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಏವ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಪಸಙ್ಗತೋ ಪನ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ಸತ್ತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ **ಗಬ್ಭ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ವಿಗ್ಗಹನಾನತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿಕಪ್ಪೇ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯವಸೇನೇವ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ನನು ಚ “ಆಯತಿಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಪಹೀನಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಾ ಏವ ಪಹೀನಾ, ನ ಪನ ಗಬ್ಭೋತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। ಅಥ “ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ”ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಅವತ್ವಾ ಪುನಬ್ಭವಗ್ಗಹಣಂ ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಚ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅಪುನಬ್ಭವಭೂತಾ**ತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ।

ಧಮ್ಮಧಾತುನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸೇ ಧಾರೇತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಉಪಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಧಾತು, ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನಸಭಾವೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ, ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಲಾಭಹೇತೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ರುಚಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ, ತಂ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರುಣಾವಿಪ್ಫಾರ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಫರಣಂ। ತಾದಿಲಕ್ಖಣಮೇವ ಪುನ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತ”**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪಥವೀ

ಸುಚಿಅಸುಚಿನಿಕ್ಖೇಪಚ್ಛೇದನಭೇದನಾದೀಸು ನ ವಿಕಮ್ಪತಿ, ಅನುರೋಧವಿರೋಧಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪ್ಪಹಾನತೋ ಅವಿಕಮ್ಪಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। "ಪರೇಸು ಪನ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತಾಯ ಅಕುಪ್ಪನಸಭಾವತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ। **ಜರಾಯ ಅನುಸಟ**ನ್ತಿ ಜರಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವುದ್ಧತಾಯ ಆಸನ್ನವುತ್ತಿಮರಣನ್ತಿ ಸಮ್ಭಾವನವಸೇನ **"ಅಜ್ಜ ಮರಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಮಹನ್ತೇನ ಖೋ ಪನ ಉಸ್ಸಾಹೇನಾ"**ತಿ ಸಾಧು ಖೋ ಪನ ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅರಹತಂ ದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಜಾತಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ। **ಅಪ್ಪಟಿಸಮಂ ಪುರೇಜಾತಭಾವ**ನ್ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಪುರೇಜಾತಭಾವಂ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಸಮೋ,** ಪುರೇಜಾತಭಾವೋ।

ಪಕ್ಖೇ ವಿಧುನನ್ತಾತಿ ಪತ್ತೇ ಚಾಲೇನ್ತಾ। **ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ನಿಕ್ಖನ್ತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋ ಜೇಟ್ಠೋ ಇತಿ ಅಸ್ಸ ವಚನೀಯೋತಿ ಯೋ ಪಠಮತರಂ ಅಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಕುಕ್ಕುಟಪೋತಕೋ, ಸೋ ಜೇಟ್ಠೋತಿ ವಚನೀಯೋ ಅಸ್ಸ, ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋ**ತಿ ಸಂಸನ್ದೇನ್ತೋ। ತಿಭೂಮಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ ಸತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಕೋಸಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ವೇಠಿತತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅವಿಜ್ಜಾಕೋಸಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೇಸು ಸತ್ತೇಸೂ"**ತಿ **ಅಣ್ಡಕೋಸ**ನ್ತಿ ಬೀಜಕಪಾಲಂ। **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ**ತಿ ಲೋಕೋಯೇವ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮಾಗಮ್ಮ ನಿವಾಸನಟ್ಠೇನ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ, ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತತ್ಥೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಸಾಮನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತೇನಾಕಾರೇನ ಸಯಮೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುಜ್ಝತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ**ತಿ ಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬೋಧಿ"**ನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಯಮೇವ ಚ ಬುಜ್ಝನಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ವಾ ಪಸತ್ಥವಚನೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಸುನ್ದರವಚನೋತಿ ಆಹ **"ಅಥ ವಾ ಪಸತ್ಥಂ ಸುನ್ದರಞ್ಚ ಬೋಧಿ"**ನ್ತಿ।

ಅಸಬ್ಬಗುಣದಾಯಕತ್ತಾತಿ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಅದಾಯಕತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಗುಣೇ ನ ದದಾತೀತಿ ಹಿ **ಅಸಬ್ಬಗುಣದಾಯಕೋ** , ಅಸಮತ್ಥಸಮಾಸೋಯಂ ಗಮಕತ್ತಾ ಯಥಾ "ಅಸೂರಿಯಪಸ್ಸಾನಿ ಮುಖಾನೀ"ತಿ। **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯವತೋ ಸಹೇವ ಅರಹತ್ತಫಲೇನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ತೀಸು ವಿಜ್ಜಾಸು ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜತಿ "ಮಗ್ಗೋ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತೀ"ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಸತಿಪಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇ ಮಗ್ಗೇ ಸತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ "ಮಗ್ಗೋ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇಹಿ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬಮೇವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಂ। **ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ**ನ್ತಿ ಜಾನಿಂ। ಜಾನನಞ್ಚ ನ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ"**ನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಮಕಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿವೇಧೋಪಿ ನ ದೂರೇ ಠಿತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಪತ್ತೋಮ್ಹೀ"**ತಿ, ಪಾಪುಣಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಪುಣನಞ್ಚ ನ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಿ ಆಹ **"ಅಧಿಗತೋಮ್ಹೀ"**ತಿ, ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಪಟಿಲಭಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನನ್ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಪಾದನಂ। **ಅತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೇನ। ಯಥಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡೇಸು ತಿವಿಧಕಿರಿಯಾಕರಣಂ ಕುಕ್ಕುಟಚ್ಛಾಪಕಾನಂ ಅಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ತಿವಿಧಾನುಪಸ್ಸನಾಕರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ...ಪೇ॰... ತಿವಿಧಾನುಪಸ್ಸನಾಕರಣ"**ನ್ತಿ। **"ಸನ್ತಾನೇ"**ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಣ್ಡಸದಿಸತಾ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ, ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಕುಕ್ಕುಟಚ್ಛಾಪಕಸದಿಸತಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ, ಬುದ್ಧಗುಣಾತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧೋಯೇವ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ ಏತಂ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಅಧಿವಚನಂ ಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಇತಿಪೀ"ತಿ ವಚನತೋ। **ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಸ್ಸ ತನುಭಾವೋ**ತಿ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಸ್ಸ

ತನುಭಾವೋ, ಪಟಿಚ್ಛಾದನಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಣ್ಡಕೋಸಸದಿಸತಾ। ಮುದುಭೂತಸ್ಸಪಿ ಖರಭಾವಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "**ಥದ್ಧಖರಭಾವೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಿಕ್ಖಖರವಿಪ್ಪಸನ್ನಸೂರಭಾವೋತಿ** ಏತ್ಥ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಸುಖಾನುಪ್ಪವೇಸೋ **ತಿಕ್ಖತಾ,** ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾಪಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋ ಅಕುಣ್ಠತಾ **ಖರಭಾವೋ**। ತಿಕ್ಖೋಪಿ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಸರೋ ಲಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾ ಕುಣ್ಠೋ ಹೋತಿ, ನ ತಥಾ ಇದಂ। ಸತಿಪಿ ಖರಭಾವೇ ಸುಖುಮಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರಸಙ್ಖೋಭರಹಿತತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ **ಪಸನ್ನಭಾವೋ,** ಸತಿಪಿ ಪಸನ್ನಭಾವೇ ಅನ್ತರಾ ಅನೋಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಅಭಿಭವನತೋ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ **ಸೂರಭಾವೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮಿಮೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮಕಾಲೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಾಪತ್ತಿ। ತದಾ ಚ ಸಾ ಮಗ್ಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಧಾರೇನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಕಾಲೋ**"ತಿ। **ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಯ ಅನನ್ತರಂ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಅನುಲೋಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಮಗ್ಗವಿಜಾಯನತ್ಥಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇತಿ** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇ। ಲೋಕುತ್ತರಾಭಿಞ್ಞಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಂ ಪದಾಲಿತಾ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಛಾಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇ"ತಿ ಲಿಖನ್ತಿ, ಸೋ ಅಪಾಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಜೇಟ್ಠೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ವುದ್ಧತಮತ್ತಾ ಜೇಟ್ಠೋ, ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಉತ್ತಮತ್ತಾ ಪಸತ್ಥತಮೋತಿ ಸೇಟ್ಠೋ।

ಇದಾನಿ "ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೀರಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಏವಂ ಭಗವಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಭುತೀತಿ** ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೀಯವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿನಾತಿ** ವಿನಟ್ಠಸ್ಸತಿನಾ, ಸತಿವಿರಹಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರದ್ಧಕಾಯೇನಾತಿ** ಸದರಥಕಾಯೇನ। **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇತಿ** ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಮಣ್ಡಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಠಾನೇ। ಬೋಧೀತಿ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಏತ್ಥ ಮಣ್ಡಾ ಪಸನ್ನಾ ಜಾತಾತಿ ಸೋ ಪದೇಸೋ "ಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ। **ಪಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಆರಮ್ಭಂ ಸಿಥಿಲಂ ಅಕತ್ವಾ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತುಸ್ಸಹನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಸಿಥಿಲಪ್ಪವತ್ತಿತ**"ನ್ತಿ। **ಅಸಲ್ಲೀನನ್ತಿ** ಅಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಕೋಸಜ್ಜವಸೇನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅನಾಪನ್ನಂ। **ಉಪಟ್ಠಿತಾತಿ** ಓಗಾಹನಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಪಿಲಾಪನಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖೀಭಾವೇನಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಮೋಸಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ನ ಸಮ್ಮುಟ್ಠಾತಿ **ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ**। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸದ್ಧಂ, ಕಾಯಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನೇವ ಚ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ , ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ವಿನಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕಾಯಚಿತ್ತಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನಾ**"ತಿ। ಕಾಯಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಯಾನಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾವಹತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಸೋ ಚ ಖೋತಿ ಸೋ ಚ ಖೋ ಕಾಯೋ। **ವಿಗತದರಥೋತಿ** ವಿಗತಕಿಲೇಸದರಥೋ। ನಾಮಕಾಯೇ ಹಿ ವಿಗತದರಥೇ ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ವೂಪಸನ್ತದರಥಪರಿಳಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತನ್ತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಧಾವನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಹಿತಂ ಠಪಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತ**"ನ್ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕಗ್ಗಭಾವೋ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚಞ್ಚಲತಾ, ಸಾ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಏಕಗ್ಗಂ ಅಚಲಂ ನಿಪ್ಫನ್ದನ**"ನ್ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** "ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವೀರಿಯಸತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧೀನಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನೇನ। ನನು ಚ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸಾ ಪನ ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವೇನ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾತಿ ನ ಗಹಿತಾ। ಅಸತಿ ಹಿ ಸದ್ಧಾಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹೇ ಚ ನೇಸಂ ಅಸತಿ ಞಾಯಾರಮ್ಭಾದಿಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಅಸಲ್ಲೀನಾಸಮ್ಮೋಸತಾದಯೋ ವೀರಿಯಾದೀನನ್ತಿ ಅಸಲ್ಲೀನತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಝಾನಭಾವನಾಯಂ ವಾ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಅಧಿಕಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮಾಧಿಪರಿಯೋಸಾನಾವ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾ ಕಥಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅತೀತಭವೇ ಖನ್ಧಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ನಾಮಗೋತ್ತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನ್ತ್ವೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಕಿಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋತಿ? ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸ**”ನ್ತಿ। ಮೋಹೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಟ್ಠೇನ ತಮೋ ವಿಯ ತಮೋತಿ ಆಹ **“ಸ್ವೇವ ಮೋಹೋ**”ತಿ। **ಓಭಾಸಕರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕರಣಂ। ಓಭಾಸೋವ ಕರಣಂ **ಓಭಾಸಕರಣಂ**। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಓಭಾಸಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಸಂ ಪಸಂಸಾವಚನನ್ತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಾನಂ ಬೋಧನತೋ ವುತ್ತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾತಿ** ಏತೇನ ವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **“ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ**”ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಪಹಾಯಕಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸ ನಯೋ ಇತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯೇತಿ** ಇಮಿನಾ “ತಮೋ ವಿಹತೋ ವಿನಟ್ಠೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ”ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಟ್ಠೇನ ವೀರಿಯಂ **ಆತಾಪೋತಿ** ಆಹ **“ವೀರಿಯಾತಾಪೇನ ಆತಾಪಿನೋ**”ತಿ, ವೀರಿಯವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೇಸಿತತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಪತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಯಥಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋತಿ** ಅಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಾದಿಸಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಧಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸಾತಿ** ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ।

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ ನ ಪಠಮದುತಿಯಞಾಣದ್ವಯಾಧಿಗಮಂ ವಿಯ ಕೇವಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ಸರೂಪತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸಿತಮೇವಾತಿ।

ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಜಾತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ - “ಅಹಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪರಮವಿಜ್ಜಾಯ ಜಾತೋಯೇವ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ವಾ ಅಭಾವತೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುದ್ಧೋ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಜಾತೋ”ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ ಅತೀತಂಸಞಾಣನ್ತಿ** ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಯ ತಬ್ಭಾವಿಭಾವತೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ ಅತೀತಂಸಞಾಣಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಅತೀತಂಸಞಾಣನ್ತಿ** ಅತೀತಕ್ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇ ಅತೀತೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಚ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಸೇನೇವ ಇಜ್ಝನತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ಪರಿಭಣ್ಡಞಾಣತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮ್ಹಿಯೇವ ಚ ಠಿತಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸಿದ್ಧಿತೋ ವುತ್ತಂ **“ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಞಾಣ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಸಪರಿಭಣ್ಡೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂಸೋ ಚ ಅನಾಗತಂಸೋ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಂ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಞಾಣಂ**। ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಛಞಾಣದಸಬಲಞಾಣಆವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಇಜ್ಝನತೋ ವುತ್ತಂ **“ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣ**”ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ**”ತಿ।

ಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರಪರಿಪುಣ್ಣಗತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ ಪೀತಿಫರಣೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಾಯಚಿತ್ತೋ। **ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಿ-ಸದ್ದಯೋಗತೋ ಹಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವೇರಞ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸೀಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨. ದುತಿಯೇ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೪.೨೪೩) ನಾಮ ಏಕಾ ಮಹಾಸಾಲಾವ। ಉಯ್ಯೋಗಕಾಲಾದೀಸು ಹಿ ರಾಜಾನೋ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ “ಏತ್ತಕಾ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತು, ಏತ್ತಕಾ ಪಚ್ಛಾ”ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸನ್ಥಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಮರಿಯಾದಂ ಬನ್ಧನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಠಾನಂ “ಸನ್ಥಾಗಾರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಯ್ಯೋಗಟ್ಠಾನತೋ ಚ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಯಾವ ಗೇಹೇ ಗೋಮಯಪರಿಭಣ್ಡಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಾವ ಏಕಂ ದ್ವೇ ದಿವಸೇ ತೇ ರಾಜಾನೋ ತತ್ಥ ಸನ್ಥಮ್ಭನ್ತೀತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ**। ತೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ಸಹ ಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಂ ಅಗಾರನ್ತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ**। ಗಣರಾಜಾನೋ ಹಿ ತೇ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ

ಕಿಚ್ಚಂ ಏಕಸ್ಸ ವಸೇನ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಛನ್ದೋ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅನುಸಾಸನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಹ ಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಂ ಅಗಾರ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಕಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವಪಿತು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಘರಾವಾಸಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ತಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ ಘರಾವಾಸಂ ಸನ್ಥರನ್ತೀತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ**।

ಪುತ್ತದಾರಧನಾದಿಉಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗೋ **ಪಾರಮಿಯೋ**। ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ **ಉಪಪಾರಮಿಯೋ**। ಅತ್ತನೋವ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ **ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ**। ಞಾತೀನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ**। ಲೋಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ**। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣವಸೇನ ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಪರಿಚಯವಸೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಪರಿಚಯವಸೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯತೀರಣವಸೇನ ಚ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಚರಿಯಾ**। ಅಙ್ಗನಯನಧನರಜ್ಜಪುತ್ತದಾರಪರಿಜ್ಜಾಗವಸೇನ **ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೇನ**। ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಪಞ್ಚಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ವಿಸುಂ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಂ। ಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಧನರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ವಿಸುಂ ಕತಂ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾವ ಸಙ್ಖೇಪೋ।

ಸತ್ತಸು ಅನುಪಸ್ಸನಾಸೂತಿ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಇಮಾಸು ಸತ್ತಸು ಅನುಪಸ್ಸನಾಸು।

ಅನುವಿಚ್ಚಕಾರನ್ತಿ ಅವೇಚ್ಚಕರಣಂ। ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನೇ ಠಿತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಾವಕತ್ತಂ ಉಪಗತೇ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ಕಥನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೫-೭೬) ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಕಥೇತಬ್ಬಕಥಂ। ಕಾ ಪನ ಸಾತಿ? ದಾನಾದಿಕಥಾ। ತತ್ಥ **ದಾನಕಥಾ** ತಾವ ಪಚುರಜನೇಸುಪಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಸುಕರತ್ತಾ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಚ ಆದಿತೋ ಕಥಿತಾ। ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥೂಸು ನಿಸ್ಸಙ್ಗಭಾವತೋ ಸುಖೇನೇವ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೀಲೇನ ದಾಯಕಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಸುದ್ಧಿತೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ ಕಿರಿಯಾಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಅಕಿರಿಯಾಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ ದಾನಕಥಾನನ್ತರಂ **ಸೀಲಕಥಾ** ಕಥಿತಾ। "ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ, ಅಯಂ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ತಸ್ಸ ಫಲ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। "ಇಮೇಹಿ ಚ ದಾನಸೀಲಮಯೇಹಿ ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಹಿ ಏತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದಿಬ್ಬಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತದನನ್ತರಂ **ಸಗ್ಗಕಥಾ**। "ಸ್ವಾಯಂ ಸಗ್ಗೋ ರಾಗಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ, ಸಬ್ಬಥಾನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ"ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಾನನ್ತರಂ **ಮಗ್ಗೋ,** ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಕಥೇನ್ತೇನ ತದಧಿಗಮೂಪಾಯಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ ಪಗೇವ ಇತರೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾ ನಾಮ ಬಹ್ವಾದೀನವಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾತಿ **ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ**। "ಹೀನಾ ಗಮ್ಮಾ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಅನರಿಯಾ ಅನತ್ಥಸಂಹಿತಾ"ತಿ ತೇಸಂ **ಓಕಾರೋ** ಲಾಮಕಭಾವೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುಭೂತಾತಿ ತತ್ಥ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ**। ಸಬ್ಬಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ** ಚ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ **ಮಗ್ಗ**ನ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆದಿ-ಅತ್ಥೇನ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸುಖಾನಂ ನಿದಾನನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನುಪಸಂಹಿತಾನಞ್ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸುಖಾನಂ ಕಾರಣಂ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ಭೋಗಸುಖಂ ನಾಮ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದಾನಾಧೀನನ್ತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಸ್ಸಪಿ ದಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ । **ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ**

ಮೂಲನ್ತಿ ಯಾ ಇಮಾ ಲೋಕೇ ಪದೇಸರಜ್ಜಸಿರಿಸ್ಸರಿಯಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪದಾತಿ ಏವಂಪಭೇದಾ ಮಾನುಸಿಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಯಾ ಚ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿಗತಾ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಯಾ ವಾ ಪನಞ್ಞಾಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ , ತಾಸಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಇದಂ ಮೂಲಕಾರಣಂ। **ಭೋಗಾನನ್ತಿ** ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ "ಭೋಗೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಿಯರೂಪಾದೀನಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾನಂ ವಾ ಉಪಭೋಗಸುಖಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ನಿಚ್ಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನತಾಯ। **ವಿಸಮಗತಸ್ಸಾತಿ** ಬ್ಯಸನಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ। **ತಾಣನ್ತಿ** ರಕ್ಖಾ, ತತೋ ಪರಿಪಾಲನತೋ। **ಲೇಣನ್ತಿ** ಬ್ಯಸನೇಹಿ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನಸ್ಸ ಓಲೀಯನಪ್ಪದೇಸೋ। **ಗತೀತಿ** ಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಾಯಣನ್ತಿ** ಪಟಿಸರಣಂ। **ಅವಸ್ಸಯೋತಿ** ವಿನಿಪತಿತುಂ ಅದೇನ್ತೋ ನಿಸ್ಸಯೋ। **ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಓಲುಬ್ಭಾರಮ್ಮಣಂ।

ರತನಮಯಸೀಹಾಸನಸದಿಸನ್ತಿ ಸಬ್ಬರತನಮಯಸತ್ತಙ್ಗಮಹಾಸೀಹಾಸನಸದಿಸಂ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘಂ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿನಿಪತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಟ್ಠೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ। **ಮಹಾಪಥವೀಸದಿಸಂ** ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ। ಯಥಾ ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಆಲಮ್ಬನರಜ್ಜು ಉತ್ತಿಟ್ಠತೋ ತಿಟ್ಠತೋ ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೋ, ಏವಂ ದಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಆಹ **"ಆಲಮ್ಬನಟ್ಠೇನ ಆಲಮ್ಬನರಜ್ಜುಸದಿಸ"ನ್ತಿ**। **ದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ದುಗ್ಗತಿದುಕ್ಖಟ್ಠಾನನಿತ್ಥರಣಟ್ಠೇನ। **ಸಮಸ್ಸಾಸನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಲೋಭಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಟಿಸತ್ತುಪದ್ದವತೋ ಸಮಸ್ಸಾಸನಟ್ಠೇನ। **ಭಯಪರಿತ್ತಾಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ದಾಲಿದ್ದಿಯಭಯತೋ ಪರಿಪಾಲನಟ್ಠೇನ। **ಮಚ್ಛೇರಮಲಾದೀಹೀತಿ** ಮಚ್ಛೇರಲೋಭದೋಸಮದಇಸ್ಸಾಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಚಿತ್ತಮಲೇಹಿ। **ಅನುಪಲಿತ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಮಚ್ಛೇರಮಲಾದೀನಂ। ತೇಸಂ ಏವ **ದುರಾಸದಟ್ಠೇನ**। **ಅಸನ್ತಾಸನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಸನ್ತಾಸಹೇತುಅಭಾವೇನ। ಯೋ ಹಿ ದಾಯಕೋ ದಾನಪತಿ, ಸೋ ಸಮ್ಪತಿಪಿ ನ ಕುತೋಚಿ ಸನ್ತಸತಿ, ಪಗೇವ ಆಯತಿಂ। **ಬಲವನ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಮಹಾಬಲವತಾಯ। ದಾಯಕೋ ಹಿ ದಾನಪತಿ ಸಮ್ಪತಿ ಪಕ್ಖಬಲೇನ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಆಯತಿಂ ಪನ ಕಾಯಬಲಾದೀಹಿಪಿ। **ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಟ್ಠೇನಾತಿ** "ವಡ್ಢಿಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಮತಭಾವೇನ। ವಿಪತ್ತಿಭವತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೂಪನಯನಂ **ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಸಮ್ಪಾಪನಂ**।

ಇದಾನಿ ಮಹಾಬೋಧಿಚರಿಯಭಾವೇನಪಿ ದಾನಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಾನಂ ನಾಮೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೇನಾತಿ** ಏತೇನ "ದಾನಫಲಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೋ ನಾಮ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಬಾಹಿರೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಗೇವ ಸಙ್ಗಂ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಓವಾದಂ ದೇತಿ। ಇದಾನಿ ಯಾ ಲೋಕಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಚ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ತಾ ಸಬ್ಬಾ ದಾನತೋಯೇವ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಏವ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪರಹಿತಾಯ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಾ ತಾಸಂ ಪರತೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏತಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಇಮಾ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಾಸುಪಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠುಕ್ಕಟ್ಠತರುಕ್ಕಟ್ಠತಮತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಕಮೇನ ಞಾಣತ್ತಯಂ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂ ಪನ ದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಏತೇನೇವ ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಾನಞ್ಚ ನಾಮ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇಸು ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪೂಜನಜ್ಝಾಸಯೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ, ತಸ್ಮಾ ದಾಯಕೋ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಪರೇ ಹನ್ತಿ, ಪರೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಕಂ ಹರತೀತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ದಾನಂ ದೇನ್ತೋ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। **ಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರಸದಿಸೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ನತ್ಥಿ** ಸೋಭಾವಿಸೇಸಾವಹತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ। **ಸೀಲಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ ಪುಪ್ಫಂ ನತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೀಲಗನ್ಧಸದಿಸೋ ಗನ್ಧೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಚನ್ದನಂ ತಗರಂ ವಾಪೀ"ತಿಆದಿಕಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೫) ಗಾಥಾ - "ಗನ್ಧೋ ಇಸೀನಂ ಚಿರದಿಕ್ಖಿತಾನಂ, ಕಾಯಾ ಚುತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಮಾಲುತೇನಾ"ತಿಆದಿಕಾ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೫೫) ಜಾತಕಗಾಥಾಯೋ ಚ ಆಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಭರಣಞ್ಚೇವ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಚ ಗನ್ಧವಿಲೇಪನಞ್ಚ ಪರಸ್ಸ ದಸ್ಸನೀಯಭಾವಾವಹಞ್ಚ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಅಯಂ ಸಗ್ಗೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಇದಂ ಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಆರದ್ಧಂ ಸೀಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇನೇವಾಹ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ -

> “ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ।
> ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಚ ದೇವತ್ತಂ, ಉತ್ತಮೇನ ವಿಸುಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೮.೭೫)।

ಇಟ್ಠೋತಿ ಸುಖೋ। **ಕನ್ತೋತಿ** ಕಮನೀಯೋ। **ಮನಾಪೋತಿ** ಮನವಡ್ಢನಕೋ। ತಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಇಟ್ಠಾದಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನಿಚ್ಚಮೇತ್ಥ ಕೀಳಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ದೋಸೋತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿನಾ ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾದಿನಾ ಚ ದೂಸಿತಭಾವೋ, ಯತೋ ತೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಂ ನಾರಾಧೇನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಆದೀನಂ ವಾತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಆದೀನವೋ,** ಪರಮಕಪಣತಾ। ತಥಾ ಚ ಕಾಮಾ ಯಥಾತಥಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಲಾಮಕಭಾವೋತಿ** ಅಸೇಟ್ಠೇಹಿ ಸೇವಿತಬ್ಬೋ, ಸೇಟ್ಠೇಹಿ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬೋ ನಿಹೀನಭಾವೋ। **ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನನ್ತಿ** ವಿಬಾಧಕತಾ ಉಪತಾಪಕತಾ ಚ।

ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ಯತ್ತಕಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ತತ್ತಕಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಾ। ಅಪಿಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ನಾಮೇತಂ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೇಹಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಪಕಾಸೇಸಿ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಂ ಝಾನಾದೀಸು ಚ ಗುಣೇ ವಿಭಾವೇಸಿ ವಣ್ಣೇಸಿ। **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಮ್ಮನಿಯಚಿತ್ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾಯ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ಚಿತ್ತದೋಸಾನಂ ವಿಗತತ್ತಾ ಉಪರಿ ದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಭಾವೂಪಗಮೇನ ಕಮ್ಮಕ್ಖಮಚಿತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಯೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ರೋಗಭೂತಾ, ತದಾ ತೇ ವಿಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ಅರೋಗಚಿತ್ತ”**ನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾದಿಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ **ಮುದುಚಿತ್ತಂ**। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿವಿಗಮೇನ **ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತಂ**। ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಉಳಾರಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಯೋಗೇನ **ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತಂ**। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಂ**। ಯದಾ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಥ ವಾ **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಿಗಮೇನ ಅರೋಗಚಿತ್ತಂ। **ಮುದುಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪಾದವಿಗಮೇನ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಅಕಠಿನಚಿತ್ತಂ। **ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಗಮೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೇನ ಅಪಿಹಿತಚಿತ್ತಂ। **ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಥಿನಮಿದ್ಧವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹಿತವಸೇನ ಅಲೀನಚಿತ್ತಂ। **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತನ್ತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅಧಿಮುತ್ತಚಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸೇಸಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಾವಸೇನ ಸೀಹಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪಗತಕಾಳಕನ್ತಿ** ವಿಗತಕಾಳಕಂ। **ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ** ಸುಟ್ಠುದೇವ। **ರಜನನ್ತಿ** ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತಾದಿರಙ್ಗಜಾತಂ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ** ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಪಭಸ್ಸರಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇತಿ** ತಸ್ಸಂಯೇವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಂ। ಏತೇನಸ್ಸ ಲಹುವಿಪಸ್ಸಕತಾ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞತಾ ಸುಖಪ್ಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞತಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। **ವಿರಜನ್ತಿ** ಅಪಾಯಗಮನೀಯರಾಗರಜಾದೀನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿರಜಂ। ಅನವಸೇಸದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮಲಾಪಗಮೇನ **ವೀತಮಲಂ**। ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸರಜಾಭಾವೇನ ವಾ **ವಿರಜಂ**। ಪಞ್ಚವಿಧದುಸ್ಸೀಲ್ಯಮಲವಿಗಮೇನ **ವೀತಮಲಂ**। **ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ತಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತನ್ತಿ** ಅಸಮ್ಮೋಹಪ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಕಿಚ್ಚವಸೇನಾ”**ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ - ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ, ವತ್ಥಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕಮಲೇಹಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಮಲೇಹಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವೋ, ಧೋವನಸಿಲಾತಲಂ ವಿಯ ಅನುಪುಬ್ಬೀಕಥಾ, ಉದಕಂ ವಿಯ ಸದ್ಧಾ, ಉದಕೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ಊಸಗೋಮಯಛಾರಿಕಖಾರೇಹಿ ಕಾಳಕೇ ಸಮ್ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವತ್ಥಸ್ಸ ಧೋವನಪ್ಪಯೋಗೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಾಸಿನೇಹೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ತೇಮೇತ್ವಾ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹಿ ದೋಸೇ ಸಿಥಿಲೇ ಕತ್ವಾ ಸುತಾದಿವಿಧಿನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸೋಧನೇ

ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ। ತೇನ ಪಯೋಗೇನ ವತ್ಥೇ ಕಾಳಕಾಪಗಮೋ ವಿಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ, ರಙ್ಗಜಾತಂ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಸುದ್ಧವತ್ಥಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವೋ ವಿಯ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನ ಪರಿಯೋದಪನನ್ತಿ।

"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಞಾಣದಸ್ಸನತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಾಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ವಿದಿತಧಮ್ಮತಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಏಕದೇಸೇನಪಿ ಹೋತೀತಿ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ। **"ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಹಿ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಸಮನ್ತತೋ ಓಗಾಳ್ಹಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ದಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಏತೇನಾತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"**ತಿ। **ತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಕನ್ತಾರಸದಿಸಾ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ಚ ತಿಣ್ಣಾ ನಿತ್ತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। **ವಿಗತಾ ಕಥಂಕಥಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಆದೀಸು "ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಕಾ ವಿಗತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಕಥಂಕಥಾ। ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ವೇಸಾರಜ್ಜಂ** ವಿಸಾರದಭಾವಂ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ **ಪತ್ತೋ**। ಅತ್ತನಾ ಏವ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ನ ಪರಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಪರೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**।

ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಮಾರಣವಸೇನ ಕತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ಮಂಸಂ। **ಪಟಿಚ್ಚಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ ಅತೀತಕಾಲಿಕೋ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚಕತ"**ನ್ತಿ। **ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ** "ಪಟಿಚ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಫುಸತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೪.೭೫) ವಿಯ। **ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬಕಮ್ಮಸ್ಸ। ಕರಣವಸೇನ ಪಟಿಚ್ಚಕಮ್ಮಂ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಂಸಂ **ಪಟಿಚ್ಚಕಮ್ಮಂ** ಯಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ। ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸೀಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩-೧೪. ತತಿಯೇ **ಸಾಠೇಯ್ಯಾನೀ**ತಿ ಸಠತ್ತಾನಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಾನಿ ಪನಸ್ಸ ಸಾಠೇಯ್ಯಾದೀನಿ ಕಾಯಚಿತ್ತುಜುಕತಾಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸಾ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಠಾನೇ ಠಾತುಕಾಮಸ್ಸ ಸತೋ ಯಂ ಠಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ, ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥೇವ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಟ್ಠಾನೇವ ಠಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಹೋತಿ, ವಞ್ಚನಾಧಿಪ್ಪಾಯಭಾವತೋ ಠಾತುಕಾಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ನಿಖಾತತ್ಥಮ್ಭೋ ವಿಯ ಚತ್ತಾರೋ ಪಾದೇ ನಿಚ್ಚಾಲೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಯಂ **ಸಠೋ** ನಾಮ, ಇಮಸ್ಸ ಸಾಠೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಂ। ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಠಾನೇ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಖನ್ಧಗತಂ ಪಾತೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಸತೋ ಯಂ ಠಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ, ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥೇವ ಪಾತೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಹೋತಿ, ಪಾತೇತುಕಾಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಾತೇತಿ, ಅಯಂ **ಕೂಟೋ** ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಕಾಲೇನ ವಾಮತೋ, ಕಾಲೇನ ದಕ್ಖಿಣತೋ, ಕಾಲೇನ ಉಜುಮಗ್ಗೇನೇವ ಚ ಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ಸತೋ ಯಂ ಠಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ, ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥೇವ ಏವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಹೋತಿ, ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಗನ್ತುಕಾಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಕಾಲೇನ ವಾಮತೋ, ಕಾಲೇನ ದಕ್ಖಿಣತೋ, ಕಾಲೇನ ಉಜುಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ಲೇಣ್ಡಂ ವಾ ಪಸ್ಸಾವಂ ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಇದಂ ಠಾನಂ ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಂ ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಂ ರಮಣೀಯಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಏವರೂಪಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥೇವ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ **ಜಿಮ್ಹೋ** ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ ಮಗ್ಗಾ ಉಕ್ಕಮ್ಮ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಟಿಮಗ್ಗಂ ಆರೋಹಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಸತೋ ಯಂ ಠಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ, ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಏವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಹೋತಿ, ಪಟಿಮಗ್ಗಂ ಆರೋಹಿತುಕಾಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಮಗ್ಗಾ ಉಕ್ಕಮ್ಮ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಟಿಮಗ್ಗಂ ಆರೋಹತಿ, ಅಯಂ **ವಙ್ಕೋ** ನಾಮ।

ಇತಿ ಇಮಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಕಿರಿಯಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **“ಯಾನಿ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ತಾನಿ ಸಾತೇಯ್ಯಾನಿ…ಪೇ॰… ಆವಿಕತ್ತಾ ಹೋತೀ”**ತಿ। ಚತುತ್ಥೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೮. ಮಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫-೧೮. ಪಞ್ಚಮೇ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೪೧) ಯಾ ಕಾಚಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ವಾ ಸಿಪ್ಪಂ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಅಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನಿರನ್ತರಂ ವಾ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಅಸಜ್ಝಾಯಮಲಾ ಮನ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾಯುಟ್ಠಾಯ ಜಿಣ್ಣಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಾದೀನಿ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಘರಂ ನಾಮ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಅನುಟ್ಠಾನಮಲಾ ಘರಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಗಿಹಿಸ್ಸ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ ಕೋಸಜ್ಜವಸೇನ ಸರೀರಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ವಾ ಪರಿಕ್ಖಾರಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ವಾ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯೋ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಮಲಂ ವಣ್ಣಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಗಾವೋ ರಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪಮಾದವಸೇನ ನಿದ್ದಾಯನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಕೀಳನ್ತಸ್ಸ ವಾ ತಾ ಗಾವೋ ಅತಿತ್ಥಪಕ್ಖನ್ದನಾದೀಹಿ ವಾ ವಾಳಮಿಗಚೋರಾದಿಉಪದ್ದವೇನ ವಾ ಪರೇಸಂ ಸಾಲಿಕ್ಖೇತ್ತಾದೀನಿ ಓತರಿತ್ವಾ ಖಾದನವಸೇನ ವಾ ವಿನಾಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಯಮ್ಪಿ ದಣ್ಡಂ ವಾ ಪರಿಭಾಸಂ ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಪಬ್ಬಜಿತಂ ವಾ ಪನ ಛದ್ವಾರಾದೀನಿ ಅರಕ್ಖನ್ತಂ ಪಮಾದವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಓತರಿತ್ವಾ ಸಾಸನಾ ಚಾವೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಪಮಾದೋ ರಕ್ಖತೋ ಮಲ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿಸ್ಸ ವಿನಾಸಾವಹೇನ ಮಲಟ್ಠಾನಿಯತ್ತಾ **ಮಲಂ**।

ದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ ಅತಿಚಾರೋ। ಅತಿಚಾರಿನಿಞ್ಹಿ ಇತ್ಥಿಂ ಸಾಮಿಕೋಪಿ ಗೇಹಾ ನೀಹರತಿ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗತಮ್ಪಿ “ತ್ವಂ ಕುಲಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾರಭೂತಾ, ಅಕ್ಖೀಹಿಪಿ ನ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ”ತಿ ತಂ ಮಾತಾಪಿತರೋಪಿ ನೀಹರನ್ತಿ, ಸಾ ಅನಾಥಾ ವಿಚರನ್ತೀ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತೇನಸ್ಸಾ ದುಚ್ಚರಿತಂ **“ಮಲ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದದತೋ**ತಿ ದಾಯಕಸ್ಸ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಖೇತ್ತಕಸನಕಾಲೇ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೇತ್ತೇ ಸಮ್ಪನ್ನೇ ಸಲಾಕಭತ್ತಾದೀನಿ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾಪಿ ನಿಪ್ಫನ್ನೇ ಸಸ್ಸೇ ಮಚ್ಛೇರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಾಗಚಿತ್ತಂ ನಿವಾರೇತಿ, ಸೋ ಮಚ್ಛೇರವಸೇನ ಚಾಗಚಿತ್ತೇ ಅವಿರುಹನ್ತೇ ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ನ ಲಭತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಮಚ್ಛೇರಂ ದದತೋ ಮಲ”**ನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ತೇ ಪನ ಇಧಲೋಕೇ ಪರಲೋಕೇ ಚ ಮಲಮೇವ। **ತತೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮಲತೋ। **ಮಲತರ**ನ್ತಿ ಅತಿರೇಕಮಲಂ। ಛಟ್ಠಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಮಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಹಾರಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯. ನವಮೇ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೫; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಚೂಳವಗ್ಗ ೩.೩೮೪) **ಅಸುರಾ**ತಿ ದೇವಾ ವಿಯ ನ ಸುರನ್ತಿ ನ ಕೀಳನ್ತಿ ನ ವಿರೋಚನ್ತೀತಿ ಅಸುರಾ। ಸುರಾ ನಾಮ ದೇವಾ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ವಾ **ಅಸುರಾ,** ವೇಪಚಿತ್ತಿಪಹಾರಾದಾದಯೋ । ತೇಸಂ ಭವನಂ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇ। ತೇ ತತ್ಥ ಪವಿಸನ್ತಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ಸಿನೇರುಪಾದೇ ಮಣ್ಡಪಾದೀನಿ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಕೀಳನ್ತಾ ಅಭಿರಮನ್ತಿ। ಸಾ ತತ್ಥ ತೇಸಂ ಅಭಿರತಿ। ಇಮೇ ಗುಣೇ ದಿಸ್ವಾತಿ ಆಹ **“ಯೇ ದಿಸ್ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಅಸುರಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಅಭಿರಮನ್ತೀ”**ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ಹಿಮವಾ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಸಮುದ್ದದಹಪಬ್ಬತಾ ತಪ್ಪಭವಾ ನದಿಯೋತಿ ಏತೇಸು ಯಂ ಯಂ ನ ಮನುಸ್ಸಗೋಚರಂ, ತತ್ಥ ಸಯಂ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಮ್ಮೋಹಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹವಿಧಮನತ್ಥಂ **“ಅಯಂ ತಾವ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನಪರಿಮಾಣೋ ಆಯಾಮತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತೇನಾಹ “**ತತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿ। **ಉದಕೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ** ತದುಪಭೋಗಿಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನ। ಸುನ್ದರದಸ್ಸನಂ ಕೂಟನ್ತಿ **ಸುದಸ್ಸನಕೂಟಂ,** ಯಂ ಲೋಕೇ “**ಹೇಮಕೂಟ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮೂಲಗನ್ಧೋ** ಕಾಲಾನುಸಾರಿಯಾದಿ। **ಸಾರಗನ್ಧೋ** ಚನ್ದನಾದಿ। **ಫೇಗ್ಗುಗನ್ಧೋ** ಸಲಲಾದಿ। **ತಚಗನ್ಧೋ** ಲವಙ್ಗಾದಿ। **ಪಪಟಿಕಾಗನ್ಧೋ** ಕಪಿತ್ಥಾದಿ। **ರಸಗನ್ಧೋ** ಸಜ್ಜುಲಸಾದಿ। **ಪತ್ತಗನ್ಧೋ** ತಮಾಲಹಿರಿವೇರಾದಿ। **ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ** ನಾಗಕುಸುಮಾದಿ। **ಫಲಗನ್ಧೋ** ಜಾತಿಫಲಾದಿ। **ಗನ್ಧಗನ್ಧೋ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗನ್ಧಾನಂ ಗನ್ಧೋ। “ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುಥುಲತೋ ಪಞ್ಞಾಸ ಯೋಜನಾನಿ, ಆಯಾಮತೋ ಪನ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ವಿಯ ದ್ವಿಯೋಜನಸತಾನೇವಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಮನೋಹರಸಿಲಾತಲಾನೀತಿ ರತನಮಯತ್ತಾ ಮನುಞ್ಞಸೋಪಾನಸಿಲಾತಲಾನಿ। **ಸುಪಟಿಯತ್ತಾನೀ**ತಿ ತದುಪಭೋಗಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಕಮ್ಮುನಾವ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಯತ್ತಾನಿ ಸುಸಣ್ಠಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾದೀನಿ ಉದಕಂ ಮಲಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತದಭಾವತೋ **ಫಲಿಕಸದಿಸನಿಮ್ಮಲೋದಕಾನಿ**। ತಿರಿಯತೋ ದೀಘಂ ಉಗ್ಗತಕೂಟನ್ತಿ “**ತಿರಚ್ಛಾನಪಬ್ಬತ**”ನ್ತಿ ಆಹ। **ಪುರಿಮಾನಿ ನಾಮಗೋತ್ತಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ನದೀ ನಿನ್ನಗಾತಿಆದಿಕಂ ಗೋತ್ತಂ, ಗಙ್ಗಾ ಯಮುನಾತಿಆದಿಕಂ ನಾಮಂ।

ಸವಮಾನಾತಿ ಸನ್ದಮಾನಾ। **ಪೂರತ**ನ್ತಿ ಪುಣ್ಣಭಾವೋ। **ಮಸಾರಗಲ್ಲಂ** “ಚಿತ್ತಫಲಿಕ”ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಹತಂ ಭೂತಾನ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ। **ತಿಮೀ ತಿಮಿಙ್ಗಲಾ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಮಚ್ಛಜಾತಿಯೋ। ತಿಮಿಂ ಗಿಲನಸಮತ್ಥಾ ತಿಮಿಙ್ಗಲಾ। ತಿಮಿಞ್ಚ ತಿಮಿಙ್ಗಲಞ್ಚ ಗಿಲನಸಮತ್ಥಾ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ಮಮ ಸಾವಕಾತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಕೇ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ನ ಸಂವಸತೀ**ತಿ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಸಂವಾಸಂ ನ ಕರೋತಿ। **ಉಕ್ಖಿಪತೀ**ತಿ ಅಪನೇತಿ। **ವಿಮುತ್ತಿರಸೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನರಸೋ। ಸಬ್ಬಾ ಹಿ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಯಾವದೇವ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಅತ್ಥಾ।

ರತನಾನೀತಿ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ರತನಾನಿ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಹಿ ಭಾವಿಯಮಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಅಪರಭಾಗೇ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
> ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪) –

ಲೋಕಿಯರತನನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪನ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನ ತಸ್ಸ ಕಲಭಾಗಮ್ಪಿ ಅಗ್ಘತಿ। ಅಪಿಚ –

> “ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೨೨೩; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦)।

ಯದಿ ಚ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೇನ ರತನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂಯೇವ ಭೂತತೋ ರತನಭಾವೋ। ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಸೋ ಆನುಭಾವೋ, ಯಂ ಸಾವಕಾ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ ಆಸನ್ನಕಾರಣತ್ತಾ। ಆಸನ್ನಕಾರಣಞ್ಹಿ ದಾನಾದಿಉಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಏವಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಅತ್ಥೇನ ಚ ರತನಭಾವೋ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾತಿಸಯೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ತತ್ರಿಮಾನಿ ರತನಾನಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ। ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**”ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೇ ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿಯೇವ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪನ ಕಾಯಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು

ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚಅತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಪಹಾನತೋ ಅಸುಭದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಭಾವಗ್ಗಹಣತೋ ಚ ನೇಸಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಭಾವೋ ವಿಭತ್ತೋ।

ಸಮ್ಮಾ ಪದಹನ್ತಿ ಏತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪದಹತಿ, ಪಸತ್ಥಂ ಸುನ್ದರಂ ವಾ ಪದಹನ್ತೀತಿ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ,** ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಧಾನಭಾವಕರಣತೋ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ** ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಮ್ಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಚ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ**”ತಿ।

ಇಜ್ಝತೀತಿ ಇದ್ಧಿ, ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಜ್ಝನ್ತಿ ವಾ ತಾಯ ಸತ್ತಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇದ್ಧಿ। ಇತಿ ಪಠಮೇನ ಅತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿ ಏವ ಪಾದೋತಿ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯೇನ ಅತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದೋ ಪತಿಟ್ಠಾ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋತಿ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ।** ತೇನ ಹಿ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಇದ್ಧಿಂ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ಯಸ್ಮಾ ಛನ್ದಾದಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅಧಿಪತಿಧಮ್ಮೇ ಧುರೇ ಜೇಟ್ಠಕೇ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ**”ತಿ।

ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ತತ್ಥ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।** ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣೇ, ಪಮಾದಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೇ, ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇ, ಅಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ **ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।**

ತಾನಿಯೇವ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೇನ ಚ **ಬಲಾನಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಧಿಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ।** ಯಾ ಹಿ ಏಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಯಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಉಪದ್ದವಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುಜ್ಝತಿ, ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ವುಟ್ಠಹತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ “**ಬೋಧೀ**”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಅಙ್ಗಾತಿಪಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯ। ಯೋಪೇಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ “**ಬೋಧೀ**”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿಪಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ “ಬುಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ”ತಿ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೬೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೧೮೨; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೭)। “ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧೭) ನಯೇನಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ, ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾ, ಅರಿಯಫಲಪ್ಪಟಿಲಾಭಕರತ್ತಾ ಚ ಅರಿಯೋ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿಯೇವ ವಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ। ಮಾರೇನ್ತೋ ಕಿಲೇಸೇ ಗಚ್ಛತಿ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ವಾ ಮಗ್ಗೀಯತಿ, ಸಯಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗತೀತಿ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂ ಅತ್ಥವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸೋತಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸ್ಸ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಪಠಮಮಗ್ಗಟ್ಠೋ, ಯೋ ಅಟ್ಠಮಕೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಕದಾಗಾಮೀ**ತಿ ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಆಗಮನಸೀಲೋ ದುತಿಯಫಲಟ್ಠೋ। **ಅನಾಗಾಮೀ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಕಾಮಲೋಕಂ ಅನಾಗಮನಸೀಲೋ ತತಿಯಫಲಟ್ಠೋ। ಯೋ ಪನ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ಏಕಬೀಜೀತಿಏವಮಾದಿಕೋ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲವಿಭಾಗೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂಯೇವ ಪಭೇದೋತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಸದಿಸಮೇವ।

ಪಹಾರಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. ದಸಮೇ **ತದಹುಪೋಸಥೇ**ತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೫; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಚೂಳವಗ್ಗ ೩.೩೮೩) ತಸ್ಮಿಂ ಉಪೋಸಥದಿವಸಭೂತೇ ಅಹನಿ। **ಉಪೋಸಥಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸಿತುಂ। **ಉದ್ಧಸ್ತಂ ಅರುಣ**ನ್ತಿ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಂ। **ಉದ್ದಿಸತು, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಥೇರೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಂ ಯಾಚಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಪೋಸಥೇ ಉಪೋಸಥೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೮) ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ಅಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ವೀತಿನಾಮೇಸಿ ? ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಅನುದ್ದಿಸಿತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ। **ಅದ್ದಸಾ**ತಿ ಕಥಂ ಅದ್ದಸ? ಅತ್ತನೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಚಿತ್ತೇ ದಿಟ್ಠೇ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ದಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದುಸ್ಸೀಲ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಅನಾಗತೇ ಸತ್ತಸು ದಿವಸೇಸು ಪವತ್ತಂ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಲಾಭೀ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಅತೀತೇಪೀತಿ। **ಮಜ್ಝೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಸಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನಿಸಿನ್ನಂ। **ದಿಟ್ಠೋಸೀ**ತಿ ಅಯಂ ನ ಪಕತತ್ತೋತಿ ಭಗವತಾ ದಿಟ್ಠೋ ಅಸಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏವಂ ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ತೇ ತವ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಕಮ್ಮಾದಿಸಂವಾಸೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಸಂವಾಸೋ ತವ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಟ್ಠೇಹಿ, ಆವುಸೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪದಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ ಅನೇಕವಾರಂ ವತ್ವಾಪಿ "ಥೇರೋ ಸಯಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ನೋ ಓರಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಾ, "ಇದಾನಿ ಇಮೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ। **ಬಾಹಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ "ಭಗವತಾ ಮಯಾ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ದಿಟ್ಠೋ, ಯಾವತತಿಯಂ 'ಉಟ್ಠೇಹಿ, ಆವುಸೋ'ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಇದಾನಿಸ್ಸ ನಿಕ್ಕಡ್ಢನಕಾಲೋ, ಮಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉಪೋಸಥನ್ತರಾಯೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ತಂ ಬಾಹಾಯಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಥಾ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಬಹಿ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಾ ನಿಕ್ಖಾಮೇತ್ವಾ**ತಿ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಾ ದ್ವಾರಸಾಲಾತೋ ನಿಕ್ಖಾಮೇತ್ವಾ। **ಬಹೀ**ತಿ ಪನ ನಿಕ್ಖಾಮಿತಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। ಅಥ ವಾ **ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಾ**ತಿ ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕತೋಪಿ ನಿಕ್ಖಾಮೇತ್ವಾ, ನ ಅನ್ತೋದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕತೋ ಏವ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ವಿಹಾರತೋ ಬಹಿಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೂಚಿಘಟಿಕಂ ದತ್ವಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಳಸೂಚಿಞ್ಚ ಉಪರಿಘಟಿಕಞ್ಚ ಆದಹಿತ್ವಾ, ಸುಟ್ಠುತರಂ ಕವಾಟಂ ಥಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾವ ಬಾಹಾಗಹಣಾಪಿ ನಾಮಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಆನನ್ದ, ಪರಿಸಾ"ತಿ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಏವ ಹಿ ತೇನ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಾವ ಬಾಹಾಗಹಣಾಪಿ ನಾಮ ಸೋ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಆಗಮೇಸ್ಸತಿ, ಅಚ್ಛರಿಯಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಞ್ಚ ಗರಹನಚ್ಛರಿಯಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ಭಗವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅಬ್ಬುದೋ ಜಾತೋ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಉಪೋಸಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಚ ತಥಾಗತಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಉಪೋಸಥಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ। ಅನುದ್ದಿಸನ್ತೇ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ

ಉಪೋಸಥೋ ಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಂ ಅನುಜಾನೇಯ್ಯ''ನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಂ ಅನುಜಾನಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **''ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾಥಾ''**ತಿ। ತತ್ಥ **ನ ದಾನಾಹ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ಅಹಂ ಉಪೋಸಥಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ನ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ **ನ**-ಕಾರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ದುವಿಧಞ್ಹಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ - ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ । ತೇಸು ''ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ''ತಿಆದಿಕಂ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೪) ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ತಂ ಸಾವಕಾವ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ, ನ ಬುದ್ಧಾ, ಯಂ ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸಂ ಉದ್ದಿಸೀಯತಿ। ''ಖನ್ತೀ ಪರಮಂ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ...ಪೇ॰... ಅನುಪವಾದೋ ಅನುಪಘಾತೋ...ಪೇ॰... ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ''ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩-೧೮೫; ಉದಾ॰ ೩೬; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦) ಇಮಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ನಾಮ। ತಂ ಬುದ್ಧಾವ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ, ನ ಸಾವಕಾ, ಛನ್ನಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ। ದೀಘಾಯುಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಅಯಮೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ, ಅಪ್ಪಾಯುಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂಯೇವ। ತತೋ ಪರಂ ಇತರೋ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ, ನ ಬುದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸಮತ್ತಂ ಇಮಂ ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಇಮಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ನ ಉದ್ದಿಸಿ। **ಅಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅಕಾರಣಂ। **ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ಯಥಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ''ಠಾನ''ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ''ಅವಕಾಸೋ''ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ।

ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇತಿ ಕೋ ಅನುಸನ್ಧಿ? ಯ್ವಾಯಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುದ್ದೇಸೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಅಬ್ಭುತೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ತಂ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಸತ್ತಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ತೇಸಂ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಅಟ್ಠ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ''ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ''ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಗಹಪತಿವಗ್ಗೋ

೧-೭. ಪಠಮಉಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೧-೨೭. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತತಿಯೇ “ಹತ್ಥಗೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **“ಹತ್ಥಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ರಾಜಪುರಿಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ, ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಭಗವತೋ ಹತ್ಥಂ , ಭಗವತೋ ಹತ್ಥತೋ ಪುನ ರಾಜಪುರಿಸಾನಂ ಹತ್ಥಂ ಗತತ್ತಾ ನಾಮತೋ **ಹತ್ಥಕೋ ಆಳವಕೋ**ತಿ ಜಾತೋ। ತೇನಾಹ **“ಆಳವಕಯಕ್ಖಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಹತ್ಥಕೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ರಾಜಕುಮಾರೋ”**ತಿ। ಚತುತ್ಥಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಠಮಉಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದುತಿಯಬಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾ ಅಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ ಕಿಚ್ಚತೋ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಸಹವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯಾ”**ತಿ। **ಇಮೇ ಕಾಮಾ**ತಿ ದ್ವೇಪಿ ಕಾಮೇ ವದತಿ। ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಹಿ ಪರಿಳಾಹೋ ವತ್ಥುಕಾಮಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥುಕಾಮವಿಸಯೋ ವಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಸಪರಿಳಾಹಟ್ಠೇನ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸು ವಿಯಾತಿ **“ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಅನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾ, ಬ್ಯನ್ತಂ ವಿಗತನ್ತಂ ಭೂತನ್ತಿ **ಬ್ಯನ್ತಿಭೂತ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ವಿಗತನ್ತಭೂತ”**ನ್ತಿ, ನಿತ್ತಣ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಬಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಅಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ನವಮೇ ಯಸ್ಮಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಪೇತಾ ದೇವಾಸುರಾನಂ ಆವಾಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ವಿವಾಹಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇನೇವ ಅಸುರಕಾಯೋ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪೇತಾಸುರಾ ಪನ ಪೇತಾ ಏವಾತಿ ತೇಸಂ ಪೇತೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋವ।

ಅಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಅನುರುದ್ಧಮಹಾವಿತಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦. ದಸಮೇ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸ್ಸಾ**ತಿ ನ ಇಚ್ಛಸ್ಸ। ಅಭಾವತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಅಪ್ಪ**ಸದ್ದೋ “ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಾ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧) ವಿಯ। ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ **ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಿಚ್ಛೋ,** ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯೇಸು ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಅಧಿಗಮಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮವಿಭಾವನೇ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ । **ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚವಿಭಾವನೇ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಧುತಙ್ಗೇಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಧುತಙ್ಗಭಾವವಿಭಾವನೇ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಸನ್ತಗುಣನಿಗುಹನೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನಿ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಝಾನಾದಿಗುಣಾನಞ್ಚೇವ ಬಾಹುಸಚ್ಚಗುಣಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಗುಣಸ್ಸ ಚ ನಿಗುಹನೇನ ಛಾದನೇನ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। **ನೋ ಮಹಿಚ್ಛಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹತಿಯಾ ಇಚ್ಛಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ನೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ಅನುಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಅನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ। **ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಕಾರೇಹಿ ವಿವಿತ್ತಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **“ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೇಹಿ ವಿವಿತ್ತಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಆರಮ್ಭವತ್ಥುವಸೇನಾ**ತಿ ಭಾವನಾಭಿಯೋಗವಸೇನ ಏಕೀಭಾವೋವ ಕಾಯವಿವೇಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯೋಗಕಮ್ಮಂ।

ಸತ್ತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಣನಂ ಸಮೋಧಾನಂ ಸಙ್ಗಣಿಕಾ, ಸಾ ಆರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಆರಾಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೋ,** ತಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **"ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಚೇವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯಸ್ಸ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಉಪಧಿವಿವೇಕೇ ನಿನ್ನತಾವಸೇನ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಚನತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸುಪಿ। ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂಯೇವ ಹಿ ಸಮಾಧಾನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಪಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ-ಕತಪಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಠಿತೋ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಭವೇಸು ನಾನಪ್ಪಕಾರೋ ಅನತ್ಥೋತಿ ಜಾನನ್ತೋ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಂ ಞಾಣಂ ಅಭಿಪತ್ಥೇತಿ, ತದತ್ಥಞ್ಚ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋತಿ। ಮಾನಾದಯೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೇ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೀತಿ **ಪಪಞ್ಚಾ**ತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚರಹಿತತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅನುರುದ್ಧಮಹಾವಿತಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಗಹಪತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ದಾನವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಪಠಮದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೧-೩೪. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಆಸಜ್ಜಾತಿ** ಯಸ್ಸ ದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಆಗಮನಹೇತು ತೇನ ಸಮಾಗಮನಿಮಿತ್ತಂ। **ಭಯಾತಿ** ಭಯಹೇತು। ನನು ಭಯಂ ನಾಮ ಲದ್ಧಕಾಮತಾರಾಗಾದಯೋ ವಿಯ ಚೇತನಾಯ ಅವಿಸುದ್ಧಿಕರಂ, ತಂ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಗಹಿತನ್ತಿ? ನಯಿದಂ ತಾದಿಸಂ ವೋಹಾರಭಯಾದಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಯಂ ಅದಾಯಕೋ ಅಕಾರಕೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅದಾಸಿ ಮೇತಿ** ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ದೀಯತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ದಸ್ಸತಿ ಮೇತಿ** ಪಚ್ಚುಪಕಾರಾಸೀಸಾಯ ಯಂ ದೀಯತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸಾಹು ದಾನನ್ತಿ** ದಾನಂ ನಾಮೇತಂ ಪಣ್ಡಿತಪಞ್ಞತ್ತನ್ತಿ ಸಾಧುಸಮಾಚಾರೇ ಠತ್ವಾ ದೇತಿ। **ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥನ್ತಿ** ಉಪಸೋಭನತ್ಥಂ। ದಾನಞ್ಹಿ ದತ್ವಾ ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಲೋಭದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛೇರಾದಯೋಪಿ ವಿದೂರೀ ಭವನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ದಾನಂ ಅನುಕೂಲಧಮ್ಮಪರಿಬ್ರೂಹನೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮವಿದೂರೀಕರಣೇನ ಚ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಸೋಭನಾಯ ಚ ಪರಿಕ್ಖಾರಾಯ ಚ ಹೋತೀತಿ "**ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪರಿಕ್ಖಾರತ್ಥಞ್ಚ ದೇತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ದಾನಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಂ ಕರೋತೀ**"ತಿಆದಿ। **ಮುದುಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ** ಲದ್ಧಾ ದಾಯಕೇ "ಇಮಿನಾ ಮಯ್ಹಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ"ತಿ, ದಾತಾಪಿ ಲದ್ಧರಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಂ ಕರೋತೀ**"ತಿ।

ಅದನ್ತದಮನನ್ತಿ ಅದನ್ತಾ ಅನಸ್ಸವಾಪಿಸ್ಸ ದಾನೇನ ದನ್ತಾ ಅಸ್ಸವಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಸೇ ವತ್ತನ್ತಿ। **ಅದಾನಂ ದನ್ತದೂಸಕನ್ತಿ** ಅದಾನಂ ಪುಬ್ಬೇ ದನ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸವಾನಮ್ಪಿ ವಿಘಾತುಪ್ಪಾದನೇನ ಚಿತ್ತಂ ದೂಸೇತಿ। **ಉನ್ನಮನ್ತಿ** ದಾಯಕಾ ಪಿಯಂವದಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಟ್ಠಾನತಾಯ। **ನಮನ್ತಿ**ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾ ದಾನೇನ ಪಿಯವಾಚಾಯ ಚ ಲದ್ಧಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಾಹಕಾನಂ।

ಚಿತ್ತಾಲಙ್ಕಾರದಾನಮೇವ ಉತ್ತಮಂ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ಗುಣವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾಯ ಚ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಠಮದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ದಾನೂಪಪತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ದಾನಪಚ್ಚಯಾತಿ** ದಾನಕಾರಣಾ, ದಾನಮಯಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಪತ್ತಿಯೋತಿ** ಮನುಸ್ಸೇಸು ದೇವೇಸು ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯೋ। **ಠಪೇತೀತಿ** ಏಕವಾರಮೇವ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಉಪರಿ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಠಪೇತಿ। ತದೇವ ಚಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**"ನ್ತಿ। **ವಡ್ಢೇತೀತಿ** ಬ್ರೂಹೇತಿ ನ ಹಾಪೇತಿ। **ವಿಮುತ್ತನ್ತಿ** ಅಧಿಮುತ್ತಂ, ನಿನ್ನಂ ಪೋಣಂ ಪಬ್ಭಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಮುತ್ತನ್ತಿ** ವಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ **ಉತ್ತರಿ** ನಾಮ ಪಣೀತಂ ಮಜ್ಝೇಪಿ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮವಿಭಾಗಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಉತ್ತರಿ ಅಭಾವಿತನ್ತಿ ತತೋ ಉಪರಿಮಗ್ಗಫಲತ್ಥಾಯ ಅಭಾವಿತ**"ನ್ತಿ। **ಸಂವತ್ತತಿ** ತಥಾಪಣಿಹಿತಂ ದಾನಮಯಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "**ತಞ್ಚ ಖೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತತ್ರುಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧಕರದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾಭಾವದಸ್ಸನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ದಾನಮಯಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ತಂಸಂವತ್ತನತಾದಸ್ಸನಪರನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಸ್ಸಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಾಮರಾಗಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪಪತ್ತಿ, ನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಭವರಾಗಸ್ಸ। ವೀತರಾಗಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಮೇಸು ವೀತರಾಗತಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಯಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿ ಸಿಯಾ। ತೇನಾಹ "**ದಾನಮತ್ತೇನೇವಾ**"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ದಾನಂ ತತ್ಥ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ "**ದಾನಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ದಾನೇನ ಮುದುಚಿತ್ತೋತಿ** ಬದ್ಧಾಘಾತೇ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ದಾನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ ಮುದುಭೂತಚಿತ್ತೋ।

ದಾನೂಪಪತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬. ಛಟ್ಠೇ ಪುಜ್ಜಭವಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ ಪುನನ್ತೀತಿ ವಾ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ ಕಿರಿಯಾ ಚಾತಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ, ತಾಯೇವ ಚ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿಆನಿಸಂಸಾನಂ ವತ್ಥುಭಾವತೋ **ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ**।

ಅನುಚ್ಛಿನ್ನಭವಮೂಲಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹವಸೇನ, ಪೂಜಾವಸೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ ದೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ದಾನಂ, ದಾನಮೇವ **ದಾನಮಯಂ**। ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ ಮಯ-ಸದ್ದೋ। ಚೀವರಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫), ಅನ್ನಾದೀಸು ವಾ ದಸಸು ದಾನವತ್ಥೂಸು, ರೂಪಾದೀಸು ವಾ ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ತಂ ತಂ ದೇನ್ತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗಕಾಲೇ ಪಚ್ಛಾ ಸೋಮನಸ್ಸಚಿತ್ತೇನ ಅನುಸ್ಸರಣೇ ಚಾತಿ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಪವತ್ತಚೇತನಾ **ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು** ನಾಮ।

ನಿಚ್ಚಸೀಲಉಪೋಸಥಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚ ಅಟ್ಠ ದಸ ವಾ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ "ಸೀಲಪೂರಣತ್ಥಂ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜನ್ತಸ್ಸ, ಮನೋರಥಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ "ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವತಮ್ಹಿ ಸಾಧು ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ, ಸದ್ಧಾಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚೀವರಾದಿಕೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ, ಸತಿಯಾ ಆಪಾಥಗತೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀನಿ ಸಂವರನ್ತಸ್ಸ, ವೀರಿಯೇನ ಆಜೀವಂ ಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಚೇತನಾ ಸೀಲತಿ, ಸೀಲೇತೀತಿ ವಾ **ಸೀಲಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು** ನಾಮ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೮) ವುತ್ತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೇನ ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸೋತಂ…ಪೇ॰… ಘಾನಂ…ಪೇ॰… ಜಿವ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕಾಯಂ…ಪೇ॰… ರೂಪೇ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮೇ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ …ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಂ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಚೇತನಾ, ಯಾ ಚ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಸಬ್ಬಾಸು ಅಟ್ಠತ್ತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತಾ ಝಾನಚೇತನಾ, ಯಾ ಚ ಅನವಜ್ಜೇಸು ಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇಸು ಪರಿಚಯಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ, ಸಬ್ಬಾ ಸಾ ಭಾವೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಭಾವನಾಮಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಚಾತಿ **ಭಾವನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು**।

ಏಕಮೇಕಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ। ತದತ್ಥಂ ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತಸ್ಸ ವಚೀಕಮ್ಮಂ। ಕಾಯಙ್ಗಂ ವಾಚಙ್ಗಞ್ಚ ಅಚೋಪೇತ್ವಾ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತಯನ್ತಸ್ಸ ಮನೋಕಮ್ಮಂ। ಅನ್ನಾದೀನಿ ದೇನ್ತಸ್ಸ ಚಾಪಿ "ಅನ್ನದಾನಾದೀನಿ ದೇಮೀ"ತಿ ವಾ, ದಾನಪಾರಮಿಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಾ ದಾನಕಾಲೇ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಕೇವಲಂ "ಅನ್ನದಾನಾದೀನಿ ದೇಮೀ"ತಿ ದಾನಕಾಲೇ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಹೋತಿ, ಏವಂ "ಇದಂ ದಾನಮಯಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೂ"ತಿ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ದಾನಕಾಲೇಪಿ ದಾನಸೀಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ। ವತ್ತಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ದದನ್ತೋ "ಏತಂ ದಾನಂ ನಾಮ ಮಯ್ಹಂ ಕುಲವಂಸಹೇತು ಪವೇಣಿಚಾರಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಚಾರಿತ್ತಸೀಸೇನ ವಾ ದೇನ್ತೋ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲತ್ತಾ ಸೀಲಮಯಂ। ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ದದತೋ ಭಾವನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ವತ್ತಮಾನಾಪಿ ದಾನಚೇತನಾ ವತ್ತಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ದದತೋ ಸೀಲಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಹೋತಿ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅಪರಭಾಗೇ ಚೇತನಾಯ ಚ ತಥಾಪವತ್ತತ್ತಾ।

ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೮. ಸಪ್ಪುರಿಸದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೭-೩೮. ಸತ್ತಮೇ **ವಿಚೇಯ್ಯ ದೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವೇ ವಿಚಿನನಾನಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಿಚಿನನಂ, ದಕ್ಖಿಣಾವಿಚಿನನಞ್ಚ। ತೇಸು ವಿಪನ್ನಸೀಲೇ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಚನವುತಿ ಪಾಸಣ್ಡಭೇದೇ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ಪಹಾಯ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ದಾನಂ **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಿಚಿನನಂ** ನಾಮ। ಲಾಮಕಲಾಮಕೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪಣೀತಪಣೀತೇ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ದಾನಂ **ದಕ್ಖಿಣಾವಿಚಿನನಂ** ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ। ಅಟ್ಠಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಪ್ಪುರಿಸದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಅಭಿಸನ್ದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೯-೪೦. ನವಮೇ **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞನದಿಯೋ। **ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದಾ**ತಿ ಕುಸಲಾನಂ ಪವಾಹಾ। **ಸುಖಸ್ಸಾಹಾರಾ**ತಿ ಸುಖಪಚ್ಚಯಾ। ಅಗ್ಗಾನೀತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಾನಿ**। ಚಿರರತ್ತಂ ಞಾತತ್ತಾ **ರತ್ತಞ್ಞಾನಿ**। ಅರಿಯಾನಂ ಸಾಧೂನಂ ವಂಸಾನೀತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ವಂಸಞ್ಞಾನಿ**। ಪೋರಾಣಾನಂ ಆದಿಪುರಿಸಾನಂ ಏತಾನೀತಿ **ಪೋರಾಣಾನಿ**। ಸಬ್ಬಸೋ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಕಾರೇನ ಸಾಧೂಹಿ ನ ಕಿಣ್ಣಾನಿ ನ ಖಿತ್ತಾನಿ ಛಡ್ಡಿತಾನೀತಿ **ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾನಿ**। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನೇಸಂ ಯಥಾ ಅತೀತೇ, ಏವಂ ಏತರಹಿ ಅನಾಗತೇ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾನಿ ನ ಸಂಕಿಯನ್ತಿ ನ ಸಂಕಿಯಿಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ। ತತೋ ಏವ **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾನಿ**। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹಿಂಸಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಅನುಜಾನನ್ತಿ। **ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದೇತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಹಿತದಣ್ಡತ್ತಾ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತಕಾಯಸ್ಸ ಭಯಾಭಾವಂ ದೇತಿ। **ಅವೇರ**ನ್ತಿ ವೇರಾಭಾವಂ। **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಅಭಿಸನ್ದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಉಪೋಸಥವಗ್ಗೋ

೧-೮. ಸಂಖಿತ್ತೂಪೋಸಥಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೧-೪೮. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಛಟ್ಠೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೬೫) ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗಂ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಮೇವ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ, ತಸ್ಸ **ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಸ್ಸ**। ಮಹತೀ ದದ್ದರೀ ವೀಣಾವಿಸೇಸೋಪಿ **ಆತತಮೇವಾತಿ** **“ಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧೇಸೂ”**ತಿ ವಿಸೇಸನಂ ಕತಂ। **ಏಕತಲತೂರಿಯಂ** ಕುಮ್ಭಥುನದದ್ದರಿಕಾದಿ। **ಉಭಯತಲಂ** ಭೇರಿಮುದಿಙ್ಗಾದಿ। ಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ವಿನಿಬದ್ಧಂ **ಆತತವಿತತಂ**। **ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಯೋನದ್ಧಂ** ನಾಮ ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಂ ಪಣವಾದಿ ಚ। ಗೋಮುಖೀಆದೀನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಂಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಖಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸಮ್ಮಾದೀತಿ** ಸಮ್ಮತಾಳಕಂಸತಾಳಸಿಲಾಸಲಾಕತಾಳಾದಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮತಾಳಂ** ನಾಮ ದನ್ತಮಯತಾಳಂ। **ಕಂಸತಾಳಂ** ಲೋಹಮಯಂ। ಸಿಲಾಮಯಂ ಅಯೋಪತ್ತೇನ ಚ ವಾದನತಾಳಂ **ಸಿಲಾಸಲಾಕತಾಳಂ**। **ಸುಮುಚ್ಛಿತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಯತ್ತಸ್ಸ। **ಪಮಾಣೇತಿ** ನಾತಿದಳ್ಹನಾತಿಸಿಥಿಲಸಙ್ಖಾತೇ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಮುಚ್ಛನಾಪಮಾಣೇ। **ಛೇಕೋತಿ** ಪಟು ಪಟ್ಠೋ। ಸೋ ಚಸ್ಸ ಪಟುಭಾವೋ ಮನೋಹರೋತಿ ಆಹ **“ಸುನ್ದರೋ”**ತಿ। **ರಜ್ಜೇತುನ್ತಿ** ರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ। **ಖಮತೇವಾತಿ** ರೋಚತೇವ। **ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತೀತಿ** ನ ತಜ್ಜೇತಿ, ಸೋತಸುಖಭಾವತೋ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋವ ಹೋತಿ।

ಭತ್ತಾರಂ ನಾತಿಮಞ್ಞತೀತಿ ಸಾಮಿಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಮನಸಾಪಿ ನ ಪತ್ಥೇತಿ। **ಉಟ್ಠಾಹಿಕಾತಿ** ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಅನಲಸಾತಿ** ನಿಕ್ಕೋಸಜ್ಜಾ। **ಸಙ್ಗಹಿತಪರಿಜ್ಜನಾತಿ** ಸಮ್ಮಾನನಾದೀಹಿ ಚೇವ ಥಣಾದೀಸು ಪೇಸೇತಬ್ಬ-ಪಿಯಭಣ್ಡಾದಿಪಣ್ಣಾಕಾರಪೇಸನಾದೀಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಪರಿಜನಾ। ಇಧ **ಪರಿಜನೋ** ನಾಮ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಚೇವ ಅತ್ತನೋ ಚ ಞಾತಿಜನೋ। **ಸಮ್ಭತನ್ತಿ** ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಆಭತಧನಂ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಸಂಖಿತ್ತೂಪೋಸಥಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಪಠಮಇಧಲೋಕಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೯-೫೦. ನವಮೇ **ಇಧಲೋಕವಿಜಯಾಯಾತಿ** ಇಧಲೋಕವಿಜಿನನತ್ಥಾಯ ಅಭಿಭವತ್ಥಾಯ। ಯೋ ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜನವಸೇನ ಅಭಿಭವತಿ, ತತೋ ಏವ ತದತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಸೋ ಇಧಲೋಕವಿಜಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕನಿಗ್ಗಣ್ಹನತೋ ಸದತ್ಥಸಮ್ಪಾದನತೋ ಚ। ತೇನಾಹ **“ಅಯಂಸ ಲೋಕೋ ಆರದ್ಧೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। (ಪಸಂಸಾವಹತೋ ತಯಿದಂ ಪಸಂಸಾವಹನಂ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೇನ ಇಧಲೋಕೇ ಸದ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತತೋಸನವಿದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಾಪಾದನೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।) **ಸುಸಂವಿಹಿತಕಮ್ಮನ್ತೋತಿ** ಯಾಗುಭತ್ತಪಚನಕಾಲಾದೀನಿ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಾಧುಕಂ ಕರಣೇನ ಸುಟ್ಠು ಸಂವಿಹಿತಕಮ್ಮನ್ತೋ। **ಪರಲೋಕವಿಜಯಾಯಾತಿ** ಪರಲೋಕಸ್ಸ ವಿಜಿನನತ್ಥಾಯ ಅಭಿಭವತ್ಥಾಯ। ಯೋ ಹಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜನವಸೇನ ಅಭಿಭವತಿ, ತತೋ ಏವ ತದತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಸೋ ಪರಲೋಕವಿಜಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಠಮಇಧಲೋಕಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪೋಸಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೨. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೬) ೧. ಗೋತಮೀವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಗೋತಮೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೧-೫೩. ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಪಠಮೇ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಚೂಳವಗ್ಗ ೩.೪೦೨) **ಗೋತಮೀ**ತಿ ಗೋತ್ತಂ। ನಾಮಕರಣದಿವಸೇ ಪನಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಸಕ್ಕಾರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸಚೇ ಅಯಂ ಧೀತರಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಮಹೇಸೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸಚೇ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ಮಹತೀಯೇವಸ್ಸಾ ಪಜಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು। ಅಥಸ್ಸಾ "ಮಹಾಪಜಾಪತೀ"ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ತೇನಾಹ "**ಪುತ್ತಪಜಾಯ ಚೇವ ಧೀತುಪಜಾಯ ಚ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಾ**"ತಿ।

> "ಅತ್ತದಣ್ಡಾ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ಜನಂ ಪಸ್ಸಥ ಮೇಧಗಂ।
> ಸಂವೇಗಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಸಂವಿಜಿತಂ ಮಯಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೪೧; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭೦) -

ಆದಿನಾ **ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತಂ ಕಥೇಸಿ**। ತಂತಂಪಲೋಭನಕಿರಿಯಾ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಪರಕ್ಕಮನ್ತಿಯೋ ಉಕ್ಕಣ್ಠನ್ತೂತಿ ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಕುಣಾಲದಹ**ನ್ತಿ ಕುಣಾಲದಹತೀರಂ। **ಅನಭಿರತಿಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ**ತಿ ಇತ್ಥೀನಂ ದೋಸದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಕಾಮಾನಂ ವೋಕಾರಸಂಕಿಲೇಸವಿಭಾವನೇನ ಅನಭಿರತಿಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ।

ಆಪಾದಿಕಾತಿ ಸಂವದ್ಧಕಾ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಹತ್ಥಪಾದೇಸು ಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಾಧೇನ್ತೇಸು ಹತ್ಥೇ ಚ ಪಾದೇ ಚ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೋಸಿಕಾ**ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವೇ ತಯೋ ವಾರೇ ನಹಾಪೇತ್ವಾ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಪಾಯೇತ್ವಾ ತುಮ್ಹೇ ಪೋಸೇಸಿ। **ಥಞ್ಞಂ ಪಾಯೇಸೀ**ತಿ ನನ್ದಕುಮಾರೋ ಕಿರ ಬೋಧಿಸತ್ತತೋ ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ದಹರೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಜಾತೇ ಮಹಾಪಜಾಪತೀ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಂ ಧಾತೀನಂ ದತ್ವಾ ಸಯಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಧಾತಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಅತ್ತನೋ ಥಞ್ಞಂ ಪಾಯೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ। **ದಹರೋ**ತಿ ತರುಣೋ। **ಯುವಾ**ತಿ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞೇ ಠಿತೋ। **ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ**ತಿ ಅಲಙ್ಕಾರಸಭಾವೋ। ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ತರುಣೋಪಿ ಯುವಾ ನ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಅತಿತರುಣೋ। ಕೋಚಿ ಯುವಾಪಿ ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ ನ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಉಪಸನ್ತಸಭಾವೋ, ಆಲಸಿಯಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ವಾ ಅಭಿಭೂತೋ। ಇಧ ಪನ ದಹರೋ ಚೇವ ಯುವಾ ಚ ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ। ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ ಚ ಲೋಕಸಮ್ಮತತ್ತಾ ವುತ್ತಾನಿ।

ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸತತೋ ಉದ್ಧಂ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸುಯೇವ ವಸ್ಸಸತೇಸು ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಕಾರಣನಿದಸ್ಸನಂ। **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದಪ್ಪತ್ತಖೀಣಾಸವವಸೇನೇವ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಖೀಣಾಸವಗ್ಗಹಣೇನ ಝಾನಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ನ ಹಿ ನಿಜ್ಝಾನಕಾನಂ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿ ಇಜ್ಝತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವವಸೇನ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ (ಚೂಳವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೦೩) ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ।

ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೬೧) ಪನ "ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಛಳಭಿಞ್ಞೇಹಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ, ತೇವಿಜ್ಜೇಹಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ, ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೇಹಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ ಅಟ್ಠಾಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧಾಪಿ **ಸಾಸನನ್ತರಧಾನಕಥಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೩೦) "ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮೇವ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತತೋ ಪರಂ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ತತೋ ತಾಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ತಾಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ಸೋತಾಪನ್ನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೬) ಪನ “ಪಠಮಬೋಧಿಯಞ್ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ಕಾಲೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಂಸು, ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಅಹೇಸುಂ। ತತೋ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಿಂಸು। ಇದಾನಿ ಕಾಲೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯಮತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ, ತಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ, ತಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಮ್ಪಿ ಪತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪ್ಪಟಿವಿರುದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಭಾಣಕಾನಂ ಮತಮೇವ ಆಚರಿಯೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸೇವ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ಸಿಯಾತಿ।

ತಾನಿಯೇವಾತಿ ತಾನಿಯೇವ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಮೂಲಕಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ಆಹ **“ನ ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಅಸತಿ ಪಟಿವೇಧೋ ಅತ್ಥೀ”**ತಿಆದಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಅಧಿಗಮೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಅಯಞ್ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ। ಇತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯೇವ ಪಮಾಣಂ। ದುತಿಯತತಿಯೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಗೋತಮೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೫. ದೀಘಜಾಣುಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೪-೫೫. ಚತುತ್ಥೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೬೫) **ಏಕೇನ ಭೋಗೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಭೋಗೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ವಿನಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವೀಹಿ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಜೇಯ್ಯ। **ನಿಧಾಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಸಂ ನಿಧೇತ್ವಾ ಠಪೇಯ್ಯ, ನಿದಹಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಗತಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಪದಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಕುಲಾನಞ್ಹಿ ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಏಕಸದಿಸಂ ವತ್ತತಿ, ಕದಾಚಿ ರಾಜಅಗ್ಗಿಚೋರದುಬ್ಭಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಆಪದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಆಪದಾಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏಕಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ನಿಧಾಪೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮೇಸು ಪನ ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಕತರಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕುಸಲಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ? “ಭೋಗೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ ವುತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸಂ। ತತೋ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಕಪಣದ್ಧಿಕಾನಮ್ಪಿ ದಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪೇಸಕಾರನ್ಹಾಪಿತಾದೀನಮ್ಪಿ ವೇತನಂ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕಾದೀನಂ ದಾನವಸೇನ ಚೇವ, ಅಧಿವತ್ಥದೇವತಾದೀನಂ ಪೇತಬಲಿವಸೇನ, ನ್ಹಾಪಿತಾದೀನಂ ವೇತನವಸೇನ ಚ ವಿನಿಯೋಗೋಪಿ ಉಪಯೋಗೋ ಏವ।

ಅಪೇನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಪೇನ್ತಾ ವಾ ಏತೇಹೀತಿ ಅಪಾಯಾ, ಅಪಾಯಾ ಏವ ಮುಖಾನಿ ದ್ವಾರಾನೀತಿ **ಅಪಾಯಮುಖಾನಿ**। **ವಿನಾಸದ್ವಾರಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಞ್ಚಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದೀಘಜಾಣುಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೮. ಭಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೬-೫೮. ಛಟ್ಠೇ ಗಬ್ಭವಾಸೋ ಇಧ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಗಬ್ಭೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ಗಬ್ಭೋತಿ ಗಬ್ಭವಾಸೋ”**ತಿ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಭಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಪುಗ್ಗಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೯-೬೦. ನವಮೇ **ದಾನಂ ದದನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾನಂ। ಉಪಧೀ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ ಏತೇನ, ಉಪಧೀಸು ವಾ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಉಪಧಯೋ ವಾ ವಿಪಾಕಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಪಧಿವಿಪಾಕಂ**। **ಸಙ್ಘೇ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೇ ದಿನ್ನಂ ವಿಪ್ಫಾರಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ವಿಪುಲಫಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪುಗ್ಗಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಗೋತಮೀವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೭) ೧. ಭೂಮಿಚಾಲವಗ್ಗೋ

೧-೫. ಇಚ್ಛಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೧-೬೫. ಸತ್ತಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಪಞ್ಚಮೇ (ದೀ॰ನಿ॰ಟೀ॰ ೨.೧೭೩) ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅಭಿಭು, ಪರಿಕಮ್ಮಂ, ಞಾಣಂ ವಾ। ಅಭಿಭು ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ,** ಝಾನಂ। ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಂ ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ**। ಅಥ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಭವನತೋ ಅಭಿತು ಚ ತಂ ಆಯತನಞ್ಚ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಭಾವತೋ ಚಾತಿಪಿ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಜ್ಝಾನಂ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ**। ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಭವನಕಾರಣಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಾನಿ ಹೀ**ತಿ ಅಭಿಭಾಯತನಸಞ್ಞಿತಾನಿ ಝಾನಾನಿ। "ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಿಯತಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? **ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಿಯತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಅಭಿಭವನ್ತಿ**। ಞಾಣಬಲೇನೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಭವನಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವೋಪೀತಿ।

ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ನ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ। ನ ಹಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಅಪ್ಪನಾ ಅಜ್ಝತ್ತವಿಸಯಾ ಸಮ್ಭವತಿ। **ತಂ ಪನ** ಅಜ್ಝತ್ತಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ **ಅವಿಸುದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ,** ನ ಬಹಿದ್ಧಾಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ವಿಯ ವಿಸುದ್ಧಂ।

ಪರಿತ್ತಾನೀತಿ ಯಥಾಲದ್ಧಾನಿ ಸುಪ್ಪಸರಾವಮತ್ತಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಅವಡ್ಢಿತಾನೀ"**ತಿ। **ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವಾ**ತಿ ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭೋಗೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವ **ಇದಂ ಅಭಿಭಾಯತನಂ ವುತ್ತಂ**। ಪರಿತ್ತತಾ ಹೇತ್ಥ ಅಭಿಭವನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣಾಭೋಗೇ ಸತಿಪಿ ಅಸತಿಪಿ ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ ನಾಮ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಭವನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಞ್ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಸಮನನ್ತರಮೇವ ಅಪ್ಪನಾಝಾನುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"**ತಿ। **ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ**ತಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಪರಿವಾಸಾಭಾವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ। ಯೋ "ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋಪಿ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ। **ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ**ತಿ ಭಾವನಂ ಅಪ್ಪನಂ ನೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ "ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಯೇ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕಾ ಏವ, ತದನನ್ತರಞ್ಚ ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸೇನ ಉಪಚಾರಾಸೇವನಾಯ ಚ ವಿನಾ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಪಾರಿವಾಸಿಕಕಮ್ಮೇನ ಅಪ್ಪನಾವಾರೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನಾಪಿ ಮಹಗ್ಗತಪ್ಪಮಾಣಜ್ಝಾನೇಸು ವಿಯ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ಏಕನ್ತತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮತೋ ಪರಂ ಕತಿಪಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾವಸಾನೇ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋ "ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। "ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ"ತಿ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಿಕಮಿದಂ ವಚನಂ, ನ ನೀತತ್ಥಂ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ತದಾ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಆಭೋಗಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಆಭೋಗೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ವಸೇನ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ ಅಭಿಭವನಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೪) ಪನ "ಇಮಿನಾ ಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭೋಗೋ ಕಥಿತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ತಥಾ ಆಭೋಗಾಭಾವೇ ಕಸ್ಮಾ "ಝಾನಸಞ್ಞಾಯಪೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಭವನ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೀ"**ತಿ।

ವಡ್ಢಿತಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ವಿಪುಲಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಾದಿವಸೇನ ವಡ್ಢಿಂ ಪಾಪಿತಾನೀತಿ ತಥಾವಡ್ಢನಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ "**ಮಹನ್ತಾನೀ**"ತಿ। **ಭತ್ತವಡ್ಢಿತಕ**ನ್ತಿ ಭುಞ್ಜನಭಾಜನೇ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ಭತ್ತಂ, ಏಕಾಸನೇ ಪುರಿಸೇನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಭತ್ತತೋ ಉಪಡ್ಢಭತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ನ ರೂಪಸಞ್ಞೀ **ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ**। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಝಾನಂ ವದತಿ। ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನಮೇವೇತ್ಥ **ಅಲಾಭಿತಾ**। **ಬಹಿದ್ಧಾವ ಉಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೨೦೪-೨೦೬) ಪನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ ಆಗತತ್ತಾ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಏಕೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನೀತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅವತ್ವಾ ಇಧ ಚತೂಸುಪಿ ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾವ ವುತ್ತಾ"ತಿ ಚೋದನಂ ಕತ್ವಾ "ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ"ತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ "ತತ್ಥ ವಾ ಇಧ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನೇವ ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ನಿಯಮತೋವ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಾನಿ, 'ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ'ತಿ ಇದಂ ಪನ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮತ್ತಮೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಚ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ ಸಹಿತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ "ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾ "ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ। ಅತ್ಥಿ ಹಿ ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ "ಪರಿತ್ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ, ತಾನಿ ಚೇ ಕದಾಚಿ ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭುಜಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಾ"ತಿ। ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾ ಸಹಿತಾನಿ। ಅತ್ಥಿ ಹಿ ಉಭಯತ್ಥ ಅಭಿಭವನವಿಸೇಸೋತಿ, ತಥಾ ಇಧ ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವನಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥೀತಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮದುತಿಯಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಪಠಮವಿಮೋಕ್ಖೋ, ತತಿಯಚತುತ್ಥಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ದುತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ, ವಣ್ಣಾಭಿಭಾಯತನೇಸು ತತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ ಚ ಅಭಿಭವನಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೨೦೪-೨೦೬, ೨೪೭-೨೪೯) ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾನಿ ಝಾನಾನಿ ವಿಮೋಕ್ಖದೇಸನಾಯಂ ವುತ್ತಾನಿ। ತದೇತಂ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಆಗತಸ್ಸ ಅಭಿಭಾಯತನದ್ವಯಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅವಚನತೋ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಞ್ಚ ಸಬ್ಬವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸಾಧಾರಣವಚನಭಾವತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಕತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ"ತಿ ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಕತ್ಥಚಿಪಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ತೇನ ಯಂ ಅಞ್ಞಹೇತುಕಂ, ತಂ ತೇನ ಹೇತುನಾ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಹೇತುಕಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾಯ ಏವ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಚನಂ, ನ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತಾ ಚ ತೇಸಂ ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪಾನಂ ವಿಯ ಅವಿಭೂತತ್ತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತವವತ್ಥಾನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಪರಿಯಾಯಕಥಾಭಾವತೋ। "ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ಏತೇನೇವ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ನ ನೀಲಾದಿಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀತಿ ಚೇ? ತಂ ನ। ನೀಲಾದೀಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ನೀಲಾದಿಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭವನಕಾರಣತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಾನಂ ಪರಿತ್ತತಾ ವಾ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾ ವಾ ಅಭಿಭವನಕಾರಣಂ, ಅಥ ಖೋ ನೀಲಾದಿಭಾವೋ ಏವಾತಿ। ಏತೇಸು ಚ ಪರಿತ್ತಾದಿಕಸಿಣರೂಪೇಸು ಯಂ ಯಂ ಚರಿತಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಸೇನಾ**ತಿ ನೀಲವಣ್ಣನೀಲನಿದಸ್ಸನನೀಲನಿಭಾಸಾನಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ। **ವಣ್ಣವಸೇನಾ**ತಿ ಸಭಾವವಣ್ಣವಸೇನ। **ನಿದಸ್ಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬತಾವಸೇನ। **ಓಭಾಸವಸೇನಾ**ತಿ ಸಪ್ಪಭಾಸತಾಯ ಅವಭಾಸನವಸೇನ।

ಇಚ್ಛಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ವಿಮೋಕ್ಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೬. ಛಟ್ಠೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೨೯) **ಕೇನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕೇನ ಸಭಾವೇನ। ಸಭಾವೋ ಹಿ ಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಅರಣೀಯತೋ ಞಾತಬ್ಬತೋ "ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏವ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ಅಟ್ಠೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಕಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನ। ಏತೇನ ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುತ್ತಭಾವೇ ಯೇನ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ತಂ ಝಾನಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಸೋ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೋ ದೀಪಿತೋ। ಭವತಿ ಹಿ ಸಮಾನಜಾತಿಯುತ್ತೋಪಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ। ಯಥಾ ತಂ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತತೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ, ತಥಾ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತತಾಯ ಏವ ಅನಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕತಾಯ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನಪಿ **ವಿಮೋಕ್ಖೋ**। ತೇನಾಹ **"ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೋ **ಪಚ್ಛಿಮೇ ವಿಮೋಕ್ಖೇ** ನಿರೋಧೇ **ನತ್ಥಿ**। ಕೇವಲೋ ವಿಮುತ್ತಟ್ಠೋ ಏವ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ಸಯಮೇವ ಪರತೋ ವಕ್ಖತಿ।

ರೂಪೀತಿ ಯೇನಾಯಂ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇನ ರೂಪೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಂ ಯಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ ವಿಸಿಟ್ಠರೂಪಂ ಹೋತಿ, ಯೇನ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ರೂಪೇನ "ರೂಪೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ ರೂಪೀಸದ್ದಸ್ಸ ಅತಿಸಯತ್ಥದೀಪನತೋ, ತದೇವ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನರೂಪಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನಂ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ರೂಪಿಭಾವಸಾಧಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಜ್ಝತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। **ರೂಪಾನೀ**ತಿ ಪನೇತ್ಥ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ನೀಲಕಸಿಣಾದೀನಿ ರೂಪಾನೀ"**ತಿ। ರೂಪೇ ಕಸಿಣರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ , ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಝಾನಂ ವದತಿ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ**। ತೇನಾಹ **"ಅಜ್ಝತ್ತಂ ನ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"**ತಿಆದಿ।

ಅನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಯಂ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ಆಭೋಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗವಸೇನ ತಥಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಞ್ಚೇತ್ಥ ತಥಾವತ್ತಬ್ಬತಾಪತ್ತಿಚೋದನಾ ಅನವಟ್ಠಾನಾ **ಹೋತಿ**। ಯಸ್ಮಾ ಸುವಿಸುದ್ಧೇಸು ನೀಲಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಅಧಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಥಾ ತತಿಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಭಾವನಾ ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲತೋ ದಹನ್ತಿ, ತೇ ಸುಭತೋ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೧೨-೨೧೩) ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾ "ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಯಿದಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಸೋತಿ ಅನವಸೇಸತೋ। ನ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಏಕದೇಸೋಪಿ ತತ್ಥ ಅವಸಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ನಿರೋಧಿತತ್ತಾ। **ಉತ್ತಮೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ** ಅರಿಯೇಹೇವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಅರಿಯಫಲಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಭಾವತೋ ಚ।

ವಿಮೋಕ್ಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅನರಿಯವೋಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೭. ಸತ್ತಮೇ ಅನರಿಯಾನಂ ಲಾಮಕಾನಂ ವೋಹಾರೋ **ಅನರಿಯವೋಹಾರೋ**। **ದಿಟ್ಠವಾದಿತಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಂ ಮಯಾತಿ ಏವಂ ವಾದಿತಾ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಏತ್ಥ ಚ ತಂತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಾಹಿ**

ಚೇತನಾಹೀ”ತಿಆದಿ।

ಅನರಿಯವೋಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೯. ನವಮೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೭೨) ಸಮಾಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಸಮಾಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ಸಮಾಗಮೋ, ಪರಿಸಾ। ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಪ್ಪಮುಖೋ ಸಮಾಗಮೋ **ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೋ**। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಬಿಮ್ಬಿಸಾರ...ಪೇ॰... ಸಮಾಗಮಸದಿಸಂ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಞ್ಞೇಸು ಚಕ್ಕವಾಳೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ** ಸತ್ಥು ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾದಿಉಪಸಙ್ಕಮನಂ। ಆದಿತೋ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಭಾಸನಂ **ಆಲಾಪೋ,** ಕಥನಪ್ಪಟಿಕಥನಂ **ಸಲ್ಲಾಪೋ**। ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಾ ಪುಚ್ಛಾಪಟಿಪುಚ್ಛಾ **ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ। ಸಣ್ಠಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಥಿತಂ** ಸಣ್ಠಾನಪರಿಯಾಯತ್ತಾ ವಣ್ಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ “ಮಹನ್ತಂ ಹತ್ಥಿರಾಜವಣ್ಣಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೮) ವಿಯ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಪದಂ ಉಭಯಪದಾಪೇಕ್ಖಂ “ತೇಸಮ್ಪಿ ಲಕ್ಖಣಸಣ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಸತ್ಥು ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಂ ತೇಸಂ ಕೇವಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಏವಾ”ತಿ। ನಾಪಿ ಆಮುತ್ತಮಣಿಕುಣ್ಡಲೋ ಭಗವಾ **ಹೋತೀತಿ** ಯೋಜನಾ। **ಛಿನ್ನಸ್ಸರಾತಿ** ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸರಾ। **ಗಗ್ಗರಸ್ಸರಾತಿ** ಜಜ್ಜರಿತಸ್ಸರಾ। **ಭಾಸನ್ತರ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಭಾಸಾತೋ ಅಞ್ಞಂ ಭಾಸಂ। **ವೀಮಂಸಾತಿ** ಚಿನ್ತನಾ। **ಕಿಮತ್ಥಂ...ಪೇ॰... ದೇಸೇತೀತಿ** ಇದಂ ನನು ಅತ್ತಾನಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ತೇಸಂ ಸಾತಿಸಯೋ ಪಸಾದೋ ಹೋತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ? ಯೇಸಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಾಪೇತ್ವಾವ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ಪಸಾದೋ ಹೋತಿ, ನ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ತಾದಿಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ಸತ್ಥಾ ತಥಾ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಯೋಜನಮಾಹ **“ವಾಸನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। **ಏವಂ ಸುತೋಪೀತಿ** ಏವಂ ಅವಿಞ್ಞಾತದೇಸಕೋ ಅವಿಞ್ಞಾತಾಗಮನೋಪಿ ಸುತೋ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾಯೇವ **ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ಸುಣನ್ತಸ್ಸ।

ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಭೂಮಿಚಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೦. ದಸಮೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೬೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೫.೮೨೨) **ಉದೇನಯಕ್ಖಸ್ಸ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇತಿ** ಉದೇನಸ್ಸ ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಆಯತನಭಾವೇನ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಕತೇ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠಾನೇ। **ಕತವಿಹಾರೋತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತವಿಹಾರೋ। **ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ “ಉದೇನಂ ಚೇತಿಯ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗೋತಮಕಾದೀಸುಪೀತಿ** “ಗೋತಮಕಂ ಚೇತಿಯ”ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಕತವಿಹಾರಭಾವಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಸತ್ತಮ್ಬ**ನ್ತಿ ಕಿಕಿಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಧೀತರೋ ಸತ್ತ ಕುಮಾರಿಯೋ ಸಂವೇಗಜಾತಾ ಗೇಹತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಧಾನಂ ಪದಹಿಂಸು, ತಂ ಠಾನಂ **“ಸತ್ತಮ್ಬಂ ಚೇತಿಯ”**ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಬಹುಪುತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಚ ಬಹುಪಾರೋಹೋ ಏಕೋ ನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿವತ್ಥಂ ದೇವತಂ ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸಾ ಪುತ್ತೇ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ತದುಪಾದಾಯ ತಂ ಠಾನಂ **“ಬಹುಪುತ್ತಕಂ ಚೇತಿಯ”**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। **ಸಾರನ್ದದಸ್ಸ** ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ವಸಿತಟ್ಠಾನಂ, **ಚಾಪಾಲಸ್ಸ** ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ವಸಿತಟ್ಠಾನಂ, ಇತಿ ಸಬ್ಬಾನೇವೇತಾನಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪುಬ್ಬದೇವತಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚೇತಿಯವೋಹಾರೇನ ವೋಹರಿತಾನಿ, ಭಗವತೋ ವಿಹಾರೇ ಕತೇಪಿ ತಥೇವ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ। **ರಮಣೀಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ವೇಸಾಲಿಯಾ ತಾವ ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುಲಭಪಿಣ್ಡತಾಯ ರಮಣೀಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವಿಹಾರಾನಂ ಪನ ನಗರತೋ ನಾತಿದೂರತಾಯ ನಚ್ಚಾಸನ್ನತಾಯ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಕಿಣ್ಣವಿಹಾರಟ್ಠಾನತಾಯ ಛಾಯುದಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪವಿವೇಕಪತಿರೂಪತಾಯ ಚ ರಮಣೀಯತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ವಡ್ಢಿತಾತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾತಿ** ಭಾವನಾಯ ಬಹುಲೀಕರಣೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಿತಾ। **ಯುತ್ತಯಾನಂ ವಿಯ ಕತಾತಿ** ಯಥಾ ಯುತ್ತಮಾಜಞ್ಞಯಾನಂ ಛೇಕೇನ ಸಾರಥಿನಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತಿರಹತಂ ಗಮಿತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **ವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇನ ಇದ್ಧಿವಿಸಯತಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸುವಿಸೋಧಿತಪರಿಸ್ಸಯವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾ। **ಅಧಿಟ್ಠಿತಾತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವತೋ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ತಂತಂಅಧಿಟ್ಠಾನಯೋಗ್ಯತಾಯ ಠಪಿತಾ। **ಸಮನ್ತತೋ ಚಿತಾತಿ** ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಭಾವನುಪಚಯಂ ಗಮಿತಾ। ತೇನಾಹ “**ಸುವಡ್ಢಿತಾ**”ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮಾರದ್ಧಾತಿ** ಇದ್ಧಿಭಾವನಾಯ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಂಸೇವಿತಾ।

ಅನಿಯಮೇನಾತಿ “ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ”ತಿ ಅನಿಯಮವಚನೇನ। **ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ** “ತಥಾಗತಸ್ಸಾ”ತಿ ಸರೂಪದಸ್ಸನೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ। **ಆಯುಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦) ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವದತಿ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಪರಮಾಯು ನಾಮ, ಕಥಂ ವಾ ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವವಿಸೇಸೇ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಸರೀರಾವಯವವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಪ್ಪಮಾಣಾದಿವಿಸೇಸಾ ವಿಯ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಕಾಮಾವಚರದೇವರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಉತುಭೋಜನಾದಿಉತುಆದಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ವಿಪಾಕಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಠಿತಿಕಾಲನಿಯಮೋ। ಸೋ ಯಥಾಸಕಂ ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾಯೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಹಜಾತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಠಪನಾಕಾರವುತ್ತಿತಾಯ ಪವತ್ತನಕಾನಿ ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ನ ಕೇವಲಂ ತೇಸಂ ಖಣಠಿತಿಯಾ ಏವ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಅನುಪಾಲಕಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಯಾವ ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಾ ಅನುಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಹೇತುಭಾವೇನಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಯುಹೇತುಕತ್ತಾ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಆಯು, ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಮಾಯೂತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪನ ದೇವಾನಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಞ್ಚ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ। ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಪನ ಏಕನ್ತನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ಅವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಪೇತತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ಪನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಸಂವತ್ತನಿಕಕಮ್ಮಬಹುಲೇ ಕಾಲೇ ತಂಕಮ್ಮಸಹಿತಸನ್ತಾನಜನಿತಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಪಚ್ಚಯಾನಂ ತಂಮೂಲಕಾನಞ್ಚ ಚನ್ದಸೂರಿಯಸಮವಿಸಮಪರಿವತ್ತನಾದಿಜನಿತಉತುಆಹಾರಾದಿಸಮವಿಸಮಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಚಿರಾಚಿರಕಾಲತೋ ಅನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಯಥಾ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸನಿಯಮೋ ಸಿದ್ಧೋ ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ, ತಥಾ ಆದಿತೋ ಗಹಣಸಿದ್ಧಿಯಾ। ಏವಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಿತಿಕಾಲಂ ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವೇಹಿ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂಪರಮತಂ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಪವತ್ತಿತಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಆದಿತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಯಥಾ ತಂತಂಉಪಪತ್ತಿನಿಯತವಣ್ಣಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ, ಏವಂ ನಿಯತಾಯುಪರಿಚ್ಛೇದಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಪರಿಚ್ಛೇದಾತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಾಕನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಯಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ**”ತಿ।

ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ ಪನ “ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಿನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನಸಮತ್ಥತಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ಇಮಂ ಭದ್ದಕಪ್ಪಮೇವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಅವೋಚ। **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀತಿ** ಏತೇನ ಯಥಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಜರಾಯ ನ ಪಟಿಘಾತೋ, ಏವಂ ತೇನ ಮರಣಸ್ಸಪಿ ನ ಪಟಿಘಾತೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ। “ಕ್ವ ಸರೋ ಖಿತ್ತೋ, ಕ್ವ ಚ ನಿಪತಿತೋ”ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವುಟ್ಠಿತೇನಪಿ ಥೇರವಾದೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮೇವ ಸಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ “**ಯೋ ಪನ ವುಚ್ಚತಿ...ಪೇ॰... ನಿಯಾಮಿತ**”ನ್ತಿ।

ಓಳಾರಿಕೇ ನಿಮಿತ್ತೇತಿ ಥೂಲೇ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನೇ। ಥೂಲಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಞ್ಹೇತಂ “ತಿಟ್ಠತು ಭಗವಾ ಕಪ್ಪ”ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಯಾಚನಾಯ, ಯದಿದಂ “ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾವಿಭಾವನಂ। **ಓಭಾಸೇ**ತಿ ಪಾಕಟವಚನೇ। ಪಾಕಟವಚನಞ್ಹೇತಂ, ಯದಿದಂ ಪರಿಯಾಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಂ। **ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತೋ। ಸೋ ಪನ ಅಭಿಭವೋ ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಅಪ್ಪಕಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ ವಿಯ ಅಹೋಸೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಚಿತ್ತೋ”**ತಿ। **ಅಞ್ಞೋ**ತಿ ಥೇರತೋ, ಅರಿಯೇಹಿ ವಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಪುಥುಜ್ಜನಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಥೇರೋ ಭಗವತಾ ಕತನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **“ಮಾರೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾತಿ ಅಸುಭೇ “ಸುಭ”ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ದುಕ್ಖೇ “ಸುಖ”ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ। **ತೇನಾ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಇತರೇ ಅಟ್ಠ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಪಹೀನಾ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ। **ಮದ್ದತೀ**ತಿ ಫುಸನಮತ್ತೇನ ಮದ್ದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ತೇನ ಮದ್ದಿತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಮೇವ ಸಿಯಾ। **ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ,** ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ನನು ಏಸ ಅಗ್ಗಸಾವಕಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ನ ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನ ಇಧ “ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಹದಯಮದ್ದನಸ್ಸ ಅಧಿಕತತ್ತಾ। **ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ತಿಟ್ಠತು ಭಗವಾ ಕಪ್ಪ”ನ್ತಿ ಸಕಲಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಯಾಚನಾಯ “ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ। ತಥಾ ಪನ ಪರಿಯಾಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಂ ಓಭಾಸೋ। **ಜಾನನ್ತೋಯೇವಾ**ತಿ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ। ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧಹೇತುತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋಕೋ ತನುಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಬಲವಾತಿ ಆಹ **“ದೋಸಾರೋಪನೇನ ಸೋಕತನುಕರಣತ್ಥ”**ನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಥೇರೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಿಂ ಪಚ್ಛಾ ಜಾನಾತೀತಿ? ನ ಜಾನಾತಿ ಸಭಾವೇನ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪನ ಜಾನಾತಿ।

ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ, ಆನನ್ದಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ದಿವಾವಿಹಾರತ್ಥಾಯ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ, ಆನನ್ದ, ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಯಥಾರುಚಿತಟ್ಠಾನಂ ದಿವಾವಿಹಾರಾಯ। ತೇನಾಹ **“ಯಸ್ಸದಾನಿ ಕಾಲಂ ಮಞ್ಞಸೀ”**ತಿ। **ಅನತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ** ಗುಣಮಾರಣೇನ **ಮಾರೇತಿ,** ವಿರಾಗವಿಬನ್ಧನೇನ ವಾ ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಜಾತಂ ಮಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **“ಮಾರೇತೀತಿ ಮಾರೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿ ವಿಯ ಪಾಪತಾಯ **ಪಾಪಿಮಾ**। ಕಣ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕಣ್ಹೋ**। ವಿರಾಗಾದಿಗುಣಾನಂ ಅನ್ತಕರಣತೋ **ಅನ್ತಕೋ**। ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನ ಮುಞ್ಚತೀತಿ **ನಮುಚಿ**। ಅತ್ತನೋ ಮಾರಪಾಸೇನ ಪಮತ್ತೇ ಬನ್ಧತಿ, ಪಮತ್ತಾ ವಾ ಬನ್ಧೂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಮತ್ತಬನ್ಧು**। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ ಸತ್ತ ಅಹಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ”**ತಿ ನ ಪನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸತ್ತಾಹಾದಿ ವಿಯ ನಿಯತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ನಾಮ ಲಬ್ಭನತೋ। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ಹಿ ಪರತೋ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ದೇವರಞ್ಞೋ ಪಟಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಞತ್ವಾ “ಇದಾನಿ ಸತ್ತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಮಮ ವಿಸಯಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಪೇಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸಞ್ಜಾತದೋಮನಸ್ಸೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಹನ್ದ ದಾನಾಹಂ ನಂ ಉಪಾಯೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಮನೋರಥೋ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಮಮ ಚ ಮನೋರಥೋ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ “ಪರಿನಿಬ್ಬಾತು ದಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಯಾಚಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **“ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಜ್ಜಾ**ತಿ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ**

ಅತಿಬನ್ಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ತಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಕಾಲಭಾವಮೇವ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಯಾಚನಂ **ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ।** ತೇನಾಹ **"ನ ತಾವಾಹ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಮಗ್ಗವಸೇನ ಬ್ಯತ್ತಾತಿ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಬ್ಯತ್ತಾ। **ತಥೇವ ವಿನೀತಾತಿ** ಮಗ್ಗವಸೇನೇವ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯೇನ ವಿನೀತಾ। **ತಥಾ ವಿಸಾರದಾತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸಾರದಾ, ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ವಸೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ಇಧ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಸುತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಪಿಟಕವಸೇನಾ"**ತಿ। ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಮೂಹೋ **ತೇಪಿಟಕಂ** , ತೀಣಿ ವಾ ಪಿಟಕಾನಿ ತಿಪಿಟಕಂ, ತಿಪಿಟಕಮೇವ **ತೇಪಿಟಕಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ತಮೇವಾತಿ** ಯಂ ತಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಸೋತಬ್ಬಭಾವೇನ "ಸುತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮೇವ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ। **ಧಾರೇನ್ತೀತಿ** ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಂ ವಿಯ ಅವಿನಸ್ಸನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಪ್ಪಗುಣಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಧಾರೇನ್ತಿ ಹದಯೇ ಠಪೇನ್ತಿ। ಇತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಧಮ್ಮಧರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಸ್ಸ, ನವವಿಧಸ್ಸಪಿ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಅನುಧಮ್ಮಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಭೂತಂ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕಪ್ಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಚ ತಮೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಮಾಹ, ಛಬ್ಬಿಧಾ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ವಾ। **ಅನುಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಅನುರೂಪಂ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿತಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಧಮ್ಮಂ। **ಚರಣಸೀಲಾತಿ** ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನಸೀಲಾ। ಅನುಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅನುಧಮ್ಮಾ,** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ವಿಪಸ್ಸನಾ। ತಸ್ಸಾ ಚರಣಸೀಲಾ। **ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯವಾದ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾದಂ। ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ **ಆಚರಿಯೋ,** ಭಗವಾ, ತಸ್ಸ ವಾದೋ, ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾ।

ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆದಿತೋ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನ ಪರೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಾಚೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಾಳಿಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಪಜಾನಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟ್ಠಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಪಕಾರೇಹಿ ಠಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಕಾಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಿವಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ವಿಭಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ವಿಭತ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಉತ್ತಾನೀಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಅನುತ್ತಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಉತ್ತಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಸಹಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಹೇತುಕೇನ ಸಕಾರಣೇನ ವಚನೇನಾ"**ತಿ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಸನಿಸ್ಸರಣಂ। ಯಥಾ ಪರವಾದಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಕವಾದೋ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ, ಏವಂ ಹೇತುದಾಹರಣೇಹಿ ಯಥಾಧಿಗತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ, ನವವಿಧಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಅತ್ಥಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಆದಿತೋ ಪನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರೋ) "ದ್ವಾದಸ ಪದಾನಿ ಸುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಚಾ"ತಿ।

ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ। **ಸಕಲಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಭೂತಂ ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ। **ಸಮಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಝಾನಸ್ಸಾದವಸೇನಾತಿ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಮಧಿಗತಜ್ಝಾನಸುಖವಸೇನ। **ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಳಾರಪಣೀತಭಾವೂಪಗಮೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿವುದ್ಧಿಮುಪಗತಂ। **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಂ ವಿಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ** ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಹಿ ಸಾಸನಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಪತಿಟ್ಠಿತವಸೇನಾತಿ** ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ, ಪತಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಹಿತನ್ತಿ **ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ**। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾಜನಾಭಿಸಮಯವಸೇನಾ"**ತಿ। ಪುಥು ಪುಥುಲಂ ಭೂತಂ ಜಾತಂ, ಪುಥು ವಾ ಪುಥುತ್ತಂ ಪತ್ತನ್ತಿ **ಪುಥುಭೂತಂ**। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಾ...ಪೇ॰.. ಪತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಪಕಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೇನ ಪವೇದಿತಂ।

ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅಯಂ ಕಾಯಾದಿವಿಭಾಗೋ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ ಮಯಾ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಹಿತೋ, ಇದಾನಿ ಪನ ನ ವಹಿತಬ್ಬೋ, ಏತಸ್ಸ ಅವಹನತ್ಥಞ್ಹಿ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರೋ ಸಮ್ಭತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ। ಯತೋ ಇಮೇ ಕಾಯಾದಯೋ ಅಸುಭಾದಿತೋ ಸಭಾವಾದಿತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಾಸತಿಂ ಯತಾತಥಂ ವಿಸಯೇ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಭಾರಸ್ಸ ವಹನೇ ಪಯೋಜನಭೂತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ತಾವ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಪರಿಸಮಾಪಿತಂ, ಪರಹಿತಂ ಪನ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯವಿನಯಂ ಪರಿಸಮಾಪಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಇದಾನಿ ಮಾಸತ್ತಯೇನೇವ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಆಯುಸಙ್ಖಾರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೀ**ತಿ ಆಯುನೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಕಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತಂವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನೇವ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿಯಮಾನಂ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರಂ "ನ ಪವತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತೇನಾಹ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ।

ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮಹನ್ತತಾಯಪಿ **ಮಹನ್ತೋ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ**। ತತ್ಥ ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತದಾ ಕಿರ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಪಿತ್ಥಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ ಜಾಭಿಕ್ಖೇತ್ತಭೂತಾ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏವ, ನ ಯಾ ಕಾಚಿ। ಯಾ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಮಹಾಭಿಜಾತಿಆದೀಸುಪಿ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತದಾಪಿ ತತ್ತಿಕಾಯ ಏವ ಕಮ್ಪನೇ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭಾವೇನ ತಸ್ಸೇವ ಆದಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ, ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣಂ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ತಾವತ್ತಕಮೇವ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು, ನಿಸ್ಸದ್ದಾ ಹೋತಿ ನಿರಾಕುಲಾ...ಪೇ॰... ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಆಭುಜತಿ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪತೀ"ತಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೮೪-೯೧) ಚ ಆದಿ। ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಛಪ್ಪಕಾರಪವೇಧನೇನ ಅವೀತರಾಗೇ ಭಿಂಸೇತೀತಿ ಭಿಂಸನೋ, ಸೋ ಏವ **ಭಿಂಸನಕೋ**ತಿ ಆಹ "**ಭಯಜನಕೋ**"ತಿ। **ದೇವಭೇರಿಯೋ**ತಿ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಮತ್ತಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಚಿ ಭೇರೀ "ದುನ್ದುಭೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅಥ ಖೋ ಉಪ್ಪಾತಭಾವೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಆಕಾಸಗತೋ ನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ದೇವೋ**"ತಿಆದಿ। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಗಜ್ಜಭಾವೇನ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಸ್ಸಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಸಞ್ಞಿತೇ ಸದ್ದೇ ನಿಚ್ಛರನ್ತೇ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ "**ದೇವೋ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜೀ**"ತಿ।

ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ "ಏವಂ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ವಹಿತೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ, ಇದಾನಿ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಭಗವಾ ಸಭಾವೇನೇವ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ। ಏವಂ ಪನ ಉದಾನೇನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಾಧಿತೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "**ಕಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತುಲೀಯತೀತಿ **ತುಲ**ನ್ತಿ ತುಲ-ಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತುಲಿತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ**। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಪರಿತೋ ಖಣ್ಡಿತಭಾವೇನ "ಪರಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ಚ **ನ ತುಲಂ** ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಸೇಸತೋ ಮಹಗ್ಗತಂ "ಅತುಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ರೂಪಾವಚರತೋ ಅರೂಪಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಾನಿ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅರೂಪಾವಚರಂ "ಅತುಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಇತರಞ್ಚ "ತುಲ"ನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಮ್ಮೇಸು ಯಂ ತನುವಿಪಾಕಂ ಹೀನಂ, ತಂ ತುಲಂ। **ಬಹುವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ಯಂ ಮಹಾವಿಪಾಕಂ ಪಣೀತಂ, ತಂ ಅತುಲಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಂ, ತಂ ಹೀನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ದ್ವೀಸುಪಿ ಭಾಗೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ಹೀನತ್ತಿಕವಣ್ಣನಾಯಂ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪) ವುತ್ತನಯೇನ ವಾ ಅಪ್ಪಬಹುವಿಪಾಕತಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತುಲಾತುಲಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಸಮ್ಭವೋ**ತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಭವಹೇತುಭೂತ**"ನ್ತಿ। **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತರತೋ**ತಿ ಸಸನ್ತಾನಧಮ್ಮೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ ಚ ನಿರತೋ। ಸವಿಪಾಕಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತದಾಯಿಕಮ್ಮಂ ಸವಿಪಾಕಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಭವಂ, ನ ಚ ತಂ ಕಾಮಾದಿಭವಾಭಿಸಙ್ಖಾರಕನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಸಮ್ಭವ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "**ಭವಸಙ್ಖಾರ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಸ್ಸಜೀ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅವಸ್ಸಜಿ। **ಕವಚಂ ವಿಯ** ಅತ್ತಭಾವಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ

ಠಿತಂ ಅತ್ತನಿ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ **ಅತ್ತಸಮ್ಭವಂ** ಕಿಲೇಸಜ್ಝಂ ಅಭಿನ್ದೀತಿ ಕಿಲೇಸಭೇದಸಹಭಾವಿಕಮ್ಮೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತದುಭಯಸ್ಸ ಕಾರಣಮವೋಚ **"ಅಜ್ಝತ್ತರತೋ ಸಮಾಹಿತೋ"**ತಿ।

ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಅವಸಜ್ಜನಮೇವ ವುತ್ತಂ, ಏತ್ಥ ಅವಸಜ್ಜನಾಕಾರೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೀರೇನ್ತೋತಿ** "ಉಪ್ಪಾದೋ ಭಯಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಖೇಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೦) ವೀಮಂಸನ್ತೋ। **"ತುಲೇನ್ತೋ ತೀರೇನ್ತೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅವಸಜ್ಜನಾಕಾರಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಪನ ಉದಾನಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೭೧) ಕರಣೇ, ಅಧಿಕರಣೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಸಮಯೇನ, ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸಮಯೇ"**ತಿ। **ಉಕ್ಖೇಪಕವಾತಾತಿ** ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಖೇಪಕವಾತಾ। **ಸಟ್ಠಿ...ಪೇ॰... ಬಹಲನ್ತಿ** ಇದಂ ತಸ್ಸ ವಾತಸ್ಸ ಉಬ್ಬೇಧಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ , ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪ್ಪಮಾಣಂ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದತಿಯೇವ। **ಆಕಾಸೇತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವಾತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾಕಾಸೇ। **ಪುನ ವಾತೋತಿ** ಉಕ್ಖೇಪಕವಾತೇ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ವಿಗತೇ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತೋ ಪುನ **ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ**। ಯಥಾ ತಂ ಉದಕಂ ನ ಭಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಂ ಆಬನ್ಧನವಿತಾನವಸೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತತೋ ಉದಕಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತೀತಿ** ತತೋ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಹಣತೋ ತೇನ ವಾತೇನ ಉಟ್ಠಾಪಿತಂ ಉದಕಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಉಪರಿ ಗಚ್ಛತಿ। **ಹೋತಿಯೇವಾತಿ** ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಹೋತಿಯೇವ। **ಬಹುಭಾವೇನಾತಿ** ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಮಹನ್ತಭಾವೇನ। ಸಕಲಾ ಹಿ ಮಹಾಪಥವೀ ತದಾ ಓಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಚ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಪನಂ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಇಜ್ಝನಸ್ಸಾತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಿಜ್ಝನಸ್ಸ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿಕಸ್ಸ। **ಪರಿತ್ತಾತಿ** ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾ ನಾತಿಸುಭಾವಿತಾ। ತಥಾ ಚ ಭಾವನಾ ಬಲವತೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದುಬ್ಬಲಾ"**ತಿ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಹಿ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ। **ಅಪ್ಪಮಾಣಾತಿ** ಪಗುಣಾ ಸುಭಾವಿತಾ। ಸಾ ಹಿ ಥಿರಾ ದಳ್ಹತರಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಬಲವಾ"**ತಿ। **"ಪರಿತ್ತಾ ಪಥವೀಸಞ್ಞಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಆಪೋಸಞ್ಞಾ"**ತಿ ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇತಂ, ಆಪೋಸಞ್ಞಾಯ ಪನ ಸುಭಾವಿತಾಯ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಂವೇಜೇನ್ತೋ ವಾ** ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಮತ್ತಂ ಸಕ್ಕಂ ದೇವರಾಜಾನಂ, **ವೀಮಂಸನ್ತೋ ವಾ** ತಾವದೇವ ಸಮಧಿಗತಂ ಅತ್ತನೋ ಇದ್ಧಿಬಲಂ। ಸೋ ಕಿರಾಯಸ್ಮಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭೧) ಖುರಗ್ಗೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸೇಯೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ವೇಜಯನ್ತೋ ಪಾಸಾದೋ ಕಮ್ಪಿತಪುಬ್ಬೋ"ತಿ। ತತೋ "ನತ್ಥಿ ಕೋಚೀ"ತಿ ಞತ್ವಾ "ಅಹಂ ಕಮ್ಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಬಲೇನ ವೇಜಯನ್ತಮತ್ಥಕೇ ಠತ್ವಾ ಪಾದೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ಕಮ್ಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಅಥ ನಂ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ನಾಟಕಿತ್ಥಿಯೋ ಆಹಂಸು - "ಪುತ್ತ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತ, ತ್ವಂ ಪೂತಿಗನ್ಧೇನೇವ ಸೀಸೇನ ವೇಜಯನ್ತಂ ಕಮ್ಪೇತುಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ತಾತ, ಪಾಸಾದೋ, ಕಥಂ ಕಮ್ಪೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ।

ಸಾಮಣೇರೋ "ಇಮಾ ದೇವತಾ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕೇಳಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಹಂ ಖೋ ಪನ ಆಚರಿಯಂ ನಾಲತ್ಥಂ, ಕಹಂ ನು ಖೋ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಸಾಮುದ್ದಿಕಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರೋ"ತಿ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಲೇಣಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ನಿಸಿನ್ನೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತತೋ ನಂ ಥೇರೋ, "ತಾತ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತ, ಅಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಯುದ್ಧಂ ಪವಿಟ್ಠೋಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ನಾಸಕ್ಖಿ, ತಾತ, ವೇಜಯನ್ತಂ ಕಮ್ಪೇತು"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಆಚರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ, ನಾಲತ್ಥನ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಥೇರೋ, "ತಾತ, ತುಮ್ಹಾದಿಸೇ ಅಕಮ್ಪೇನ್ತೇ ಅಞ್ಞೋ ಕೋ ಕಮ್ಪೇಸ್ಸತಿ, ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ತೇ, ತಾತ, ಉದಕಪಿಟ್ಠೇ ಗೋಮಯಖಣ್ಡಂ ಪಿಲವನ್ತಂ, ತಾತ, ಕಪಲ್ಲಪೂವಂ ಪಚ್ಚನ್ತಂ ಅನ್ತನ್ತೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ಜಾನಾಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ "ವಟ್ಟಿಸ್ಸತಿ, ಭನ್ತೇ, ಏತ್ತಕೇನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಪಾಸಾದೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಂ ಉದಕಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವೇಜಯನ್ತಾಭಿಮುಖೋ ಅಗಮಾಸಿ।

ದೇವಧೀತರೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಏಕವಾರಂ ಲಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗತೋ, ಪುನಪಿ ಸಾಮಣೇರೋ ಏತಿ, ಪುನಪಿ ಏತೀ"ತಿ ವದಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ "ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಯಿತ್ಥ, ಇದಾನಿ ತೇನ ಆಚರಿಯೋ ಲದ್ಧೋ ಖಣೇನ ಪಾಸಾದಂ ಕಮ್ಪೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆಹ। ಸಾಮಣೇರೋಪಿ ಪಾದಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ಪಾಸಾದಥೂಪಿಕಂ ಪಹರಿ, ಪಾಸಾದೋ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಓಣಮತಿ। ದೇವತಾ "ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ದೇಹಿ, ತಾತ, ಪಾಸಾದಸ್ಸ, ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ದೇಹಿ, ತಾತ, ಪಾಸಾದಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿರವಿಂಸು। ಸಾಮಣೇರೋ ಪಾಸಾದಂ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾಸಾದಮತ್ಥಕೇ ಠತ್ವಾ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ -

"ಅಜ್ಜೇವಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಅಜ್ಜ ಪತ್ತಾಸವಕ್ಖಯಂ।
ಅಜ್ಜ ಕಮ್ಪೇಮಿ ಪಾಸಾದಂ, ಅಹೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸುಳಾರತಾ॥

"ಅಜ್ಜೇವಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಅಜ್ಜ ಪತ್ತಾಸವಕ್ಖಯಂ।
ಅಜ್ಜ ಕಮ್ಪೇಮಿ ಪಾಸಾದಂ, ಅಹೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸುಳಾರತಾ॥

"ಅಜ್ಜೇವಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಅಜ್ಜ ಪತ್ತಾಸವಕ್ಖಯಂ।
ಅಜ್ಜ ಕಮ್ಪೇಮಿ ಪಾಸಾದಂ, ಅಹೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸುಳಾರತಾ"ತಿ॥

"ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತುಸಿತಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮) ವತ್ವಾ "ಅಯಞ್ಚ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪವೇಧೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮), ತಥಾ "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಾ ನಿಕ್ಖಮತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨) ವತ್ವಾ "ಅಯಞ್ಚ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪವೇಧೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨) ಚ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಂ ಅಭಿಜಾತಿಞ್ಚ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಮಹಾಪದಾನೇ ಪಥವೀಕಮ್ಪಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇತರೇಸುಪಿ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಮೇತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಪಥವೀಕಮ್ಪಾನಂ ಕಾರಣತೋ ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತಿ ಇಮೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಾತುಕೋಪೇನಾ**ತಿ ಉಕ್ಖೇಪಕವಾತಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಪಕೋಪೇನ। **ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಿದ್ಧಿಯಾ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಸಭಾವೇನ, ತೇಜೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಞ್ಞತೇಜೇನಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಬಲೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞಾಣತೇಜೇನಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೇನ। **ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಪ್ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ಅಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಏವಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ದೇಸನಾಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ಅಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ಸಾಧುಕಾರದಾನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ "ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇನ ಪನ ಭಗವಾ ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣವಿಚಿತ್ರರೂಪಕಾಯೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಗುಣರತನಸಮಿದ್ಧಿಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತಥಾಮಮಹತ್ತಇದ್ಧಿಮಹತ್ತಯಸಮಹತ್ತಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೋ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ ಠಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋಪಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಪರಿಜಿಗುಚ್ಛನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನ ಞಾಣವಿಸೇಸೇನ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನವಿಧಿನಾ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತದನುಭಾವಾಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಆಯುಸಙ್ಖರೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ಕಾರುಞ್ಞಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾರುಞ್ಞಭಾವೇನಾ"**ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಾತಿಸಯಂ ತಿಕ್ಖಂ ಸೂರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಚ ಪವತ್ತೇಸಿ। "ಯದತ್ಥಞ್ಚ ಮಯಾ ಏವಂ ಸುಚಿರಕಾಲಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೋ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಸಮ್ಭತೋ, ಅನುತ್ತರೋ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಸಮಧಿಗತೋ, ತಸ್ಸ ವತ ಮೇ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಫಲಭೂತಾ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಅಜ್ಜ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಅತಿವಿಯ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರಾದಿಗುಣವಿಪುಲತರಾನುಭಾವೋ ಪರೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾತಿಸಯೋ ಉದಪಾದಿ, ಯಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಬಲಸಮುಪಬ್ರೂಹಿತಸ್ಸ ಞಾಣಾತಿಸಯಸ್ಸ ಆನುಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ದ್ವೇಮೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮಸಮವಿಪಾಕಾ"ತಿಆದಿ (ಉದಾ॰ ೭೫), ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಸಮಭಿಹತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತಂ ಪನಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಂ ವೇಲಾಯಂ ಆರೋದನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **"ಅಟ್ಠಮೋ ಆರೋದನೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋತಿ** "ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತ ಅತ್ಥೋ। **ಪಥವೀದೇವತಾಯ ವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಸಮುದ್ದದೇವತಾ ವಿಯ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಅಧಿದೇವತಾ ಕಿರ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಾದಿಸೇ ಕಾರಣೇ ಸತಿ ತಸ್ಸಾ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತಿ। ಯಥಾ ವಾತವಲಾಹಕದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತವಸೇನ ವಾತಾ ವಾಯನ್ತಿ, ಸೀತುಣ್ಹಅಬ್ಭವಸ್ಸವಲಾಹಕದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಸೀತಾದಯೋ ಭವನ್ತಿ, ತಥಾ ಹಿ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಅತ್ಥಂ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮಿತುಂ -

> "ಅಚೇತನಾಯಂ ಪಥವೀ, ಅವಿಞ್ಞಾಯ ಸುಖಂ ದುಖಂ।
> ಸಾಪಿ ದಾನಬಲಾ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಕಮ್ಪಥಾ"ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ೧.೧೨೪) -

ವಚನಸಮನನ್ತರಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಪರಿಸಂ ಮಾರಂ ಪರಿವತ್ತೇಸಿ। **ಏತನ್ತಿ** ಸಾಧುಕಾರದಾನಾದಿ। ಯದಿಪಿ ನತ್ಥಿ ಅಚೇತನತ್ತಾ, ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಿಯಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಧಮ್ಮತಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಭಾವೋ, ಸೋ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಞಾಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಆನುಭಾವಸಭಾವೋತಿ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಚಾರಿತಮೇವ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ -

> "ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸತೋ, ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣೇ।
> ಧಮ್ಮತೇಜೇನ ವಸುಧಾ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪಥಾ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೬೬) -

ಆದಿವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೯) ಮಹಾಪಥವೀ ಅಪರೇಸುಪಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇ ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇ ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನೇ ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತೇ ಗೋತಮಕಸುತ್ತೇ ವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇತಿ। ತತ್ಥ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇಸು ವೀರಿಯಬಲೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇ "ದ್ವಿಸಹಸ್ಸದೀಪಪರಿವಾರೇ ನಾಮ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾದೀಪೇ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸುಸಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ದುಕ್ಕರಂ ಭಗವತಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇಸು ಅಕಾಲಕಮ್ಪನೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। **ಕಾಳಕಾರಾಮಗೋತಮಕಸುತ್ತೇಸು** (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪; ૩.೧೨೬) "ಅಹಂ ಸಕ್ಖೀ ಭಗವಾ"ತಿ ಸಕ್ಖಿಭಾವೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೭) ಪನ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗತೇಸು ವಿಜಟೇತ್ವಾ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿಯಮಾನೇಸು ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತೇಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಅಥ ಖೋ ತೀಸು ಸಙ್ಗಹೇಸುಪಿ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಇಮಂ ದೀಪಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಜೋತಿವನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತದಿವಸೇಪಿ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಕಲ್ಯಾಣಿಯಮಹಾವಿಹಾರೇ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಲೋಹಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪಾಚೀನಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ದೀಘಭಾಣಕತ್ಥೇರಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ಆರಭಿಂಸು। ತೇಸಂ ಸಜ್ಝಾಯಪರಿಯೋಸಾನೇಪಿ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ।

ಯದಿ ಏವಂ "ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಆನನ್ದ, ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠೇವ ಹೇತೂ ವುತ್ತಾತಿ? ನಿಯಮಹೇತುಭಾವತೋ। ಇಮೇಯೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠ ಹೇತೂ ನಿಯಮನ್ತಿ, ನಾಞ್ಞೇ। ತೇ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಅನಿಯಮಭಾವತೋ ನ ಗಣಿತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ **ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ** (ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೧.೪) -

"ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾತಿ। ಯಂ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ತಞ್ಚ ಪನ ಅಕಾಲಿಕಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಗಣಿತಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ತಯೋಯೇವ ಮೇಘಾ ಗಣೀಯನ್ತಿ ವಸ್ಸಿಕೋ, ಹೇಮನ್ತಿಕೋ, ಪಾವುಸಕೋತಿ। ಯದಿ ತೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತಿ, ನ ಸೋ ಮೇಘೋ ಗಣೀಯತಿ ಸಮ್ಮತೇಹಿ ಮೇಘೇಹಿ, ಅಕಾಲಮೇಘೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಪಬ್ಬತಾ ಪಞ್ಚ ನದಿಸತಾನಿ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತೇಸಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನದಿಸತಾನಂ ದಸೇವ ನದಿಯೋ ನದಿಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಗಙ್ಗಾ, ಯಮುನಾ, ಅಚಿರವತೀ, ಸರಭೂ, ಮಹೀ, ಸಿನ್ಧು, ಸರಸ್ಸತೀ, ವೇತ್ರವತೀ, ವೀತಂಸಾ, ಚನ್ದಭಾಗಾತಿ। ಅವಸೇಸಾ ನದಿಯೋ ನದಿಗಣನಾಯ ಅಗಣಿತಾ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ನ ತಾ ನದಿಯೋ ಧುವಸಲಿಲಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಸತಮ್ಪಿ ದ್ವಿಸತಮ್ಪಿ ತಿಸತಮ್ಪಿ ಅಮಚ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಛಯೇವ ಜನಾ ಅಮಚ್ಚಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸೇನಾಪತಿ, ಪುರೋಹಿತೋ, ಅಕ್ಖದಸ್ಸೋ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಛತ್ತಗ್ಗಾಹಕೋ, ಖಗ್ಗಗ್ಗಾಹಕೋ, ಏತೇಯೇವ ಅಮಚ್ಚಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಯುತ್ತತ್ತಾ ರಾಜಗುಣೇಹಿ। ಅವಸೇಸಾ ಅಗಣಿತಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅಮಚ್ಚಾತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹೀ"ತಿ।

ಭೂಮಿಚಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಾಪಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೮) ೩. ಯಮಕವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಸದ್ಧಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೧-೮೦. ಅಟ್ಠಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ। ದಸಮೇ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸೀದತೀತಿ **ಕುಸೀತೋ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಕುಸೀತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಕುಸಿತಭಾವೋ ಇಧ ಕುಸಿತ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ। ವಿನಾಪಿ ಹಿ ಭಾವಜೋತನಸದ್ದಂ ಭಾವತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ಪಟಸ್ಸ ಸುಕ್ಕ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸೀತಭಾವವತ್ಥೂನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಕೋಸಜ್ಜಕಾರಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಂ ಈದಿಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಚೀವರವಿಚಾರಣಾದೀ"**ತಿ। **ವೀರಿಯನ್ತಿ** ಪಧಾನವೀರಿಯಂ। ತಂ ಪನ ಚಙ್ಕಮನವಸೇನ ಕರಣೇ ಕಾಯಿಕನ್ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ಆಹ **"ದುವಿಧಮ್ಪೀ"**ತಿ। **ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಪಾಪುಣನತ್ಥಂ। **ಓಸೀದನನ್ತಿ** ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ ಸಙ್ಕೋಚೋ। ಮಾಸೇಹಿ ಆಚಿತಂ ನಿಚಿತಂ ವಿಯಾತಿ **ಮಾಸಾಚಿತಂ,** ತಂ ಮಞ್ಞೇ। ಯಸ್ಮಾ ಮಾಸಾ ತಿನ್ತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಗರುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಯಥಾ ತಿನ್ತಮಾಸೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ** ಗಿಲಾನಭಾವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತೇಸನ್ತಿ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂನಂ। **ಇಮಿನಾವ ನಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಕುಸೀತವತ್ಥೂಸು ವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ "ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತೀ"ತಿಆದಿನಾ। **ಇದಂ ಪಠಮನ್ತಿ** "ಇದಂ, ಹನ್ದಾಹಂ, ವೀರಿಯಂ ಆರಭಾಮೀ"ತಿ, "ಏವಂ ಭಾವನಾಯ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನಂ ಪಠಮಂ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ತಥಾ ಪಠಮಂ ಪವತ್ತಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನಞ್ಹಿ ಉಪರಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಅನುರೂಪಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸಹಿತಾನಿ ಹಿ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನಾನಿ ತಮ್ಮೂಲಕಾನಿ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ಅಟ್ಠ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಸದ್ಧಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯಮಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮೧-೯೨೮. ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಅಟ್ಠಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ನವಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಸಮ್ಬೋಧಿವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಸಮ್ಬೋಧಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧-೨. ನವಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೩. ಮೇಘಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩. ತತಿಯೇ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೧) **ಮೇಘಿಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಪರಿಚಾರಕೋ ಹೋತಿ। ಭಗವತೋ ಹಿ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಅನಿಬದ್ಧಾ ಅಹೇಸುಂ। ಏಕದಾ ನಾಗಸಮಲೋ, ಏಕದಾ ನಾಗಿತೋ, ಏಕದಾ ಉಪವಾಣೋ, ಏಕದಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ, ಏಕದಾ ಚುನ್ದೋ ಸಮಣುದ್ದೇಸೋ , ಏಕದಾ ಸಾಗತೋ, ಏಕದಾ ಮೇಘಿಯೋ, ತದಾಪಿ ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರೋವ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **''ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಮೇಘಿಯೋ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಹೋತೀ''**ತಿ।

ಕಿಮಿಕಾಳಾಯಾತಿ ಕಾಳಕಿಮೀನಂ ಬಹುಲತಾಯ ''ಕಿಮಿಕಾಳಾ''ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ನದಿಯಾ। **ಜಙ್ಘಾವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಚಿರನಿಸಜ್ಜಾಯ ಜಙ್ಘಾಸು ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥಂ ವಿಚರಣಂ। **ಪಾಸಾದಿಕ**ನ್ತಿ ಅವಿರಳರುಕ್ಖತಾಯ ಸಿನಿದ್ಧಪತ್ತತಾಯ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಪಸಾದಂ ಆವಹತೀತಿ ಪಾಸಾದಿಕಂ। ಸನ್ದಚ್ಛಾಯತಾಯ ಮನುಞ್ಞಭೂಮಿಭಾಗತಾಯ ಚ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜನನಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತಂ ರಮೇತೀತಿ **ರಮಣೀಯಂ। ಅಲ**ನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಂ, ಯುತ್ತನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಧಾನತ್ಥಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಧಾನೇನ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಿಕಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಪಧಾನಕಮ್ಮೇ ಯುತ್ತೋ ಪಧಾನಕಮ್ಮಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **''ಪಧಾನಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾ''**ತಿ। **ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಹ**ನ್ತಿ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ ಅಹಂ। ಥೇರೇನ ಕಿರ ಪುಬ್ಬೇ ತಂ ಠಾನಂ ಅನುಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪಞ್ಚ ಜಾತಿಸತಾನಿ ರಞ್ಞಾ ಏವ ಸತಾ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಅಹೋಸಿ, ತೇನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇಯೇವ ತತ್ಥ ವಿಹರಿತುಂ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ।

ಯಾವ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ ಯಾವ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಾವ ಆಗಮೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ''ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ದಿಸ್ಸತೀ''ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ''ಆಗಚ್ಛತೂ''ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತಥಾ ''ದಿಸ್ಸತೂ''ತಿಪಿ। **ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾದೀನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಕತತ್ತಾ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತುನ್ನಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಕತತ್ತಾ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಮಗ್ಗವಸೇನ ಲಬ್ಭಭಾನಂ ಭೇದಂ ಅನುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಿ ಕತಸ್ಸ ಪಟಿಚಯೋ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಾನೇ ನಿಪ್ಫಾದಿತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ತದತ್ಥಂ ಪುನ ವಡ್ಢನಸಙ್ಖಾತೋ ಪಟಿಚಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಿವಿಧನಾಟಕಪರಿವಾರೋತಿ ಮಹನ್ತಿತ್ಥಿಯೋ ಮಜ್ಝಿಮಿತ್ಥಿಯೋ ಅತಿತರುಣಿತ್ಥಿಯೋತಿ ಏವಂ ವಧೂಕುಮಾರಿಕಕಞ್ಞಾವತ್ಥಾಹಿ ತಿವಿಧಾಹಿ ನಾಟಕಿತ್ಥೀಹಿ ಪರಿವುತೋ। **ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ। ಅಪರೇ ಪನ ''ತಸ್ಮಿಂ ವನಸಣ್ಡೇ ಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಾದೀಸು ಲೋಭವಸೇನ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ, ಖರಸ್ಸರಾನಂ ಪಕ್ಖಿಆದೀನಂ ಸದ್ದಸ್ಸವನೇನ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ, ಲೇಡ್ಡುಆದೀಹಿ ತೇಸಂ ವಿಹೇಠನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ। 'ಇಧೇವಾಹಂ ವಸೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ ತತ್ಥ ಸಾಪೇಕ್ಖತಾವಸೇನ ವಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ, ವನಚರಕೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸು ಚಿತ್ತದುಬ್ಭನೇನ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ, ತೇಸಂ ವಿಹೇಠನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ''ತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿಯೇವ ಅಚ್ಛರಿಯಕಾರಣಂ। **ಅಚ್ಛರಿಯಂ ವತ, ಭೋ**ತಿ ಗರಹಣಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ಕಿರೇತಂ । ಯಥಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಭಗವತೋ ವಲಿಯಗತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅವೋಚ

“ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೧೧)। **ಸಮ್ಪರಿವಾರಿತಾತಿ** **ವೋಕಿಣ್ಣಾ**। ಅತ್ತನಿ ಗರುಮ್ಹಿ ಚ ಏಕತ್ತೇಪಿ ಬಹುವಚನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। “ಅನ್ವಾಸತ್ತೋ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ಗಮನಂ ಅನುಜಾನಿ? “ಅನನುಞ್ಞಾತೋಪಿ ಚಾಯಂ ಮಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸತೇವ, ಪರಿಚಾರಕಾಮತಾಯ ಮಞ್ಞೇ ಭಗವಾ ಗನ್ತುಂ ನ ದೇತೀತಿ ಚಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ, ತದಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಅನುಜಾನಿ।

ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ **“ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ, ಮೇಘಿಯ, ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯಾ”**ತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾತಿ** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಹಿ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಚೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಚ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಅಪರಭಾಗೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಚ। ಸಾಯಂ ವಿಮುತ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಥಿತಾವ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಆಸಯೇ ಪರಿಪಾಚಿತೇ ಸೋಧಿತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿಯಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಪರಿಪಕ್ಕಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತದಭಾವೇ ಅಪರಿಪಕ್ಕಾ।

ಕತಮೇ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ? ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕರಣವಸೇನ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಪಸಾದನೀಯೇ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
>
> “ಕುಸೀತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
>
> “ಮುಟ್ಠಸ್ಸತೀ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತೀ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
>
> “ಅಸಮಾಹಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಸಮಾಹಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
>
> “ದುಪ್ಪಞ್ಞೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಪಞ್ಞವನ್ತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
>
> “ಇತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋ, ಪಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ, ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಇಮೇಹಿ ಪನ್ನರಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೮೫)।

ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪನ್ನರಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ। ಅಪರೇಪಿ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ। ಸದ್ಧಾಪಞ್ಚಮಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚೇ, ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ ದುಕ್ಖೇ, ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಪಹಾನಸಞ್ಞಾ, ವಿರಾಗಸಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾ ಪಞ್ಚ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸೀಲಸಂವರೋ, ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖತಾ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ, ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾತಿ। ತೇಸು ವೇನೇಯ್ಯದಮನಕುಸಲೋ ಸತ್ಥಾ ವೇನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಇಧ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾದಯೋ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”**ತಿ ವತ್ವಾ ತೇ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ **“ಇಧ, ಮೇಘಿಯ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಹೋತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಭದ್ದೋ ಸುನ್ದರೋ ಮಿತ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ। ಯಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ "ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ ಹಿತಸ್ಸ ವಿಧಾತಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಉಪಕಾರೋ ಮಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋವ। ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುಗ್ಗಲೇಹೇವ ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ಸಹ ಅಯತಿ ಪವತ್ತತಿ, ನ ವಿನಾ ತೇಹೀತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಸಹಾಯೋ**। ಕಲ್ಯಾಣಪುಗ್ಗಲೇಸು ಏವ ಚಿತ್ತೇನ ಚೇವ ಕಾಯೇನ ಚ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಸಮ್ಪವಙ್ಕೋ**। ಪದತ್ತಯೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗೇ ಆದರಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಅಯಂ** ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಆದಿಭಾವತೋ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಬಹುಕಾರತಾಯ ಪಧಾನಭಾವತೋ ಚ ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಪಠಮೋ** ಅನವಜ್ಜ**ಧಮ್ಮೋ** ಅವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕರಣವಸೇನ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ**। ಏತ್ಥ ಚ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಬಹುಕಾರತಾ ಪಧಾನತಾ ಚ "ಉಪಡ್ಢಮಿದಂ, ಭನ್ತೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ"ತಿ ವದನ್ತಂ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಂ "ಮಾ ಹೇವಂ, ಆನನ್ದಾ"ತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತುಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ "ಸಕಲಮೇವ ಹಿದಂ, ಆನನ್ದ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಯದಿದಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಕಲ್ಯಾಣಸಹಾಯತಾ"ತಿ - ಆದಿಸುತ್ತಪದೇಹಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೯; ೫.೨) ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪುನ ಚಪರನ್ತಿ ಪುನ ಚ ಅಪರಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ। **ಸೀಲವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ? ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ । ಕಿಮಿದಂ ಸೀಲನಂ ನಾಮ? ಸಮಾಧಾನಂ, ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸುಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಉಪಧಾರಣಂ, ಝಾನಾದಿಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಆಧಾರಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಲೇತಿ, ಸೀಲತೀತಿ ವಾ ಸೀಲಂ। ಅಯಂ ತಾವ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣನಯೇನ ಸೀಲಟ್ಠೋ। ಅಪರೇ ಪನ "ಸಿರಟ್ಠೋ ಸೀಲಟ್ಠೋ, ಸೀತಲಟ್ಠೋ, ಸೀಲಟ್ಠೋ"ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಪಾರಿಪೂರಿತೋ ಅತಿಸಯತೋ ವಾ ಸೀಲಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೀಲವಾ,** ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಚ ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಸಂವರಣಂ ಸಂವರೋ, ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಸಂವರೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ, ತೇನ ಸಂವುತೋ ಪಿಹಿತಕಾಯವಾಚೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**। ಇದಮಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ತದನುರೂಪವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಾನಂ ಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ। **ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲತೋ ಅಚವನಧಮ್ಮತಾಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಆದಾನಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಕಿಲೇಸಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಸುಕರಭಾವತೋ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ಪತನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಾ ಭವಾದೀಸು ಕಮ್ಮವೇಗುಕ್ಖಿತ್ತೋ ಘಟಿಯನ್ತಂ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ಗಮನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ। ಮರಣವಸೇನ ವಾ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪತನಸೀಲೋ ವಾ ಪಾತೀ, ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ಚಿತ್ತಮೇವ ವಾ। ತಂ ಪಾತಿನಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸತ್ತೋ "ವಿಮುತ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಚಿತ್ತವೋದಾನಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೦), "ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮) ಚ।

ಅಥ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಹೇತುನಾ ಸಂಸಾರೇ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪಾತಿ। "ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸನ್ಧಾವತಂ ಸಂಸರತ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯತೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**।

ಅಥ ವಾ ಪಾತೇತಿ ವಿನಿಪಾತೇತಿ ದುಕ್ಖೇತಿ ಪಾತಿ, ಚಿತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಚಿತ್ತೇನ ನೀಯತೀ ಲೋಕೋ, ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಕಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨)। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಪತತಿ ವಾ ಏತೇನ ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ ಚಾತಿ ಪಾತಿ, ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫)। ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯; ಇತಿವು॰ ೧೫, ೧೦೫) ಚ ಆದಿ। ತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**।

ಅಥ ವಾ ಪತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಾತಿ, ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಛಸು ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಛಸು ಕುಬ್ಬತಿ ಸನ್ಥವ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೭೧)। ತತೋ ಛಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಸಙ್ಖಾತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಅಥ ವಾ ಪಾತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಾತೀ, ಸಂಸಾರೋ। ತತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪತಿಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ ಪತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಮುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ವಾ ಮೂಲಭಾವತೋ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪತಿ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಆದಿಮೇತಂ ಮುಖಮೇತಂ ಪಮುಖಮೇತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೫) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಅಥ ವಾ **ಪ**-ಇತಿ ಪಕಾರೇ, **ಅತೀ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಇದಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ಸಯಂ ತದಙ್ಗವಸೇನ, ಸಮಾಧಿಸಹಿತಂ ಪಞ್ಞಾಸಹಿತಞ್ಚ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಪತಿ ಪತಿ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಭೂತೋತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ। ಸೀಲಸಂವರೋ ಹಿ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉದಯಭೂತೋ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋವ ಯಥಾರಹಂ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾಪನತೋ। ಪತಿಮೋಕ್ಖೋಯೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಅಥ ವಾ ಮೋಕ್ಖಂ ಪತಿ ವತ್ತತಿ, ಮೋಕ್ಖಾಭಿಮುಖನ್ತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಏತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಂವರತಿ ಪಿದಹತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಂವರೋ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಸಂವರೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತತೋ ತತೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತೋ ವಿರತಿಯೋ ಚೇತನಾ ಚ, ತೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – "ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ ಉಪಗತೋ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೧)।

ವಿಹರತೀತಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ಇರಿಯತಿ ವತ್ತತಿ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ವೇಳುದಾನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಅಕರಣೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನಾಚಾರಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖು ಸಾರುಪ್ಪಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಸಿಯಾದಿಅಗೋಚರಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದಿಅತ್ಥಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಗೋಚರಚರಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ।

ಅಪಿಚ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥರಿ ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಆಲೋಕಿತೇನ ವಿಲೋಕಿತೇನ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇನ ಪಸಾರಿತೇನ ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ

ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ**।

ಗೋಚರೋ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ, ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ, ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಸ್ಸುತಂ ಸುಣಾತಿ, ಸುತಂ ಪರಿಯೋದಾಪೇತಿ, ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ, ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ, ಯಸ್ಸ ಚ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತೋ ಸದ್ಧಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಸೀಲೇನ, ಸುತೇನ, ಚಾಗೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ**।

ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸೀ ಸಂವುತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಹತ್ಥಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಸ್ಸಂ, ನ ರಥಂ , ನ ಪತ್ತಿಂ, ನ ಇತ್ಥಿಂ, ನ ಪುರಿಸಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ**।

ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – ''ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗೋಚರೋ ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋ, ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ''ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೨)। ತತ್ಥ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇತರೇಸಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಗೋಚರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇಮಾಯ ಚ ಗೋಚರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**।

ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕತ್ತಾ ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸು ಅಸ್ಸತಿಯಾ ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಸೇಖಿಯಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಪರಮಾಣುಮತ್ತಂ ವಜ್ಜಂ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಯೋಪಿ ಸಬ್ಬಲಹುಕಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತಂ ಪಾರಾಜಿಕಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ನಾಮ। **ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬಂ ಅನವಸೇಸಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತಿ, ವತ್ತತಿ ಪೂರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾತಿ ಅತಿವಿಯ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಲ್ಲೇಖನೀಯಾ, ತೇಸಂ ತನುಭಾವಾಯ ಪಹಾನಾಯ ಯುತ್ತರೂಪಾ। **ಚೇತೋವಿವರಣಸಪ್ಪಾಯಾತಿ** ಚೇತಸೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾನಂ ನೀವರಣಾನಂ ದೂರೀಭಾವಕರಣೇನ ಚೇತೋವಿವರಣಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಾ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ವಾ ವಿವರಣಾಯ ಪಾಕಟೀಕರಣಾಯ ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಾ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ ಚೇತೋವಿವರಣಸಪ್ಪಾಯಾ।

ಇದಾನಿ ಯೇನ ನಿಬ್ಬಿದಾದಿಆವಹಣೇನ ಅಯಂ ಕಥಾ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾ ಚೇತೋವಿವರಣಸಪ್ಪಾಯಾ ಚ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **''ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾತಿ** ಏಕಂಸೇನೇವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಚ ನಿರುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ಚ। **ಉಪಸಮಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವೂಪಸಮಾಯ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಿಜಾನನಾಯ। **ಸಮ್ಬೋಧಾಯಾತಿ** ಚತುಮಗ್ಗಸಮ್ಬೋಧಾಯ। **ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಾಯ। ಏತೇಸು ಹಿ ಆದಿತೋ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವುತ್ತಾ, ದ್ವೀಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತಂ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನೋ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿನೋ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಕಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ** ನಿಇಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಕಥಾ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ,** ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಭಾವಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಾ ವಾ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ**। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ರಿಚ್ಛೋ, ಪಾಪಿಚ್ಛೋ, ಮಹಿಚ್ಛೋ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ

ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ। ತೇಸು ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ಲಾಭೇನ ಅತಿತ್ತೋ ಉಪರೂಪರಿ ಲಾಭಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ **ಅತ್ರಿಚ್ಛೋ** ನಾಮ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ -

"ಚತುಬ್ಭಿ ಅಟ್ಠಜ್ಝಗಮಾ, ಅಟ್ಠಾಹಿಪಿ ಚ ಸೋಳಸ।
ಸೋಳಸಾಹಿ ಚ ಬಾತ್ತಿಂಸ, ಅತ್ರಿಚ್ಛಂ ಚಕ್ಕಮಾಸದೋ।
ಇಚ್ಛಾಹತಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ, ಚಕ್ಕಂ ಭಮತಿ ಮತ್ಥಕೇ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೫.೧೦೩) ಚ।

"ಅತ್ರಿಚ್ಛಂ ಅತಿಲೋಭೇನ, ಅತಿಲೋಭಮದೇನ ಚಾ"ತಿ॥ ಚ ವುತ್ತಂ।

ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕನಿಕಾಮಯಮಾನಾಯ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ **ಪಾಪಿಚ್ಛೋ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ 'ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ'ತಿ ಇಚ್ಛತಿ, ದುಸ್ಸೀಲೋ ಸಮಾನೋ 'ಸೀಲವಾತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ'ತಿ ಇಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೮೫೧)।

ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂ **ಮಹಿಚ್ಛೋ,** ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ 'ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ'ತಿ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೀಲವಾ ಸಮಾನೋ 'ಸೀಲವಾತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ'ತಿ ಇಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿ। ದುತ್ತಪ್ಪಿಯತಾಯ ಹಿಸ್ಸ ವಿಜಾತಮಾತಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮುದ್ದೋ ಚ, ಮಹಿಚ್ಛೋ ಚಾಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ಸಕಟೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ದೇನ್ತು, ತಯೋಪೇತೇ ಅತಪ್ಪಯಾ"ತಿ॥

ಏತೇ ಪನ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಯೋ ದೋಸೇ ಆರಕಾ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸನ್ತಗುಣನಿಗುಹನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಮತ್ತಞ್ಞೂ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**। ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಗುಣಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಕಾಮತಾಯ ಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ "ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ"ತಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೀಲವಾ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಪವಿವಿತ್ತೋ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ, ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ, ಸಮಾಹಿತೋ, ಪಞ್ಞವಾ ಸಮಾನೋ "ಪಞ್ಞವಾತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ"ತಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಅಧಿಗಮಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ತತ್ಥ **ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ** ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಞ್ಚ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಚೇಪಿ ಹಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಬಹು ಹೋತಿ, ದಾಯಕೋ ಅಪ್ಪಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಮೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಚೇ ಅಪ್ಪೋ, ದಾಯಕೋ ಬಹುಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಮೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋಪಿ ಚೇ ಬಹು, ದಾಯಕೋಪಿ ಬಹುಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಂ ಞತ್ವಾ ಪಮಾಣಯುತ್ತಮೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವರೂಪೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ಲಾಭಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಲಾಭಂ ಥಾವರಂ ಕರೋತಿ, ದಾಯಕಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತಿ। ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ನ ಜಾನಾಪೇತುಕಾಮೋ **ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**। ಯೋ ಅತ್ತನೋ ಬಹುಸ್ಸುತಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ **ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ** । ಯೋ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರೋ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ **ಅಧಿಗಮಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**। ಏವಮೇತೇಸಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾನಂ ಯಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ, ತಸ್ಸಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿವಿಧಿನಾ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಾನಿಸಂಸವಿಭಾವನವಸೇನ ಸಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಆದೀನವವಿಭಾವನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ**।

ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸನ್ತುಟ್ಠೀ**ತಿ ಸಕೇನ ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧೇನ ತುಟ್ಠಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಸಮಂ ಪಚ್ಚಯಿಚ್ಛಂ ಪಹಾಯ ಸಮಂ ತುಟ್ಠಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಸನ್ತೇನ ವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನೇನ ತುಟ್ಠಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ -

“ಅತೀತಂ ನಾನುಬದ್ಧೋ ಸೋ, ನಪ್ಪಜಪ್ಪಮನಾಗತಂ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋ, ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಞಾಯೇನ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತವಿಧಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ತುಟ್ಠಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಅತ್ಥತೋ ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ, ಸೋ ದ್ವಾದಸವಿಧೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ಏವಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸು।

ತತ್ರಾಯಂ ಪಭೇದವಣ್ಣನಾ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಚೀವರಂ ಲಭತಿ ಸುನ್ದರಂ ವಾ ಅಸುನ್ದರಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೋ ವಾ ಹೋತಿ ಆಬಾಧಜರಾಭಿಭೂತೋ ವಾ, ಗರುಚೀವರಂ ಪಾರುಪನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ, ಸೋ ಸಭಾಗೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಚೀವರೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಪಣೀತಪಚ್ಚಯಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪಟ್ಟಚೀವರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಗ್ಘಚೀವರಂ ಬಹೂನಿ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ “ಇದಂ ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಅನುರೂಪಂ, ಇದಂ ಗಿಲಾನಾನಂ ದುಬ್ಬಲಾನಂ ಅಪ್ಪಲಾಭೀನಂ ಹೋತೂ”ತಿ ತೇಸಂ ದತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದಿತೋ ವಾ ನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಾ ಪುರಾಣಚೀವರಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಚೀವರೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ಲೂಖಂ ಪಣೀತಂ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಗಾಳ್ಹಂ ವಾ ರೋಗಾಬಾಧಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಸೋ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಬಹುಂ ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ “ಅಯಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅನುರೂಪೋ”ತಿ ಚೀವರಂ ವಿಯ ತೇಸಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಾ ಸೇಸಕಂ ಅತ್ತನಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರಂ ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೇನಾಸನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಮನಾಪಂ ವಾ ಅಮನಾಪಂ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರಕಮ್ಪಿ, ಸೋ ತೇನೇವ ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ, ಪುನ ಅಞ್ಞಂ ಸುನ್ದರತರಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ ದುಬ್ಬಲೋ ವಾ, ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಸೋ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಲಭತಿ, ಯತ್ಥಸ್ಸ ವಸತೋ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನೇ ವಸಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಸುನ್ದರಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ “ಪಣೀತಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ ಪಮಾದಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ, ಮಹಾಪುಞ್ಞತಾಯ ವಾ ಲೇಣಮಣ್ಡಪಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಿ ಬಹೂನಿ ಪಣೀತಸೇನಾಸನಾನಿ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ವಿಯ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾದೀನಂ ದತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ತುಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಂ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ತೇಲೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ ಫಾಣಿತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ಯಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ತೇಲೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಬಹುಂ

ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಪಣೀತಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಚೀವರಾದೀನಿ ವಿಯ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾದೀನಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆಭತಕೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಜನೇ ಮುತ್ತಹರೀತಕಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚತುಮಧುರಂ ಠಪೇತ್ವಾ "ಗಣ್ಹಥ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ "ಸಚಸ್ಸ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನಪಿ ರೋಗೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಇದಂ ಮುತ್ತಹರೀತಕಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ, "ಪೂತಿಮುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ತತ್ಥ ತೇ ಯಾವಜೀವಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೨೮) ವಚನಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಚತುಮಧುರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮುತ್ತಹರೀತಕೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಸೋ ಏವಂಪಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸನ್ತೋಸೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೀತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ಥತೋ ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ"ತಿ। ತಸ್ಸಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿವಿಧಿನಾ ಆನಿಸಂಸವಿಭಾವನವಸೇನ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಆದೀನವವಿಭಾವನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥಾ**। ಇತೋ ಪರಾಸುಪಿ ಕಥಾಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ।

ಪವಿವೇಕಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಯವಿವೇಕೋ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ, ಉಪಧಿವಿವೇಕೋತಿ ತಯೋ ವಿವೇಕಾ। ತೇಸು ಏಕೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏಕೋ ನಿಸೀದತಿ , ಏಕೋ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಏಕೋ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತಿ, ಏಕೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ, ಏಕೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಏಕೋ ಚಙ್ಕಮಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ಏಕೋ ಚರತಿ, ಏಕೋ ವಿಹರತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ವಿವಿತ್ತವಾಸೋ **ಕಾಯವಿವೇಕೋ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪನ **ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ** ನಾಮ। ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಚ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನಂ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನಂ, ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ ಚ ನಿರುಪಧೀನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾನ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೫೭)। ವಿವೇಕೋಯೇವ ಪವಿವೇಕೋ, ಪವಿವೇಕೇ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಕಥಾ **ಪವಿವೇಕಕಥಾ**।

ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋ, ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ, ಸಮುಲ್ಲಪನಸಂಸಗ್ಗೋ, ಸಮ್ಭೋಗಸಂಸಗ್ಗೋ, ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಪಞ್ಚ ಸಂಸಗ್ಗಾ। ತೇಸು ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಣಾತಿ "ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಗಾಮೇ ವಾ ನಿಗಮೇ ವಾ ಇತ್ಥೀ ಅಭಿರೂಪಾ ದಸ್ಸನೀಯಾ ಪಾಸಾದಿಕಾ ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ"ತಿ, ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂಸೀದತಿ ವಿಸೀದತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ, ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ, ಏವಂ ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣಸ್ಸವನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಸನ್ಥವೋ **ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ನ ಹೇವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಣಾತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಸಾಮಂ ಪಸ್ಸತಿ ಇತ್ಥಿಂ ಅಭಿರೂಪಂ ದಸ್ಸನೀಯಂ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ, ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಂಸೀದತಿ ವಿಸೀದತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ, ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ, ಏವಂ ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣದಸ್ಸನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಸನ್ಥವೋ **ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ದಿಸ್ವಾ ಪನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಿಲೇಸಸನ್ಥವೋ **ಸಮುಲ್ಲಪನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ಸಞ್ಜಗ್ಘನಾದಿಪಿ ಏತೇನೇವ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। ಅತ್ತನೋ ಪನ ಸನ್ತಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ದತ್ವಾ ಅದತ್ವಾ ವಾ ತೇನ ದಿನ್ನಸ್ಸ ವನಭಙ್ಗಿಯಾದಿನೋ ಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಿಲೇಸಸನ್ಥವೋ **ಸಮ್ಭೋಗಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಹತ್ಥಗ್ಗಾಹಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಸನ್ಥವೋ **ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ।

ಯೋಪಿ ಚೇಸ "ಗಿಹೀಹಿ ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನ ಸಹಸೋಕೀ ಸಹನನ್ದೀ ಸುಖಿತೇಸು ಸುಖಿತೋ ದುಕ್ಖಿತೇಸು ದುಕ್ಖಿತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಅತ್ತನಾ ವೋ ಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೬೪) ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಅನನುಲೋಮಿಕೋ ಗಿಹಿಸಂಸಗ್ಗೋ ನಾಮ, ಯೋ ಚ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿಪಿ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಸಂಸಗ್ಗೋ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಹಾಯ ಯ್ವಾಯಂ ಸಂಸಾರೇ ಥಿರತರಂ ಸಂವೇಗಸಙ್ಖಾರೇಸು ತಿಬ್ಬಂ ಭಯಸಞ್ಞಂ ಸರೀರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಸು ಜಿಗುಚ್ಛಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಕಮಲದಲೇ

ಜಲಬಿನ್ದು ವಿಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಲಗ್ಗಭಾವೋ, ಅಯಂ ಸಬ್ಬಸಂಸಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಅಸಂಸಗ್ಗೋ, ತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಕಥಾ **ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥಾ**।

ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮನ್ತಿ ವಾ ವೀರಿಯಂ, ವಿಧಿನಾ ಈರೇತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ ವೀರಿಯಂ, ವೀರಿಯಞ್ಚ ತಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯ, ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಆರಭನಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಕಾಯಿಕೋ, ಚೇತಸಿಕೋ ಚಾತಿ ದುವಿಧೋ, ಆರಮ್ಭಧಾತು, ನಿಕ್ಕಮಧಾತು, ಪರಕ್ಕಮಧಾತು, ಚಾತಿ ತಿವಿಧೋ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಗಮನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಂ ಠಾನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ಠಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಸಜ್ಜಂ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಯನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ತಿಖಿಣೇನ ಅಸಿನಾ ಅಮಿತ್ತಂ ಗೀವಾಯ ಪಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ವೀರಿಯಬಲೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಸೇವಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಕಥಾ **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥಾ**।

ಸೀಲಕಥಾತಿಆದೀಸು ದುವಿಧಂ ಸೀಲಂ ಲೋಕಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಲೋಕಿಯಂ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। **ಲೋಕುತ್ತರಂ** ಮಗ್ಗಸೀಲಂ ಫಲಸೀಲಞ್ಚ। ತಥಾ **ಸಮಾಧಿ**ಪಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಾ ಸಹ ಉಪಚಾರೇನ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ **ಲೋಕಿಯೋ** ಸಮಾಧಿ, ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಲೋಕುತ್ತರೋ** ಸಮಾಧಿ ನಾಮ। ತಥಾ **ಪಞ್ಞಾ**ಪಿ। **ಲೋಕಿಯಾ** ಸುತಮಯಾ, ಚಿನ್ತಾಮಯಾ, ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಚ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। **ಲೋಕುತ್ತರಾ** ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಫಲಪಞ್ಞಾ ಚ। **ವಿಮುತ್ತಿ** ಅರಿಯಫಲವಿಮುತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಅಪರೇ ಪನ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮುತ್ತೀನಮ್ಪಿ ವಸೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತಿ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನ**ಮ್ಪಿ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। ಇತಿ ಇಮೇಸಂ ಸೀಲಾದೀನಂ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿವಿಧಿನಾ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಆನಿಸಂಸವಿಭಾವನವಸೇನ ಚೇವ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀನಂ ಆದೀನವವಿಭಾವನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ, ತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಕಥಾ ವಾ **ಸೀಲಾದಿಕಥಾ ನಾಮ**।

ಏತ್ಥ ಚ "ಅತ್ತನಾ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛ ಕಥಞ್ಚ ಪರೇಸಂ ಕತ್ತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೭೦) "ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ ಇತರೀತರೇನ ಚೀವರೇನ, ಇತರೀತರಚೀವರಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಚ ವಣ್ಣವಾದೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೪; ಚೂಳನಿ॰ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೋ ೧೨೮) ಚ ಆದಿವಚನತೋ ಸಯಞ್ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ತದತ್ಥಾಯ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ ತಥಾರೂಪೀ ಕಥಾ। ಯಾ ಇಧ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾದಿಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾದೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾರಕಸ್ಸೇವ ಹಿ ಕಥಾ ವಿಸೇಸತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಾಧಿನೀ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ - "ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸೇತಂ, ಮೇಘಿಯ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ...ಪೇ॰... ಅಕಸಿರಲಾಭೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೩)।

ಏವರೂಪಿಯಾತಿ ಈದಿಸಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ। **ನಿಕಾಮಲಾಭೀ**ತಿ ಯಥಿಚ್ಛಿತಲಾಭೀ ಯಥಾರುಚಿಲಾಭೀ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಇಮಂ ಕಥಂ ಸೋತುಂ ವಿಚಾರೇತುಞ್ಚ ಯಥಾಸುಖಂ ಲಭನ್ತೋ। **ಅಕಿಚ್ಛಲಾಭೀ**ತಿ ನಿದುಕ್ಖಲಾಭೀ। **ಅಕಸಿರಲಾಭೀ**ತಿ ವಿಪುಲಲಾಭೀ।

ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋತಿ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯೋ। **ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ**ತಿ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಲನಾದಿಅತ್ಥೇನ ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಚ ಕುಸಲಾನಂ ಸಹವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಂ। **ಉಪಸಮ್ಪದಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಾದನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನಾಯ। **ಥಾಮವಾ**ತಿ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹಿಸಙ್ಖಾತೇನ ವೀರಿಯಥಾಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮೋ**ತಿ ಥಿರಪರಕ್ಕಮೋ ಅಸಿಥಿಲವೀರಿಯೋ। **ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ**ತಿ ಅನೋರೋಹಿತಧುರೋ ಅನೋಸಕ್ಕವೀರಿಯೋ।

ಪಞ್ಞವಾತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞವಾ। **ಉದಯತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಞ್ಚ ವಯಞ್ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿಯಾ। **ಅರಿಯಾಯಾತಿ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕಾ ದೂರೇ ಠಿತಾಯ ನಿದ್ದೋಸಾಯ। **ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾಯಾತಿ** ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾಯ। **ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಗಾಮಿನಿಯಾತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಖೇಪನತೋ "ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಸಮ್ಮಾ ಹೇತುನಾ ನಯೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ। ಇಮೇಸು ಚ ಪನ ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸೀಲಂ ವೀರಿಯಂ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಯೋಗಿನೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ಇತರದ್ವಯಂ ಬಾಹಿರಂ ಅಙ್ಗಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಸೇಸಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಇಜ್ಝತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಬಹುಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ **"ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸೇತಂ, ಮೇಘಿಯ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಾಟಿಕಙ್ಖ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇಸಿ। ತತ್ಥ **ಪಾಟಿಕಙ್ಖನ್ತಿ** ಏಕಂಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ । ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಸೀಲವಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೀಲವನ್ತತಾಯ ಭವನಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಏತಂ ತಸ್ಸ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ, ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀ ಏಕಂಸೇನೇವ ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ನಿಯೋಜನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಉತ್ತಮಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಚನಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಂ ವನಸಣ್ಡಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೇಘಿಯಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾದಿನಾ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿಸ್ಸ ತತ್ಥ ಆದರಜಾತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಯೇಹಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತತ್ತಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತತ್ತಾ ಚ ಭಾವನಾನಯಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ **"ತೇನ ಚ ಪನ, ಮೇಘಿಯ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಉತ್ತರಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇನಾತಿ** ಏವಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇನ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। **ಉತ್ತರೀತಿ** ಆರದ್ಧತರುಣವಿಪಸ್ಸನಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಾ ಚೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸಂ ವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ ಚ।

ಅಸುಭಾತಿ ಏಕಾದಸಸು ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಅಸುಭಭಾವನಾ। **ರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾತಿ** ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಾಲಿಲಾವಕೋಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂಭೂತಂ ಭಾವನಾವಿಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಅಸುಭಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿ। **ಮೇತ್ತಾತಿ** ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕೋಪಸ್ಸ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತೀತಿ** ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ। **ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿತಕ್ಕಾನಂ ಪಚ್ಛೇದನತ್ಥಾಯ। **ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಾಯಾತಿ** "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ನವವಿಧಸ್ಸ ಮಾನಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದನತ್ಥಾಯ।

ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತತೋ ಪಭಙ್ಗುತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಚ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭; ಚೂಳನಿ॰ ಹೇಮಕಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೫೫) ಪವತ್ತಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ। **ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಸಣ್ಠಾತೀತಿ** ಅಸಾರಕತೋ ಅವಸವತ್ತನತೋ ಪರತೋ ರಿತ್ತತೋ ತುಚ್ಛತೋ ಸುಞ್ಞತೋ ಚ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೯; ಚೂಳನಿ॰ ಹೇಮಕಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೫೫) ಏವಂ ಪವತ್ತಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತೇ ಸಣ್ಠಹತಿ ಅತಿದಳ್ಹಂ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠೇ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ತೀಸು ಲಕ್ಖಣೇಸು ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇ ಇತರದ್ವಯಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ, ಮೇಘಿಯ, ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಸಣ್ಠಾತೀ"ತಿ। ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣೇ ಸುದಿಟ್ಠೇ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮಾನೋ ಸುಪ್ಪಜಹೋವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅನತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"**ತಿ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಪಚ್ಚಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಅಸುಭಾದಿಭಾವನಾನಯೋ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮೇಘಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೫. ನನ್ದಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪-೫. ಚತುತ್ಥೇ **ಆಗಮಯಮಾನೋ**ತಿ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ, ಬುದ್ಧೋ ಸಹಸಾ ಅಪವಿಸಿತ್ವಾ ಯಾವ ಸಾ ಕಥಾ ನಿಟ್ಠಾತಿ, ತಾವ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಇದಮವೋಚಾತಿ ಇದಂ ಕಥಾವಸಾನಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ"**ತಿ। ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸನ್ತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾವಿಪಸ್ಸನಾ**ತಿ ಆಹ **"ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಮಾನಸ**ನ್ತಿ ರಾಗೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅರಹತ್ತಮ್ಪಿ। "ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರೋ ಪಾಸೋ, ಯ್ವಾಯಂ ಚರತಿ ಮಾನಸೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧; ಮಹಾವ॰ ೩೩) ಏತ್ಥ ರಾಗೋ ಮಾನಸಂ। "ಚಿತ್ತಂ ಮನೋ ಮಾನಸ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬) ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ। "ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ ಸೇಖೋ, ಕಾಲಂ ಕಯಿರಾ ಜನೇ ಸುತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೯) ಏತ್ಥ ಅರಹತ್ತಂ। ಇಧಾಪಿ ಅರಹತ್ತಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಾತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಅರಹತ್ತಾ"**ತಿ। ಅಪ್ಪತ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಅರಹತ್ತಂ ಏತೇಹೀತಿ **ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಾ**। ಇದಾನಿ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯಮೇವ ಮಾನಸಸದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅರಹತ್ತಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಞ್ಚಮಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನನ್ದಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೇವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬. ಛಟ್ಠೇ **ಜೀವಿತಸಮ್ಭಾರಾ**ತಿ ಜೀವಿತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಚ್ಚಯಾ। **ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ಅನವಜ್ಜಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾದಿನಾ ಉದ್ಧಮುದ್ಧಮಾನೇತಬ್ಬಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಪನ ಸಮುದಾನಿತಾ ಸಮಾಹತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಹರಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಸುಲಭುಪ್ಪಾದಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನ ಗೋಚರಅಸಪ್ಪಾಯಾದಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರತ್ತಿಭಾಗಂ ವಾ ದಿವಸಭಾಗಂ ವಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರತ್ತಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಾ ದಿವಸಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಾ"**ತಿ। **ರತ್ತಿಂಯೇವ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ** ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ। **ಸಙ್ಖಾಪೀ**ತಿ "ಯದತ್ಥಮಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ನ ಮೇತಂ ಇಧ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಚೀವರಾದಿ ಪನ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತಿ, ನಾಹಂ ತದತ್ಥಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಕಿಂ ಮೇ ಇಧ ವಾಸೇನಾ"ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಪಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಸ್ಸ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಅಗಮನಂ ಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿ। ಅನನ್ತರವಾರೇ **ಸಙ್ಖಾಪೀ**ತಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಭಾವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ನಾನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ**ತಿ "ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ನಾನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ದೂರಟ್ಠೇನಪಿ ಸೋ ಭವತಿ। **ತಂ ಪುಗ್ಗಲ**ನ್ತಿ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಉಪಯೋಗವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿಪರಿಣಾಮೋತಿ। **ಆಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಚ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದಿತಾಯ ನಿಯೋಜನಂ। **ಏವರೂಪೋ**ತಿ ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗುಣೇಹಿ ವುದ್ಧಿಯೇವ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ, ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನ ಪರಿಸ್ಸಯೋ, ಏವರೂಪೋ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಚೇಪಿ, ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಚೇಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ।

ಸೇವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ಸುತವಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭-೧೦. ಸತ್ತಮೇ **ಅಭಬ್ಬೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣ**ನ್ತಿಆದಿ ದೇಸನಾಸೀಸಮೇವ, ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋಪಿ ಪನ ಅಭಬ್ಬಾವ, ಪುಥುಜ್ಜನಖೀಣಾಸವಾನಂ ನಿನ್ನಾಪಸಂಸತ್ಥಮ್ಪಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಾಮ ಗಾರಯ್ಹೋ ಮಾತುಘಾತಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ಖೀಣಾಸವೋ ಪನ ಪಾಸಂಸೋ ಕುನ್ಥಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಘಾತಾದೀನಿಪಿ ನ ಕರೋತೀತಿ। **ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಕಂ ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತು**ನ್ತಿ

ಯಥಾ ಗಿಹಿಭೂತೋ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಏವಂ ತಿಲತಣ್ಡುಲಸಪ್ಪಿನವನೀತಾದೀನಿ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಭಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪನ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮಮ್ಪಿ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ "**ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇ**"ತಿ। ನನು ಚ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ತಿಲತಣ್ಡುಲಾದಯೋ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ? ನ ಪನ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ನಿಧೇನ್ತಿ, ಅಫಾಸುಕಪಬ್ಬಜಿತಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ನಿಧೇನ್ತಿ। ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಕಥನ್ತಿ? ತಸ್ಸಪಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಸಬ್ಬಸೋವ ಪಹೀನಾ, ಧಮ್ಮೇನ ಪನ ಲದ್ಧಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ। ಅಕಪ್ಪಿಯಕಾಮಗುಣೇ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಮಞ್ಚಪೀಠಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ। **ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಗಾರಿಯಭೂತೋ**ತಿ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಗಿಹಿಭೂತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಏವಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಭಬ್ಬೋ। ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ವಸನ್ತಾ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಯಾವಜೀವಂ ಗಿಹಿಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಖೀಣಾಸವೋ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾವ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ ವಾ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ। ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಕಾಮಾವಚರದೇವೇಸು ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ವಿವೇಕಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ಭುಮ್ಮದೇವತ್ತಭಾವೇ ಪನ ಠಿತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ ವಿವೇಕಟ್ಠಾನಸಮ್ಭವಾ। ಅಟ್ಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸುತವಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮ್ಬೋಧಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸೀಹನಾದವಗ್ಗೋ

೧. ಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಅವಾಪುರೇನ್ತಿ ವಿವರನ್ತಿ ದ್ವಾರಂ ಏತೇನಾತಿ **ಅವಾಪುರಣಂ**। ರಜಂ ಹರನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ರಜೋಹರಣಂ**। **ಕಳೋಪಿಹತ್ಥೋ**ತಿ ವಿಲೀವಮಯಭಾಜನಹತ್ಥೋ, ''ಚಮ್ಮಮಯಭಾಜನಹತ್ಥೋ''ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಛಿನ್ನಾನಿ ವಿಸಾಣಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಛಿನ್ನವಿಸಾಣೋ, ಉಸಭೋ ಚ ಸೋ ಛಿನ್ನವಿಸಾಣೋ ಚಾತಿ **ಉಸಭಛಿನ್ನವಿಸಾಣೋ**। ವಿಸೇಸನಪರೋಯಂ ಸಮಾಸೋ। **ಅಹಿಕುಣಪೇನ ವಾ**ತಿಆದಿ ಅತಿಜೇಗುಚ್ಛಪ್ಪಟಿಕೂಲಕುಣಪದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಕಣ್ಠೇ ಆಸತ್ತೇನಾ**ತಿ ಕೇನಚಿದೇವ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇನ ಆನೇತ್ವಾ ಕಣ್ಠೇ ಬದ್ಧೇನ, ಓಮುಕ್ಕೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಟೋ** ಆತುರೋ ದುಗ್ಗನ್ಧಪೀಳಾಯ ಪೀಳಿತೋ। **ಅಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ** ವಾ ಅಧಿವಾಸನಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಕಾರಣೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ತತೋ ವಿಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **''ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹತೂತಿ ಖಮತೂ**''ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಉಪಾದಿಸೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨. ದುತಿಯೇ ಭವಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕತಾ ನಾಮ ಇತ್ತರಕಾಲತಾಯಾತಿ ಆಹ **''ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮ್ಪೀ**''ತಿ।

ಸಉಪಾದಿಸೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಕೋಟ್ಠಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩. ತತಿಯೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಿಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಫಲಂ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ**। ತೇನಾಹ **''ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ**''ತಿ। ಚತುಪ್ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಫಲತಾಯ ಸಞ್ಞಾಭವೂಪಗಂ ಕಮ್ಮಂ **ಬಹುವೇದನೀಯಂ**। ಏಕಕ್ಖನ್ಧಫಲತ್ತಾ ಅಸಞ್ಞಾಭವೂಪಗಂ ಕಮ್ಮಂ **''ಅಪ್ಪವೇದನೀಯ**''ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ''ಅರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಬಹುಕಾಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಫಲತ್ತಾ ಬಹುವೇದನೀಯಂ, ಇತರಂ ಅಪ್ಪವೇದನೀಯಂ। ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಂ ವಾ ಬಹುವೇದನೀಯಂ, ಪರಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಅಪ್ಪವೇದನೀಯ''ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ವೇದನೀಯ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥಂ, ನ ಆರದ್ಧವಿಪಾಕಮೇವ। **ಅವೇದನೀಯ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಂ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಾದಿಭೇದಂ।

ಕೋಟ್ಠಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಮಿದ್ಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಸಮಿದ್ಧೀ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಕಿರ ಅತ್ತಭಾವೋ ಸಮಿದ್ಧೋ ಅಭಿರೂಪೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಿದ್ಧೀತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಾತೋ। ತೇನಾಹ **''ಅತ್ತಭಾವಸಮಿದ್ಧತಾಯಾ**''ತಿಆದಿ। **ರೂಪಧಾತುಆದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸದ್ದಧಾತುಆದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸಮಿದ್ಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಗಣ್ಡಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫-೧೯. ಪಞ್ಚಮೇ **ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕೇನ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತೇನ ಸಮ್ಭೂತಸ್ಸ। **ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಸಭಾವಸ್ಸ। **ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಮದ್ದಿತಬ್ಬಸಭಾವಸ್ಸ। ಏತ್ಥ ಚ ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯಉಚ್ಛಾದನಪದೇಹಿ ವಡ್ಢಿ ಕಥಿತಾ, ಅನಿಚ್ಚಭೇದನವಿದ್ಧಂಸನಪದೇಹಿ ಹಾನಿ। ಪುರಿಮೇಹಿ ವಾ ಸಮುದಯೋ, ಪಚ್ಛಿಮೇಹಿ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋತಿ ಏವಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ವಡ್ಢಿಪರಿಹಾನಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಭೇದಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಛಟ್ಠಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಗಣ್ಡಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವೇಲಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೦. ದಸಮೇ **ಸಕುಣ್ಡಕಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಕುಣ್ಡಕಂ ಉತ್ತಣ್ಡುಲಭತ್ತಂ। ಪರಿತ್ತೇಹಿ ಸಕುಣ್ಡೇಹಿ ತಣ್ಡುಲೇಹಿಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪಕ್ಕಭತ್ತಂ ಉತ್ತಣ್ಡುಲಮೇವ ಹೋತಿ। ಬಿಳಙ್ಗಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆರನಾಳಂ, ಬಿಳಙ್ಗತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ತದೇವ ಕಞ್ಜಿಯತೋ ಜಾತನ್ತಿ ಕಞ್ಜಿಯಂ, ತಂ ದುತಿಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬಿಳಙ್ಗದುತಿಯಂ,** ತಂ **ಕಞ್ಜಿಯದುತಿಯ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಕ್ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕರಿತ್ವಾ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸಕ್ಕರಣಂ ಅಸಮ್ಪನ್ನಕಾರೋ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಸಕ್ಕರಣಂ ಅಗರುಕರಣಂ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಅಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ ಹಿ ಉತ್ತಣ್ಡುಲಾದಿದೋಸಸಮನ್ನಾಗತಂ ಆಹಾರಂ ದೇತಿ, ನ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕರೋತಿ। ಪುಗ್ಗಲಂ ಅಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ ನಿಸೀದನಟ್ಠಾನಂ ಅಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ದಾರಕಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ದೇತಿ। **ಅಚಿತ್ತೀಕತ್ವಾ**ತಿ ನ ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ, ನ ಪೂಜೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೂಜೇನ್ತೋ ಹಿ ಪೂಜೇತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತಿ, ನ ತತೋ ಬಹಿ ಕರೋತಿ। ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚಿತ್ತೀಕರಣಂ ಸಮ್ಭಾವನಕಿರಿಯಾ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕರಣಂ ಅಸಮ್ಭಾವನಕಿರಿಯಾ। **ಅಪವಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛಿಟ್ಠಾದಿಛಡ್ಡನೀಯಧಮ್ಮಂ ವಿಯ ಅವಖಿತ್ತಕಂ। ಯೋ ಹಿ ಛಡ್ಡೇತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ ರೋಗಿನೋ ಸರೀರೇ ಓದನಾದೀನಿ ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಮ್ಮಿಕೇ ರೋಗಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಅಪವಿದ್ಧಂ ದೇತಿ ನಾಮ। **ಅನಾಗಮನದಿಟ್ಠಿಕೋ**ತಿ "ಅದ್ಧಾ ಇಮಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಫಲಂ ಮಮ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏವಂ ಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತದಿಟ್ಠಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಆಗಮನದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋತಿ ಅನಾಗಮನದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಫಲಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ ಹುತ್ವಾ ನ ದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ನ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಫಲಞ್ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ದೇತೀ**"ತಿ।

ವೇಲಾಮೋತಿ ಏತ್ಥ **ಮಾ**-ಸದ್ದೋ ಪಟಿಸೇಧವಚನೋ। ಜಾತಿಗೋತ್ತರೂಪಭೋಗಾದಿಗುಣಾನಂ ವೇಲಾ ಮರಿಯಾದಾ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ ವೇಲಾಮೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಾನಂ ವೇಲಾ ಮರಿಯಾದಾ ಅಮತಿ ಓಸಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ವೇಲಾಮೋ,** ವೇಲಂ ವಾ ಮರಿಯಾದಂ ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಅತಿಕ್ಕಮತೀತಿ **ವೇಲಾಮೋ।** ತೇನಾಹ "**ಜಾತಿಗೋತ್ತ…ಪೇ॰… ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ**"ತಿ। ದೀಯತೀತಿ ದಾನಂ, ದಾನವತ್ಥು। ತಂ ಅಗ್ಗೀಯತಿ ನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ದಾನಗ್ಗಂ।** ದಾನಂ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ದಾನಗ್ಗಂ,** ಏವಂ **ಭತ್ತಗ್ಗಂ,** ಪರಿವೇಸನಟ್ಠಾನಂ। **ದುಕೂಲಸನ್ದನಾನೀ**ತಿ ರಜತಭಾಜನಾದಿನಿಸ್ಸಿತೇ ದುಕೂಲೇ ಖೀರಸ್ಸ ಸನ್ದನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ದುಕೂಲಸನ್ದನಾನಿ। **ಕಂಸೂಪಧಾರಣಾನೀ**ತಿ ರಜತಮಯದೋಹಭಾಜನಾನಿ। ತೇನಾಹ "**ರಜತಮಯಖೀರಪಟಿಚ್ಛಕಾನೀ**"ತಿ। ರಜತಮಯಾನಿ ಖೀರಪಟಿಚ್ಛಕಾನಿ ಖೀರಪಟಿಗ್ಗಹಭಾಜನಾನಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ರಜತಮಯಖೀರಪಟಿಚ್ಛಕಾನಿ। ಸೋಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ವಿಸೋಧೇಯ್ಯ। ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ದಕ್ಖಿಣಾ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ನಾಮ।

ಮಗ್ಗೇನಾಗತಂ ಅನಿವತ್ತನಸರಣನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಂ ದೀಪೇತಿ। **ಅಪರೇ**ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತಂ। **ಸರಣಂ** ನಾಮ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಹಪ್ಫಲತರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಞ್ಚ - "ಸಚೇ ತ್ವಂ ಯಥಾ ಗಹಿತಂ ಸರಣಂ ನ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸಸಿ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಮಾರೇಮೀ"ತಿ ಯದಿಪಿ ಕೋಚಿ ತಿಣ್ಹೇನ ಸತ್ಥೇನ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ತಥಾಪಿ "ನೇವಾಹಂ ಬುದ್ಧಂ ನ ಬುದ್ಧೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ ನ ಧಮ್ಮೋತಿ, ಸಙ್ಘಂ ನ ಸಙ್ಘೋತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ ದಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಮಗ್ಗೇನಾಗತ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಂ ಸನ್ಧಾಯ

ವದತಿ। **ಅಪರೇತಿ**ಆದಿನಾ ಪನ ಲೋಕಿಯಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತದಾನಾದಿನಿಹಿತದಣ್ಡತಾಯ ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಚಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಪಸಿಙ್ಘನಮತ್ತನ್ತಿ ಘಾಯನಮತ್ತಂ। **ಗದ್ದೋಹನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಾಠನ್ತರೇ ಗೋದೋಹನಮತ್ತಂ ಕಾಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಚ ನ ಸಕಲೋ ಗೋದೋಹನಕ್ಖಣೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಗಾವಿಯಾ ಏಕವಾರಂ ಥನಅಞ್ಛನಮತ್ತ"**ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಞ್ಛನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಆಕಡ್ಢನಮತ್ತಂ। ಗಾವಿಯಾ ಥನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಖೀರಬಿನ್ದುದುಹನಕಾಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ಗದ್ದುಹನಮತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾಲಂ ಯೋ ವಸನಗಬ್ಭಪರಿವೇಣವಿಹಾರೂಪಚಾರಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಹಿತಫರಣಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಇದಂ ತತೋ ಯಥಾವುತ್ತದಾನಾದಿತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ।

ವೇಲಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸೀಹನಾದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸತ್ತಾವಾಸವಗ್ಗೋ

೧. ತಿಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಮಮಾತಿ** ವತ್ಥಾಭರಣಪಾನಭೋಜನಾದೀಸುಪಿ ಮಮತ್ತವಿರಹಿತಾ। **ಅಪರಿಗ್ಗಹಾತಿ** ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಅಪರಿಗ್ಗಹಾ। ತೇಸಂ ಕಿರ "ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಭರಿಯಾ"ತಿ ಮಮತ್ತಂ ನ ಹೋತಿ, ಮಾತರಂ ವಾ ಭಗಿನಿಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಛನ್ದರಾಗೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಪುತ್ತೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇ ಏವ ಮಾತುಥನತೋ ಥಞ್ಞಂ ಪಗ್ಘರತಿ, ತೇನ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ನೇಸಂ ಮಾತರಿ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತುಸಞ್ಞಾ, ಮಾತು ಚ ಪುತ್ತೇ ಪುತ್ತಸಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾತಿ ಕೇಚಿ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಸಿದ್ಧೋ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಿರ ತೇಸು ತೇಸು ಪದೇಸೇಸು ಘನನಿಚಿತಪತ್ತಸಞ್ಛನ್ನಸಾಖಾಪಸಾಖಾ ಕೂಟಾಗಾರಸಮಾ ಮನೋರಮಾ ರುಕ್ಖಾ ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ನಿವೇಸನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಸುಖಂ ನಿವಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ತತ್ಥ ರುಕ್ಖಾ ಸುಜಾತಾ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಪುಪ್ಫಿತಗ್ಗಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಜಲಾಸಯಾಪಿ ವಿಕಸಿತಕಮಲಕುವಲಯಪುಣ್ಡರೀಕಸೋಗನ್ಧಿಕಾದಿಪುಪ್ಫಸಞ್ಛನ್ನಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪರಮಸುಗನ್ಧಂ ಸಮನ್ತತೋ ಪವಾಯನ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಸರೀರಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅತಿದೀಘಾದಿದೋಸರಹಿತಂ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪನ್ನಂ ಜರಾಯ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ವಲಿತಪಲಿತಾದಿದೋಸವಿರಹಿತಂ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಜವಬಲಪರಕ್ಕಮಸೋಭಮೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅನುಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿತಾಯ ನ ಚ ನೇಸಂ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿವಸೇನ ದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ತತೋ ಏವ ನ ದಾಸದಾಸಿಕಮ್ಮಕರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹೋ ಅತ್ಥಿ, ನ ಚ ತತ್ಥ ಸೀತುಣ್ಹಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪವಾಳಾದಿಪರಿಸ್ಸಯೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಥಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಾಸೇ ಪಚ್ಚೂಸವೇಲಾಯಂ ಸಮಸೀತುಣ್ಹೋ ಉತು ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತತ್ಥ ಸಮಸೀತುಣ್ಹೋವ ಉತು ಹೋತಿ, ನ ಚ ನೇಸಂ ಕೋಚಿ ಉಪಘಾತೋ ವಿಹೇಸಾ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಕಟ್ಠಪಾಕಿಮೇವ ಸಾಲಿಂ ಅಕಣಂ ಅಥುಸಂ ಸುದ್ಧಂ ಸುಗನ್ಧಂ ತಣ್ಡುಲಪ್ಫಲಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ತಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ನೇಸಂ ಕುಟ್ಠಂ, ಗಣ್ಡೋ, ಕಿಲಾಸೋ, ಸೋಸೋ, ಕಾಸೋ, ಸಾಸೋ, ಅಪಮಾರೋ, ಜರೋತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ ನ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ತೇ ಖುಜ್ಜಾ ವಾ ವಾಮನಾ ವಾ ಕಾಣಾ ವಾ ಕುಣೀ ವಾ ಖಞ್ಜಾ ವಾ ಪಕ್ಖಹತಾ ವಾ ವಿಕಲಙ್ಗಾ ವಾ ವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಇತ್ಥಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ ನಾತಿದೀಘಾ, ನಾತಿರಸ್ಸಾ, ನಾತಿಕಿಸಾ, ನಾತಿಥೂಲಾ, ನಾತಿಕಾಳಾ, ನಚ್ಚೋದಾತಾ, ಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತರೂಪಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ದೀಘಙ್ಗುಲೀ, ತಮ್ಬನಖಾ, ಅಲಮ್ಬಥನಾ, ತನುಮಜ್ಝಾ, ಪುಣ್ಣಚನ್ದಮುಖೀ, ವಿಸಾಲಕ್ಖೀ, ಮುದುಗತ್ತಾ, ಸಹಿತೋರೂ, ಓದಾತದನ್ತಾ, ಗಮ್ಭೀರನಾಭೀ, ತನುಜಙ್ಘಾ, ದೀಘನೀಲವೇಲ್ಲಿತಕೇಸೀ, ಪುಥುಲಸುಸ್ಸೋಣೀ, ನಾತಿಲೋಮಾ, ನಾಲೋಮಾ, ಸುಭಗಾ, ಉತುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾ, ಸಣ್ಹಾ, ಸಖಿಲಾ, ಸುಖಸಮ್ಭಾಸಾ, ನಾನಾಭರಣವಿಭೂಸಿತಾ ವಿಚರನ್ತಿ। ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ಪುರಿಸಾ ಚ ಪಞ್ಚವೀಸತಿವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಾ ವಿಯ। ನ ಪುತ್ತದಾರೇಸು ರಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಯಂ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ।

ಸತ್ತಾಹಿಕಮೇವ ಚ ತತ್ಥ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾ ಕಾಮರತಿಯಾ ವಿಹರನ್ತಿ। ತತೋ ವೀತರಾಗಾ ವಿಯ ಯಥಾಸಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಇಧ ವಿಯ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಂ, ಗಬ್ಭಪರಿಹರಣಮೂಲಕಂ, ವಿಜಾಯನಮೂಲಕಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ। ರತ್ತಕಞ್ಚುಕತೋ ಕಞ್ಚನಪಟಿಮಾ ವಿಯ ದಾರಕಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ಅಮಕ್ಖಿತಾ ಏವ ಸೇಮ್ಹಾದಿನಾ ಸುಖೇನೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। ಅಯಂ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ।

ಮಾತಾ ಪನ ಪುತ್ತಂ ವಾ ಧೀತರಂ ವಾ ವಿಜಾಯಿತ್ವಾ ತೇ ವಿಚರಣಕಪ್ಪದೇಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಪೇಕ್ಖಾ ಯಥಾರುಚಿ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಸಯಿತಾನಂ ಯೇ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಪುರಿಸಾ ವಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ವಾ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಉಪನಾಮೇನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ತತೋ ಖೀರಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ ದಾರಕಾ ಯಾಪೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ವಡ್ಢೇನ್ತಾ ಕತಿಪಯದಿವಸೇಹೇವ ಲದ್ಧಬಲಾ

ಹುತ್ವಾ ದಾರಿಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ದಾರಕಾ ಪುರಿಸೇ। ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ಏವ ಚ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವತ್ಥಾಭರಣಾನಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ। ನಾನಾವಿರಾಗವಣ್ಣವಿಚಿತ್ತಾನಿ ಹಿ ಸುಖುಮಾನಿ ಮುದುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೇಸು ಓಲಮ್ಬನ್ತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ನಾನಾವಿಧರಸ್ಮಿಜಾಲಸಮುಜ್ಜಲವಿವಿಧವಣ್ಣರತನವಿನದ್ಧಾನಿ ಅನೇಕವಿಧಮಾಲಾಕಮ್ಮಲತಾಕಮ್ಮಭಿತ್ತಿಕಮ್ಮವಿಚಿತ್ತಾನಿ ಸೀಸೂಪಗಗೀವೂಪಗಹತ್ಥೂಪಗಕಟೂಪಗಪಾದೂಪಗಾನಿ ಸೋವಣ್ಣಮಯಾನಿ ಆಭರಣಾನಿ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ। ತಥಾ ವೀಣಾಮುದಿಙ್ಗಪಣವಸಮ್ಮತಾಳಸಙ್ಖವಂಸವೇತಾಳಪರಿವಾದಿನೀವಲ್ಲಕಿಪಭುತಿಕಾ ತೂರಿಯಭಣ್ಡಾಪಿ ತತೋ ತತೋ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಬಹೂ ಫಲರುಕ್ಖಾ ಕುಮ್ಭಮತ್ತಾನಿ ಫಲಾನಿ ಫಲನ್ತಿ ಮಧುರರಸಾನಿ, ಯಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತೇ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಹಿ ನ ಬಾಧೀಯನ್ತಿ।

ನಜ್ಜೋಪಿ ತತ್ಥ ಸುವಿಸುದ್ಧಜಲಾ ಸುಪ್ಪತಿತ್ಥಾ ರಮಣೀಯಾ ಅಕದ್ದಮಾ ವಾಲುಕತಲಾ ನಾತಿಸೀತಾ ನಚ್ಚುಣ್ಹಾ ಸುರಭಿಗನ್ಧೀಹಿ ಜಲಜಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುರಭೀ ವಾಯನ್ತಿಯೋ ಸನ್ದನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಕಣ್ಟಕಿಕಾ ಕಕ್ಖಳಗಚ್ಛಲತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಕಣ್ಟಕಾ ಪುಪ್ಫಫಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಚನ್ದನನಾಗರುಕ್ಖಾ ಸಯಮೇವ ರಸಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಿ, ನಹಾಯಿತುಕಾಮಾ ಚ ನದಿತಿತ್ಥೇ ಏಕಜ್ಝಂ ವತ್ಥಾಭರಣಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ನದಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ನ್ಹತ್ವಾ ಉತ್ತಿಣ್ಣುತ್ತಿಣ್ಣಾ ಉಪರಿಟ್ಠಿಮಂ ಉಪರಿಟ್ಠಿಮಂ ವತ್ಥಾಭರಣಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನ ತೇಸಂ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಇದಂ ಮಮ, ಇದಂ ಪರಸ್ಸಾ"ತಿ। ತತೋ ಏವ ನ ತೇಸಂ ಕೋಚಿ ವಿಗ್ಗಹೋ ವಾ ವಿವಾದೋ ವಾ। ಸತ್ತಾಹಿಕಾ ಏವ ಚ ನೇಸಂ ಕಾಮರತಿಕೀಳಾ ಹೋತಿ, ತತೋ ವೀತರಾಗಾ ವಿಯ ವಿಚರನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಚ ರುಕ್ಖೇ ಸಯಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥೇವ ಸಯನಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಮತೇ ಚ ಸತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ನ ರೋದನ್ತಿ ನ ಸೋಚನ್ತಿ। ತಞ್ಚ ಮಣ್ಡಯಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ। ತಾವದೇವ ಚ ನೇಸಂ ತಥಾರೂಪಾ ಸಕುಣಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಮತಂ ದೀಪನ್ತರಂ ನೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಸಾನಂ ವಾ ಅಸುಚಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ನ ಚ ತತೋ ಮತಾ ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಪಞ್ಚಸೀಲಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ತೇ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮೇವ ಚ ನೇಸಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ತೇಸಂ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ।

ತಿಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩. ತತಿಯೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೦೩) **ಏಸನತಣ್ಹಾ**ತಿ ಭೋಗಾನಂ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ। **ಏಸಿತತಣ್ಹಾ**ತಿ ಪರಿಯಿಟ್ಠೇಸು ಭೋಗೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನತಣ್ಹಾ। ಪರಿತಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಿಯೇಸತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪರಿಯೇಸನಾ,** ಆಸಯತೋ ಪಯೋಗತೋ ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ತೇನಾಹ **"ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ**ತಿ ಸವತ್ಥುಕಾನಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಗವೇಸನವಸೇನ ಪಟಿಲಾಭೋ। ಯಂ ಪನ ಅಪರಿಯಿಟ್ಠಂಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಲದ್ಧಮೇವ ನಾಮ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇಕತತ್ತಾ ಏವ ಲಬ್ಭನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸೋ ಹಿ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಸತಿ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯನ್ತಿ ಸುಖಂ ವಿಸೇಸತೋ ನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಸುಖಂ ಸಭಾವತೋ ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಆದೀನವತೋ ನಿಸ್ಸರಣತೋ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಞಾಣಂವ ಸುಖವಿನಿಚ್ಛಯಂ। **ಜಞ್ಞಾ**ತಿ ಜಾನೇಯ್ಯ। "ಸುಭಂ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭೂತಾಕಾರಂ ವಿವಿಧಂ ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಚಿನೋತಿ ಆರೋಪೇತೀತಿ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ,** ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾ ತಣ್ಹಾ। ದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಏವಮೇವ ವಿನಿಚ್ಛಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ವಿತಕ್ಕೋಯೇವ ಆಗತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ**ತಿ ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೮)। ತತ್ಥ ಹಿ "ಛನ್ದೋ ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ,

ವಿತಕ್ಕನಿದಾನೋ"ತಿ ಆಗತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ವಿತಕ್ಕೇನೇವ ವಿನಿಚ್ಛಿನನ್ತೀ**ತಿ ಏತೇನ "ವಿನಿಚ್ಛಿನತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ"ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಸದ್ದಸ್ಸ ಕರಣಸಾಧನಮಾಹ। **ಏತ್ತಕನ್ತಿ**ಆದಿ ವಿನಿಚ್ಛಯನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ।

ಛನ್ದನಟ್ಠೇನ ಛನ್ದೋ, ಏವಂ ರಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಗೋತಿ **ಛನ್ದರಾಗೋ।** ಸ್ವಾಯಂ ಅನಾಸೇವನತಾಯ ಮನ್ದೋ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ದುಬ್ಬಲರಾಗಸ್ಸಾಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಅಜ್ಝೋಸಾನನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವೇಸನಂ। "ಮಯ್ಹಂ ಇದ"ನ್ತಿ ಹಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಹಂ ಮಮನ್ತೀ"**ತಿ। **ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಚ ತೇಸಂ ಗಾಹಾನಂ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣನ್ತಿ** ಅಹಂ ಮಮನ್ತಿ ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹವತ್ಥುನೋ ಅಞ್ಞಾಸಾಧಾರಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಠಾನಂ, ತಥಾಪವತ್ತೋ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಅತ್ತನಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಯಸ್ಸ ವಸೇನ **ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಸ್ಸ** ಅಸಹಮಾನೋ ಹೋತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅಸಹನತಾ। ಏವಂ ವಚನತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಪನ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಮಚ್ಛರಿಯಯೋಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಚ್ಛರೋ , ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ,** ಮಚ್ಛರೋ ಧಮ್ಮೋ। ಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಆದರೇನ ರಕ್ಖಣಂ **ಆರಕ್ಖೋ**ತಿ ಆಹ **"ದ್ವಾರ...ಪೇ॰... ಸುಟ್ಠು ರಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ।

ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಕರೋತೀತಿ ಕರಣಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ। ಅಧಿಕಂ ಕರಣನ್ತಿ **ಅಧಿಕರಣಂ,** ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ। ವಿಸೇಸಕಾರಣಞ್ಚ ಭೋಗಾನಂ ಆರಕ್ಖದಣ್ಡಾದಾನಾದಿಅನತ್ಥಸಮ್ಭವಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಪರನಿಸೇಧನತ್ಥನ್ತಿ** ಮಾರಣಾದಿನಾ ಪರೇಸಂ ವಿಬಾಧನತ್ಥಂ। ಆದಿಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಆದಾನಂ, ದಣ್ಡಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ದಣ್ಡಾದಾನಂ,** ದಣ್ಡಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪರವಿಹೇಠನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। **ಸತ್ಥಾದಾನೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನ ಕಾಯೇನ ಕಾತಬ್ಬೋ ಕಲಹೋ **ಕಾಯಕಲಹೋ।** ಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಾದಿವಸೇನ ವಾಚಾಯ ಕಾತಬ್ಬೋ ಕಲಹೋ **ವಾಚಾಕಲಹೋ।** ವಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿಗ್ಗಹೋ।** ವಿರುದ್ಧಂ ವದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿವಾದೋ।** "ತುವಂ ತುವ"ನ್ತಿ ಅಗಾರವವಚನಸಹಚರಣತೋ **ತುವಂತುವಂ।** ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಥಾಪವತ್ತದೋಸಸಹಗತಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **"ಅನೇಕೇ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ"**ತಿ।

ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೫. ಸತ್ತಾವಾಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೪-೨೫. ಚತುತ್ಥೇ ಸತ್ತಾ ಆವಸನ್ತಿ ಏತೇಸೂತಿ **ಸತ್ತಾವಾಸಾ,** ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀಆದಿಭೇದಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ತೇ ಸತ್ತನಿವಾಸಾ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಾಯ ಏವ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಆಧಾರೋ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ। ಸಮುದಾಯಾಚಾರೋ ಹಿ ಅವಯವಸ್ಸ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸತ್ತಾನಂ ಆವಾಸಾ, ವಸನಟ್ಠಾನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುದ್ಧಾವಾಸಾಪಿ ಸತ್ತಾವಾಸೋವ** "ನ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾವಾಸೋ ಸುಲಭರೂಪೋ, ಯೋ ಮಯಾ ಅನಾವುತ್ಥಪುಬ್ಬೋ ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಹಿ ದೇವೇಹೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೧) ವಚನತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಅಸಬ್ಬಕಾಲಿಕತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ವೇಹಪ್ಫಲಾ ಪನ ಚತುತ್ಥೇಯೇವ ಸತ್ತಾವಾಸೇ ಭಜನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸತ್ತಾವಾಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಿಲಾಯೂಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ಘಟ್ಟೋ ಪಮಾಣಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚತುವೀಸತಙ್ಗುಲಿಕೋ ಹತ್ಥೋ **ಕುಕ್ಕು,** “ಕಕ್ಕೂ”ತಿಪಿ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ। **ಅಟ್ಠ ಕುಕ್ಕೂ ಉಪರಿ ನೇಮಸ್ಸಾತಿ** ಅಟ್ಠ ಹತ್ಥಾ ಆವಾಟಸ್ಸ ಉಪರಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಿಲಾಯೂಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಠಮವೇರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭. ಸತ್ತಮೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨೪೧) **ಯತೋತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ಅಯಞ್ಹಿ ತೋ-ಸದ್ದೋ ದಾ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಇಧ ಕಾಲವಿಸಯೋ, ಯದಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಭಯಾನಿ ವೇರಾನೀತಿ** ಭೀಯತೇ **ಭಯಂ,** ಭಯೇನ ಯೋಗಾ, ಭಾಯಿತಬ್ಬೇನ ವಾ ಭಯಂ ಏವ ವೇರಪ್ಪಸವಟ್ಠೇನ **ವೇರ**ನ್ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಚೇತನಾದಯೋ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಯಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತೀಯನ್ತಿ, ಉಭಯೇಸಞ್ಚ ವೇರಾವಹಾ, ತತೋ ಏವ ಚೇತೇ ಭಾಯಿತಬ್ಬಾ ವೇರಸಞ್ಜನಕಾ ನಾಮಾತಿ। ಸೋತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಪಜ್ಜನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಧಿಗಮೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿ। ತದತ್ಥಾಯ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಾನಿ।** ದುವಿಧಞ್ಹಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೪೧) ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಾಯ ಚ ಅಙ್ಗಂ ಕಾರಣಂ, ಯಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಲಾಭತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, “ಸಪ್ಪುರಿಸಸಂಸೇವೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧) ಏವಂ ಆಗತಂ। ಪಟಿಲದ್ಧಗುಣಸ್ಸ ಚ ಸೋತಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ, ಯಂ “ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅಙ್ಗ”ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ “ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಅಙ್ಗೀಯತಿ ಞಾಯತಿ ಏತೇನಾ”ತಿ ಕತ್ವಾ, ಬುದ್ಧೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಾದೀನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇದಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ।

ಖೀಣನಿರಯೋತಿಆದೀಸು ಆಯತಿಂ ತತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತಾಯ ಖೀಣೋ ನಿರಯೋ ಮಯ್ಹನ್ತಿ, ಸೋ ಅಹಂ ಖೀಣನಿರಯೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ** ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ। **ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮೋತಿ** ನ ವಿನಿಪಾತಸಭಾವೋ। **ನಿಯತೋತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೇನ ನಿಯತೋ। **ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋತಿ** ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿ ಪರಂ ಅಯನಂ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಸೋಹಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ, ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅವಸ್ಸಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಪಚ್ಚಯಾತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕರಣಹೇತು। **ಭಯಂ ವೇರ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಿರೋಧೋ, ತದೇವ ಭಾಯಿತಬ್ಬತೋ “ಭಯ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ - ಬಾಹಿರಂ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕನ್ತಿ। ಏಕೇನ ಹಿ ಏಕಸ್ಸ ಪಿತಾ ಮಾರಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚಿನ್ತೇತಿ “ಏತೇನ ಕಿರ ಮೇ ಪಿತಾ ಮಾರಿತೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ತಂಯೇವ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ನಿಸಿತಂ ಸತ್ಥಂ ಆದಾಯ ಚರತಿ। ಯಾ ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವೇರಚೇತನಾ, ಇದಂ **ಬಾಹಿರಂ ವೇರಂ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ವೇರಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತತೋ ವೇರಕಾರಕಪುಗ್ಗಲತೋ ಬಹಿಭಾವತ್ತಾ। ಯಾ ಪನ ಇತರಸ್ಸ “ಅಯಂ ಕಿರ ಮಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚರತಿ, ಅಹಮೇವ ನಂ ಪಠಮತರಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚೇತನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ವೇರಂ** ನಾಮ। ಇದಂ ತಾವ ಉಭಯಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮೇವ। ಯಾ ಪನ ತಂ ನಿರಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಏತಂ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಜಲಿತಂ ಅಯಮುಗ್ಗರಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ನಿರಯಪಾಲಸ್ಸ ಚೇತನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಬಾಹಿರಂ ವೇರಂ। ಯಾ ಚಸ್ಸ “ಅಯಂ ನಿದ್ದೋಸಂ ಮಂ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಅಹಮೇವ ನಂ ಪಠಮತರಂ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚೇತನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೇರಂ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಬಾಹಿರಂ ವೇರಂ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು “ಪುಗ್ಗಲವೇರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಮೇವ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ “ಇಮಿನಾ ಮಮ ಭಣ್ಡಂ ಹಟಂ, ಮಯ್ಹಂ ದಾರೇಸು ಚಾರಿತ್ತಂ ಆಪನ್ನಂ, ಮುಸಾ ವತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ಭಗ್ಗೋ, ಸುರಾಮದಮತ್ತೇನ ಇದಂ ನಾಮ ಕತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವೇರಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನಾತಿ ಅಧಿಗತೇನ ಅಚಲಪ್ಪಸಾದೇನ। **ಅರಿಯಕನ್ತೇಹೀತಿ** ಪಞ್ಚಹಿ ಸೀಲೇಹಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಅರಿಯಾನಂ ಕನ್ತಾನಿ ಪಿಯಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಭವನ್ತರಗತಾಪಿ ಅರಿಯಾ ತಾನಿ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಅರಿಯಕನ್ತಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ

ಸಿಯಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪರಮವೇರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಆಘಾತವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ನವಮೇ ವಸತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತನ್ನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ **ವತ್ಥು,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಘಾತವತ್ಥೂನೀ"**ತಿ। ಕೋಪೋ ನಾಮಾಯಂ ಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ತತ್ಥ ಏಕವಾರಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪುನಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಬನ್ಧತೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯೋ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಆಘಾತೋ ಸವಿಸಯೇ ಬದ್ಧೋ ವಿಯ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಪುನಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧತೀ"**ತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ಉಪ್ಪಾದನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪ್ಪಾದೇತೀ"**ತಿ।

ಆಘಾತವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦. ದಸಮೇ **ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ। ಪದಜ್ಝಾಹಾರೇನ ಚ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ **"ತಂ ಅನತ್ಥಚರಣಂ ಮಾ ಅಹೋಸೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ** ನಿರತ್ಥಕಭಾವತೋ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ। ತೇ ಕಸ್ಸ ರುಚಿಯಾ ದುಕ್ಖಿತಾ ಸುಖಿತಾ ವಾ ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೇವಲಂ ತಸ್ಮಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಅನತ್ಥಚರಣಂ, ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಥ ವಾ **ತಂ ಕೋಪಕಾರಣಂ ಏತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕುತೋ ಲಬ್ಭಾ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಕುಜ್ಝಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಕುಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವತೋ। ಸಙ್ಖಾರಮತ್ತಞ್ಹೇತಂ, ಯದಿದಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಯಂ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಇತ್ತರಖಣಿಕಾ, ಕಸ್ಸ ಕೋ ಕುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಾಭಾ ನಾಮ ಕೇ ಸಿಯುಂ** ಅಞ್ಞತ್ರ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿತೋ।

ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧. ಏಕಾದಸಮೇ **ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧಾ**ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನಿರೋಧಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನುಪಟಿಪಾಟಿನಿರೋಧಾ"**ತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತ್ತಾವಾಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ವಿಹರಿತಬ್ಬಾತಿ **ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ**। **ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ। **ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬವಿಹಾರಾ**ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬವಿಹಾರಾ।

ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೩. ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೩-೩೪. ದುತಿಯೇ ಛಾತಂ ವುಚ್ಚತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಾಮಾನಂ ಪಾತಬ್ಬತೋ ತಾಸಂ ವಸೇನ ವತ್ತನತೋ, ತನ್ನಿನ್ನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸು ಛಾತನ್ತಿ **ನಿಚ್ಛಾತಾ**। ತೇನಾಹ **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಚ್ಛಾತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತಿಯೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಗಾವೀಉಪಮಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫. ಚತುತ್ಥೇ **ಪಬ್ಬತಚಾರಿನೀ**ತಿ ಪಕತಿಯಾ ಪಬ್ಬತೇ ಬಹುಲಚಾರಿನೀ। **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ**ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೭೭) ಅಗೋಚರಞ್ಞೂ। ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥಾನಂ ವಿಸೋಧನಾನಭಿಞ್ಞತಾಯ **ಬಾಲೋ**। ಝಾನಸ್ಸ ಪಗುಣಭಾವಾಪಾದನವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ **ಅಬ್ಯತ್ತೋ**। ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಾನವಬೋಧೇನ **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ**। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಕೋಸಲ್ಲಾಭಾವೇನ **ಅಕುಸಲೋ**। ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅನಾಸೇವನಾಯ **ಬಾಲೋ**। ಅಭಾವನಾಯ **ಅಬ್ಯತ್ತೋ**। ಅಬಹುಲೀಕಾರೇನ **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ**। ಸಮ್ಮದೇವ ಅನಧಿಟ್ಠಾನತೋ **ಅಕುಸಲೋ**ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಉಭತೋ ಭಟ್ಠೋ**ತಿ ಉಭಯತೋ ಝಾನತೋ ಭಟ್ಠೋ। ಸೋ ಹಿ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹೋಪಿ ವಿನಾಸತೋ ಅಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ ಝಾನದ್ವಯತೋ ಪರಿಹೀನೋ।

ಗಾವೀಉಪಮಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಝಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅನಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೇಸಂ ಅನಿಚ್ಚತಮಾಹ। ತತೋ ಏವ ಉದಯವಯವನ್ತತೋ ವಿಪರಿಣಾಮತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ಚ ತೇ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಯಞ್ಹಿ ನಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತಿ, ತಂ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೇಧಾ ವಿಪರಿಣತಂ ಇತ್ತರಕ್ಖಣಮೇವ ಚ ಹೋತಿ। **ದುಕ್ಖತೋ**ತಿ ನ ಸುಖತೋ। ಇಮಿನಾ ಸುಖಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖತಮಾಹ। ತತೋ ಏವ ಚ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನತೋ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತೋ ಚ ತೇ ದುಕ್ಖಾತಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಉದಯವಯವನ್ತತಾಯ ಹಿ ತೇ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನತೋ ನಿರನ್ತರದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತೋ। ಪಚ್ಚಯಯಾಪನೀಯತಾಯ ರೋಗಮೂಲತಾಯ ಚ **ರೋಗತೋ**। ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗತೋ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರತೋ ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಪಕ್ಕಭಿಜ್ಜನತೋ ಚ **ಗಣ್ಡತೋ**। ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋತುದನತೋ ದುನ್ನೀಹರಣತೋ ಚ **ಸಲ್ಲತೋ**। ಅವಡ್ಢಿಆವಹನತೋ ಅಘವತ್ಥುತೋ ಚ **ಅಘತೋ**। ಅಸೇರಿಭಾವಜನನತೋ ಆಬಾಧಪ್ಪತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಚ **ಆಬಾಧತೋ**। ಅವಸವತ್ತನತೋ ಅವಿಧೇಯ್ಯತಾಯ ಚ **ಪರತೋ**। ಬ್ಯಾಧಿಜರಾಮರಣೇಹಿ ಪಲುಜ್ಜನೀಯತಾಯ **ಪಲೋಕತೋ**। ಸಾಮಿನಿವಾಸೀಕಾರಕವೇದಕಅಧಿಟ್ಠಾಯಕವಿರಹತೋ **ಸುಞ್ಞತೋ**। ಅತ್ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ

ಅನತ್ತತೋ। ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾಪಿ ಯಥಾ ನ ಏತ್ಥ ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನತ್ತಾ,** ಏವಂ ಸಯಮ್ಪಿ ಅತ್ತಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಅನತ್ತಾ**। ತೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾರತೋ ನಿರೀಹತೋ ತುಚ್ಛತೋ ಅನತ್ತಾತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಮೇವ ಸುಖಾವಬೋಧನತ್ಥಂ ಏಕಾದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಹಜಾತತಾಯ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಸಂಹರತೀತಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಸಂಹರತಿ। ತೇನಾಹ **"ಮೋಚೇತಿ ಅಪನೇತೀ"**ತಿ। **ಸವನವಸೇನಾ**ತಿ "ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸವನವಸೇನ। **ಥುತಿವಸೇನಾ**ತಿ ತಥೇವ ಥೋಮನಾವಸೇನ ಗುಣತೋ ಸಂಕಿತ್ತನವಸೇನ। **ಪರಿಯತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನವಸೇನ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನೇವ ಉಪಸಂಹರತಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ, "ಏತಂ ಸನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿ ಪನ ಅವಧಾರಣನಿವತ್ತಿತತ್ಥದಸ್ಸನಂ। ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ "ಏತಂ ಸನ್ತಂ ಏತಂ ಪಣೀತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ಏವಂ ಮಗ್ಗೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಅಭಿಸಮೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸೇಸೇ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಿನಾ ಪನ ಆಕಾರೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸೋ ತತ್ಥ ಠಿತೋತಿ ಸೋ ಅದನ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಯೋಗೀ ತತ್ಥ ತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾರಮ್ಮಣಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಠಿತೋ। **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು। **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಅನಾಗಾಮೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾವಹಾಸು ಏವ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಹಾಯ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾವಹಾಸು ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಮೇವ ಸಣ್ಠಾತಿ।

ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾತಿ ಸಮಥವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ರೂಪಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅನೇನಾ**ತಿ ಯೋಗಿನಾ। **ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಇದಂ ಯೋ ಪಠಮಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಏಕವೋಕಾರಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಇದಾನಿ ಅರೂಪಂ ಸಮ್ಮಸತೀ"**ತಿ।

ಝಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಆನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭. ಛಟ್ಠೇ ಓಕಾಸಂ ಅವಸರಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ,** ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾಧಿಗಮಾಯ ಓಕಾಸಭಾವತೋ ವಾ ಓಕಾಸೋ, ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ**। ಏತ್ಥ ಚ ದೀಘನಿಕಾಯೇನೇವ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೮೮) ಪನ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋತಿ ತಯೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮಾ ಆಗತಾ। ತತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೮೮) ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **"ಪಠಮೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ದುತಿಯೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ**। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **"ತತಿಯೋ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಇಧ ಪನ ವಕ್ಖಮಾನಾನಿ ತೀಣಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂಯೇವ ಚ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ।

ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪನತ್ಥಾಯಾತಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಮಲೇಹಿ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಪಾಪನತ್ಥಾಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥಾಯ। ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಞ್ಹಿ ಇಧ "ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅತ್ಥಂ ಗಮನತ್ಥಾಯಾತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಚೇತಸಿಕದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾಯ, ನಿರೋಧಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಯತಿ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಞಾಯೋ,** ಸಮುಚ್ಛೇದಭಾವೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ **"ಸಹವಿಪಸ್ಸನಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ। ಪರಪಚ್ಚಯೇನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಞ್ಹಿ "ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧಂ ಅನುಪಹತಂ।

ರಾಗಾನುಗತೋ ಸಮಾಧಿ **ಅಭಿನತೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ, ದೋಸಾನುಗತೋ ಪನ **ಅಪನತೋ** ಅಪಗಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ, ತದುಭಯಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **"ನ ಚಾಭಿನತೋ ನ ಚಾಪನತೋ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ರಾಗವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ನ ಸಸಙ್ಖಾರನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾರಿತಗತೋ**ತಿ ಲೋಕಿಯಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಯ ನ ಸಸಙ್ಖಾರೇನ ಸಪ್ಪಯೋಗೇನ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಚ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಛಿನ್ನನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ತಥಾಭೂತಂ ಫಲಸಮಾಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಸಸಙ್ಖಾರೇನ...ಪೇ॰... ಛಿನ್ನನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ।

ಆನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಲೋಕಾಯತಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮. ಸತ್ತಮೇ **ಲೋಕಾಯತವಾದಕಾ**ತಿ ಆಯತಿಂ ಹಿತಂ ಲೋಕೋ ನ ಯತತಿ ನ ವಿರುಹತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲೋಕಾಯತಂ, ವಿತಣ್ಡಸತ್ಥಂ। ತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತಂ ವದನ್ತೀತಿ **ಲೋಕಾಯತವಾದಕಾ**।

ದಳ್ಹಂ ಥಿರಂ ಧನು ಏತಸ್ಸಾತಿ ದಳ್ಹಧನ್ವಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೪೫-೪೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೦೭), ಸೋ ಏವ **"ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪಟಿಸತ್ತುವಿಧಮನತ್ಥಂ ಧನುಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಧನುಗ್ಗಹೋ**। ಸೋ ಏವ ಉಸುಂ ಸರಂ ಅಸತಿ ಖಿಪತೀತಿ **ಇಸ್ಸಾಸೋ**। **ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮ**ನ್ತಿ ಲೋಹಾದಿಭಾರಂ ವಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ದಣ್ಡೇ**ತಿ ಧನುದಣ್ಡೇ। **ಯಾವ ಕಣ್ಡಪ್ಪಮಾಣಾ**ತಿ ದೀಘತೋ ಯತ್ತಕಂ ಕಣ್ಡಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ, ತತ್ತಕೇ ಧನುದಣ್ಡೇ ಉಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಆರೋಪಿತೇಸುಯೇವ ಜಿಯಾದಣ್ಡೇಸು ಸೋ ಚೇ ಭಾರೋ ಪಥವಿತೋ ಮುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಇದಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ ನಾಮ ಧನೂತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಗ್ಗಹಿತಸಿಪ್ಪೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಿತಧನುಸಿಪ್ಪೋ। **ಕತಹತ್ಥೋ**ತಿ ಥಿರತರಂ ಲಕ್ಖೇಸು ಅವಿರಜ್ಝನಸರಕ್ಖೇಪೋ। ಈದಿಸೋ ಪನ ತತ್ಥ ವಸಿಭೂತೋ **ಕತಹತ್ಥೋ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚಿಣ್ಣವಸಿಭಾವೋ"**ತಿ। ಕತಂ ರಾಜಕುಲಾದೀಸು ಉಪೇಚ್ಚ ಅಸನಂ ಏತೇನ ಸೋ **ಕತೂಪಾಸನೋ**ತಿ ಆಹ **"ರಾಜಕುಲಾದೀಸು ದಸ್ಸಿತಸಿಪ್ಪೋ"**ತಿ। **ಏವಂ ಕತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಅನ್ತೋಸುಸಿರಕರಣಾದಿನಾ ಸಲ್ಲಹುಕಂ ಕತಂ।

ಲೋಕಾಯತಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮-೯. ದೇವಾಸುರಸಙ್ಗಾಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೯-೪೦. ಅಟ್ಠಮೇ **ಅಭಿಯಿಂಸೂ**ತಿ ಕದಾ ಅಭಿಯಿಂಸು? ಯದಾ ಬಲವನ್ತೋ ಅಹೇಸುಂ, ತದಾ। ತತ್ರಾಯಮನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೪೭; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) - ಸಕ್ಕೋ ಕಿರ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಮಚಲಗಾಮಕೇ ಮಘೋ ನಾಮ ಮಾಣವೋ ಹುತ್ವಾ ತೇತ್ತಿಂಸ ಪುರಿಸೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸತ್ತ ವತಪದಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಂ ಬಲವಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಪರಿಸಂ ಸೇಸದೇವತಾ ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಆಗನ್ತುಕದೇವಪುತ್ತಾ ಆಗತಾ"ತಿ ನೇವಾಸಿಕಾ ಗನ್ಧಪಾನಂ ಸಜ್ಜಯಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋ ಸಕಪರಿಸಾಯ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ "ಮಾರಿಸಾ ಮಾ ಗನ್ಧಪಾನಂ ಪಿವಿತ್ಥ, ಪಿವನಾಕಾರಮತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇಥಾ"ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ನೇವಾಸಿಕದೇವತಾ ಸುವಣ್ಣಸರಕೇಹಿ ಉಪನೀತಂ

ಗನ್ಧಪಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಮತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುವಣ್ಣಪಥವಿಯಂ ಪತಿತ್ವಾ ಸಯಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋ "ಗಣ್ಹಥ ಪುತ್ತಹತಾಯ ಪುತ್ತೇ"ತಿ ತೇ ಪಾದೇಸು ಗಹೇತ್ವಾ ಸಿನೇರುಪಾದೇ ಖಿಪಾಪೇಸಿ। ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ ತದನುವತ್ತಕಾಪಿ ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥೇವ ಪತಿಂಸು। ತೇ ಸಿನೇರುವೇಮಜ್ಝಕಾಲೇ ಸಞ್ಞಂ ಲಭಿತ್ವಾ, "ತಾತಾ, ಸುರಂ ನ ಪಿವಿಮ್ಹ, ಸುರಂ ನ ಪಿವಿಮ್ಹಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಅಸುರಾ** ನಾಮ ಜಾತಾ। ಅಥ ನೇಸಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲೇ ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಅಸುರಭವನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸಕ್ಕೋ ತೇಸಂ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅನಾಗಮನತ್ಥಾಯ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇಸಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

"ಅನ್ತರಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಂ,
ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಠಪಿತಾ ಅಭಿರಕ್ಖಾ।
ಉರಗ-ಕರೋಟಿ-ಪಯಸ್ಸ ಚ ಹಾರೀ,
ಮದನಯುತಾ ಚತುರೋ ಚ ಮಹತ್ಥಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೪೭; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ)।

ದ್ವೇ ನಗರಾನಿ ಹಿ ಯುದ್ಧೇನ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ **ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಿ** ನಾಮ ಜಾತಾನಿ ದೇವನಗರಞ್ಚ ಅಸುರನಗರಞ್ಚ। ಯದಾ ಹಿ ಅಸುರಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ದೇವೇಹಿ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ದೇವನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಪಿದಹಿತೇ ಅಸುರಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಯದಾ ದೇವಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥಾಸುರೇಹಿ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ಅಸುರನಗರಸ್ಸ ದ್ವಾರೇ ಪಿದಹಿತೇ ಸಕ್ಕಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ನಗರಾನಿ ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಿ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಏತೇಸು ಉರಗಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಸಕ್ಕೇನ ಆರಕ್ಖಾ ಠಪಿತಾ। ತತ್ಥ **ಉರಗ**ಸದ್ದೇನ ನಾಗಾ ಗಹಿತಾ। ತೇ ಹಿ ಉದಕೇ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಪಠಮಾಲಿನ್ದೇ ಏತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಕರೋಟಿ**ಸದ್ದೇನ ಸುಪಣ್ಣಾ ಗಹಿತಾ। ತೇಸಂ ಕಿರ ಕರೋಟಿ ನಾಮ ಪಾನಭೋಜನಂ, ತೇನ ತಂ ನಾಮಂ ಲಭಿಂಸು, ದುತಿಯಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಪಯಸ್ಸಹಾರಿ**ಸದ್ದೇನ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಗಹಿತಾ, ದಾನವರಕ್ಖಸಾ ಕಿರ ತೇ, ತತಿಯಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಮದನಯುತ**ಸದ್ದೇನ ಯಕ್ಖಾ ಗಹಿತಾ। ವಿಸಮಚಾರಿನೋ ಕಿರ ತೇ ಯುಜ್ಝಸೋಣ್ಡಾ, ಚತುತ್ಥಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಚತುರೋ ಚ ಮಹತ್ತಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ವುತ್ತಾ, ಪಞ್ಚಮಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ, ತಸ್ಮಾ ಯದಿ ಅಸುರಾ ಕುಪಿತಾವಿಲಚಿತ್ತಾ ದೇವಪುರಂ ಉಪಯನ್ತಿ ಯುಜ್ಝಿತುಂ। ಯಂ ಗಿರಿನೋ ಪಠಮಂ ಪರಿಭಣ್ಡಂ, ತಂ ಉರಗಾ ಪಟಿಬಾಹಯನ್ತಿ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸು ಸೇಸಾ।

ತೇ ಪನ ಅಸುರಾ ಆಯುವಣ್ಣಯಸಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ತಾವತಿಂಸಸದಿಸಾವ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತರಾ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಾಟಲಿಯಾ ಪುಪ್ಫಿತಾಯ "ನ ಇದಂ ದೇವನಗರಂ, ತತ್ಥ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಪುಪ್ಫತಿ, ಇಧ ಪನ ಚಿತ್ತಪಾಟಲೀ, ಜರಸಕ್ಕೇನಾಮ್ಹಾಕಂ ಸುರಂ ಪಾಯೇತ್ವಾ ವಞ್ಚಿತಾ, ದೇವನಗರಞ್ಚ ನೋ ಗಹಿತಂ, ಗಚ್ಛಾಮ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥೇ ಆರುಯ್ಹ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಫಲಕಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಯುದ್ಧಸಜ್ಜಾ ಹುತ್ವಾ ಅಸುರಭೇರಿಯೋ ವಾದೇನ್ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ದ್ವಿಧಾ ಭೇತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇ ದೇವೇ ವುಟ್ಠೇ ವಮ್ಮಿಕಮಕ್ಖಿಕಾ ವಮ್ಮಿಕಂ ವಿಯ ಸಿನೇರುಂ ಆರುಹಿತುಂ ಆರಭನ್ತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಪಠಮಂ ನಾಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಯುದ್ಧೇ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಛವಿ ವಾ ಚಮ್ಮಂ ವಾ ಛಿಜ್ಜತಿ, ನ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕೇವಲಂ ಕುಮಾರಕಾನಂ ದಾರುಮೇಣ್ಡಕಯುದ್ಧಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸನ್ತಾಸನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಕೋಟಿಸತಾಪಿ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾಪಿ ನಾಗಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿತ್ವಾ ತೇ ಅಸುರಪುರಂಯೇವ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಅಸುರಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ನಾಗಾ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ದುತಿಯೇ ಆಲಿನ್ದೇ ಸುಪಣ್ಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋವ ಹುತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸುಪಣ್ಣಾದೀಸುಪಿ। ಯದಾ ಪನ ತಾನಿ ಪಞ್ಚಪಿ ಠಾನಾನಿ ಅಸುರಾ ಮದ್ದನ್ತಿ, ತದಾ ಏಕತೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ ಓಸಕ್ಕನ್ತಿ। ಅಥ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಸಕ್ಕೋ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕಂ ವೇಜಯನ್ತರಥಂ ಆರುಯ್ಹ ಸಯಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ವಾ ಪೇಸೇತಿ। ಯದಾ ದೇವಾ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಮನಾಯ ಅಸುರೇ ಜಿನಿಂಸು, ತದಾ ಸಕ್ಕೋ ಅಸುರೇ ಪಲಾಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಆರಕ್ಖಂ ದತ್ವಾ ವೇದಿಯಪಾದೇ ವಜಿರಹತ್ಥಾ ಇನ್ದಪಟಿಮಾಯೋ ಠಪೇಸಿ। ಅಸುರಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಟಿಮಾಯೋ ದಿಸ್ವಾ "ಸಕ್ಕೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ

ತತೋವ ನಿವತ್ತನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ ಯದಾ ಅಸುರಾನಂ ಜಯೋ ಅಹೋಸಿ, ದೇವಾನಂ ಪರಾಜಯೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - "ಪರಾಜಿತಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಾ ಅಪಯಿಂಸುಯೇವ ಉತ್ತರೇನಾಭಿಮುಖಾ, ಅಭಿಯಿಂಸು ಅಸುರಾ"ತಿ।

ದಕ್ಖಿಣಾಭಿಮುಖಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾಭಿಮುಖಾ ಹುತ್ವಾ। ಅಸುರಾ ಕಿರ ದೇವೇಹಿ ಪರಾಜಿತಾ ಪಲಾಯನ್ತಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾಭಿಮುಖಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದಪಿಟ್ಠಿಯಂ ರಜತಪಟ್ಟವಣ್ಣೇ ವಾಲಿಕಾಪುಲಿನೇ ಯತ್ಥ ಪಣ್ಣಕುಟಿಯೋ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಇಸಯೋ ವಸನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಇಸೀನಂ ಅಸ್ಸಮಪದೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಾ "ಸಕ್ಕೋ ಇಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತ್ವಾ ಅಮ್ಹೇ ನಾಸೇತಿ, ಗಣ್ಹಥ ಪುತ್ತಹತಾಯ ಪುತ್ತೇ"ತಿ ಕುಪಿತಾ ಅಸ್ಸಮಪದೇ ಪಾನೀಯಘಟಚಙ್ಕಮನಪಣ್ಣಸಾಲಾದೀನಿ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತಿ। ಇಸಯೋ ಅರಞ್ಞತೋ ಫಲಾಫಲಂ ಆದಾಯ ಆಗತಾ ದಿಸ್ವಾ ಪುನ ದುಕ್ಖೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಥೇವ ಪರಾಜಿತಾ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿನಾಸೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಪರಾಜಿತಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸುರಾ ಅಪಯಿಂಸುಯೇವ ದಕ್ಖಿಣೇನಾಭಿಮುಖಾ"ತಿ। ನವಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ದೇವಾಸುರಸಙ್ಗಾಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ತಪುಸ್ಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧. ದಸಮೇ **ಪಕ್ಖನ್ದತೀ**ತಿ ಪವಿಸತಿ। **ಪಸೀದತೀ**ತಿ ಪಸಾದಂ ಅಭಿರುಚಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಥಾಪಾಭತ**ನ್ತಿ ಕಥಾಯ ಮೂಲಂ। ಮೂಲಞ್ಹಿ "ಪಾಭತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಅಪ್ಪಕೇನಪಿ ಮೇಧಾವೀ, ಪಾಭತೇನ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
> ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಅಣುಂ ಅಗ್ಗಿಂವ ಸನ್ಧಮ"ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧.೪)।

ತೇನೇವಾಹ "**ಕಥಾಪಾಭತನ್ತಿ ಕಥಾಮೂಲ**"ನ್ತಿ। ವಿತಕ್ಕಗ್ಗಹಣೇನೇವ ತಂಸಹಚರಿತೋ ವಿಚಾರೋಪಿ ಗಹಿತೋ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಆಹ "**ವಿತಕ್ಕೇಸೂತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸೂ**"ತಿ।

ತಪುಸ್ಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಾಮಞ್ಞವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಸಮ್ಬಾಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೨-೫೧. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಉದಾಯೀತಿ** ತಯೋ ಥೇರಾ ಉದಾಯೀ ನಾಮ ಕಾಳುದಾಯೀ, ಲಾಳುದಾಯೀ, ಮಹಾಉದಾಯೀತಿ, ಇಧ ಕಾಳುದಾಯೀ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಉದಾಯೀತಿ ಕಾಳುದಾಯಿತ್ಥೇರೋ"**ತಿ। **ಸಮ್ಬಾಧೇತಿ** ಸಮ್ಪೀಳಿತತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿನಾ ಸಉಪ್ಪೀಳನತಾಯ ಪರಮಸಮ್ಬಾಧೇ। ಅತಿವಿಯ ಸಙ್ಕರಟ್ಠಾನಭೂತೋ ಹಿ ನೀವರಣಸಮ್ಬಾಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಓಕಾಸೋತಿ** ಝಾನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ನೀವರಣಸಮ್ಬಾಧಾಭಾವೇನ ಹಿ ಝಾನಂ ಇಧ "ಓಕಾಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಲೀನನಿಸಭೋತಿ** ವಾ ಪಟಿಲೀನೋ ಹುತ್ವಾ ಸೇಟ್ಠೋ, ಪಟಿಲೀನಾನಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠೋತಿ **ಪಟಿಲೀನನಿಸಭೋ**। ಪಟಿಲೀನಾ ನಾಮ ಪಹೀನಮಾನಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಮಾನುಸ್ಸಯವಸೇನ ಉಣ್ಣತಾಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ "ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಲೀನೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲೋ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತೋ ಅನಭಾವಂಗತೋ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ೮೭)। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಮ್ಬಾಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ನವಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ದಸಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಆನಿಸಂಸವಗ್ಗೋ

೧. ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ದಸಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನೀತಿ** ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ। **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾನಿಸಂಸಾನೀತಿ** ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರುದಯಾನಿ। ಏತೇನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ನಾಮ ಸೀಲಸ್ಸ ಉದಯಮತ್ತಂ, ಸಂವಡ್ಢಿತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಛಾಯಾಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ, ಅಞ್ಞೋ ಏವ ಪನಾನೇನ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೋ ಸಮಾಧಿಆದಿಗುಣೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಯಾವ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ, ತಾವ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾ"ತಿ ಹಿ ವಚನತೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣತೋ ಪರಂ ಅಯಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿರಜ್ಜತಿ ಯೋಗಾವಚರೋ ವಿರತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಭರಿಯಾಯ ಸಙ್ಖಾರತೋ ಏತೇನಾತಿ ವಿರಾಗೋ।

ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೫. ಚೇತನಾಕರಣೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨-೫. ದುತಿಯೇ ಸಂಸಾರಮಹೋಘಸ್ಸ ಪರತೀರಭಾವತೋ ಯೋ ನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಪಾರೇತಿ ಗಮೇತೀತಿ **ಪಾರಂ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಬ್ಬಿದೂರತಾಯ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಪಾರನ್ತಿ **ಅಪಾರಂ,** ಸಂಸಾರೋ। ತೇನಾಹ **"ಓರಿಮತೀರಭೂತಾ ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟಾ"**ತಿಆದಿ। ತತಿಯಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಚೇತನಾಕರಣೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬. ಛಟ್ಠೇ **ಸನ್ತಂ ಸನ್ತನ್ತಿ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀಸು ಸನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ಪಣೀತನ್ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ। ಇಮಿನಾ ಪನ ಆಕಾರೇನ ತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ತಥಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆನಿಸಂಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ನಾಥವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಸೇನಾಸನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧-೧೪. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ನಾತಿದೂರ**ನ್ತಿ ಗೋಚರಟ್ಠಾನತೋ ಅಡ್ಢಗಾವುತತೋ ಓರಭಾಗತಾಯ ನಾತಿದೂರಂ। **ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನ ಗೋಚರಟ್ಠಾನತೋ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕತಾಯ ನ ಅತಿಆಸನ್ನಂ। ತಾಯ ಚ ಪನ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನತಾಯ ಗೋಚರಟ್ಠಾನಪಟಿಪರಿಸ್ಸಯಾದಿರಹಿತಮಗ್ಗತಾಯ ಚ ಗಮನಸ್ಸ ಚ ಆಗಮನಸ್ಸ ಚ ಯುತ್ತರೂಪತ್ತಾ **ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಂ**। ದಿವಸಭಾಗೇ ಮಹಾಜನಸಂಕಿಣ್ಣತಾಭಾವೇನ **ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ**। ಅಭಾವತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ರತ್ತಿಯಂ ಮನುಸ್ಸಸದ್ದಾಭಾವೇನ **ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ**। ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಜನಸನ್ನಿಪಾತನಿಗ್ಘೋಸಾಭಾವೇನ **ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ**।

ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನಾತಿ ಅಕಸಿರೇನ ಸುಖೇನೇವ। ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಥೇರಾ**। ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿ ಬಹು ಸುತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಬಹುಸ್ಸುತಾ**। ತಮುಗ್ಗಹಧಾರಣೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಗರೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಮಿತಭಾವೇನ ಚ ಆಗತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ಆಗಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಆಗತಾಗಮಾ**। ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಧಾರಣೇನ **ಧಮ್ಮಧರಾ**। ವಿನಯಸ್ಸ ಧಾರಣೇನ **ವಿನಯಧರಾ**। ತೇಸಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಮಾತಿಕಾಯ ಧಾರಣೇನ **ಮಾತಿಕಾಧರಾ**। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ **ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ**। ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ **ಪರಿಪಞ್ಹತಿ** ವೀಮಂಸತಿ ವಿಚಾರೇತಿ। **ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಪರಿಪುಚ್ಛಾಪರಿಪಞ್ಹಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಅವಿವಟಞ್ಚೇವ** ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಪದೇಸನ್ತರಪಾಳಿದಸ್ಸನೇನ ಆಗಮತೋ **ವಿವರನ್ತಿ**। **ಅನುತ್ತಾನೀಕತಞ್ಚ** ಯುತ್ತಿವಿಭಾವನೇನ **ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋನ್ತಿ**। **ಕಙ್ಖಾಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು** ಸಂಸಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುತಾಯ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತೇಸು ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇಸು ಯಾಥಾವತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯಪ್ಪದಾನೇನ **ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ**।

ಏತ್ಥ ಚ ನಾತಿದೂರಂ ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ, ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ, ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಏಕಂ, ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸನ್ತಿ ಏಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ… ಪೇ॰… ಪರಿಕ್ಖಾರಾತಿ ಏಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ…ಪೇ॰… ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತೀತಿ ಏಕಂ। ಏವಂ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಸೇನಾಸನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಅಪ್ಪಮಾದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫-೧೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ಕಾರಾಪಕಅಪ್ಪಮಾದೋ** ನಾಮ "ಇಮೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಇಮೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ತಂತಂಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬವಜ್ಜನಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಾದೋ। **ಏಸಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಮಾದೋ। **ಲೋಕಿಯೋವ** ನ ಲೋಕುತ್ತರೋ। **ಅಯಞ್ಚಾ**ತಿ ಚ **ಏಸಾ**ತಿ ಚ ಅಪ್ಪಮಾದಮೇವ ವದತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಚಾತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ। **ಪಟಿಲಾಭಕತ್ತೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭಾಪನಕತ್ತೇನ।

ಜಙ್ಗಲಾನನ್ತಿ ಜಙ್ಗಲಚಾರೀನಂ। ಜಙ್ಗಲ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಖರಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಥವೀಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಅನುಪಟ್ಠಾನವಿದೂರದೇಸವಾಚೀ। ತೇನಾಹ "**ಪಥವೀತಲಚಾರೀನ**"ನ್ತಿ। ಪದಾನಂ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ "**ಸಪಾದಕಪಾಣಾನ**"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಮೋಧಾನ**ನ್ತಿ ಅನ್ತೋಗಧಭಾವಂ। ತೇನಾಹ "**ಓಧಾನಂ ಪಕ್ಖೇಪ**"ನ್ತಿ। "ಉಪಕ್ಖೇಪ"ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಉಪನೇತ್ವಾ

ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಸ್ಸಿಕಾಯ ಪುಪ್ಫಂ **ವಸ್ಸಿಕಂ** ಯಥಾ “ಆಮಲಕಿಯಾ ಫಲಂ ಆಮಲಕ”ನ್ತಿ। **ಮಹಾತಲಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಉಪರಿಪಾಸಾದೇ। ಛಟ್ಠಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಪ್ಪಮಾದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೮. ಪಠಮನಾಥಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭-೧೮. ಸತ್ತಮೇ ಯೇಹಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಸರಣತಾಯ ಧಮ್ಮೇನೇವ ನಾಥತಿ ಆಸೀಸತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ನಾಥೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ನಾಥಭಾವಕರಾ ಧಮ್ಮಾ **ನಾಥಕರಣಾತಿ** ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಅತ್ತನೋ ಸನಾಥಭಾವಕರಾ ಪತಿಟ್ಠಕರಾತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತನೋ ಪತಿಟ್ಠಕರಾತಿ** ಯಸ್ಸ ನಾಥಭಾವಕರಾ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪತಿಟ್ಠಾವಿಧಾಯಿನೋ। ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಅನಾಥೋ, ಸಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಸನಾಥೋತಿ ಪತಿಟ್ಠತ್ಥೋ ನಾಥ-ಸದ್ದೋ। ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯೋಗತೋ ಕಲ್ಯಾಣಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾ”**ತಿ ಆಹ। ಮಿಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮಿತ್ತೋ**। ಸೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಪದೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಸ್ಸ ತೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅವಿಜಹಿತವಾಸೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಕಲ್ಯಾಣಸಹಾಯೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ತೇವಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ತೇ ಏವ** ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾ **ಅಸ್ಸ** ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಸಹ ಅಯನತೋತಿ** ಸಹ ಪವತ್ತನತೋ। ಅಸಮೋಧಾನೇ ಚಿತ್ತೇನ, ಸಮೋಧಾನೇ ಪನ ಚಿತ್ತೇನ ಚೇವ ಕಾಯೇನ ಚ **ಸಮ್ಪವಙ್ಕೋ**। ಸುಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನುಕೂಲಗಾಹಿಮ್ಹಿ ಆದರಗಾರವವತಿ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ **ಸುವಚೋ**। ತೇನಾಹ **“ಸುಖೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ”**ತಿಆದಿ। **ಖಮೋತಿ** ಖನ್ತೋ। ತಮೇವಸ್ಸ ಖಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಗಾಳ್ಹೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಾಮತೋತಿ** ಮಿಚ್ಛಾ, ಅಯೋನಿಸೋ ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಟಿಪ್ಫರತೀತಿ** ಪಟಾಣಿಕಭಾವೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಸಮ್ಮಾ, ಯೋನಿಸೋ ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಉಚ್ಚಾವಚಾನೀತಿ ವಿಪುಲಖುದ್ದಕಾನಿ। **ತತ್ರುಪಗಮನಿಯಾಯಾತಿ** ತತ್ರ ತತ್ರ ಮಹನ್ತೇ ಖುದ್ದಕೇ ಚ ಕಮ್ಮೇ ಸಾಧನವಸೇನ ಉಪಾಯೇನ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನೇ ಸಮತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ರುಪಾಯಾಯಾತಿ** ವಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಕಮ್ಮೇ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಉಪಾಯಭೂತಾಯ।

ಧಮ್ಮೇ ಅಸ್ಸ ಕಾಮೋತಿ ಧಮ್ಮಕಾಮೋತಿ ಬ್ಯಧಿಕರಣಾನಮ್ಪಿ ಬಾಹಿರತ್ಥೋ ಸಮಾಸೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ ವಾ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತೋ ಕಾಮೋ, ಧಮ್ಮೋ। ಧಮ್ಮೋ ಕಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಧಮ್ಮಕಾಮೋ**। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **“ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪಿಯಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ಸಮುದಾಹರಣಂ ಕಥನಂ ಸಮುದಾಹಾರೋ, ಪಿಯೋ ಸಮುದಾಹಾರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ**। **ಸಯಞ್ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ “ಸಕ್ಕಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಪದಂ ಅನುಕಡ್ಢತಿ। ತೇನ ಸಯಞ್ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದೇಸೇತುಕಾಮೋ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ಸತ್ತ ಪಕರಣಾನಿ** “ಅಧಿಕೋ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೋ ಚ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ”ತಿ ಕತ್ವಾ। **ವಿನಯೋ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾ** ವಿನಯನತೋ ಕಾಯವಾಚಾನಂ। **ಅಭಿವಿನಯೋ ಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾ** ವಿಸೇಸತೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಧಮ್ಮಕಿತ್ತನತೋ। ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನೇವ ಹಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರೀ। **ಧಮ್ಮೋ ಏವ** ಪಿಟಕದ್ವಯಸ್ಸಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಭಾವತೋ। **ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೋ** “ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖೋ”ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮಕರಣಂ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತೋ ಸಮಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ। **ಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜೋತಿ** ಬಲವಪಾಮೋಜ್ಜೋ। **ಕಾರಣತ್ಥೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ। ಕುಸಲಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿಸ್ಸ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ। ತೇನಾಹ **“ತೇಸಂ ಅಧಿಗಮತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। **ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಭುಮ್ಮಂ ಯಥಾ “ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮನಾಥಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಠಮಅರಿಯಾವಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯. ನವಮೇ ಅರಿಯಾನಂ ಏವ ಆವಾಸಾತಿ **ಅರಿಯಾವಾಸಾ** ಅನರಿಯಾನಂ ತಾದಿಸಾನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಅರಿಯಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಖೀಣಾಸವಾ ಗಹಿತಾ। ತೇ ಚ ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅವಿಜಹಿತವಾಸಾ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತೇ ಆವಸಿಂಸು ಆವಸನ್ತಿ ಆವಸಿಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಆವಸಿಂಸೂತಿ** ನಿಸ್ಸಾಯ ಆವಸಿಂಸು। ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾದಯೋ ಹಿ ಅರಿಯಾನಂ ಅಪಸ್ಸಯಾ। ತೇಸು ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹಾನಪಚ್ಚೇಕಸಚ್ಚಪನೋದನಏಸನಾಓಸಟ್ಠಾನಿ, "ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಅಧಿವಾಸೇತಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ ವಿನೋದೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೦) ವುತ್ತೇಸು ಅಪಸ್ಸೇನೇಸು ವಿನೋದನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಾನೇವ, ಇತರೇ ಮಗ್ಗೇನ ಚ ಸಮಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ।

ಪಠಮಅರಿಯಾವಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ದುತಿಯಅರಿಯಾವಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೦. ದಸಮೇ ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಕುರುಸು ವಿಹರನ್ತೋ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸೀತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಕುರುರಟ್ಠಂ ಕಿರ ತದಾ ತನ್ನಿವಾಸಿಸತ್ತಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವನ್ತತಾದಿನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾಬಲೇನ ವಾ ತದಾ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಕುರುವತ್ತಧಮ್ಮಾನುಟ್ಠಾನವಾಸನಾಯ ಉತ್ತರಕುರು ವಿಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಾದಿಯುತ್ತಂ ರಟ್ಠಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಉಪಾಸಕಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯೋ ಉತುಪಚ್ಚಯಾದಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ರಟ್ಠಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಉತುಪಚ್ಚಯಸೇವನೇನ ನಿಚ್ಚಂ ಕಲ್ಲಸರೀರಾ ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಚಿತ್ತಸರೀರಕಲ್ಲತಾಯ ಅನುಗ್ಗಹಿತಪಞ್ಞಾಬಲಾ ಗಮ್ಭೀರಕಥಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾನಞ್ಚ ಕಾರಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕುರುರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಕಾರಕಾ"**ತಿಆದಿ।

ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ ಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಪಯುತ್ತಾ ಚ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೬) ಜನಪದೇ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಪಕತಿಯಾವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ದಾಸಕಮ್ಮಕರಪರಿಜನಾಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಮೇವ ಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ಉದಕತಿತ್ಥಸುತ್ತಕನ್ತನಟ್ಠಾನಾದೀಸುಪಿ ನಿರತ್ಥಕಕಥಾ ನಾಮ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ। ಸಚೇ ಕಾಚಿ ಇತ್ಥೀ, "ಅಮ್ಮ, ತ್ವಂ ಕತರಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಂ ಮನಸಿ ಕರೋಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ "ನ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ವದತಿ, ತಂ ಗರಹನ್ತಿ "ಧೀರತ್ಥು ತವ ಜೀವಿತಂ, ಜೀವಮಾನಾಪಿ ತ್ವಂ ಮತಸದಿಸಾ"ತಿ। ಅಥ ನಂ "ಮಾ ದಾನಿ ಪುನ ಏವಮಕಾಸೀ"ತಿ ಓವದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿ। ಯಾ ಪನ "ಅಹಂ ಅಸುಕಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಮನಸಿ ಕರೋಮೀ"ತಿ ವದತಿ, ತಸ್ಸಾ "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ ಸಾಧುಕಾರಂ ದತ್ವಾ "ತವ ಜೀವಿತಂ ಸುಜೀವಿತಂ, ತ್ವಂ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಪತ್ತಾ, ತವತ್ಥಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಜಾತಿಕಾಯೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಯುತ್ತಾ, ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರನ್ತಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾಪಿ।

ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ನಟಕೋ ಸುವಪೋತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ವಿಚರತಿ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖುನಿಉಪಸ್ಸಯಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಸಿತ್ವಾ ಗಮನಕಾಲೇ ಸುವಪೋತಕಂ ಪಮುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಗತೋ। ತಂ ಸಾಮಣೇರಿಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಂಸು, "ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೋ"ತಿ ಚಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ತಂ ಏಕದಿವಸಂ ಪುರತೋ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಥೇರೀ ಆಹ "ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತಾ"ತಿ। ಕಿಂ, ಅಯ್ಯೇತಿ। ಅತ್ಥಿ ತೇ ಕೋಚಿ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋತಿ? ನತ್ಥಯ್ಯೇತಿ। ಆವುಸೋ , ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತೇನ ನಾಮ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅತ್ತಭಾವೇನ ಭವಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಕೋಚಿದೇವ ಮನಸಿಕಾರೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ತ್ವಂ ಪನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ, "ಅಟ್ಠಿ ಅಟ್ಠೀ"ತಿ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋಹೀತಿ। ಸೋ ಥೇರಿಯಾ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ "ಅಟ್ಠಿ ಅಟ್ಠೀ"ತಿ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ಚರತಿ।

ತಂ ಏಕದಿವಸಂ ಪಾತೋವ ತೋರಣಗ್ಗೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಬಾಲಾತಪಂ ತಪಮಾನಂ ಏಕೋ ಸಕುಣೋ ನಖಪಞ್ಜರೇನ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಸೋ "ಕಿರಿ ಕಿರೀ"ತಿ ಸದ್ದಮಕಾಸಿ। ಸಾಮಣೇರಿಯೋ ಸುತ್ವಾ, "ಅಯ್ಯೇ, ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೋ ಸಕುಣೇನ ಗಹಿತೋ, ಮೋಚೇಮ ನ"ನ್ತಿ ಲೇಡ್ಡುಆದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮೋಚೇಸುಂ। ತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಪುರತೋ ಠಪಿತಂ ಥೇರೀ ಆಹ, "ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತ, ಸಕುಣೇನ ಗಹಿತಕಾಲೇ ಕಿಂ ಚಿನ್ತೇಸೀ"ತಿ। ಅಯ್ಯೇ, ನ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇಸಿಂ, "ಅಟ್ಠಿಪುಞ್ಜೋವ ಅಟ್ಠಿಪುಞ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಕತರಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಿಪ್ಪಕಿರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ, ಅಯ್ಯೇ, ಅಟ್ಠಿಪುಞ್ಜಮೇವ ಚಿನ್ತೇಸಿನ್ತಿ। ಸಾಧು ಸಾಧು, ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತ , ಅನಾಗತೇ ಭವಕ್ಖಯಸ್ಸ ತೇ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಯುತ್ತಾ।

ದೀಘನಿಕಾಯಾದೀಸು ಮಹಾನಿದಾನಾದೀನೀತಿ ದೀಘನಿಕಾಯೇ ಮಹಾನಿದಾನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೫ ಆದಯೋ) ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೨ ಆದಯೋ) ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬ ಆದಯೋ) ಸಾರೋಪಮಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೭ ಆದಯೋ) ರುಕ್ಖೋಪಮಂ ರಟ್ಠಪಾಲಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಂ ಆನೇಞ್ಜಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬ ಆದಯೋ) ಏವಮಾದೀನಿ।

ಞಾಣಾದಯೋತಿ ಞಾಣಞ್ಚೇವ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ। ತೇನಾಹ **"ಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತೇ"**ತಿಆದಿ। **ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ತೇಹಿ ವಿನಾ ಸಮ್ಪಜಾನತಾಯ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಮಹಾಚಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಪಿ ಮಹಾಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ "ಸತತವಿಹಾರಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯರಹಿತಕಾಲೇಪಿ ಪವತ್ತಿಜೋತನತೋ। **ದಸ ಚಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಮಹಾಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಹಸಿತುಪ್ಪಾದವೋಟ್ಠಬ್ಬನಚಿತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅರಜ್ಜನಾದುಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಾತಿ। "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆಗತಾನಂ ಇಮೇಸಂ ಸತತವಿಹಾರಾನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಆಸೇವನವಸೇನ ಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಖೀಣಾಸವೋ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ವಿಯ ಬಹುಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸುದ್ಧಪಕತಿಭಾವಾವಿಜಹನತೋ। ಕದಾಚಿ ಪನ ತಥಾ ಚೇತೋಭಿಸಙ್ಖಾರಾಭಾವೇ ಯಂ ತಂ ಸಭಾವತೋ ಇಟ್ಠಂ ಆರಮ್ಮಣಂ , ತತ್ಥ ಯಾಥಾವಸಭಾವಗ್ಗಹಣವಸೇನಪಿ ಅರಹತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೇವ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬಾಸೇವನವಸೇನ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಆಸೇವನವಸೇನ ಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ। **ಆರಕ್ಖಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತೀ**ತಿ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। **ಚರತೋ**ತಿಆದಿನಾ ನಿಚ್ಚಸಮಾದಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಾತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತಾ, ನ ಸಮಿತಪಾಪಾ। **ಭೋವಾದಿನೋ**ತಿ ಜಾತಿಮತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವದತಿ। **ಪಾಟೇಕ್ಕಸಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಗಹಿತಾನಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಸಚ್ಚಾದೀನಿ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಗಹಣಂ ಉಪಾದಾಯ "ಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇದಮೇವಾ"**ತಿಆದಿ। **ನೀಹಟಾನೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನತೋ ನೀಹರಿತಾನಿ ಅಪನೀತಾನಿ। **ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವವೇವಚನಾನೀ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಾನಿ।

ನತ್ಥಿ ಏತಾಸಂ ವಯೋ ವೇಕಲ್ಲನ್ತಿ **ಅವಯಾ**ತಿ ಆಹ **"ಅನೂನಾ"**ತಿ, ಅನವಸೇಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸನಾ**ತಿ ಕಾಮೇಸನಾದಯೋ। **ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಕಥಿತಾ** ರಾಗಾದೀನಂ ಪಹೀನಭಾವದೀಪನತೋ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಫಲಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮುಖೇನ ಅರಿಯಫಲಂ ಕಥಿತಂ। ಅಧಿಗತೇ ಹಿ ಅಗ್ಗಫಲೇ ಸಬ್ಬಸೋ ರಾಗಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ತಞ್ಚ ಪಜಾನನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣನ್ತಿ।

ದುತಿಯಅರಿಯಾವಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಾಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ವಿಸಮಟ್ಠಾನೇಸೂತಿ** ಪಪಾತಾದೀಸು ವಿಸಮಟ್ಠಾನೇಸು। **''ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾನೀ''**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಚೇತಾನಿ ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಕಾಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಾದಿಸಾನಿ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಞಾಣಾದೀನಿ, ನ ತಾದಿಸಾನಿ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಕದಾಚಿಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾನೀತಿ । ತೇನಾಹ **''ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಬಲಾನೀ''**ತಿ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಲೇಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದಭಾವತೋ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದೀಸು ಏವ ಅಸಾಧಾರಣಸಮಞ್ಞಾ ನಿರುಳ್ಹಾ। ಕಾಮಂ ಞಾಣಬಲಾನಂ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋಪಿ ಪನ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಏವ। ಞಾಣಸಮ್ಭಾರಸ್ಸಪಿ ವಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಭಾವತೋ **''ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಗತಾನೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಕತಿಹತ್ಥಿಕುಲನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೨೨) ಗಿರಿಚರನದಿಚರವನಚರಾದಿಪ್ಪಭೇದಾ ಗೋಚರಿಯಕಾಲಾವಕನಾಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಬಲೇನ ಪಾಕತಿಕಾ ಹತ್ಥಿಜಾತಿ। **ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಥಾಮಮಜ್ಝಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ। ಏಕಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯಬಲನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಥಾಯಂ ಆಗತತ್ತಾ ದೇಸನಾಸೋತೇನ ವುತ್ತಂ। **ನಾರಾಯನಸಙ್ಘಾತಬಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನಾರಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ರಸ್ಮಿಯೋ। ತಾ ಬಹೂ ನಾನಾವಿಧಾ ಇತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ನಾರಾಯನಂ, ವಜಿರಂ, ತಸ್ಮಾ **ನಾರಾಯನಸಙ್ಘಾತಬಲ**ನ್ತಿ ವಜಿರಸಙ್ಘಾತಬಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಣಬಲಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವ, ನ ಕಾಯಬಲಂ ವಿಯ ಅಟ್ಠಕಥಾರುಳ್ಹಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಂಯುತ್ತಕೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩) **ಆಗತಾನಿ ತೇಸತ್ತತಿ ಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣಾನೀ**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೭೬೦) ಪನ ನಿದಾನವಗ್ಗೇ ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಆಗತಾನಿ ಚತುಚತ್ತಾರೀಸಞ್ಚ। ತೇಸತ್ತತಿ ಪನ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧) ಸುತಮಯಾದೀನಿ ಆಗತಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಸಂಯುತ್ತಕೇ। **ಅಞ್ಞಾನಿಪೀ**ತಿ ಏತೇನ **ಞಾಣವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೭೫೧ ಆದಯೋ) ಏಕಕಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ''ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ಞಾಣ''ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೩) ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು ಚ ''ತಯಿದಂ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತಿ 'ಇಮಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಏವಂ ಗಹಿತಾನೀ'ತಿ''ಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬) ವುತ್ತಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಾಥಾವಪ್ಪಟಿವೇಧತೋ ಸಯಞ್ಚ ಅಕಮ್ಪಿಯಂ ಪುಗ್ಗಲಞ್ಚ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ನೇಯ್ಯೇಸು ಅಧಿಬಲಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **''ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಟ್ಠೇನ ಚಾ''**ತಿ।

ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ **ಆಸಭಂ,** ಸೇಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಟ್ಠ ವಾ ಪರಿಸಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ **ಆಸಭಾ,** ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ। **ಇದಂ ಪನಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಮೇವ ವದತಿ। **ತಿಟ್ಠಮಾನೋವಾ**ತಿ ಅವದನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೋವ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಅನುಜಾನಾತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸೂತಿ ''ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅನೇಕಸತಂ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ…ಪೇ॰… ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಭಯಂ ವಾ ಸಾರಜ್ಜಂ ವಾ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ವುತ್ತಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು। **ಅಭೀತನಾದಂ ನದತೀ**ತಿ ಪರತೋ ದಸ್ಸಿತಞಾಣಯೋಗೇನ ದಸಬಲೋಹನ್ತಿ ಅಭೀತನಾದಂ ನದತಿ।

ಪಟಿವೇಧನಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **''ಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸಪಿ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಅವಬುಜ್ಝನಮತ್ತೇನ ಹೋತೀತಿ **''ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ**

ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ದೇಸನಾಞಾಣಪವತ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿತಚಕ್ಕಸ್ಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಠಾನಂ ವಿಯ।

ತಿಟ್ಠತೀತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ, ನೋತಿ ಆಹ "**ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾ**"ತಿ। **ಠಾನನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಲಾಭೋ ಧರಮಾನತಾ ಚ, ನ ಗತಿನಿವತ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಪವತ್ತತಿ ಚಾ**"ತಿ। ಯತ್ಥ ಪನೇತಂ ದಸಬಲಞಾಣಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಮಾದಿಯನ್ತೀತಿ **ಸಮಾದಾನಾನಿ,** ತಾನಿ ಪನ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕತಾನ**"ನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಮೇವ ವಾ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಏತೇನ **ಸಮಾದಾನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಪುಬ್ಬತ್ಥಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಮುತ್ತಗತಸದ್ದೇ ಗತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ। **ಗತೀ**ತಿ ನಿರಯಾದಿಗತಿಯೋ। **ಉಪಧೀ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ। **ಕಾಲೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚನಾರಹಕಾಲೋ। **ಪಯೋಗೋ**ತಿ ವಿಪಾಕುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಕಿರಿಯಾ।

ಅಗತಿಗಾಮಿನಿನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಪಜಾನಾಮಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೩)। ಬಹೂಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಏಕಮೇವ ಪಾಣಂ ಘಾತೇನ್ತೇಸು ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚೇತನಾ ತಸ್ಸೇವೇಕಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾರಮ್ಮಣಾ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕಾರಂ। ತೇಸು (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೧) ಹಿ ಏಕೋ ಆದರೇನ ಛನ್ದಜಾತೋ ಕರೋತಿ, ಏಕೋ "ಏಹಿ ತ್ವಮ್ಪಿ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಪರೇಹಿ ನಿಪ್ಪೀಳಿತೋ ಕರೋತಿ, ಏಕೋ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಮಾನೋ ವಿಚರತಿ। ತೇಸು ಏಕೋ ತೇನೇವ ಕಮ್ಮೇನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಏಕೋ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ಏಕೋ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ। ತಂ ತಥಾಗತೋ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ "ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಆಯೂಹಿತತ್ತಾ ಏಸ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ಏಸ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ "ಏಸ ಮಹಾನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಉಸ್ಸದನಿರಯೇ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ "ಏಸ ಅಪಾದಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ದ್ವಿಪಾದಕೋ, ಏಸ ಚತುಪ್ಪದೋ, ಏಸ ಬಹುಪ್ಪದೋ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ "ಏಸ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿಕೋ, ಏಸ ಪರದತ್ತೂಪಜೀವೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತೇಸು ಚ ಕಮ್ಮೇಸು "ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಕಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ಅಞ್ಞೇನ ದಿನ್ನಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಉಪಧಿವೇಪಕ್ಕಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ।

ತಥಾ ಸಕಲಗಾಮವಾಸಿಕೇಸು ಏಕತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದದಮಾನೇಸು ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚೇತನಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾರಮ್ಮಣಾವ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕಾರಂ। ತೇಸು ಹಿ ಏಕೋ ಆದರೇನ ಕರೋತೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಕೇಚಿ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ। ತಂ ತಥಾಗತೋ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾನಾತಿ। "ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಆಯೂಹಿತತ್ತಾ ಏಸ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ದೇವಲೋಕೇ। ತತ್ಥಾಪಿ ಏಸ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ, ಏಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ, ಏಸ ವೇಸ್ಸಕುಲೇ, ಏಸ ಸುದ್ದಕುಲೇ, ಏಸ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀಸು, ಏಸ ನಿಮ್ಮಾನರತೀಸು, ಏಸ ತುಸಿತೇಸು, ಏಸ ಯಾಮೇಸು, ಏಸ ತಾವತಿಂಸೇಸು, ಏಸ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇಸು, ಏಸ ಭುಮ್ಮದೇವೇಸೂ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹೀನಪಣೀತಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಅಪ್ಪಪರಿವಾರಮಹಾಪರಿವಾರತಾದಿಭೇದಂ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾನಾತಿ।

ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೇಸುಯೇವ "ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಏಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಮಹಾಭೂತಮತ್ತಮೇವ ವವತ್ಥಪೇಸ್ಸತಿ, ಏಸ ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ ಠಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ, ಏಸ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ, ಏಸ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ, ಏಸ ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯಮೇವ, ಏಸ ಪಠಮಫಲೇಯೇವ, ಏಸ ದುತಿಯಫಲೇಯೇವ, ಏಸ ತತಿಯಫಲೇಯೇವ, ಏಸ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ

ಕರೋನ್ತೇಸುಪಿ “ಇಮಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಅಪ್ಪನಂ ಏವ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಮಸ್ಸ ಚೇತನಾ”**ತಿಆದಿ।

ಕಾಮನತೋ ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ ಕಾಮಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತತೋ ಚ ಧಾತು **ಕಾಮಧಾತು। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಧಾತುರೂಪಧಾತುಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ವಿಲಕ್ಖಣತಾಯಾ**ತಿ ವಿಸದಿಸಸಭಾವತಾಯ। **ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಲೋಕ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಧಾತುಂ ನಾನಾಧಾತುಂ ಖನ್ಧಲೋಕಂ ಆಯತನಲೋಕಂ ಧಾತುಲೋಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। “ಅಯಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ। ತೇಸುಪಿ ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಖನ್ಧಲೋಕಸ್ಸ, “ಇದಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಇದಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ದಸಾಯತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಕಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಯತನಲೋಕಸ್ಸ, “ಅಯಂ ಚಕ್ಖುಧಾತು ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಕಾ”ತಿಆದಿನಾ ಧಾತುಲೋಕಸ್ಸ ಅನೇಕಸಭಾವಂ ನಾನಾಸಭಾವಞ್ಚ ಪಜಾನಾತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಉಪಾದಿನ್ನಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸಪಿ “ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಖನ್ಧೋ ಸೇತೋ, ಇಮಸ್ಸ ಕಾಳೋ, ಇಮಸ್ಸ ಮಟ್ಠೋ, ಇಮಸ್ಸ ಸಕಣ್ಟಕೋ, ಇಮಸ್ಸ ಬಹಲತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ತನುತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಏವರೂಪಂ, ಇಮಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಂ ನೀಲಂ ಪೀತಂ ಲೋಹಿತಂ ಓದಾತಂ ಸುಗನ್ಧಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಇಮಸ್ಸ ಫಲಂ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಂ ದೀಘಂ ವಟ್ಟಂ ಸುಸಣ್ಠಾನಂ ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಂ ಮಟ್ಠಂ ಫರುಸಂ ಸುಗನ್ಧಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಮಧುರಂ ತಿತ್ತಕಂ ಕಟುಕಂ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಕಸಾವಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕಣ್ಟಕೋ ತಿಖಿಣೋ ಕುಣ್ಠೋ ಉಜುಕೋ ಕುಟಿಲೋ ತಮ್ಬೋ ಕಾಳೋ ಓದಾತೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಪಜಾನಾತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ಏವ ಹಿ ಏತಂ ಬಲಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ।

ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತನ್ತಿ ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಂ। ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು ಅಜ್ಝಾಸಯಸಭಾವೋ। ಸೋ ಪನ ಹೀನಪಣೀತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಾಳಿಯಂ ದ್ವಿಧಾವ ವುತ್ತೋಪಿ ಹೀನಪಣೀತಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧೋತಿ ಆಹ **“ಹೀನಾದೀಹಿ ಅಧಿಮುತ್ತೀಹಿ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಭಾವ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯೇ ಯೇ ಸತ್ತಾ ಯಂಯಂಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾ, ತೇ ತೇ ತಂತದಧಿಮುತ್ತಿಕೇ ಏವ ಸೇವನ್ತಿ ಭಜನ್ತಿ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತಿ ಧಾತುಸಭಾಗತೋ। ಯಥಾ ಗೂಥಾದೀನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಭಾವೋ ಏಸೋ, ಯಂ ಗೂಥಾದೀಹಿ ಏವ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಹೀನಜ್ಝಾಸಯಾ ದುಸ್ಸೀಲಾದೀಹೇವ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದಯೋ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದೀಹೇವ। ತಂ ನೇಸಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಂ ಭಗವಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ।

ವುದ್ಧಿಂ ಹಾನಿಞ್ಚಾತಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಕತಂ ಅನಧಿಕತಞ್ಚ। ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣನಿದ್ದೇಸೇ (ವಿಭ॰ ೮೧೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩) “ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತೀ”ತಿ ಆಸಯಾದಿಜಾನನಂ ಕಸ್ಮಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ಆಸಯಜಾನನಾದಿನಾ ಯೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಪರೋಪರೇಹಿ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಾಸಯಾದಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಜಾನನಸ್ಸ ವಿಭಾವನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾನಂ ವಿಸುಂ ಅಸಾಧಾರಣತಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಞಾಣಾನಂ ವಿಸುಂ ಬಲವತಾ ಚ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಆಸಯನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಸತ್ತಾ ನಿವಸನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ವಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ವಾ **ಆಸಯೋ, ಅನುಸಯೋ** ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಥಾಮಗತೋ ಕಿಲೇಸೋ। ತಂ ಪನ ಭಗವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನನ್ತೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಞಾಣಾನಞ್ಚ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಭಗವಾ ಜಾನಾತಿ – ‘ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಮಗರುಕೋ ಕಾಮಾಸಯೋ ಕಾಮಾಧಿಮುತ್ತೋ’ತಿ। ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ – ‘ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಸಯೋ

ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತೋ’ತಿ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದಂ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ - ‘ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಗರುಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಸಯೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೋ’”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೩)।

ಪಠಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಾನಂ ಪಠಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಜ್ಝಾಪನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾಪನಟ್ಠೇನ ಚ ಝಾನಾನಂ। ಚತುಕ್ಕನಯೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನತೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚ ಅಧಿಮುಚ್ಚನತೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ನಾಮ। ಅಟ್ಠಮೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಅಪಗಮವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ। ಚತುಕ್ಕನಯಪಞ್ಚಕನಯೇಸು ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ ನಾಮ। ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ। ನಯದ್ವಯೇಪಿ ಉಪರಿ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಸಮಾಧಿ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರೋ। ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಧೀತಿಪಿ ನಾಮಂ, ಸಮಾಪತ್ತೀತಿಪಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಬ್ಭಾವತೋ, ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ತದಭಾವತೋ ನ ಸಮಾಧೀತಿ ನಾಮಂ। **ಹಾನಭಾಗಿಯಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಕಾಮಾದಿಅನುಪಕ್ಖನ್ದನಂ । **ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಪಕ್ಖನ್ದನಂ। ಇತಿ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಕಾಮಾದಿದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಪಕ್ಖನ್ದನಾನಿ ಹಾನಭಾಗಿಯವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ತೇಹಿ ಪನ ಝಾನಾನಂ ತಂಸಭಾವತಾ ಚ ಧಮ್ಮಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ವೋದಾನನ್ತಿ** ಪಗುಣತಾಸಙ್ಖಾತಂ ವೋದಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ “ವುಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ “ನಿರೋಧತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪಾಳಿ ನತ್ಥೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇ “ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ಇಮಾಯ **ಪಾಳಿಯಾ** (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೧೭) ಪಟಿಸೇಧೇತಬ್ಬಾ। ಯೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಸಮಾನೋ ಏವ “ನ ಲಾಭೀಮ್ಹೀ”ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಮಾನಂ ಏವ “ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂಯೇವ ಸಮಾನಂ “ವಿಪತ್ತೀ”ತಿ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನ ತಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಯಥಾ ಪರವಾದಿನಾ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಕಸಕಕಿಚ್ಚಮೇವ ಜಾನಾತೀತಿ** ಠಾನಾಟ್ಠಾನಜಾನನಾದಿಸಕಸಕಮೇವ ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಜಾನಾತಿ, ಯಥಾಸಕಮೇವ ವಿಸಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ತೇಹಿ ದಸಬಲಞಾಣೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ। **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವಾತಿ** ಕಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವ ಜಾನಾತಿ। ಚೇತನಾಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ನಿರಯಾದಿನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪ್ಪಟಿಪದಾಭೂತೇ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ **“ಕಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವಾ”**ತಿ। ಧಾತುನಾನತ್ತಞ್ಚ ಧಾತುನಾನತ್ತಕಾರಣಞ್ಚ **ಧಾತುನಾನತ್ತಕಾರಣನ್ತಿ** ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಞ್ಹಿ ಞಾಣಂ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ। “ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೨) ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। **ಸಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವಾತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಮೇವ। **ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಅಟ್ಠಮನವಮಬಲಾನಿ ವಿಯ ತಂಸದಿಸಂ, ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಮಿವ **ವಿಕುಬ್ಬಿತುಂ**। ಏತೇನಸ್ಸ ಬಲಸದಿಸತಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ಝಾನಾದಿಞಾಣಂ ವಿಯ ವಾ **ಅಪ್ಪೇತುಂ ವಿಕುಬ್ಬಿತುಞ್ಚ**। ಯದಿಪಿ ಹಿ ಝಾನಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಸತ್ತಮಬಲನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರತಾ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ಝಾನಾದೀಹಿ ವಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನತ್ಥೀತಿ ಝಾನಾದಿಸಹಗತಂ ಞಾಣಂ ತದನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ **ಏವಂ** ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಝಾನಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ವಿಯ ನ ಸಬ್ಬಂ ಬಲಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಝಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪೇತುಂ, ಇದ್ಧಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬಿತುಞ್ಚ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಕಸ್ಸಚಿ ಬಲಸ್ಸ ಝಾನಇದ್ಧಿಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸವಸೇನಪಿ ದಸಬಲಞಾಣಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿತಕ್ಕತ್ತಿಕಭೂಮನ್ತರವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ**ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।

ಅನುಪದವಣ್ಣನಂ ಇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಿಲೇಸಾವರಣಂ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಕಿಲೇಸಾವರಣಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಠಾನಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಅಟ್ಠಾನಂ। ಅನಧಿಗಮಸ್ಸ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಟ್ಠಾನಂ ಠಾನಞ್ಚಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಲೋಕಿಯ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸನತೋ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠಿತಿ ಆಸವಕ್ಖಯಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಿಲೇಸಾವರಣಾಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ। ಸಾ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ನ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ಚ ಹೋತಿ। ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಿತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾನತಾ ವುತ್ತಾ ಏವ। **ನೇಸಂ** ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ। **ಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋತಿ** ಕಾಮಧಾತುಆದೀನಂ ಪವತ್ತಿಭೇದದಸ್ಸನತೋ, ಯದಗ್ಗೇನ ಧಾತುವೇಮತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಚರಿಯಾದಿವಿಸೇಸಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ। **ಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋತಿ** ವಾ ಧಮ್ಮಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ಚರಿಯಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವಾತಿ। **ಪಯೋಗಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾಪಿ** ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತಾದೀನಂ ವಿಯ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖಾನುಭಾವತೋ ಪತ್ತಬ್ಬೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಪರಸ್ಸ ಹದಯವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಯಲೋಹಿತವಣ್ಣದಸ್ಸನಮುಖೇನ ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಚಿತ್ತಜಾನನತ್ಥಂ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ ನಾಮ ಸಾವಕಾನಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಾನಂ, ಯತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆನುಭಾವತೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಪತ್ತಬ್ಬತಾ ಸಿಯಾ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಯದಿಪಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾಧಿಗಮತೋ ಪಗೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಧಿಗಮೋ, ತಥಾಪಿ ತಥಾಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ ನತ್ಥಿ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಸೇಸಾಭಿಞ್ಞಾತ್ತಯೇ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಧಿಗಮೇನ ಪತ್ತನ್ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೪. ಅಧಿವುತ್ತಿಪದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೨-೨೪. ದುತಿಯೇ **ಅಧಿವಚನಪದಾನನ್ತಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿಪದಾನಂ। ದಾಸಾದೀಸು ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿಸದ್ದಾ ವಿಯ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿವಚನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಧಿಸದ್ದೋ ಉಪರಿಭಾಗೇ। ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಉಪರಿ ವಚನಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಉಪಾದಾಭೂತರೂಪಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಪಞ್ಞಪಿಯಮಾನಾ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿದೀಪಕಪದಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಪದಾನಿ ಪದಟ್ಠಾನಾನಿ **ಅಧಿವಚನಪದಾನಿ**। ತೇನಾಹ **"ತೇಸಂ ಯೇ"**ತಿಆದಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಅಧಿವಚನಾನಂ। **ಯೇತಿ** ಖನ್ಧಾದಯೋ। ಅಧಿವುತ್ತಿತಾಯ **ಅಧಿವುತ್ತಿಯೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**। ಅಧಿಕಞ್ಹಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಸಸ್ಸತಾದಿಂ, ಪಕತಿಆದಿಂ, ದ್ರಬ್ಯಾದಿಂ, ಜೀವಾದಿಂ, ಕಾಯಾದಿಞ್ಚ, ಅಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಅಧಿವುತ್ತಿಪದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕಸಿಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸಕಲಟ್ಠೇನಾತಿ** ನಿಸ್ಸೇಸಟ್ಠೇನ। ಅನವಸೇಸಫರಣವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಕಲಟ್ಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ವಿಯ ಏಕದೇಸೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ತಂ ಕಸಿಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತನಕಧಮ್ಮಾನಂ। **ಖೇತ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಖೇತ್ತಂ ಸಸ್ಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ವಡ್ಢನಟ್ಠಾನಞ್ಚ, ಏವಮೇವ ತಂ ತ ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ। ಯೋಗಿನೋ ವಾ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ। **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಇದಂ "ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ತಿರಿಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏವ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಸಿಣಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। **ತೇನ ತೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾತಿ** ತೇನ ತೇನ ಉಪರಿಆದೀಸು ಕಸಿಣವಡ್ಢನಕಾರಣೇನ। ಯಥಾ ಕಿನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಲೋಕಮಿವ ರೂಪದಸ್ಸನಕಾಮೋ"**ತಿ। ಯಥಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಉದ್ಧಂ ಚೇ ರೂಪಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ, ಉದ್ಧಂ ಆಲೋಕಂ ಪಸಾರೇತಿ। ಅಧೋ ಚೇ, ಅಧೋ। ಸಮನ್ತತೋ ಚೇ ರೂಪಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ, ಸಮನ್ತತೋ ಆಲೋಕಂ ಪಸಾರೇತಿ, ಏವಂ

ಸಬ್ಬಕಸಿಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಸ್ಸಾತಿ** ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞಭಾವಾನುಪಗಮನತ್ಥನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಕಸಿಣಭಾವಾನುಪಗಮನದೀಪನತ್ಥಂ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಕಸಿಣಭಾವಾನುಪಗಮನದೀಪನತ್ಥಂ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞೇನ ಪಸಾರಿತಕಸಿಣಂ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಪಸಾರಿತಕಸಿಣಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ಅಞ್ಞಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನ ಅಞ್ಞಂ** ಪಥವೀಆದಿ। ನ ಹಿ ಉದಕೇನ ಠಿತಟ್ಠಾನೇ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀ ಅತ್ಥಿ। **ಅಞ್ಞಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದೋತಿ** ಆಪೋಕಸಿಣಾದಿನಾ ಸಙ್ಕರೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಸು ಸೇಸಕಸಿಣೇಸು।

ಏಕದೇಸೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಅನವಸೇಸಫರಣಂ ಪಮಾಣಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ**। ತೇನೇವ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಸಿಣಸಮಞ್ಞಾ। ತಥಾ ಚಾಹ “**ತಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚೇತಸಾ ಫರನ್ತೋತಿ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಭಾವನಾಚಿತ್ತಞ್ಹಿ ಕಸಿಣಂ ಪರಿತ್ತಂ ವಾ ವಿಪುಲಂ ವಾ ಸಕಲಮೇವ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಏಕದೇಸಂ। ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಂ ಫರಣಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕಸಿಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಸಿಣವಸೇನಾತಿ** ಉಗ್ಘಾಟಿತಕಸಿಣವಸೇನ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ ಉದ್ಧಂಅಧೋತಿರಿಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯತ್ತಕಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ಕಸಿಣಂ ಪಸಾರಿತಂ, ತತ್ತಕಂ ಆಕಾಸಭಾವನಾವಸೇನ ಆಕಾಸಂ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ಯತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಆಕಾಸಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಿತಂ, ತತ್ತಕಂ ಸಕಲಮೇವ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತನತೋ ಆಗಮನವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕಸಿಣೇಪಿ ಉದ್ಧಂಅಧೋತಿರಿಯತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ “**ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸವಸೇನ ತತ್ಥ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣೇ ಉದ್ಧಂಅಧೋತಿರಿಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**”ತಿ।

ಕಸಿಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಕಾಳೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೬. ಛಟ್ಠೇ **ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಏಕನ್ತತೋ ಹಿತಾನುಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿನ್ತಿ** ಪರಮಚಿತ್ತೂಪಸಮಂ। **ಕಿಲೇಸಸೇನನ್ತಿ** ಕಾಮಗುಣಸಙ್ಖಾತಂ ಪಠಮಂ ಕಿಲೇಸಸೇನಂ। ಸಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸಸೇನಾ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಖಾತಸಭಾವಾಪಿ ಪಟಿಪತ್ಥಯಮಾನಾ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಇಚ್ಛಿತಬ್ಬರೂಪಸಭಾವತೋ ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪಾ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ। **ಅಹಂ ಏಕೋವ ಝಾಯನ್ತೋತಿ** ಅಹಂ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಚ ಅಭಾವತೋ ಏಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಝಾಯನ್ತೋ। **ಅನುಬುಜ್ಝಿನ್ತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಬುಜ್ಝಿಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ ಸೇನಂ ಜಿನಿತ್ವಾ ಅಹಂ ಏಕೋವ ಝಾಯನ್ತೋ “ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪತ್ತಿಂ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿ”ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ ಅರಹತ್ತಸುಖಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಂ, ತಸ್ಮಾ ಜನೇನ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವಂ ನ ಕರೋಮಿ, ತೇನೇವ ಚ ಮೇ ಕಾರಣೇನ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಕ್ಖೀ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। **ಅತ್ಥಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇಸುನ್ತಿ** ಇತಿಸದ್ದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ “**ಅತ್ಥೋತಿ ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿ।

ಕಾಳೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಠಮಮಹಾಪಞ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭. ಸತ್ತಮೇ **ವುಚ್ಛೇಥಾತಿ** ವುಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ದುತಿಯಪದೇಪೀತಿ** “ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿ”ನ್ತಿ ಏವಂ ದುತಿಯವಾಕ್ಯೇಪಿ। **ತೇ ಕಿರ** ಭಿಕ್ಖೂ। **ನ ಚೇವ ಸಮ್ಪಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ನ ಚೇವ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಕಾರೇಹಿ ಗಹೇಸ್ಸನ್ತಿ ಞಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಘಾತಂ ಆಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಞ್ಞಥಾ ಆರಾಧನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬೋಧೋ ಏವ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಪವೇದನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆರಾಧನನ್ತಿ** ಯಾಥಾವಪವೇದನೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿತೋಸನಂ।

ಏಕೋ ಪಞ್ಹೋತಿ ಏಕೋ ಪಞ್ಹಮಗ್ಗೋ, ಏಕಂ ಪಞ್ಹಗವೇಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೋ ಉದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಏಕಂ ಉದ್ದಿಸನಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಂಖಿತ್ತವಚನಂ। **ವೇಯ್ಯಾಕರಣ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸನಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಿತ್ವಾ ಕಥನಂ। **ಹೇತುನಾ**ತಿ "ಅನ್ತವನ್ತತೋ ಅನಚ್ಚನ್ತಿಕತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಯಥಾ ಇಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಏತರಹಿ, ಏವಂ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾ ಸಙ್ಖತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಖಯಧಮ್ಮಾ ವಯಧಮ್ಮಾ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಾತಿ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ನಯೇನ।

ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾತಿ ಅನವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ। ತೇ ಪನ ಭವಭೇದತೋ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಭವಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ಬ್ಯಧಿಕರಣಾನಮ್ಪಿ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋ ಹೋತಿ ಯಥಾ "ಉರಸಿಲೋಮೋ"ತಿ ಆಹ **"ಆಹಾರತೋ ಠಿತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"**ತಿ। ತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಠಿತಿ, ಆಹಾರೋ ಠಿತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ**ತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಸಮಾಸವಿಗ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕಾ, ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚಯತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಆಹಾರಸದ್ದೋ "ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೨) ವಿಯ। ಏವಞ್ಹಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಙ್ಖಾರಧಮ್ಮೋ। ತೇನಾಹು ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೩೬)। ಯದಿ ಏವಂ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ತೇನೇವಾಹ - "ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿರಜ್ಜಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸಮ್ಮದತ್ಥಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮಸ್ಮಿಂ ಏಕಧಮ್ಮೇ? ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ। ಯ್ವಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಆಹಾರಪರಿಯಾಯೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತೋ, ಅಯಂ ಆಹಾರೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ।

ಚೋದಕೋ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝಮಾನೋ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಸುತ್ತಪದಂ ನೀತತ್ಥತೋ ದಹನ್ತೋ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ವಚನಮತ್ತೇ ಠತ್ವಾ **"ನನು ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದೇತಿ। ಆಚರಿಯೋ ಅವಿಪರೀತಂ ತತ್ಥ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ **"ನ ವಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ತೇಸಞ್ಹಿ ಝಾನಂ ಆಹಾರೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಝಾನ**ನ್ತಿ ಏಕವೋಕಾರಭವಾವಹಂ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿರಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಅನಾಹಾರಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಚತುನ್ನಂ ಆಹಾರಾನಂ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಚ್ಚಯಾಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಇದಂ ಸಾಸನೇ ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ಆಹಾರಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋ, "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದಿ ತೇಯೇವ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಅಬ್ಯಾಪಿತದೋಸಮಾಪನ್ನೋ। ಅಥ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ಆಹಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಇಮಾಯ ಆಹಾರಪಾಳಿಯಾ ವಿರೋಧೋ ಆಪನ್ನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆರದ್ಧಂ। **"ನ ವಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಏತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸುತ್ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಾದೀನಂ ಓಜಟ್ಠಮಕರೂಪಾಹರಣಾದಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಆಹಾರಭಾವೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಓಜಟ್ಠಮಕರೂಪಾಹರಣೇನ ರೂಪಕಾಯಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ವೇದನಾದಿಆಹರಣೇನ ನಾಮಕಾಯಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ಜನಕಭಾವೇ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಭಾವೋ ಓಜಾದೀಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಮುಖ್ಯೋ ಆಹಾರಟ್ಠೋತಿ ತೇ ಏವ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಆಹಾರಲಕ್ಖಣಾ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ।**

ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಆಹಾರೋತಿ ವುತ್ತೋ, ಸಬ್ಬೋ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆಹರತೀತಿ ಇಮಂ ಪರಿಯಾಯಂ ಲಭತೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತೇನ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ತೇನೇವಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಾಹಾರೋ। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೋಪಿ ಗಹಿತೋವ ಹೋತೀ**ತಿ ಯಾವತಾ ಸೋಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ಜನಕೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಫಲಂ ಆಹರತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೋ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೋತಿ ದ್ವೀಸು ಆಹಾರೇಸು ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಯದಿಪಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೋ ಪನ ಲಬ್ಭತೇವ। ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಹಿ ಬುದ್ಧೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ತಿತ್ಥಕರಮತನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಝಾನಭಾವನಾಯ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾಸನಿಕಾ ತಾದಿಸಂ ಝಾನಂ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ **"ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಉಪಪತ್ತಿವಿಸೇಸೇ ವಿಮುತ್ತಿಸಞ್ಞಿನೋ ಸಞ್ಞಾವಿರಾಗಾವಿರಾಗೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸಿನೋವ ಹುತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞಸಮಾಪತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಕ್ಖಣಭೂಮಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸಾಸನಿಕಾ। **ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕ್ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪಠಮಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೮-೭೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೮-೭೩) ಪನೇತ್ಥ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ, ಯಥೇವ ಹಿ ರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇಸು ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇಸು ರೂಪವಿಭಾವನೇನ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಸಚ್ಛಿಕರೀಯತಿ, ಏವಂ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತವಿಗ್ಗಹತಾಯ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇ ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇ ಅರೂಪವಿಭಾವನೇನ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ಸಙ್ಖಾತೋ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗಮೀಯತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ, ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪), "ಧಿ ಚಿತ್ತಂ, ಧಿ ವತೇತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ನಯೇನ ಅರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ ತದಭಾವೇ ಚ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇನ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ। ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ವಿಸೇಸೇನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಂ। ಯದಿ ಏವಂ "ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣೇಪೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಇಚ್ಛಿತಮೇವೇತಂ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅವಚನಂ ಪನೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಾಭಾವಮತ್ತೇನ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಾ, ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಪರಿಭಾಸಭೂತೇ ಚ ವಿಸಯವಿಸೇಸೇ ಪಾತುಭವತಿ, ಏವಂ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪೀತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ತಿತ್ಥಿಯೇಹೇವ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಯ ತೇಸಞ್ಚ ವಿಸಯಪಥೇ ಸೂಪನಿಬನ್ಧನಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ದಿಟ್ಠಿವನ್ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಚತುತ್ಥೇಯೇವ ಭೂತಕಸಿಣೇ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚ ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ವಿಯ ಪುರಿಮಭೂತಕಸಿಣತ್ತಯೇಪಿ ವಣ್ಣಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾಯಾವ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಸ್ಸ ಲೋಕವೋಹಾರಾನುರೋಧೇನೇವ ಪವತ್ತಿತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೭) ಪಥವೀಕಸಿಣಸ್ಸ ಆದಾಸಚನ್ದಮಣ್ಡಲೂಪಮವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಚತುತ್ಥಂ ಪನ ಭೂತಕಸಿಣಂ ಭೂತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾಯಮೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ತಸ್ಸೇವಂ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಯುತ್ತಾತಿ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಧೀತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಧಿ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಜಿಗುಚ್ಛಾಮಿ। **ಧಿ ವತೇತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಂ ವತ ಹೋತು। **ವತಾ**ತಿ ಸಮ್ಭಾವನೇ। ತೇನ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೋ ವದತಿ। **ನಾಮಾ**ತಿ ಚ ಸಮ್ಭಾವನೇ ಏವ। ತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವಾಭಾವೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಿತ್ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಏವ ಸಾಧು ಸುಟ್ಠೂತಿ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ ತತ್ಥ ಚ ಅಭಿರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। ತಥಾ ಭಾವಿತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಠಿತಿಭಾಗಿಯಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಾ**। ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸೇವ ತಥಾ ಝಾನಭಾವನಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ"**ತಿ। **ಪಣಿಹಿತೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಮರಣಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾಲೇ ಠಪಿತೋ ಅಹೋಸಿ। ಯದಿ ಠಾನಾದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ ಕಮ್ಮಬಲೇನ, ಯಾವ ಭೇದಾ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ತೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏವರೂಪಾನಮ್ಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಅಚೇತನಾನಮ್ಪಿ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಗೇವ ಸಚೇತನಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಅಚೇತನಾನಂ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾಹಾರಸ್ಸ ಉಪಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ತತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ನ ಕೇವಲಮಾಗಮೋಯೇವ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಾವ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಕಪ್ಪಸತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ।

ಯೇ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯೇನ ದಿವಸಂ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಮತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಲಭಿತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ತೇ **ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ**। ಯೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಫಲಮೇವ ಉಪಜೀವನ್ತಿ, ತೇ **ಪುಞ್ಞಫಲೂಪಜೀವಿನೋ**। ನೇರಯಿಕಾನಂ ಪನ ನೇವ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯವಸೇನ ಜೀವಿಕಕಪ್ಪನಂ, ಪುಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ಪನ ಲೇಸೋಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯೇ ಪನ ನೇರಯಿಕಾ...ಪೇ॰... ಜೀವೀತಿ ವುತ್ತಾ"**ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಹರಣೇನ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ ಆಹಾರೋತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಫಲಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಕಿಂ ಪಞ್ಚ ಆಹಾರಾ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ಚೋದೇತಿ। ಆಚರಿಯೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಾಹಾರೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ "ಸಿಯಾ ತವ ಚೋದನಾ ಅವಸರಾ, ಸಾ ಪನ ಏತ್ಥ ಅನವಸರಾ"ತಿ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಞ್ಚ, ನ ಪಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪರಿಯಾಯಾಹಾರಸ್ಸೇವ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನನು ಪಚ್ಚಯೋ ಆಹಾರೋ'ತಿ ವುತ್ತಮೇತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಆಹಾರೋತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮತ್ಥೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಮುಖ್ಯಾಹಾರವಸೇನಪಿ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಂ...ಪೇ॰... ಸಾಧೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ನೇರಯಿಕಾ ಸುಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ? ನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಖೇಳೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಯೋ**ತಿ ತಯೋ ಅರೂಪಾಹಾರಾ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಅವಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇಹಿ ಅವಸೇಸಾನಂ ಕಾಮಭವಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ। ಪಚ್ಚಯಾಹಾರೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಾಧಾರಣೋತಿ।

ಪಠಮಮಹಾಪಞ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮-೯. ದುತಿಯಮಹಾಪಞ್ಹಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೮-೧೯. ಅಟ್ಠಮೇ **ಏವಂನಾಮಕೇ**ತಿ ಕಜಙ್ಗಲಾತಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ಮರಿಯಾದಭೂತೇ ನಗರೇ। "ನಿಗಮೇ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, "ನಿಚುಲವನೇ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ನಿಚುಲಂ ನಾಮ ಏಕಾ ರುಕ್ಖಜಾತಿ, "ನೀಪರುಕ್ಖೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನ ಸಞ್ಛನ್ನೋ ಮಹಾವನಸಣ್ಡೋ, ತತ್ಥ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೇತುನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ನನು ಚ **"ಏಸೋ ಚೇವ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋತಿಆದಿಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ, ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನಿ, ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ, ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಛ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಯೇವತ್ಥೋ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ನವಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಮಹಾಪಞ್ಹಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ದುತಿಯಕೋಸಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦. ದಸಮೇ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಯುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಉಯ್ಯೋಧಿಕಾ,** ಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರೇಹಿ ಯುಜ್ಝಿತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನಂ ವಾ **ಉಯ್ಯೋಧಿಕೋ,** ಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರೋ। ತೇನಾಹ **"ಯುದ್ಧತೋ ನಿವತ್ತೋ"**ತಿ। **ಉಪಸ್ಸುತಿವಸೇನ ಯುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ಞತ್ವಾ**ತಿ ಜೇತವನೇ ಕಿರ ದತ್ತತ್ಥೇರೋ ಧನುಗ್ಗಹತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋತಿ ದ್ವೇ ಮಹಲ್ಲಕತ್ಥೇರಾ ವಿಹಾರಪಚ್ಚನ್ತೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ವಸನ್ತಿ। ತೇಸು ಧನುಗ್ಗಹತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಪಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ನಿಸಿನ್ನೋ ದತ್ತತ್ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ತೇ ಮಹೋದರೋ ಕೋಸಲೋ ಭುತ್ತಭತ್ತಮೇವ ಪೂತಿಂ ಕರೋತಿ, ಯುದ್ಧವಿಚಾರಣಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಪರಾಜಿತೋತ್ವೇವ ವದಾಪೇತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ, ತೇನ "ಕಿಂ ಪನ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ - "ಭನ್ತೇ, ಯುದ್ಧೋ ನಾಮ ಪದುಮಬ್ಯೂಹೋ ಚಕ್ಕಬ್ಯೂಹೋ

ಸಕಟಬ್ಯೂಹೋತಿ ತಯೋ ಬ್ಯೂಹಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೇನ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಪಬ್ಬತಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ದ್ವೀಸು ಪಬ್ಬತಭಿತ್ತೀಸು ಮನುಸ್ಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪುರತೋ ದುಬ್ಬಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬತನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠಭಾವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪವಿಟ್ಠಮಗ್ಗಂ ರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಉಭೋಸು ಪಬ್ಬತಭಿತ್ತೀಸು ವಗ್ಗಿತ್ವಾ ನದಿತ್ವಾ ಜಾಲಪಕ್ಖಿತ್ತಮಚ್ಛಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತು"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ "ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಸುಣಾಥಾ"ತಿ ರಞ್ಞೋ ಪೇಸಿತಚರಪುರಿಸಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸುಂ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಸಙ್ಗಾಮಭೇರಿಂ ಪಹರಾಪೇತ್ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕಟಬ್ಯೂಹಂ ಕತ್ವಾ ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಜೀವಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉಪಸ್ಸುತಿವಸೇ...ಪೇ॰.. ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಗಣ್ಹೀ"**ತಿ।

ದೋಣಪಾಕನ್ತಿ ದೋಣತಣ್ಡುಲಾನಂ ಪಕ್ಕಭತ್ತಂ। **ದೋಣ**ನ್ತಿ ಚತುನಾಳಿಕಾನಮೇತಮಧಿವಚನಂ। **ಮನುಜಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತ್ತಸ್ಸ। **ತನುಕಸ್ಸಾ**ತಿ ತನುಕಾ ಅಪ್ಪಿಕಾ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ಸಣಿಕ**ನ್ತಿ ಮನ್ದಂ ಮುದುಕಂ, ಅಪರಿಸ್ಸಯಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜೀರತೀ**ತಿ ಪರಿಭುತ್ತಾಹಾರೋ ಪಚ್ಚತಿ। **ಆಯು ಪಾಲಯ**ನ್ತಿ ನಿರೋಗೋ ಅವೇದನೋ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ। ಅಥ ವಾ **ಸಣಿಕಂ ಜೀರತೀ**ತಿ ಸೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿಮಿತಾಹಾರತಾಯ ಸಣಿಕಂ ಚಿರೇನ ಜೀರತಿ ಜರಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಜೀವಿತಂ ಪಾಲಯನ್ತೋ।

ಇಮಂ ಓವಾದಂ ಅದಾಸೀತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೦೩ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲವತ್ಥು) ಸಮಯೇ ರಾಜಾ ತಣ್ಡುಲದೋಣಸ್ಸ ಓದನಂ ತದುಪಿಯೇನ ಸೂಪಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಭುಞ್ಜತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭುತ್ತಪಾತರಾಸೋ ಭತ್ತಸಮ್ಮದಂ ಅವಿನೋದೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಲನ್ತರೂಪೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತತಿ, ನಿದ್ದಾಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನೋಪಿ ಲಹುಕಂ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಆಹ "ಕಿಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅವಿಸ್ಸಮಿತ್ವಾವ ಆಗತೋಸೀ"ತಿ। ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಭುತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮೇ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ, "ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಬಹುಭೋಜೀನಂ ಏತಂ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ –

> "ಮಿದ್ಧೀ ಯದಾ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಘಸೋ ಚ,
> ನಿದ್ದಾಯಿತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಸಾಯೀ।
> ಮಹಾವರಾಹೋವ ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ,
> ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೨೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೬, ೯೦) –

ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಓವದಿತ್ವಾ, "ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ನಾಮ ಮತ್ತಾಯ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಮತ್ತಭೋಜಿನೋ ಹಿ ಸುಖಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಉತ್ತರಿಪಿ ಪುನ ಓವದನ್ತೋ "ಮನುಜಸ್ಸ ಸದಾ ಸತೀಮತೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೪) ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ರಾಜಾ ಪನ ಗಾಥಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ, ಸಮೀಪೇ ಠಿತಂ ಪನ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ಸುದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಮಾಣವಂ "ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹ ತಾತಾ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತಂ ಗಾಥಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ "ಕಿಂ ಕರೋಮಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಸತ್ಥಾರಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಆಹ, "ಮಾಣವ, ಇಮಂ ಗಾಥಂ ನಟೋ ವಿಯ ಪತ್ತಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಾ ಅವಚ, ರಞ್ಞೋ ಪಾತರಾಸಂ ಭುಞ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಪಠಮಪಿಣ್ಡಾದೀಸುಪಿ ಅವತ್ವಾ ಅವಸಾನೇ ಪಿಣ್ಡೇ ಗಹಿತೇ ವದೇಯ್ಯಾಸಿ, ರಾಜಾ ಸುತ್ವಾ ಭತ್ತಪಿಣ್ಡಂ ಛಡ್ಡೇಸ್ಸತಿ। ಅಥ ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೇಸು ಧೋತೇಸು ಪಾತಿಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸಿತ್ಥಾನಿ ಗಣೇತ್ವಾ ತದುಪಿಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಞತ್ವಾ ಪುನದಿವಸೇ ತಾವತಕೇ ತಣ್ಡುಲೇ ಹಾರೇಯ್ಯಾಸಿ। ಪಾತರಾಸೇ ಚ ವತ್ವಾ ಸಾಯಮಾಸೇ ಮಾ ವದೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ। ಸೋ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂ ರಞ್ಞೋ ಪಾತರಾಸಂ ಭುತ್ವಾ ಗತತ್ತಾ ಸಾಯಮಾಸೇ ಭಗವತೋ ಅನುಸಿಟ್ಠಿನಿಯಾಮೇನ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ರಾಜಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ವಚನಂ ಸರಿತ್ವಾ ಭತ್ತಪಿಣ್ಡಂ ಪಾತಿಯಂಯೇವ ಛಡ್ಡೇಸಿ। ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೇಸು ಧೋತೇಸು ಪಾತಿಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸಿತ್ಥಾನಿ ಗಣೇತ್ವಾ ಪುನದಿವಸೇ ತತ್ತಕೇ ತಣ್ಡುಲೇ ಹರಿಂಸು, ಸೋಪಿ ಮಾಣವೋ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛತಿ। ದಸಬಲಸ್ಸ

ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ನಂ ಏಕದಿವಸಂ ಪುಚ್ಛಿ ‘‘ರಾಜಾ ಕಿತ್ತಕಂ ಭುಞ್ಜತೀ’’ತಿ? ಸೋ ‘‘ನಾಳಿಕೋದನ’’ನ್ತಿ ಆಹ। ವಟ್ಟಿಸ್ಸತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಪುರಿಸಭಾಗೋ ಏಸ, ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗಾಥಂ ಮಾ ವದೀತಿ। ರಾಜಾ ತಥೇವ ಸಣ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **‘‘ನಾಳಿಕೋದನಪರಮತಾಯ ಸಣ್ಠಾಸೀ’’**ತಿ। ರತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ವಡ್ಢಿತಂ ಸೀಲಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ವಡ್ಢಿತಸೀಲೋ। ಅಪೋಥುಜ್ಜನಿಕೇಹಿ ಸೀಲೇಹೀ**ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಂ ಅರಿಯಂ ಸುದ್ಧಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **‘‘ಅರಿಯಸೀಲೋ’’**ತಿ। ತದೇಕಂ ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **‘‘ಕುಸಲಸೀಲೋ’’**ತಿ।

ದುತಿಯಕೋಸಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಉಪಾಲಿವಗ್ಗೋ

೧. ಉಪಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅತ್ಥವಸೇತಿ** ವುಡ್ಢಿವಿಸೇಸೇ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತು ಅಧಿಗಮನೀಯೇ ಹಿತವಿಸೇಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥೋಯೇವ ವಾ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ದಸ ಅತ್ಥೇ ದಸ ಕಾರಣಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಫಲಂ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ವಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ಹೇತೂತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಯೇ ಮಮ ಸೋತಬ್ಬಂ ಸದ್ದಹಾತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಅಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಯೋ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ಆದೀನವನ್ತಿ** ಭದ್ದಾಲಿಸುತ್ತೇ ವಿಯ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। ಸುಖವಿಹಾರಾಭಾವೇ ಸಹಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸಹಜೀವಿತಾಪಿ ಸುಖವಿಹಾರೋವ ವುತ್ತೋ। **ಸುಖವಿಹಾರೋ** ನಾಮ ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಾನಂ ಫಾಸುತಾ।

ಮಙ್ಕುತನ್ತಿ ನಿತ್ತೇಜತಂ। **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ**ಆದೀಸು **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಭೂತಂ ವತ್ಥು। **ವಿನಯೋತಿ** ಚೋದನಾ ಚೇವ ಸಾರಣಾ ಚ। **ಸತ್ಥುಸಾಸನನ್ತಿ** ಞತ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಚೇವ ಅನುಸ್ಸಾವನಸಮ್ಪದಾ ಚ।

ಪಿಯಸೀಲಾನನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ಪಿಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಘಟಮಾನಾ"**ತಿ। **ಸನ್ದಿದ್ಧಮನಾತಿ** ಸಂಸಯಂ ಆಪಜ್ಜಮನಾ । **ಉಬ್ಬಳ್ಹಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಪೀಳಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಾನೀತಿ** ಸತಿಪಿ ಉಪೋಸಥಪವಾರಣಾನಂ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಭಾವೇ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ಉಪೋಸಥಂ ಪವಾರಣಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾದಿಸೇಸಸಙ್ಘಕಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವೋ **ಸಾಮಗ್ಗೀ।**

"ನಾಹಂ, ಚುನ್ದ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂಯೇವ ಆಸವಾನಂ ಸಂವರಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೨) ಏತ್ಥ ವಿವಾದಮೂಲಭೂತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಆಸವಾತಿ ಆಗತಾ।

> "ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
> ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
> ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬) -

ಏತ್ಥ ತೇಭೂಮಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಇಧ ಪನ ಪರೂಪವಾದವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಧಬನ್ಧಾದಯೋ ಚೇವ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಭೂತಾ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಉಪದ್ದವಾ **ಆಸವಾತಿ** ಆಹ **"ಅಸಂವರೇ ಠಿತೇನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಾ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ನ ಚ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸೇವನಅದಿನ್ನಾದಾನಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಹೇತು ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಪರೂಪವಾದಾದಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ಯೇ ಚ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾದಿವಸೇನ ಮಹಾದುಕ್ಖಾನುಭವನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಸಂವರಾಯ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಭವಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಸಮ್ಮುಖಾ ಗರಹನಂ **ಅಕಿತ್ತಿ,** ಪರಮ್ಮುಖಾ ಗರಹನಂ **ಅಯಸೋ।** ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಗರಹನಂ **ಅಕಿತ್ತಿ,** ಪರಿವಾರಹಾನಿ **ಅಯಸೋತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆಗಮನಮಗ್ಗಥಕನಾಯಾತಿ**

ಆಗಮನದ್ವಾರಪಿದಹನತ್ಥಾಯ। ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಪೇಚ್ಚ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಸಮ್ಪರಾಯೋ,** ಪರಲೋಕೋತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಪರಾಯೇ ನರಕಾದೀಸೂ**"ತಿ।

ಮೇಥುನಾದೀನಿ **ರಜ್ಜನಟ್ಠಾನಾನಿ**। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ **ದುಸ್ಸನಟ್ಠಾನಾನಿ**।

ಸಂವರವಿನಯೋತಿ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಸತಿಸಂವರೋ, ಞಾಣಸಂವರೋ, ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಂವರೋ। ಯಥಾಸಕಂ ಸಂವರಿತಬ್ಬಾನಂ ವಿನೇತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ, ವಿನಯನತೋ ವಿನಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ । **ಪಹಾನವಿನಯೋ**ತಿ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ, ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ, ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಪಹಾನಂ ಯಸ್ಮಾ ಚಾಗಟ್ಠೇನ ಪಹಾನಂ, ವಿನಯಟ್ಠೇನ ವಿನಯೋ, ತಸ್ಮಾ "ಪಹಾನವಿನಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮಥವಿನಯೋ**ತಿ ಸತ್ತ ಅಧಿಕರಣಸಮಥಾ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿನಯೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಮೇವ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ ಏವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮ್ಭವತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿನಯೋಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ಉಪಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾಲಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅಕ್ಕೋಸವಗ್ಗೋ

೧-೮. ವಿವಾದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೧-೪೮. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ಛಟ್ಠೇ ಖಣಭಙ್ಗುರತಾಯ ನ ನಿಚ್ಚಾ ನ ಧುವಾತಿ **ಅನಿಚ್ಚಾ**। ತತೋ ಏವ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ನ ಇಚ್ಚಾ ನ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾತಿಪಿ **ಅನಿಚ್ಚಾ**। ಸ್ವಾಯಂ ನೇಸಂ ಅನಿಚ್ಚಟ್ಠೋ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ "**ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಿನೋ**"ತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿನಸ್ಸಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರರಹಿತಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಸಾರಧುವಸಾರಅತ್ತಸಾರವಿರಹಿತಾ। **ಮುಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನಟ್ಠೇನ ಮುಸಾ, ಏಕಂಸೇನ ಅಸುಭಾದಿಸಭಾವಾ ತೇ ಬಾಲಾನಂ ಸುಭಾದಿಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಸುಭಾದಿಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಸತ್ತೇ ವಿಸಂವಾದೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ನಿಚ್ಚಸುಭಸುಖಾ ವಿಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ನ ಪಸ್ಸನಸಭಾವಾ**ತಿ ಖಣಪಭಙ್ಗುರತಾಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತಾಯ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಅದಸ್ಸನಪಕತಿಕಾ। ಏತೇ ಹಿ ಖೇತ್ತಂ ವಿಯ ವತ್ಥು ವಿಯ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಚ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ವಾಪಿ ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ಸುಪಿನಕೇ ದಿಟ್ಠಾ ವಿಯ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ವಿವಾದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಸರೀರಟ್ಠಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೯-೫೦. ನವಮೇ ಪುನಬ್ಭವದಾನಂ ಪುನಬ್ಭವೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಪುನಬ್ಭವೋ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಪೋನೋಭವಿಕೋ,** ಪುನಬ್ಭವದಾಯಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪುನಬ್ಭವನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ**"ತಿ। **ಭವಸಙ್ಖರಣಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪುನಬ್ಭವನಿಬ್ಬತ್ತನಕಕಮ್ಮಂ। ದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಸರೀರಟ್ಠಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಕ್ಕೋಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೨. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೬) ೧. ಸಚಿತ್ತವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಸಚಿತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೧-೬೦. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ದಸಮೇ ಪಿತ್ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ,** ಪಿತ್ತಪಚ್ಚಯಾಪಿತ್ತಹೇತುಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಾ**ತಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪಿತ್ತಾದೀನಂ ಕೋಪೇನ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ। **ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾ**ತಿ ವಿಸಭಾಗಉತುತೋ ಜಾತಾ। ಜಙ್ಗಲದೇಸವಾಸೀನಞ್ಹಿ ಅನೂಪದೇಸೇ ವಸನ್ತಾನಂ ವಿಸಭಾಗೋ ಚ ಉತು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನೂಪದೇಸವಾಸೀನಞ್ಚ ಜಙ್ಗಲದೇಸೇತಿ ಏವಂ ಪರಸಮುದ್ದತೀರಾದಿವಸೇನಪಿ ಉತುವಿಸಭಾಗತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವ। ತತೋ ಜಾತಾತಿ **ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾ**। ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿಚರಿಯಾನಂ ವಿಸಯಾನಂ ವಿಸಮಂ ಕಾಯಪರಿಹರಣವಸೇನ ಜಾತಾ **ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾ**। ತೇನಾಹ **"ಅತಿಚಿರಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿನಾ ವಿಸಮಪರಿಹಾರೇನ ಜಾತಾ"**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಹಾಭಾರವಹನಸುಧಾಕೋಟ್ಟನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಪರಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ **ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾ**। ಬಾಹಿರಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋವ ಜಾತಾ **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾ**। ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಾರೀರಿಕಾ ವೇದನಾ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಭೇಸಜ್ಜಾನಿಪಿ ಸಬ್ಬಪರಿತ್ತಾನಿಪಿ ನಾಲಂ ಪಟಿಘಾತಾಯ।

ಸಚಿತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಚಿತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೭) ೨. ಯಮಕವಗ್ಗೋ

೧-೭. ಅವಿಜ್ಜಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೧-೬೭. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ಸತ್ತಮೇ **ನಳಕಪಾನಕೇ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ನಿಗಮೇ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೯ ಆದಯೋ) ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಕಪಿಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಮಹಾಕಾಯೋ ಕಪಿರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಅನೇಕಸತವಾನರಸಹಸ್ಸಪರಿವುತೋ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಿಚರಿ, ಪಞ್ಞವಾ ಖೋ ಪನ ಹೋತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ। ಸೋ ಪರಿಸಂ ಏವಂ ಓವದತಿ, “ತಾತಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಿಸಫಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಪೋಕ್ಖರಣಿಕಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತುಮ್ಹೇ ಪುಬ್ಬೇ ಖಾದಿತಪುಬ್ಬಾನೇವ ಫಲಾನಿ ಖಾದಥ, ಪೀತಪುಬ್ಬಾನೇವ ಪಾನೀಯಾನಿ ಪಿವಥ, ಏತ್ಥ ವೋ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ। ತೇ ಅಪೀತಪುಬ್ಬಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಹಸಾವ ಅಪಿವಿತ್ವಾ ಸಮನ್ತಾ ಪರಿಧಾವಿತ್ವಾ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ “ಕಿಂ, ತಾತಾ, ಪಾನೀಯಂ ನ ಪಿವಥಾ”ತಿ ಆಹ। ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆಗಮನಂ ಓಲೋಕೇಮಾತಿ। “ಸಾಧು, ತಾತಾ”ತಿ ಸಮನ್ತಾ ಪದಂ ಪರಿಯೇಸಮಾನೋ ಓತಿಣ್ಣಪದಂಯೇವ ಅದ್ದಸ, ನ ಉತ್ತಿಣ್ಣಪದಂ। ಅದಿಸ್ವಾ “ಸಪರಿಸ್ಸಯಾ”ತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ತಾವದೇವ ಚ ತತ್ಥ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಅಮನುಸ್ಸೋ ಉದಕಂ ದ್ವೇಧಾ ಕತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಸಿ - ಸೇತಮುಖೋ, ನೀಲಕುಚ್ಛಿ, ರತ್ತಹತ್ಥಪಾದೋ, ಮಹಾದಾಠಿಕೋ, ವಙ್ಕದಾಠೋ, ವಿರೂಪೋ, ಬೀಭಚ್ಛೋ, ಉದಕರಕ್ಖಸೋ। ಸೋ ಏವಮಾಹ - “ಕಸ್ಮಾ ಪಾನೀಯಂ ನ ಪಿವಥ, ಮಧುರಂ ಉದಕಂ ಪಿವಥ, ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇ ಏತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುಣಾಥಾ”ತಿ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಆಹ “ತ್ವಂ ಅಧಿವತ್ಥೋ ಅಮನುಸ್ಸೋ”ತಿ? ಆಮಾಹನ್ತಿ। “ತ್ವಂ ಇಧ ಓತಿಣ್ಣೇ ಲಭಸೀ”ತಿ ಆಹ। ಆಮ, ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಖಾದಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ ಯಕ್ಖಾತಿ। ಪಾನೀಯಂ ಪನ ಪಿವಿಸ್ಸಥಾತಿ। ಆಮ, ಪಿವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಏಕಮ್ಪಿ ವಾನರಂ ನ ಮುಞ್ಚಿಸ್ಸನ್ತಿ। “ಪಾನೀಯಞ್ಚ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮ, ನ ಚ ತೇ ವಸಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ನಳಂ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಕೋಟಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮಿ। ಸಬ್ಬೋ ಏಕಚ್ಛಿದ್ದೋ ಅಹೋಸಿ। ತೀರೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾವ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿ। ಸೇಸವಾನರಾನಮ್ಪಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ನಳಂ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಧಮಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿಂಸು। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> “ದಿಸ್ವಾ ಪದಮನುತ್ತಿಣ್ಣಂ, ದಿಸ್ವಾನೋತರಿತಂ ಪದಂ।
> ನಳೇನ ವಾರಿಂ ಪಿಸ್ಸಾಮ, ನೇವ ಮಂ ತ್ವಂ ವಧಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧.೨೦)।

ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಜ್ಜದಿವಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಳಾ ಏಕಚ್ಛಿದ್ದಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕಪ್ಪೇ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಯಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ನಾಮ ಚನ್ದೇ ಸಸಲಕ್ಖಣಂ (ಜಾ॰ ೧.೪.೬೧ ಆದಯೋ), ವಟ್ಟಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೧.೧.೩೫) ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಟ್ಠಾನೇ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಸ್ಸ ಆಗಮನುಪಚ್ಛೇದೋ, ಘಟೀಕಾರಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಅನೋವಸ್ಸನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೧), ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇ ನಳಾನಂ ಏಕಚ್ಛಿದ್ದಭಾವೋತಿ। ಇತಿ ಸಾ ಪೋಕ್ಖರಣೀ ನಳೇನ ಪಾನೀಯಸ್ಸ ಪಿವಿತತ್ತಾ “ನಳಕಪಾನಕಾ”ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ। ಅಪರಭಾಗೇ ತಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಗಮೋ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ತಸ್ಸಪಿ “ನಳಕಪಾನ”ನ್ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ತಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ನಳಕಪಾನೇ”ತಿ। **ಪಲಾಸವನೇ**ತಿ ಕಿಂಸುಕವನೇ।

ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತನ್ತಿ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯಂ ಇದಂ ಆಮೇಡಿತವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಯಂ ಯಂ ದಿಸ”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನು**-ಸದ್ದೋ “ಪರೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ತತೋ ತತೋ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಕಸ್ಮಾ ಆಗಿಲಾಯತಿ** ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಹತ್ಥಿನಾಗಾನಂ ಬಲಂ ಧಾರೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಚೋದಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಆಚರಿಯೋ ಪನಸ್ಸ “ಏಸ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಭಾವೋ, ಯದಿದಂ ಅನಿಚ್ಚತಾ। ಯೇ ಪನ ಅನಿಚ್ಚಾ, ತೇ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಉದಯವಯಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತತಾಯ ದುಕ್ಖಾ ಏವ। ದುಕ್ಖಸಭಾವೇಸು ತೇಸು ಸತ್ಥುಕಾಯೇ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಭಗವತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಿಟ್ಠಿವಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ,** ಸೋ ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇಕತಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ। ಏತ್ಥಾಹ “ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಯೇನ ಅಪರಿಮಾಣಕಾಲಂ

ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಚಿತವಿಪುಲಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋ ಸತ್ಥಾ ಏವರೂಪಂ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಮನುಭವತೀ"ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅಯಮೇವ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಮಲ್ಲಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪಜನಸೇವೀ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೋ ಚರತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ನಿಬ್ಬುದ್ಧೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಏಕಂ ಮಲ್ಲಪುತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಳ್ಹತರಂ ನಿಪ್ಪೀಳೇಸಿ। ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಇದಾನಿ ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾಪಿ ದುಕ್ಖಮನುಭವಿ। ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಂ ಚಿಞ್ಚಮಾಣವಿಕಾದೀನಮಿತ್ಥೀನಂ ಯಾನಿ ಭಗವತೋ ಅಬ್ಭಕ್ಖಾನಾದೀನಿ ದುಕ್ಖಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಾವಸೇಸಾನಿ, ಯಾನಿ ಕಮ್ಮಪಿಲೋತಿಕಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೬೪-೯೬) -

"ಅನೋತತ್ತಸರಾಸನ್ನೇ, ರಮಣೀಯೇ ಸಿಲಾತಲೇ।
ನಾನಾರತನಪಜ್ಜೋತೇ, ನಾನಾಗನ್ಧವನನ್ತರೇ॥

"ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ, ಪರೇತೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಆಸೀನೋ ಬ್ಯಾಕರೀ ತತ್ಥ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಾನಿ ಅತ್ತನೋ॥

"ಸುಣಾಥ ಭಿಕ್ಖವೋ ಮಯ್ಹಂ, ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಕತಂ ಮಯಾ।
ಪಿಲೋತಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ, ಬುದ್ಧತ್ತೇಪಿ ವಿಪಚ್ಚತಿ॥

೧. "ಮುನಾಳಿ ನಾಮಹಂ ಧುತ್ತೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞಾಸು ಜಾತಿಸು।
ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಸುರಭಿಂ, ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಿಂ ಅದೂಸಕಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ನಿರಯೇ ಸಂಸರಿಂ ಚಿರಂ।
ಬಹೂ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದುಕ್ಖಂ ವೇದೇಸಿ ವೇದನಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇನ, ಇಧ ಪಚ್ಛಿಮಕೇ ಭವೇ।
ಅಬ್ಭಕ್ಖಾನಂ ಮಯಾ ಲದ್ಧಂ, ಸುನ್ದರಿಕಾಯ ಕಾರಣಾ॥

೨. "ಸಬ್ಬಾಭಿಭುಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ನನ್ದೋ ನಾಮಾಸಿ ಸಾವಕೋ।
ತಂ ಅಬ್ಭಕ್ಖಾಯ ನಿರಯೇ, ಚಿರಂ ಸಂಸರಿತಂ ಮಯಾ॥

"ದಸ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನಿರಯೇ ಸಂಸರಿಂ ಚಿರಂ।
ಮನುಸ್ಸಭಾವಂ ಲದ್ಧಾಹಂ, ಅಬ್ಭಕ್ಖಾನಂ ಬಹುಂ ಲಭಿಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇನ, ಚಿಞ್ಚಮಾಣವಿಕಾ ಮಮಂ।
ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಿ ಅಭೂತೇನ, ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಅಗ್ಗತೋ॥

೩. "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸುತವಾ ಆಸಿಂ, ಅಹಂ ಸಕ್ಕತಪೂಜಿತೋ।
ಮಹಾವನೇ ಪಞ್ಚಸತೇ, ಮನ್ತೇ ವಾಚೇಸಿ ಮಾಣವೇ॥

"ತತ್ಥಾಗತೋ ಇಸಿ ಭೀಮೋ, ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞೋ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ।
ತಞ್ಚಾಹಂ ಆಗತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಿಂ ಅದೂಸಕಂ॥

“ತತೋಹಂ ಅವಚಂ ಸಿಸ್ಸೇ, ಕಾಮಭೋಗೀ ಅಯಂ ಇಸಿ।
ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ, ಅನುಮೋದಿಂಸು ಮಾಣವಾ॥

“ತತೋ ಮಾಣವಕಾ ಸಬ್ಬೇ, ಭಿಕ್ಖಮಾನಂ ಕುಲೇ ಕುಲೇ।
ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಆಹಂಸು, ಕಾಮಭೋಗೀ ಅಯಂ ಇಸಿ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾ ಇಮೇ।
ಅಬ್ಭಕ್ಖಾನಂ ಲಭುಂ ಸಬ್ಬೇ, ಸುನ್ದರಿಕಾಯ ಕಾರಣಾ॥

೪. “ವೇಮಾತುಭಾತರಂ ಪುಬ್ಬೇ, ಧನಹೇತು ಹನಿಂ ಅಹಂ।
ಪಕ್ಖಿಪಿಂ ಗಿರಿದುಗ್ಗಸ್ಮಿಂ, ಸಿಲಾಯ ಚ ಅಪಿಂಸಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ದೇವದತ್ತೋ ಸಿಲಂ ಖಿಪಿ।
ಅಙ್ಗುಟ್ಠಂ ಪಿಂಸಯೀ ಪಾದೇ, ಮಮ ಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರಾ॥

೫. “ಪುರೇಹಂ ದಾರಕೋ ಹುತ್ವಾ, ಕೀಳಮಾನೋ ಮಹಾಪಥೇ।
ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾನ, ಮಗ್ಗೇ ಸಕಲಿಕಂ ಖಿಪಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಇಧ ಪಚ್ಛಿಮಕೇ ಭವೇ।
ವಧತ್ಥಂ ಮಂ ದೇವದತ್ತೋ, ಅಭಿಮಾರೇ ಪಯೋಜಯಿ॥

೬. “ಹತ್ಥಾರೋಹೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಪಚ್ಚೇಕಮುನಿಮುತ್ತಮಂ।
ಪಿಣ್ಡಾಯ ವಿಚರನ್ತಂ ತಂ, ಆಸಾದೇಸಿಂ ಗಜೇನಹಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಭನ್ತೋ ನಾಳಾಗಿರೀ ಗಜೋ।
ಗಿರಿಬ್ಬಜೇ ಪುರವರೇ, ದಾರುಣೋ ಸಮುಪಾಗಮಿ॥

೭. “ರಾಜಾಹಂ ಪತ್ಥಿವೋ ಆಸಿಂ, ಸತ್ತಿಯಾ ಪುರಿಸಂ ಹನಿಂ।
ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿಸಂ ಭುಸಂ॥

“ಕಮ್ಮುನೋ ತಸ್ಸ ಸೇಸೇನ, ಇದಾನಿ ಸಕಲಂ ಮಮ।
ಪಾದೇ ಛವಿಂ ಪಕಪ್ಪೇಸಿ, ನ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ವಿನಸ್ಸತಿ॥

೮. “ಅಹಂ ಕೇವಟ್ಟಗಾಮಸ್ಮಿಂ, ಅಹುಂ ಕೇವಟ್ಟದಾರಕೋ।
ಮಚ್ಛಕೇ ಘಾತಿತೇ ದಿಸ್ವಾ, ಜನಯಿಂ ಸೋಮನಸ್ಸಕಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಸೀಸದುಕ್ಖಂ ಅಹೂ ಮಮ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಕ್ಕಾ ಚ ಹಞ್ಞಿಂಸು, ಯದಾ ಹನಿ ವಿಟಟೂಭೋ॥

೯. “ಫುಸ್ಸಸ್ಸಾಹಂ ಪಾವಚನೇ, ಸಾವಕೇ ಪರಿಭಾಸಯಿಂ।

ಯವಂ ಖಾದಥ ಭುಞ್ಜಥ, ಮಾ ಚ ಭುಞ್ಜಥ ಸಾಲಯೋ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ತೇಮಾಸಂ ಖಾದಿತಂ ಯವಂ।
ನಿಮನ್ತಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ, ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಸಿಂ ತದಾ॥

೧೦. “ನಿಬ್ಬುದ್ಧೇ ವತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ, ಮಲ್ಲಪುತ್ತಂ ನಿಹೇಠಯಿಂ।
ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಪಿಟ್ಠಿದುಕ್ಖಂ ಅಹೂ ಮಮ॥

೧೧. “ತಿಕಿಚ್ಛಕೋ ಅಹಂ ಆಸಿಂ, ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತಂ ವಿರೇಚಯಿಂ।
ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಹೋತಿ ಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾ ಮಮ॥

೧೨. “ಅವಚಾಹಂ ಜೋತಿಪಾಲೋ, ಸುಗತಂ ಕಸ್ಸಪಂ ತದಾ।
ಕುತೋ ನು ಬೋಧಿ ಮುಣ್ಡಸ್ಸ, ಬೋಧಿ ಪರಮದುಲ್ಲಭಾ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಅಚರಿಂ ದುಕ್ಕರಂ ಬಹುಂ।
ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನುರುವೇಲಾಯಂ, ತತೋ ಬೋಧಿಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ನಾಹಂ ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ, ಪಾಪುಣಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।
ಕುಮ್ಮಗ್ಗೇನ ಗವೇಸಿಸ್ಸಂ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮೇನ ವಾರಿತೋ॥

“ಪುಞ್ಞಪಾಪಪರಿಕ್ಖೀಣೋ, ಸಬ್ಬಸನ್ತಾಪವಜ್ಜಿತೋ।
ಅಸೋಕೋ ಅನುಪಾಯಾಸೋ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಮನಾಸವೋ॥

“ಏವಂ ಜಿನೋ ವಿಯಾಕಾಸಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಗ್ಗತೋ।
ಸಬ್ಬಾಭಿಞ್ಞಾಬಲಪ್ಪತ್ತೋ, ಅನೋತತ್ತೇ ಮಹಾಸರೇ”ತಿ॥ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೬೪-೯೬)।

ಅವಿಜ್ಜಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಪಠಮಕಥಾವತ್ಥುಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೯-೭೦. ನವಮೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೫.೧೦೮೦) ದುಗ್ಗತಿತೋ ಸಂಸಾರತೋ ಚ ನಿಯ್ಯಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಯ್ಯಾನಂ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೋ, ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೋ ಚ। ತಂ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಅರಹತಿ, ನಿಯ್ಯಾನೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾ, ನಿಯ್ಯಾನಂ ವಾ ಫಲಭೂತಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ। ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸತೋ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ವಾ ಈಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಯಕಾರಸ್ಸ ಚ ಕಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ಚೇತನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ವೇರಮಣಿ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ। ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತ**ನ್ತಿ ತಿರೋಕರಣಭೂತಂ। **ಗೇಹಸ್ಸಿತಕಥಾ**ತಿ ಗೇಹಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ।

ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ **ಸಾತ್ಥಕಂ,** ಹಿತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸುರಾಕಥಾ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋತಿ ಆಹ **“ಸುರಾಕಥನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪನಾ”**ತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಕಥಾ “ಏವರೂಪಾ ನವಸುರಾ ಪೀತಾ ರತಿಜನನೀ ಹೋತೀ”ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಆದೀನವವಸೇನ ಪನ “ಉಮ್ಮತ್ತಕಸಂವತ್ತನಿಕಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಟ್ಟತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನೇಕವಿಧಂ…ಪೇ॰… ಆದೀನವವಸೇನ**

ವಟ್ಟತೀ"ತಿ। **ವಿಸಿಖಾ**ತಿ ಘರಸನ್ನಿವೇಸೋ। ವಿಸಿಖಾಗಹಣೇನ ಚ ತನ್ನಿವಾಸಿನೋ ಗಹಿತಾ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"**ತಿ ಚ **"ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"**ತಿ ಚ। ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಪ್ಪದೇಸೇನ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಕುಮ್ಭದಾಸಿಕಥಾ ವಾ"**ತಿ।

ರಾಜಕಥಾದಿಪುರಿಮಕಥಾಯ , ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾದಿಪಚ್ಛಿಮಕಥಾಯ ವಾ ವಿನಿಮುತ್ತಾ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ **ವಿಮುತ್ತಾ**। ಉಪ್ಪತ್ತಿಠಿತಿಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾ। ಅಸುಕೇನ ನಾಮಾ**ತಿ ಪಜಾಪತಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ, ಇಸ್ಸರೇನ ವಾ। **ವಿತಣ್ಡಸಲ್ಲಾಪಕಥಾ**ತಿ "ಅಟ್ಠೀನಂ ಸೇತತ್ತಾ ಸೇತೋತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಪತ್ತಾನಂ ಕಾಳತ್ತಾ ಕಾಳೋತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಸೇಲಪುಪ್ಫಲಕಾನಿ ವಿಯ ಜೀವಿದಾವಿರಪಾರಯತ್ತಿವಿಸಾಲಾ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಯೋ ಕೋಚಿ ತಿರಿಯಾಮಾನಾ ಕತತ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಾಗರದೇವೇನಾ**ತಿ ಸಾಗರಪುತ್ತರಾಜೂಹಿ। **ಖತೋ**ತಿ ಏತಂ ಏಕವಚನಂ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಖತತ್ತಾ "ಸಾಗರದೇವೇನ ಖತತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಹಮುದ್ದಾ ಸಮುದ್ದೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಭವತಿ ವದ್ಧತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಭವೋ**। ಭವಾಭವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾ**। ಏತ್ಥ ಚ **ಭವೋ**ತಿ ಸಸ್ಸತಂ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದಂ। **ಭವೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಹಾನಿ। **ಭವೋ**ತಿ ಕಾಮಸುಖಂ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಅತ್ತಕಿಲಮಥೋತಿ ಇತಿ ಇಮಾಯ ಛಬ್ಬಿಧಾಯ ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಬಾತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಾಪಿ ಅರಞ್ಞಪಬ್ಬತನದೀದೀಪಕಥಾ ಇತಿಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಬಾತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ವುತ್ತಾ। ದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಕಥಾವತ್ಥುಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯಮಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೮) ೩. ಆಕಙ್ಖವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಆಕಙ್ಖಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೧-೭೪. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಸೀಲಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಸಮಾದಾನೇನ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಚ **ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ**। ಸಮಾದಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದನತೋ **ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿನೋ**। **ಏತ್ತಾವತಾ ಕಿರಾತಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭) **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸೂಚನತ್ಥೋ। ತೇನೇತ್ಥ ಆಚರಿಯವಾದಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। **ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾತಿ** ಅನಾಮಟ್ಠವಿಸೇಸಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸೀಲಸಙ್ಖೇಪೇನ ಗಹಿತಂ। ತಞ್ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧನ್ತಿ ಆಚರಿಯತ್ಥೇರೋ **"ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ। **ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲನ್ತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೧೨) ಪಧಾನಸೀಲಂ। **ಉಭಯತ್ಥಾತಿ** ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೇ। ಇಧ ನಿದ್ದೇಸೇ ವಿಯ ಉದ್ದೇಸೇಪಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಸೇನ ಆಗತಂ। ತೇನಾಹ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇನ ಇತರೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಏಕದೇಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತೋಗಧತಂ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೋಲೋಕಿಯೋಲೋಕನೇ ಆಜೀವಹೇತು ಛಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಆಪತ್ತಿ ವಿಹಿತಾತಿ। **ತೀಣೀತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಾದೀನಿ। **ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ** ಸೀಲಪರಿಯಾಯೇನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಸುತ್ತೇ ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ ಯಥಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋತಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋವ ಉಪಚಾರೇನ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅನನುಜಾನನ್ತೋ"**ತಿ। **ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಾಮತ್ತಕಮೇವಾತಿ** ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಹುಕಭಾವಮಾಹ ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಕನ್ತಿ** ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದನಹೇತುಕಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಇದಮತ್ಥನ್ತಿ** ಇದಂ ಪಯೋಜನಂ ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪಧಾನಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯಾಯಸೀಲಾನಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸೋತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। **ಸೇಸಾನೀತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ। **ತಸ್ಸೇ ವಾತಿ** "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸೇವ। **ಸಮ್ಪನ್ನಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ವೇವಚನಂ ವತ್ವಾ **ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಆದಿಮಾಹ**। ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ"ತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸೀಲಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। **ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ** ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ। **ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಪಯೋಜನನಿದ್ದೇಸೋ। "ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಹಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಯಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ, ತಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ ಏವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಚೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆನಿಸಂಸೋತಿ** ಉದಯೋ। "ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) ಪನ ವಿಪಾಕಫಲಮ್ಪಿ "ಆನಿಸಂಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ** ಕೋ ಫಲವಿಸೇಸೋ। **ಕಾ ವಡ್ಢೀತಿ** ಕೋ ಅಬ್ಭುದಯೋ। ವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಗುಣೋ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಭಾವಿತೋ ಏವ ಅಭಿರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ನ ಅವಿಭಾವಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕನ್ತತೋ ಆನಿಸಂಸಕಿತ್ತನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಪಿಯೋತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ। ಪಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ದಸ್ಸನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪಿಯಚಕ್ಖೂಹಿ ಸಮ್ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋ”**ತಿ। ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪ್ಪಸನ್ನಸೋಮ್ಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಞ್ಹಿ ಚಕ್ಖು “ಪಿಯಚಕ್ಖೂ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ। **ಮನವಡ್ಢನಕೋತಿ** ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಪರಿಬ್ರೂಹನತೋ ಉಪರೂಪರಿ ಪೀತಿಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಾದನಕೋ। **ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೋತಿ** ಗರುಕರಣಸ್ಸ ಠಾನಭೂತೋ। **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀತಿ** ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಅಜಾನನ್ತಾಪಿ ಜಾನನ್ತಾ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಏವಮಯಂ, ಅಯಂ ಪನ ಜಾನನ್ತೋ ಏವ ಜಾನಾತಿ। **ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏವ ವಾ ಪಸ್ಸತಿ। **ಏವಂ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋತಿ** ಏವಂ ವಿಞ್ಞುತಾಯ ಪಣ್ಡಿತಭಾವೇನ ಸಮ್ಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ** ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಏವ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ಏವಂ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಉಪರಿಸಿಕ್ಖಾದ್ವಯಂ ಅನಿವತ್ತಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ಫಲೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಜ್ಝತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕತಾಯ ಹಿ ಇಧ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರೀ, ನ ಕೇವಲಂ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಮತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಯಾನಿ ಖೋ ಪನ ತಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ…ಪೇ॰… ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನೀ”ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿಸಿಕ್ಖಾದ್ವಯಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭಾವೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ಸೀಲಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣಂ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಕಾ ಹಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹಾ। **ಅನೂನೇನಾತಿ** ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೇನ, ಕಸ್ಸಚಿ ವಾ ಅಹಾಪನೇನ ಉಪಪನ್ನೇನ। **ಆಕಾರೇನಾತಿ** ಕರಣೇನ ಸಮ್ಪಾದನೇನ।

ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ವಾ **ಅತ್ತನೋತಿ** ವಾ ಏಕಂ ಏಕತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಚೇತಂ, “**ಸಮಥ**”ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ “ಅನೂ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಯೋಗೇ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಆಹ **“ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸಮಥೇ ಯುತ್ತೋ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತಸಮಥೇತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನೇ। **ಯುತ್ತೋತಿ** ಅವಿಯುತ್ತೋ ಪಸುತೋ। ಯೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಝಾನಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುತ್ತೋ, ಸೋ ತಂ ಬಹಿ ನೀಹರತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಂ ವಿನಾಸೇತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಈದಿಸೋ ಅಹುತ್ವಾ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸೋ ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಬಹಿ ಅನೀಹಟಜ್ಝಾನೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನೀಹರಣವಿನಾಸತ್ಥಞ್ಹಿ ಇದಂ ನಿರಾಕರಣಂ ನಾಮ। “ಥಮ್ಭಂ ನಿರಂಕತ್ವಾ ನಿವಾತವುತ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೨೮) ಚಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸತ್ತವಿಧಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಇಮಾ ಸತ್ತವಿಧಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ। ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ತತ್ಥ ಲದ್ಧಕಾಯವಿವೇಕತಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಂ ಸಾಸನಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಞ್ಚ ಉಪಸೋಭಯಮಾನೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವಾಪಾದನೇನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅತ್ಥತೋ ತಂ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ”**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಏತ್ಥ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। ಏಕಭೂಮಕಾದಿಪಾಸಾದೇ ಕುರುಮಾನೋಪಿ ಪನ ನೇವ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನಂ ಬ್ರೂಹೇತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಅರಞ್ಞರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಪಧಾನಾನುಯೋಗಕ್ಖಮಂ ಸೇನಾಸನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಯಥಾ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತದೇಸನಾ ಪಠಮಂ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಆರದ್ಧಾಪಿ ತಣ್ಹಾಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಓಸರಿತ್ವಾ ಕಮೇನ ಪಪಞ್ಚತ್ತಯದೇಸನಾ ಜಾತಾ, ಏವಮಯಂ ದೇಸನಾ ಪಠಮಂ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರದ್ಧಾಪಿ ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯೋ ಓಸರಿತ್ವಾ ಕಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯದೇಸನಾ ಜಾತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ “ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ”ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ, “ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತೋ ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋ”ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ, “ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ। “ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸಮಥವಸೇನ ಸುಞ್ಞಾಗಾರವಡ್ಢನೇ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ,

ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾತಿ ಏವಂ ದ್ವೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತೋ ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಿಕಾ ಏವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಕಥಿತಾ, "ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಿಕೋ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಥಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸೀಲಮನುರಕ್ಖತಿ? ಯಸ್ಸ ಹಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ನತ್ಥಿ, ಸೋ ಬ್ಯಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವಿಹಞ್ಞತಿ, ಸೋ ಬ್ಯಾಧಿವಿಹತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಸೀಲಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾಪಿ ಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ತಂ ಬ್ಯಾಧಿದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸಮಾಪನ್ನಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖಂ ದೂರಗತಂ ಹೋತಿ, ಬಲವತರಂ ಸುಖಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸೀಲಮನುರಕ್ಖತಿ। ಕಥಂ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸೀಲಮನುರಕ್ಖತಿ? ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ "ಮಮ ರೂಪಂ ಮಮ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವೇ ಬಲವಮಮತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ತಥಾರೂಪೇಸು ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಬ್ಯಾಧಿಭಯಾದೀಸು ಸಮ್ಪತ್ತೇಸು ಸೀಲಂ ನಾಸೇತ್ವಾಪಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪೋಸೇತಾ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೇ ಬಲವಮಮತ್ತಂ ವಾ ಸಿನೇಹೋ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ತಥಾರೂಪೇಸು ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಬ್ಯಾಧಿಭಯಾದೀಸು ಸಮ್ಪತ್ತೇಸು ಸಚೇಪಿಸ್ಸ ಅನ್ತಾನಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಸಚೇಪಿ ಉಸ್ಸುಸ್ಸತಿ ವಿಸುಸ್ಸತಿ, ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಿಕೋ ವಾ ಹೋತಿ ಸತಧಾಪಿ ಸಹಸ್ಸಧಾಪಿ, ನೇವ ಸೀಲಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪೋಸೇತಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸೀಲಂ ಅನುರಕ್ಖತಿ।

"ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ತಸ್ಸೇವ ಉಭಯಸ್ಸ ಬ್ರೂಹನಾ ವಡ್ಢನಾ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ "ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚಸ್ಸಂ...ಪೇ॰... ಭಾವನೀಯೋ ಚಾ"ತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮೇ ಆಕಙ್ಖನ್ತೇನ ನತ್ಥಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಈದಿಸೋ ಹಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ -

> "ಸೀಲದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಂ , ಧಮ್ಮಟ್ಠಂ ಸಚ್ಚವೇದಿನಂ।
> ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮ ಕುಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ಜನೋ ಕುರುತೇ ಪಿಯ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೧೭)।

ತಸ್ಮಾ "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚಸ್ಸಂ...ಪೇ॰... ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಲಾಭಾದಿಂ ಪತ್ಥಯನ್ತೇನಪಿ ಇದಮೇವ ಕರಣೀಯಂ, ನ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಲಾಭಾಸಾಯ ಸಂವರಸೀಲಪರಿಪೂರಣಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಂ। ಕಿಮೀದಿಸಂ ಭಗವಾ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ? ನ ಭಗವಾ ಸಭಾವೇನ ಈದಿಸಂ ಅನುಜಾನಾತಿ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೇನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಘಾಸೇಸನಂ ಛಿನ್ನಕಥೋ, ನ ವಾಚಂ ಪಯುತ್ತಂ ಭಣೇ**ತಿ ಛಿನ್ನಕಥೋ ಮೂಗೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಓಭಾಸಪರಿಕಥಾನಿಮಿತ್ತವಿಞ್ಞತ್ತಿಪಯುತ್ತಂ ಘಾಸೇಸನಂ ವಾಚಂ ನ ಭಣೇ, ನ ಕಥೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಯೇಸಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ರಸೋ ಸಭಾವಭೂತೋ ಆನಿಸಂಸೋ **ರಸಾನಿಸಂಸೋ**।

ಪಚ್ಚಯದಾನಕಾರಾತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಕಾರಾ। **ಮಹಪ್ಫಲಾ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ**ತಿ ಉಭಯಮೇತಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। "ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಗಹಪತಯೋ, ಆನಿಸಂಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) ಹಿ ಆನಿಸಂಸಸದ್ದೋ ಫಲಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತಿ। ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಲೋಕಿಯಸುಖಂ ಫಲನ್ತಿ ಪಸವನ್ತೀತಿ **ಮಹಪ್ಫಲಾ,** ಮಹತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಮಹಾನಿಸಂಸಾ**। ತೇನಾಹ **"ಲೋಕಿಯಸುಖೇನ ಫಲಭೂತೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಪೇಚ್ಚಭವಂ ಗತಾತಿ ಪೇತೂಪಪತ್ತಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಗತಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಕತಕಾಲಕಿರಿಯಾ ಕಾಲೇನ ಕತಜೀವಿತುಪಚ್ಛೇದಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಲಕತಾ"**ತಿ। ಸಸ್ಸುಸಸುರಾ ಚ ತಪ್ಪಕ್ಖಿಕಾ ಚ **ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ**। ತೇ

ಞಾತಿಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಆವಾಹವಿವಾಹಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ **ಞಾತೀ**। **ಸಾಲೋಹಿತಾ**ತಿ ಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ। **ಏಕಲೋಹಿತಬದ್ಧಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಸಮಾನೇನ ಲೋಹಿತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ। **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಕೋ। ಕಾಲಕತೋ ಪಿತಾ ವಾ ಮಾತಾ ವಾ ಪೇತಯೋನಿಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾನಿಸಂಸಮೇವ ಹೋತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಥಾಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತಾತಿ ಮದ್ದಿತಾ। **ನ ಚ ಮಂ ಅರತಿ ಸಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಮಂ ಚ ಅರತಿ ನ ಅಭಿಭವೇಯ್ಯ ನ ಮದ್ದೇಯ್ಯ ನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರೇಯ್ಯ। **ಉಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಜಾತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೋ ಹಿ ಅರತಿಞ್ಚ ರತಿಞ್ಚ ಸಹತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ, ಮದ್ದಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸಮತ್ತಾನಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನಪಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ** ಭಾಯತೀತಿ **ಭಯಂ, ಆರಮ್ಮಣಂ** ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ**। ತಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಭಯಂ ಭೇರವಞ್ಚ ಸಹತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಭಯಭೇರವಸಹೋ**। ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೋ ಹಿ ಭಯಭೇರವಂ ಸಹತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ, ಮದ್ದಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಅರಿಯಕೋಟಿಯವಾಸೀ ಮಹಾದತ್ತತ್ಥೇರೋ ವಿಯ।

ಥೇರೋ ಕಿರ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಅರಞ್ಞಂ ದಿಸ್ವಾ "ಇಧೇವಜ್ಜ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ರುಕ್ಖದೇವತಾಯ ದಾರಕಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಲತೇಜೇನ ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ವಿಸ್ಸರಮಕಂಸು। ದೇವತಾಪಿ ಸಕಲರುಕ್ಖಂ ಚಾಲೇಸಿ। ಥೇರೋ ಅಚಲೋವ ನಿಸೀದಿ। ಸಾ ದೇವತಾ ಧೂಮಾಯಿ ಪಜ್ಜಲಿ। ನೇವ ಸಕ್ಖಿ ಥೇರಂ ಚಾಲೇತುಂ। ತತೋ ಉಪಾಸಕವಣ್ಣೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। "ಕೋ ಏಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ"ತಿ ಅವೋಚ। ತ್ವಂ ಏತೇ ವಿಕಾರೇ ಅಕಾಸೀತಿ। ಆಮ, ಭನ್ತೇತಿ। "ಕಸ್ಮಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ ಆಹ "ತುಮ್ಹಾಕಂ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಲತೇಜೇನ ದಾರಕಾ ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ವಿಸ್ಸರಮಕಂಸು, ಸಾಹಂ ತುಮ್ಹೇ ಪಲಾಪೇತುಂ ಏವಮಕಾಸಿ"ನ್ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ "ಅಥ ಕಸ್ಮಾ 'ಇಧ, ಭನ್ತೇ, ಮಾ ವಸಥ, ಮಯ್ಹಂ ಅಫಾಸುಕ'ನ್ತಿ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ನಾವಚಾಸಿ, ಇದಾನಿ ಪನ ಮಾ ಮಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವಚ, 'ಅರಿಯಕೋಟಿಯಮಹಾದತ್ತೋ ಅಮನುಸ್ಸಭಯೇನ ಗತೋ'ತಿ ವಚನತೋ ಲಜ್ಜಾಮಿ, ತೇನಾಹಂ ಇಧೇವ ವಸಿಸ್ಸಂ, ತ್ವಂ ಪನ ಅಜ್ಜೇಕದಿವಸಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಾಹೀ"ತಿ। ಏವಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೋ ಭಯಭೇರವಸಹೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸಮತ್ತಾನಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನಪಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಆಕಙ್ಖಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೧೦. ಮಿಗಸಾಲಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೫-೮೦. ಪಞ್ಚಮೇ **ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸೀಲವಿರಹಿತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಸೀಲಂ ಪರಿಧೋವತೀ**ತಿ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸೀಲಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾಯ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ ಕರೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸೀಲಸಂವರೋ ನತ್ಥಿ, ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುತಾಯ ಪನ ಚಾತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವತಿ ನಾಮ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತೋ।

ಸೀಲವಾ ಪನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವತಿ। ಯಸ್ಸ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೧೭) ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಸಟ್ಠಿಅಸೀತಿವಸ್ಸಾನಿ ಅಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಮರಣಕಾಲೇಪಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಘಾತೇತ್ವಾ ಸೀಲೇನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಕನ್ದರಸಾಲಪರಿವೇಣೇ ಮಹಾಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ। ಥೇರೇ ಕಿರ ಮರಣಮಞ್ಚೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಬಲವವೇದನಾಯ ನಿತ್ಥುನನ್ತೇ ತಿಸ್ಸಮಹಾರಾಜಾ "ಥೇರಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿವೇಣದ್ವಾರೇ ಠಿತೋ ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ "ಕಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಅಯ"ನ್ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ನಿತ್ಥುನನಸದ್ದೋತಿ। "ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸೇನ ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಕತಂ, ಇದಾನಿ ನ ತಂ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಂ

ವನ್ದಿತುಂ ಗತೋ। ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕದಹರೋ ಥೇರಂ ಆಹ “ಕಿಂ ನೋ, ಭನ್ತೇ, ಲಜ್ಜಾಪೇಥ, ಸದ್ಧೋಪಿ ರಾಜಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ‘ನ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಗತೋ”ತಿ। ಕಸ್ಮಾ, ಆವುಸೋತಿ? ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿತ್ಥುನನಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ। “ತೇನ ಹಿ ಮೇ ಓಕಾಸಂ ಕರೋಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ದಹರಸ್ಸ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ “ಗಚ್ಛಾವುಸೋ, ಇದಾನಿ ರಾಜಾನಂ ಅಮ್ಹೇ ವನ್ದಾಪೇಹೀ”ತಿ। ದಹರೋ ಗನ್ತ್ವಾ “ಇದಾನಿ ಕಿರ ಥೇರಂ ವನ್ದಥಾ”ತಿ ಆಹ। ರಾಜಾ ಸುಸುಮಾರಪತಿತೇನ ಥೇರಂ ವನ್ದನ್ತೋ “ನಾಹಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ ವನ್ದಾಮಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಭೂಮಿಯಂ ಪನ ಠತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತಸೀಲಮೇವ ವನ್ದಾಮೀ”ತಿ ಆಹ। ಏವಂ ಸೀಲೇನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವತಿ ನಾಮ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಛಟ್ಠಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಮಿಗಸಾಲಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಕಙ್ಖವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೯) ೪. ಥೇರವಗ್ಗೋ

೧-೮. ವಾಹನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೧-೮೮. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ವಿಮರಿಯಾದೀಕತೇನಾ**ತಿ ನಿಮ್ಮರಿಯಾದೀಕತೇನ। **ಚೇತಸಾ**ತಿ ಏವಂವಿಧೇನ ಚಿತ್ತೇನ ವಿಹರತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಮರಿಯಾದಾ ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಮರಿಯಾದಾ ಚ। ಸಚೇ ಹಿಸ್ಸ ರೂಪಾದಿಕೇ ಆರಬ್ಭ ರಾಗಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ತೇನ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇಸು ಪನಸ್ಸ ಏಕೋಪಿ ನ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ನತ್ಥಿ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಪಾಥಂ ನಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಏವಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮರಿಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇ ಪನಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಅನಾಗತಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಆರಮ್ಮಣಮರಿಯಾದಾಪಿ ನತ್ಥಿ। ಇಧ ಪನ ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ ‘‘**ಕಿಲೇಸಮರಿಯಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**’’ತಿಆದಿ। ತತಿಯಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ವಾಹನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೯-೯೦. ನವಮೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೮೧) ಕೋಕಾಲಿಕನಾಮಕಾ ದ್ವೇ ಭಿಕ್ಖೂ। ತತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ‘‘**ಕೋಯಂ ಕೋಕಾಲಿಕೋ**’’ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ‘‘**ಕಸ್ಮಾ ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮೀ**’’ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। **ಅಯಂ ಕಿರಾ**ತಿಆದಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ವಿವೇಕವಾಸಂ ವಸಿತುಕಾಮತ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಚ **ಮಾ ನೋ ಕಸ್ಸಚಿ…ಪೇ॰… ವಸಿಂಸು**। **ಆಘಾತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ** ಅತ್ತನೋ ಇಚ್ಛಾವಿಘಾತನತೋ। **ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾದಯಿಂಸು** ಪಯುತ್ತವಾಚಾಯ ಅಕತತ್ತಾ ಥೇರೇಹಿ ಚ ಅದಾಪಿತತ್ತಾ। **ಪುಬ್ಬೇಪಿ…ಪೇ॰… ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಥೇರಾನಂ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠಿತಭಾವಂ ಆಸಙ್ಕತಿ ಅವಣೇ ವಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಯ, ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇ ಆದಾಸತಲೇ ಜಲ್ಲಂ ಉಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ।

ಅಪರಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ‘‘ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ಜಾತಾ’’ತಿ ವತ್ವಾ। **ಮಹಾಸಾವಜ್ಜದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಮಾಹೇವ**ನ್ತಿ ಮಾ ಏವಮಾಹ, ಮಾ ಏವಂ ಭಣಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಅಯೋ ಉಪ್ಪಾದೋ ಸದ್ಧಾಯೋ, ತಂ ಆವಹತೀತಿ **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ**ತಿ ಆಹ ‘‘**ಸದ್ಧಾಯ ಆಗಮಕರೋ**’’ತಿ। **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ**ತಿ ವಾ ಸದ್ಧಾಯ ಅಯಿತಬ್ಬೋ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ ‘‘**ಸದ್ಧಾತಬ್ಬವಚನೋ ವಾ**’’ತಿ।

ಪೀಳಕಾ ನಾಮ ಬಾಹಿರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಟ್ಠೀನಿ ಭಿನ್ದನ್ತಿ, ಇಮಾ ಪನ ಪಠಮಂಯೇವ ಅಟ್ಠೀನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತಾ। ತೇನಾಹ ‘‘**ಅಟ್ಠೀನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತಾಹಿ ಪಿಳಕಾಹೀ**’’ತಿ। **ತರುಣಬೇಲುವಮತ್ತಿಯೋ**ತಿ ತರುಣಬಿಲ್ಲಫಲಮತ್ತಿಯೋ। **ವಿಸಗಿಲಿತೋ**ತಿ ಖಿತ್ತಪಹರಣೋ । ತಞ್ಚ ಬಳಿಸಂ ವಿಸಸಮಞ್ಞಾ ಲೋಕೇ। ಆರಕ್ಖದೇವತಾನಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇತಿ ಸುದ್ಧಾವಾಸಲೋಕೇ। **ವರಾಕೋ**ತಿ ಅನುಗ್ಗಹವಚನಮೇತಂ। ಹೀನಪರಿಯಾಯೋತಿ ಕೇಚಿ। **ಪಿಯಸೀಲಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪೇಸಲಾತಿ ಪದಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಬರಕ್ಖೀನೀ**ತಿ ಬ್ಯಾಧಿಬಲೇನ ಪರಿಭಿನ್ನವಣ್ಣತಾಯ ಕಬರಭೂತಾನಿ ಅಕ್ಖೀನಿ। **ಯತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಕರೋನ್ತೇನ ಯತ್ತಕಂ ತಯಾ ಅಪರದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ನಾಮ ಪಹೀನಕಾಮಚ್ಛನ್ದಬ್ಯಾಪಾದಾ ಹೋನ್ತಿ, ತ್ವಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಕಾಮಚ್ಛನ್ದಬ್ಯಾಪಾದವಸೇನ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಾವಞ್ಚ ತೇ ಇದಂ ಅಪರದ್ಧನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಅಪ್ಪತ್ತದಿಟ್ಠಿಕೋ। **ಗಿಲಿತವಿಸೋ ವಿಯ** ವಿಸಂ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ವಿಯ। **ಕುಠಾರಿಸದಿಸಾ** ಮೂಲಪಚ್ಛಿನ್ದನಟ್ಠೇನ। **ಉತ್ತಮತ್ಥೇತಿ** ಅರಹತ್ತೇ। **ಖೀಣಾಸವೋತಿ ವದತಿ** ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ ವಿಯ ಅಚೇಲಂ ಕೋರಕ್ಖತ್ತಿಯಂ। **ಯೋ** ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ ವಿಯ **ಪಸಂಸಿತಬ್ಬೋ ಖೀಣಾಸವೋ,** ತಂ "ದುಸ್ಸೀಲೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ವದತಿ। **ವಿಚಿನಾತೀತಿ** ಆಚಿನೋತಿ ಪಸವತಿ। ಪಸಂಸಿಯನಿನ್ದಾ ತಾವ ಸಮ್ಪನ್ನಗುಣಪರಿಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಾವಜ್ಜತಾಯ ಕಟುಕವಿಪಾಕಾ, ನಿನ್ದಿಯಪ್ಪಸಂಸಾ ಪನ ಕಥಂ ತಾಯ ಸಮವಿಪಾಕಾತಿ? ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಸಮಾರೋಪನೇನ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಪಸಂಸಿಯೇನ ತಸ್ಸ ಸಮಭಾವಕರಣತೋ ಚ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಅಸೂರಂ ಸೂರೇನ ಸಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಗಾರಯ್ಹೋ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇನ ಸಮಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ।

ಸಕೇನ ಧನೇನಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಾಪತೇಯ್ಯೇನ। **ಅಯಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ ಅಪರಾಧೋ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕತ್ತಾ ಸಪ್ಪತಿಕಾರತ್ತಾ ಚ ತಸ್ಸ। **ಅಯಂ ಮಹನ್ತತರೋ ಕಲಿ** ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ತಾ ಅಪ್ಪತಿಕಾರತ್ತಾ ಚ।

ನಿರಬ್ಬುದೋತಿ ಗಣನಾವಿಸೇಸೋ ಏಸೋತಿ ಆಹ **"ನಿರಬ್ಬುದಗಣನಾಯಾ"**ತಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಂ ನಿರಬ್ಬುದಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಮರಿಯಗರಹೀ ನಿರಯಂ ಉಪೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ಪಾಕತಿಕವಸೇನ ಅರಿಯೂಪವಾದಿನಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಪನ ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ ತತೋಪಿ ಅತಿವಿಯ ಮಹನ್ತತರಮೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತೀತಿ ಕೋ ಅಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಪನ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚಾತಿ? ಅಯಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಸಹಕೋ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖು ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತತ್ಥ ಸಹಮ್ಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ। ಸೋ ಪನಾಹಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ಪದುಮನಿರಯಂ ಕಿತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆರೋಚೇಸ್ಸತಿ, ಅಥಾನುಸನ್ಧಿಕುಸಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತತ್ಥಾಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭಗವಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ಅರಿಯೂಪವಾದೇ ಆದೀನವಂ ಪಕಾಸೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚ।

ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಸಂವೋಹಾರತೋ **ಮಾಗಧಕೋ ಪತ್ಥೋ,** ತೇನ। **ಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸ್ಸಾತಿ** ನಿರಯದುಕ್ಖೇನ ಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ಏತಂ ಅಬ್ಬುದೋತಿ ನಾಮಂ। **ವಸ್ಸಗಣನಾತಿ** ಏಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸಗುಣಿತಂ ಅಬ್ಬುದಆಯುಮ್ಹಿ ತತೋ ಅಪರಂ ವೀಸತಿಗುಣಿತಂ ನಿರಬ್ಬುದಾದೀಸು ವಸ್ಸಗಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಞ್ಚ ಗಣನಾ ಅಪರಿಚಿತಾನಂ ದುಕ್ಕರಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ತಂ ಸುಕರಂ ಸಙ್ಖಾತು"**ನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪರಿದೇವನಾನತ್ತೇನ ಕಮ್ಮಕಾರಣನಾನತ್ತೇನಪಿ ಇಮಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಲದ್ಧಾನೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅಪರೇ "ಸೀತನರಕಾ ಏತೇ"ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಅಬಬಾದೀಸು ಪದುಮಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ನಿರಯೇಸು। **ಏಸ ನಯೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ವೀಸತಿಗುಣತಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಥೇರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೦) ೫. ಉಪಾಲಿವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಕಾಮಭೋಗೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೧-೯೪. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ಚತುತ್ಥೇ ತಪನಂ ಸನ್ತಪನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಖೇದನಂ ತಪೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಪಸ್ಸೀ, ತಂ **ತಪಸ್ಸಿಂ**। ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಭೂತೋ ತಪನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಪೋ ವಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ತಪನಿಸ್ಸಿತಕ"**ನ್ತಿ। ಲೂಖಂ ಫರುಸಂ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಚಾರವಿರಹತೋ ನ ಪಸಾದನೀಯಂ ಆಜೀವತಿ ವತ್ತತೀತಿ ಲೂಖಾಜೀವೀ, ತಂ **ಲೂಖಾಜೀವಿಂ**। **ಉಪಕ್ಕೋಸತೀತಿ** ಉಪ್ಪಣ್ಡೇತಿ , ಉಪಹಸನವಸೇನ ಪರಿಭಾಸತಿ। **ಉಪವದತೀತಿ** ಅವಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಕಂ ಅಪವದತಿ। ತೇನಾಹ **"ಹೀಳೇತಿ ವಮ್ಭೇತೀ"**ತಿ।

ಕಾಮಭೋಗೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಉತ್ತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಭವಂ **ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಂ**। ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಥಿರಭಾವಂ ಉದ್ಧಮುದ್ಧಂ ಪಾಪೇತೀತಿ **ಉದ್ಧಾಪಂ,** ಪಾಕಾರಮೂಲಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಾಕಾರದ್ವಾರಬನ್ಧಪರಿಖಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಣ್ಡಿತದೋವಾರಿಕಟ್ಠಾನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವಾ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಕದ್ವಾರನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆಹಾ"**ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಯಸ್ಸಾ ಪಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಪುರಿಸೋ ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ **ಪಣ್ಡಿಚ್ಚನ್ತಿ** ಆಹ **"ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ। ತಂತಂಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು ಛೇಕಭಾವೋ ಬ್ಯತ್ತಭಾವೋ **ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ**। ಮೇಧತಿ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಧಮತೀತಿ ಮೇಧಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇಧಾವೀ**। ಠಾನೇ ಠಾನೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಾ,** ಠಾನಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಪಞ್ಞಾ। ಅನುಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅನುಪರಿಯಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ಪಥೋತಿ **ಅನುಪರಿಯಾಯಪಥೋ,** ಪರಿತೋ ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅನುಸಂಯಾಯನಮಗ್ಗೋ। ಪಾಕಾರಭಾಗಾ ಸನ್ಧಾತಬ್ಬಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಾಕಾರಸನ್ಧಿ,** ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಫುಲ್ಲಿತಪ್ಪದೇಸೋ। ಸೋ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಇಟ್ಠಕಾನಂ ವಿಗಮೇನ ಏವಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವಿನ್ನಂ ಇಟ್ಠಕಾನಂ ಅಪಗತಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ। **ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪ್ಪದೇಸೋ, ಛಿದ್ದಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ತಞ್ಹಿ ವಿವರನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಉತ್ತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೮. ಕೋಕನುದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೬-೯೮. ಛಟ್ಠೇ **ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ಯಥಾಹ "ಅಸ್ಸುತವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೭)। **ಫಸ್ಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ಯಥಾ ಚಾಹ "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೮-೧೩೦) ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದಿಯನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) ಚ। **ಸಞ್ಞಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೯), ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಞತ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨) ಚ ಆದಿ। **ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨೧), "ತಕ್ಕೀ ಹೋತಿ ವೀಮಂಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪) ಚ ಆದಿ। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ತಸ್ಸೇವಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯)।

ಯಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಮೂಲಪದಂ। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ** ಗೂಥಗತಂ ವಿಯ, ದಿಟ್ಠೀಸು ವಾ ಗತಂ ಇದಂ ದಸ್ಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠೀಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾತಿಪಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ,** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಗತಂ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ**। ಇದಞ್ಹಿ "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಮನಮತ್ತಮೇವ , ನತ್ಥೇತ್ಥ ಅತ್ತಾ ವಾ ನಿಚ್ಚೋ ವಾ ಕೋಚೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಾ ಚಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ದುನ್ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೇನ **ಗಹನಂ**। ದುರತಿಕ್ಕಮಟ್ಠೇನ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಟ್ಠೇನ ಚ **ಕನ್ತಾರೋ** ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರವಾಳಕನ್ತಾರಾದಯೋ ವಿಯ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ವಿಲೋಮನಟ್ಠೇನ ವಾ **ವಿಸೂಕಂ**। ಕದಾಚಿ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ, ಕದಾಚಿ ಉಚ್ಛೇದಸ್ಸ ವಾ ಗಹಣತೋ ವಿರೂಪಂ ಫನ್ದಿತನ್ತಿ **ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ**। ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ **ಸಂಯೋಜನಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಅನ್ತೋ ತುದನಟ್ಠೇನ ದುನ್ನೀಹರಣೀಯಟ್ಠೇನ ಚ ಸಲ್ಲನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸಲ್ಲಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಪೀಳಾಕರಣಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಬಾಧೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಬಾಧೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಮೋಕ್ಖಾವರಣಟ್ಠೇನ ಪಲಿಬೋಧೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಪಲಿಬೋಧೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಟ್ಠೇನ ಬನ್ಧನನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧನಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದುರುತ್ತರಣಟ್ಠೇನ ಪಪಾತೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಪಪಾತೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯೋತಿ **ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಾಪೇತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸನ್ತಾಪೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುದಹತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಿಪರಿಳಾಹೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಕಿಲೇಸಕಾಯಂ ಗನ್ಥೇತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಿಗನ್ಥೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಭುಸಂ ಆದಿಯತೀತಿ **ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ "ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೋ**। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ "ಇದಂ ಪರ"ನ್ತಿ ಆಮಸತಿ, ಪರತೋ ವಾ ಆಮಸತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋ,** ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಕಾರಣಂ। ಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ, ತೇನ **ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ,** ಕಾರಣಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಕೋಕನುದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಉಪಾಲಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೯-೧೦೦. ನವಮೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಭವಿತುಂ ಸಾಧೇತುಂ ದುಕ್ಖಾನಿ **ದುರಭಿಸಮ್ಭವಾನಿ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ನಿವಾಸೋಯೇವ ದುಕ್ಖೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮ್ಭವಿತುಂ ದುಕ್ಖಾನಿ ದುಸ್ಸಹಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಿ ವನಸಣ್ಡಾನಿ। ವನಪತ್ಥಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಣ್ಡಭೂತೇ ರುಕ್ಖಸಮೂಹೇಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ಅರಞ್ಞಗ್ಗಹಣಂ। **ಪವಿವೇಕ**ನ್ತಿ ಪಕಾರತೋ, ಪಕಾರೇಹಿ ವಾ ವಿವೇಚನಂ, ರೂಪಾದಿಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಪಕಾರತೋ ಗಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿವೇಚನಂ, ಗಚ್ಛತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತೋಪಿ ನಿಸಜ್ಜತೋಪಿ ನಿಪಜ್ಜತೋಪಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ವಿವೇಚೇತಬ್ಬಾನಂ ವಿವೇಚನಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಭೇದತೋ ಬಹುವಿಧತ್ತಾ ತೇ ಏಕತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ಪವಿವೇಕ"ನ್ತಿ ಏಕವಚನೇನ ವುತ್ತಂ। **ದುಕ್ಕರಂ ಪವಿವೇಕ**ನ್ತಿ ವಾ ಪವಿವೇಕಂ ಕತ್ತುಂ ನ ಸುಕುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೀಭಾವೇ**ತಿ ಏಕತ್ತಭಾವೇ। **ದ್ವಯಂದ್ವಯಾರಾಮೋ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಾವಾಭಿರತೋ। **ಹರನ್ತಿ ವಿಯಾ**ತಿ ಸಂಹರನ್ತಿ ವಿಯ ವಿಘಾತುಪ್ಪಾದನೇನ। ತೇನಾಹ **"ಘಸನ್ತಿ ವಿಯಾ"**ತಿ। ಭಯಸನ್ತಾಸುಪ್ಪಾದನೇನ ಖಾದಿತುಂ ಆಗತಾ ಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಪಿಸಾಚಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಈದಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಲದ್ಧಸಮಾಧಿನೋ। **ತಿಣಪಣ್ಣಮಿಗಾದಿಸದ್ದೇಹೀ**ತಿ ವಾತೇರಿತಾನಂ ತಿಣಪಣ್ಣಾದೀನಂ ಮಿಗಪಕ್ಖಿಆದೀನಞ್ಚ ಭೀಸನಕೇಹಿ ಭೇರವೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ। **ವಿವಿಧೇಹಿ ಚ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಖಾಣುಆದೀಹಿ ಯಕ್ಖಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಿತೇಹಿ **ಭೀಸನಕೇಹಿ**। ಘಟೇನ ಕೀಳಾ **ಘಟಿಕಾ**ತಿ ಏಕೇ। ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಉಪಾಲಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾಲಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೩. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೧೧) ೧. ಸಮಣಸಞ್ಞಾವಗ್ಗೋ

೧-೧೨. ಸಮಣಸಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೧-೧೧೨. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನಾನಿ। ಛಟ್ಠೇ **ನಿಜ್ಜರಕಾರಣಾನೀ**ತಿ ಪಜಹನಕಾರಣಾನಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಗ್ಗೋ ಕಥೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ **''ಅಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ...ಪೇ॰... ಪುನ ಗಹಿತಾ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣಾಪಿ ನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಹೀನಾಪಿ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ಇಧ ಪುನ ಗಹಿತಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ''ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸಾ''ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **''ಏವಂ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ''**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಏತ್ಥ ಚಾ**ತಿ ''ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಅನೇಕೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ''ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾಳಿಪದೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ವಿಮುಚ್ಚನಂ **ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿ**। ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಅಟ್ಠ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿಪಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಉದ್ಧಟಾನಿ। ಮಗ್ಗವಸೇನ ಹಿ ಫಲೇಸು ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ನಾಮಾತಿ। **ಅಭಿನನ್ದನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಿನೇಹನಟ್ಠೇನ। ಇದಞ್ಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಕ್ಕಂಸಗತಸಾತಸಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಸಿನೇಹನ್ತಂ ತೇಮೇನ್ತಂ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ। **ಪವತ್ತಸನ್ತತಿಆಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ವಿಪಾಕಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಜೀವನೇ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ। **ಏವ**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ। ಸತ್ತಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಸಮಣಸಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮಣಸಞ್ಞಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೨) ೨. ಪಚ್ಚೋರೋಹಣಿವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಪಠಮಅಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೩-೬. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। **ತತಿಯೇ ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ ಏವ। ನ ಹಿ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಹಿ ಅವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಚ "ಜಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿರವಸೇಸಂ ಞೇಯ್ಯಜಾತಂ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಜಾನನಕಿರಿಯಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಕರಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ಪಕರಣವಸೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಚ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಮೇವ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಞಾಣಚಕ್ಖೂಹಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ ಏವ। ಅಥ ವಾ **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಸವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಕಾಮರೂಪಪರಿಞ್ಞಾವಾದಿನೋ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ ಜಾನನ್ತೋ ಜಾನಾತಿ ಏವ, ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಭೂತೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಭೂತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಚಕ್ಖು ಸತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪರಿಣೇತಿ ಸಾಧೇತಿ, ಏವಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಯಾಥಾವದಸ್ಸನಸಾಧನತೋಪಿ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಭೂತೋ, ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಮಯತ್ತಾ ವಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಂ ಭೂತೋ ಪತ್ತೋತಿ ವಾ ಚಕ್ಖುಭೂತೋ।

ಞಾಣಸಭಾವೋತಿ ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನ ಞಾಣಸಭಾವೋ। ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಟ್ಠೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತನತೋ ವಾ ಹದಯೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಾಚಾಯ ನಿಚ್ಛಾರಿತಧಮ್ಮಮಯೋತಿ **ಧಮ್ಮಭೂತೋ**। ತೇನಾಹ "**ಧಮ್ಮಸಭಾವೋ**"ತಿ। ಧಮ್ಮಾ ವಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತೋ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ **ಧಮ್ಮಭೂತೋ**। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋತಿ ಆಹ "**ಸೇಟ್ಠಸಭಾವೋ**"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತೋ, ತಞ್ಚ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಪತ್ತೋತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ**। ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವದತೀತಿ **ವತ್ತಾ**। ಚಿರಂ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ವದತೀತಿ **ಪವತ್ತಾ**। **ಅತ್ಥಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಾದಿಅತ್ಥಂ ತತ್ಥಾಪಿ ಪೀಳನಾದಿಅತ್ಥಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। ಪರಮತ್ಥಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪಯಿತಾ **ನಿನ್ನೇತಾ**। ಅಮತಾಧಿಗಮಪಟಿಪತ್ತಿದೇಸನಾಯ ಅಮತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅಮತಂ ದದಾತೀತಿ **ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ**। ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾಯತ್ತಭಾವತೋ **ಧಮ್ಮಸಾಮೀ**। ಚತುತ್ಥೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಅಧಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೪೨. ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೭-೧೫೪. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅಪ್ಪಕಾ**ತಿ ಥೋಕಾ, ನ ಬಹೂ। **ಅಥಾಯಂ ಇತರಾ ಪಜಾ**ತಿ ಯಾ ಪನಾಯಂ ಅವಸೇಸಾ ಪಜಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿತೀರಮೇವ ಅನುಧಾವತಿ, ಅಯಮೇವ ಬಹುತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮದಕ್ಖಾತೇ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅಕ್ಖಾತೇ ಸುಕಥಿತೇ। **ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತವ ದೇಸನಾಧಮ್ಮೇ। **ಧಮ್ಮಾನುವತ್ತಿನೋ**ತಿ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಸಚ್ಛಿಕರಣೇನ ಧಮ್ಮಾನುವತ್ತಿನೋ। **ಮಚ್ಚುನೋ ಠಾನಭೂತ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಮಾರಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಚ್ಚುನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಂ। **ಸುದುತ್ತರಂ ತರಿತ್ವಾ ಪಾರಮೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ಜನಾ ಧಮ್ಮಾನುವತ್ತಿನೋ, ತೇ ಏತಂ ಸುದುತ್ತರಂ ದುರತಿಕ್ಕಮಂ ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ ತರಿತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ।

ಕಣ್ಹಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪ್ಪಹಾಯಾತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಭೇದಂ ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಜಹಿತ್ವಾ। **ಸುಕ್ಕಂ ಭಾವೇಥಾ**ತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಾ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಭೇದಂ ಸುಕ್ಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇಯ್ಯ। **ಓಕಾ ಅನೋಕಮಾಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಓಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಲಯೋ, ಅನೋಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಲಯೋ। ಆಲಯತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನಾಲಯಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆರಬ್ಭ।

ತತ್ರಾಭಿರತಿಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅನಾಲಯಸಙ್ಖಾತೇ ವಿವೇಕೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ದುರಭಿರಮಂ, ತತ್ರಾಭಿರತಿಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ದುವಿಧೇಪಿ ಕಾಮೇ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇ। **ಚಿತ್ತಕ್ಲೇಸೇಹೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ನೀವರಣೇಹಿ **ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಯೋದಪೇಯ್ಯ** ವೋದಾಪೇಯ್ಯ, ಪರಿಸೋಧೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಬೋಧಿಯಙ್ಗೇಸೂತಿ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು। **ಸಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಸುಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಹೇತುನಾ ನಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಭಾವಿತಂ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಜುತಿಮನ್ತೋ**ತಿ ಆನುಭಾವವನ್ತೋ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಜುತಿಯಾ ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೇ ಧಮ್ಮೇ ಜೋತೇತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ**ತಿ ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ ನಾಮ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಸ್ಸ ಖೇಪಿತತ್ತಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸೇನ, ಚರಿಮಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಖನ್ಧವಟ್ಟಸ್ಸ ಖೇಪಿತತ್ತಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ, ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಪದೀಪೋ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇತೋ ಪರಂ ಯಾವ ತತಿಯೋ ಪಣ್ಣಾಸಕೋ, ತಾವ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೪. ಚತುತ್ಥಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧೫೫-೧೬೮. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮವಗ್ಗೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

೧-೪೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಚ್ಚೋರೋಹಣೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೭-೨೦೦. ದುತಿಯೇ ಚ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ದಸಮೇ **ಪಚ್ಛಾಭೂಮಿವಾಸಿನೋ**ತಿ ಪಚ್ಚನ್ತದೇಸವಾಸಿನೋ। **ಸೇವಾಲಮಾಲಿಕಾ**ತಿ ಪಾತೋವ ಉದಕಂ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಸೇವಾಲಞ್ಚೇವ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉದಕಸುದ್ಧಿಕಭಾವಜಾನನತ್ಥಞ್ಚೇವ "ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಉದಕೇನ ಸುದ್ಧಿ ಹೋತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜಾನನತ್ಥಞ್ಚ ಮಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಲನ್ಧನಕಾ। **ಉದಕೋರೋಹಕಾ**ತಿ ಪಾತೋ ಮಜ್ಝನ್ಹೇ ಸಾಯನ್ಹೇ ಚ ಉದಕಓರೋಹಣಕಾ। ತೇನಾಹ "**ಸಾಯತತಿಯಕಂ ಉದಕೋರೋಹಣಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ**"ತಿ। ಏಕಾದಸಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ಚತುತ್ಥೇ ಪಣ್ಣಾಸಕೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಚ್ಚೋರೋಹಣೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುತ್ಥಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

(೨೧) ೧. ಕರಜಕಾಯವಗ್ಗೋ

೧-೫೩೯. ಪಠಮನಿರಯಸಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೧೧-೭೪೯. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ನವಮೇ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಞ್ಚ ಕತೂಪಚಿತಂ ವಿಪಾಕದಾನೇ ಲದ್ಧಾವಸರಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ, ತೇಸು ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಇತರಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸಯಂ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಮೇವ ಪನ ಇತರಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಂ ದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಗರುಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ “**ತಂ ಮಹೋಘೋ ಪರಿತ್ತಂ ಉದಕಂ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿ। ಇತೋ ಪರಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಠಮನಿರಯಸಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ದಸಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ಏಕಾದಸಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ನಿಸ್ಸಯವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧-೧೦. ಏಕಾದಸಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ। ದಸಮೇ **ಜನಿತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ, ಜನೇ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ ವಾ **ಜನೇತಸ್ಮಿಂ,** ಮನುಸ್ಸೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಯೇ ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರಿನೋ"**ತಿ। ಜನಿತಸ್ಮಿಂ-ಸದ್ದೋ ಏವ ವಾ ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಏ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ಜನೇತಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಜನಿತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಚ ಜನಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಜನಿತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಗ್ಗಹಣೇಪಿ ಯತ್ಥ ಚತುವಣ್ಣಸಮಞ್ಞಾ, ತತ್ಥೇವ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ। **ಖತ್ತಿಯೋ ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಯಂ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇಯೇವ, ನ ದೇವಕಾಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೇ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರಿನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಸರನ್ತೀ**ತಿ "ಅಹಂ ಗೋತಮೋ, ಅಹಂ ಕಸ್ಸಪೋ"ತಿ ಪಟಿ ಪಟಿ ಅತ್ತನೋ ಗೋತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಸ್ಸಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಅನುಸ್ಸತಿವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಪಠಮಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧-೧೪. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ। ತತಿಯೇ **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಭಕ್ಖಾನನ್ತಿ** ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪಜೀವೀನಂ। ಕೋ ಪನ ದೇವಾನಂ ಆಹಾರೋ, ಕಾ ಆಹಾರವೇಲಾತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಂ ಸುಧಾ ಆಹಾರೋ। ಸಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ಉಪರಿಮಾನಂ ಪಣೀತತಮಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಯಥಾಸಕಂ ದಿವಸವಸೇನೇವ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಬಿಳಾರಪದಪ್ಪಮಾಣಂ ಸುಧಾಹಾರಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಜಿವ್ಹಾಯ ಠಪಿತಮತ್ತೋ ಯಾವ ಕೇಸಗ್ಗನಖಗ್ಗಾ ಕಾಯಂ ಫರತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ದಿವಸವಸೇನ ಸತ್ತ ದಿವಸೇ ಯಾಪನಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಿಮುತ್ತೋ। ಅಟ್ಠನ್ನಞ್ಹಿ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಸಮಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಅಸಮಯೋಪಿ, ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಪನ ವಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಮಯೋ ವಾ ಅಸಮಯೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಬಲವತೀ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಆರದ್ಧಾ, ತಸ್ಸ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ತಿಟ್ಠನ್ತಸ್ಸ ನಿಸೀದನ್ತಸ್ಸ ನಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಖಾದನ್ತಸ್ಸ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಸ್ಸ ಸಮಯೋ ವಾ ಅಸಮಯೋ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ। ಚತುತ್ಥೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಮೇತ್ತಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸೇಸಜನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭಿನೋ। **ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಮಾನಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣೇನೇವ ಪಸ್ಸೇನ ಅಸಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿವತ್ತಮಾನಾ। **ಕಾಕಚ್ಛಮಾನಾ**ತಿ ಘುರುಘುರುಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ ವಿಸ್ಸರಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಸುಖಂ ಸುಪತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ದುವಿಧಾ ಸುಪನಾ ಸಯನೇ ಪಿಟ್ಠಿಪ್ಪಸಾರಣಲಕ್ಖಣಾ ಕಿರಿಯಾಮಯಚಿತ್ತೇಹಿ ಅವೋಕಿಣ್ಣಭವಙ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಚ। ತತ್ಥಾಯಂ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಸುಖಮೇವ ಸುಪತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸಣಿಕಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾಯ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಆಕಾರೇನ ಸಯತಿ, ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನೇಪಿ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಏವಂ ಅಸುಪಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ।

ನಿದ್ದಾಕಾಲೇ ಸುಖಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ಸುತ್ತತ್ತಾ ಏವ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಕಾಲೇ ಸರೀರಖೇದೇನ ನಿತ್ಥುನನಂ ವಿಜಮ್ಭನಂ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಪರಿವತ್ತನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ನಿತ್ಥುನನ್ತಾ ವಿಜಮ್ಭನ್ತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನ್ತಾ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತೀ**"ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಸುಖೇನ ಸುತ್ತತ್ತಾ ಸರೀರಖೇದಾಭಾವತೋ ನಿತ್ಥುನನಾದಿವಿರಹಿತೋವ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ಸುಖಪ್ಪಟಿಬೋಧೋ ಚ ಸರೀರವಿಕಾರಾಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ "**ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಿಕಾರ**"ನ್ತಿ।

ಭದ್ದಕಮೇವ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಇದಂ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬವಸೇನ ದೇವತೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ ಚಸ್ಸ ಭದ್ದಕಮೇವ ಸುಪಿನಂ ಹೋತಿ, ನ ಪಾಪಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದನ್ತೋ ವಿಯಾ**"ತಿಆದಿ। ಧಾತುಕ್ಖೋಭಹೇತುಕಮ್ಪಿ ಚಸ್ಸ ಬಹುಲಂ ಭದ್ದಕಮೇವ ಸಿಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನುಗುಣತಾಯ ಉತುಆಹಾರಜರೂಪಾನಂ।

ಉರೇ ಆಮುಕ್ಕಮುತ್ತಾಹಾರೋ ವಿಯಾತಿ ಗೀವಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉರೇ ಲಮ್ಬಿತಮುತ್ತಾಹಾರೋ ವಿಯಾತಿ ಕೇಹಿಚಿ ತಂ ಏಕಾವಲಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ಅನೇಕರತನಾವಲಿಸಮೂಹಭೂತೋ ಪನ ಮುತ್ತಾಹಾರೋ ಅಂಸಪ್ಪದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಕಟಿಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಾ ಪಲಮ್ಬನ್ತೋ ಉರೇ ಆಮುಕ್ಕೋಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ವಿಸಾಖತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೫೮) ಸೋ ಕಿರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತತ್ಥೇವ ವಸಮಾನೋ ಅಸ್ಸೋಸಿ "ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೋ ಕಿರ ಚೇತಿಯಮಾಲಾಲಙ್ಕತೋ ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತೋ, ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವೇತ್ಥ ಸಕ್ಕಾ ನಿಸೀದಿತುಂ ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ ವಾ, ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇನಾಸನಸಪ್ಪಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲಸಪ್ಪಾಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಸುಲಭ"ನ್ತಿ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ದುಸ್ಸನ್ತೇ ಬದ್ಧೇನ ಏಕಕಹಾಪಣೇನೇವ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಮುದ್ದತೀರೇ ನಾವಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ ಏಕಂ ಮಾಸಂ ವಸಿ। ಸೋ ವೋಹಾರಕುಸಲತಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಭಣ್ಡಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ವಿಕ್ಕಿಣನ್ತೋ ಧಮ್ಮಿಕಾಯ ವಣಿಜ್ಜಾಯ ತೇನೇವನ್ತರಮಾಸೇನ ಸಹಸ್ಸಂ ಅಭಿಸಂಹರಿ। ಇತಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚತಿ। ಸೋ ಪಬ್ಬಾಜನತ್ಥಾಯ ಸೀಮಂ ನೀತೋ ತಂ ಸಹಸ್ಸತ್ಥವಿಕಂ ಓವಟ್ಟಿಕನ್ತರೇನ ಭೂಮಿಯಂ ಪಾತೇಸಿ। "ಕಿಮೇತ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ, "ಉಪಾಸಕ, ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಿಚಾರೇತುಂ, ಇದಾನೇವ ನಂ ವಿಚಾರೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ವಿಸಾಖಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಾ ಮಾ ರಿತ್ತಹತ್ಥಾ ಗಮಿಂಸೂ"ತಿ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸೀಮಾಮಾಳಕೇ ವಿಕ್ಕಿರಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಸೋ ಪಞ್ಚವಸ್ಸೋ ಹುತ್ವಾ ದ್ವೇಮಾತಿಕಾ ಪಗುಣಾ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಸಮಪವತ್ತವಾಸಂ ವಸಮಾನೋ ಚರಿ। ಏವಂ ಚರಮಾನೋ –

> "ವನನ್ತರೇ ಠಿತೋ ಥೇರೋ, ವಿಸಾಖೋ ಗಜ್ಜಮಾನಕೋ।
> ಅತ್ತನೋ ಗುಣಮೇಸನ್ತೋ, ಇಮಮತ್ಥಂ ಅಭಾಸಥ॥
>
> "ಯಾವತಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಯಾವತಾ ಇಧ ಮಾಗತೋ।
> ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಖಲಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಹೋ ಲಾಭೋ ತೇ ಮಾರಿಸಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೫೮)।

ಸೋ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದ್ವೇಧಾಪಥಂ ಪತ್ವಾ "ಅಯಂ ನು ಖೋ ಮಗ್ಗೋ, ಉದಾಹು ಅಯ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪಬ್ಬತೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ "ಏಸೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ವಸಿತ್ವಾ "ಪಚ್ಚೂಸೇ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿ। ಚಙ್ಕಮಸೀಸೇ ಮಣಿಲರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಸೋಪಾನಫಲಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರೋದಿ। ಥೇರೋ "ಕೋ ಏಸೋ"ತಿ ಆಹ। ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಣಿಲಿಯಾತಿ। ಕಿಸ್ಸ ರೋದಸೀತಿ? ತುಮ್ಹಾಕಂ ಗಮನಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ। ಮಯಿ ಇಧ ವಸನ್ತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೋ ಗುಣೋತಿ? ತುಮ್ಹೇಸು, ಭನ್ತೇ, ಇಧ ವಸನ್ತೇಸು ಅಮನುಸ್ಸಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮೇತ್ತಂ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ತೇ ದಾನಿ ತುಮ್ಹೇಸು ಗತೇಸು ಕಲಹಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದುಟ್ಠುಲ್ಲಮ್ಪಿ ಕಥಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಥೇರೋ "ಸಚೇ ಮಯಿ ಇಧ ವಸನ್ತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಹೋತಿ, ಸುನ್ದರ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ಪುನ ತಥೇವ ಗಮನಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ದೇವತಾಪಿ ಪುನ ತಥೇವ ಪರೋದಿ। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಥೇರೋ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ। ಏವಂ ಧಮತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಭಿಕ್ಖು ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ।

ಬಲವಪಿಯಚಿತ್ತತಾಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಬಲವಪಿಯಚಿತ್ತತಾಮತ್ತೇನಪಿ ಸತ್ಥಂ ನ ಕಮತಿ, ಪಗೇವ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ,** ಕೇನಚಿ ಪರಿಪನ್ಥೇನ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಭಾವತೋ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮಾಧಿಯತಿ, "ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತೋ ಅಞ್ಞಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ಸುಖಸುಪನಾದಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯಥಾಹ –

> "ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತಿ ಮುನಯೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಾ।
> ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೨೫೮)। ಚ ಆದಿ –

ತಥಾಪಿಮೇ ಆನಿಸಂಸಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಲಾಭಿನೋ ಅನವಸೇಸಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ। ತೇನೇವಾಹ "ನಿಸ್ಸರಣಂ ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಯದಿದಂ ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೩)। ಬ್ಯಾಪಾದಾದಿವಸೇನ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖುಪನಾದಯೋತಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೇಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ಸಿದ್ಧೇಸು ಸುಖುಪನಾದಯೋ ಹತ್ಥಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಮೇತ್ತಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಟ್ಠಕನಾಗರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬. ಭಟ್ಠೇ **ಬೇಲುವಗಾಮಕೇ**ತಿ ವೇಸಾಲಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇ ಅವಿದೂರೇ ಬೇಲುವಗಾಮಕೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರಪ್ಪತ್ತಕುಲಗಣನಾಯಾ**ತಿ ಮಹಾಸಾರಮಹಪ್ಪತ್ತಕುಲಗಣನಾಯ। **ದಸಮೇ ಠಾನೇ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞೇತಿ ದಸಗಣನಟ್ಠಾನೇ। ಅಟ್ಠಕನಗರೇ ಜಾತೋ ಭವೋತಿ **ಅಟ್ಠಕನಾಗರೋ। ಕುಕ್ಕುಟಾರಾಮೋ**ತಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಕುಕ್ಕುಟಾರಾಮೋ, ನ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ।

ಪಕತತ್ಥಪ್ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ತ-ಸದ್ದೋತಿ ತಸ್ಸ "ಭಗವತಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಯೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಭಗವಾ ಪಕತೋ ಅಧಿಗತೋ ಸುಪಾಕಟೋ ಚ, ತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ಅತ್ಥಭಾವೇನೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಸೋ...ಪೇ॰... ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಸದ್ದಾನಂ ಇಧ ಪಞ್ಞಾವೇವಚನಭಾವೇ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ನೇಸಂ ವಿಸಯವಿಸೇಸೇ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸವಸೇನ, ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯವಸೇನ, ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾನಾವರಣವಸೇನ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಂಸಚಕ್ಖುವಸೇನ ಪಟಿವೇಧದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ ಚ ತದತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇಸಂ ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆಸಯಾನುಸಯಂ ಜಾನತಾ** ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣೇನ, **ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣೇಹಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಹೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇಹಿ। **ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। **ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಾ**ತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿತಾಧಿಮುತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸತಾ। **ಅರೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಮಾರಾನಂ ವಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ। ತೇಸಂ ಪನ ಹನನಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಭವನಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನತಾಕರಣಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣಞ್ಚ। ಕೇಸಿವಿನಯಸುತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀನಿ **ಜಾನತಾ**। ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ **ಪಸ್ಸತಾ**। ಸವಾಸನಾನಮಾಸವಾನಂ ಖೀಣತ್ತಾ **ಅರಹತಾ**। ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಅವಿಪರೀತಾವಬೋಧತೋ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ**।

ಅಥ ವಾ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾಯ **ಜಾನತಾ**। ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿತೋ ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಾಯ **ಪಸ್ಸತಾ**। ದವಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಭಾವಸಾಧಿಕಾಯ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಯ **ಅರಹತಾ**। ಛನ್ದಾದೀನಂ ಅಹಾನಿಹೇತುಭೂತಾಯ ಅಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನಸಾಧಿಕಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ದಸಬಲಅಟ್ಠಾರಸಆವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಅಭಿಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಮ್ಮುಖಭಾವೇನ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಕತಂ। ಸ್ವಾಸ್ಸ ಕತಭಾವೋ ಉಪ್ಪಾದನೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣೇನಾತಿ ಆಹ **"ಉಪ್ಪಾದಿತ"**ನ್ತಿ। ತೇ ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಚೇತನಾಪಧಾನಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಅಭಿಸಞ್ಚೇತಯಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ **"ಚೇತಯಿತಂ ಕಪ್ಪಯಿತ"**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। **ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಅಭಿಸಞ್ಚೇತಯಿತ**ನ್ತಿ ಚ ಝಾನಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ವಿದ್ಧಂಸನಭಾವಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವೇತಿ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ **"ಯಂ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಥಧಮ್ಮೇ ಠಿತತ್ತಾ ಸಮಾಹಿತೋ

ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದೀಹಿ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ತಂ ಅನುಲೋಮಞಾಣಂ ಪಾಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನ್ನಾಧಮ್ಮೇ ಠಿತೋ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ**। ನನ್ದನಟ್ಠೇನ **ನನ್ದೀ**। ತತ್ಥ ಸುಖುಮಾ ಅಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ। ಯಾ ನಿಕನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇತಿ ಏವಂ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಸತಿ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಛನ್ದರಾಗೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋತಿ** ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತದತ್ಥಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತೇಸು ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಛನ್ದರಾಗಮತ್ತೇನ ಅನಾಗಾಮಿನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬಸ್ಸ ಅಲದ್ಧಅನಾಗಾಮಿಫಲೇನಪಿ ಲದ್ಧಬ್ಬತ್ತಾ। ತಥಾ ಸತಿ ತೇನ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಮ್ಪಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ। ಸಭಾವತೋ ರಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಅವಿಪರೀತೋ ಅತ್ಥೋ ಏವ **ಅತ್ಥರಸೋ**।

ಅಞ್ಞಾಪಿ ಕಾಚಿ ಸುಗತಿಯೋತಿ ವಿನಿಪಾತಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅಞ್ಞಾಪಿ ಕಾಚಿ ದುಗ್ಗತಿಯೋತಿ** ಅಸುರಕಾಯಮಾಹ।

ಅಪ್ಪಂ ಯಾಚಿತೇನ ಬಹುಂ ದೇನ್ತೇನ ಉಳಾರಪುರಿಸೇನ ವಿಯ ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛಿತೇನ “ಅಯಮ್ಪಿ ಏಕಧಮ್ಮೋ”ತಿ ಕಥಿತತ್ತಾ ಏಕಾದಸಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಏಕಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಜಾತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಾಕ್ಯಪರಿಸಮಾಪನಞಾಯೇನ। **ಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾತಿ** “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ಆನನ್ದ, ತೇನ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಏಕಧಮ್ಮೋ ಸಮ್ಮದಕ್ಖಾತೋ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಪುಚ್ಛಾವಸೇನ। **ಅಮತುಪ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನಾತಿ** ಅಮತಭಾವಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಏಕರಸಾಪಿ ಅಮತಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಫಲಭೂಮಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಭೂಮೀತಿ ದ್ವೇವ ಭೂಮಿಯೋ ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾ, ನಾನನ್ತರಿಯತಾಯ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಪಿ ದ್ವೇ ಭೂಮಿಯೋ ಅತ್ಥತೋ ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ। ಪಞ್ಚ ಸತಾನಿ ಅಗ್ಘೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಚಸತಂ**। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಟ್ಠಕನಾಗರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಗೋಪಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭. ಸತ್ತಮೇ **ತಿಸ್ಸೋ ಕಥಾತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾ, ತಿವಿಧಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೇಕಂ ಪದಂ ನಾಳಂ ಮೂಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿತಾ **ಏಕನಾಳಿಕಾ**। ಏಕೇಕಂ ವಾ ಪದಂ ನಾಳಂ ಅತ್ಥನಿಗ್ಗಮನಮಗ್ಗೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಏಕನಾಳಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **“ಏಕೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಥನ”**ನ್ತಿ। ಚತ್ತಾರೋ ಅಂಸಾ ಭಾಗಾ ಅತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣೂಪಾಯಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಚತುರಸ್ಸಾ**। ತೇನಾಹ **“ಚತುಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಥನ”**ನ್ತಿ। ನಿಯಮತೋ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ವತ್ಥೋ ಸಂವತ್ಥೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ,** ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಯೋಸಾಪಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಪಣ್ಡಿತಗೋಪಾಲಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ। ಏಕೇಕಸ್ಸಪಿ ಪದಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ಬಹೂನಂ ಪದಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅತ್ಥಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಅಯಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ। **ಚತುಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯದ್ವಯಂ, ತಥಾ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇತಿ ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। ಅಯಂ ಏದಿಸೇಸು ಏವ ಸುತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। **ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನನ್ತಿ** ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು “ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮಾ ಚ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಉಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖನಿದ್ದೇಸೋ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖವಿಭಾವನತ್ಥಾಯಾತಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಮ್ಪಿ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯವಿಭಾಗೇನ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾಪನಂ। ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ”ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ “ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ, ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಚ ತಂತಂಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾವ ಕಥನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಯನ್ತಿ** ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತೇ। **ಸಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಆಚರಿತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ, ತಥಾ ಚೇವ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ।

ಅಙ್ಗೇಯನ್ತಿ ಅವಯವಭಾವೇನ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಅಙ್ಗಾನಿ,** ಕೋಟ್ಠಾಸಾ। ತಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಾವಜ್ಜಸಭಾವಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅಙ್ಗೇಹೀತಿ ಅಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ"**ತಿ। **ಗೋಮಣ್ಡಲನ್ತಿ** ಗೋಸಮೂಹಂ। **ಪರಿಹರಿತುನ್ತಿ** ರಕ್ಖಿತುಂ। ತಂ ಪನ ಪರಿಹರಣಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರಿತು"**ನ್ತಿ। **ವಡ್ಢಿನ್ತಿ** ಗುನ್ನಂ ಬಹುಭಾವಂ ಬಹುಗೋರಸತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಿವುದ್ಧಿಂ। "ಏತ್ತಕಮಿದ"ನ್ತಿ ರೂಪೀಯತೀತಿ **ರೂಪಂ,** ಪರಿಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದೋಪಿ ಸರೀರರೂಪಮ್ಪೀತಿ ಆಹ **"ಗಣನತೋ ವಾ ವಣ್ಣತೋ ವಾ"**ತಿ। **ನ ಪರಿಯೇಸತಿ** ವಿನಟ್ಠಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಜಾನನತೋ। **ನೀಲಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಸೇತಸಬಲಾದಿವಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಧನುಸತ್ತಿಸೂಲಾದೀತಿ ಏತ್ಥ ಇಸ್ಸಾಸಾಚರಿಯಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಧನುಲಕ್ಖಣಂ।** ಕುಮಾರಭತ್ತಿಗಣಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಸತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ।** ಇಸ್ಸರಭತ್ತಿಗಣಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಸೂಲಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಯೋಜನಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರಾಮವಾಸುದೇವಗಣಾದೀನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ ಫರಸುಚಕ್ಕಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾತಿ ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾ, ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾ ಏವ ವಾ। ಸಟತಿ ರುಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಸಾಟಿಕಾ, ಸಂವಡ್ಢಾ ಸಾಟಿಕಾ **ಆಸಾಟಿಕಾ।** ತೇನಾಹ **"ವಡ್ಢನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಹಾರೇತಾತಿ** ಅಪನೇತಾ।

ವಾಕೇನಾತಿ ವಾಕಪಟ್ಟೇನ। **ಚೀರಕೇನಾತಿ** ಪಿಲೋತಿಕೇನ। **ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇತಿ** ವಸ್ಸಕಾಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ನಿಗ್ಗಾಹನ್ತಿ** ಸುಸುಮಾರಾದಿಗ್ಗಾಹರಹಿತಂ। **ಪೀತನ್ತಿ** ಪಾನೀಯಸ್ಸ ಪೀತಭಾವಂ। ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಪರಿಸ್ಸಯೇನ **ಸಾಸಙ್ಕೋ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ।**

ಪಞ್ಚ ಅಹಾನಿ ಏಕಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಚಾಹಿಕೋ, ಸೋ ಏವ ವಾರೋತಿ, **ಪಞ್ಚಾಹಿಕವಾರೋ।** ಏವಂ **ಸತ್ತಾಹಿಕವಾರೋಪಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಿಣ್ಣಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಚರಿತಟ್ಠಾನಂ ಗೋಚರಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ।

ಪಿತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪಿತರಾ ಕಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ಪಿತರಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾರುಚಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಗುನ್ನಂ ರುಚಿಅನುರೂಪಂ ಗೋಚರಭೂಮಿಂ ವಾ ನದಿಪಾರಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಗೋಭತ್ತನ್ತಿ** ಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿಕಾದಿಮಿಸ್ಸಂ ಗೋಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ। ಭತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಯಾಗುಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಆಕಾರದ್ವಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಗಣನತೋ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾತಿ** "ಉಪಚಯೋ ಸನ್ತತೀ"ತಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹದಯವತ್ಥುಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸಾಯತನಾನಿ ಪಞ್ಚದಸ ಸುಖುಮರೂಪಾನೀತಿ ಏವಂ **ರೂಪಕಣ್ಡಪಾಳಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ೬೬೬) ಆಗತಾ। **ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ** ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವತೋ ರೂಪಭಾಗಾ। **ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ** ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಕಲಾಪಭಾವೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋ ರೂಪಕಲಾಪಾ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ** ಚ ಅಂಸಾ ಅವಯವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಟ್ಠನ್ತಿ** ವಾ ಸರೀರಂ, ತಸ್ಸ ಅಂಸಾ ಕೇಸಾದಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅವಯವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವಿಯ **ಕೋಟ್ಠಾಸಾ।**

ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। ತತ್ಥ **ರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ರೂಪಂ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಞಾಣೇನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ। **ಅರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾತಿ** ತಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇ ವೇದನಾದಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ ಅರೂಪನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ। **ರೂಪಾರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪುನ ತತ್ಥ ಯಂ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ, ತಂ ರೂಪಂ। ತದಞ್ಞಂ ಅರೂಪಂ। ಉಭಯವಿನಿಮುತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾತಿ ಏವಂ ರೂಪಾರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। ತದುಭಯಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸಪಚ್ಚಯನ್ತಿ **ಪಚ್ಚಯಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ,** ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಯೋ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಾದಿಕ್ಕಮೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ನ ವಡ್ಢತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಸೋತಾಯತನಂ, ಘಾನಾಯತನಂ, ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ, ಕಾಯಾಯತನಂ, ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಕಮ್ಮವಸೇನ; ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ, ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಚಿತ್ತವಸೇನಾತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ಸದ್ದಾಯತನಮೇಕಂ ಉತುಚಿತ್ತವಸೇನ **ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ರೂಪಸ್ಸ ಲಹುತಾ, ಮುದುತಾ, ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರವಸೇನ **ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ರೂಪಾಯತನಂ, ಗನ್ಧಾಯತನಂ, ರಸಾಯತನಂ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ, ಆಕಾಸಧಾತು, ಆಪೋಧಾತು, ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಕಮ್ಮವಸೇನ **ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ಉಪಚಯೋ, ಸನ್ತತಿ, ಜರತಾ, ರೂಪಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚತಾತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ **ನ ಕುತೋಚಿ ಸಮುಟ್ಠಾತೀತಿ ನ ಜಾನಾತಿ। ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ರೂಪಂ ಅಜಾನನ್ತೋ**ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಗಣನತೋ ರೂಪಂ ಅಜಾನನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋತಿ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ದುಚ್ಚರಿತಕಮ್ಮಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋ, ಬಾಲೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲಸ್ಸ ಬಾಲಲಕ್ಖಣಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ ಹೋತಿ, ದುಬ್ಭಾಸಿತಭಾಸೀ, ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರೀ । ಇಮಾನಿ ಖೋ...ಪೇ॰... ಲಕ್ಖಣಾನೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩)। ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಸುಚರಿತಕಮ್ಮಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋ, ಪಣ್ಡಿತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಸುಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ ಹೋತಿ, ಸುಭಾಸಿತಭಾಸೀ, ಸುಕತಕಮ್ಮಕಾರೀ। ಇಮಾನಿ ಖೋ...ಪೇ॰... ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಾನೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩)। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಪಣ್ಡಿತಬಾಲಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ।

ಬಾಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತೇ ನ ಸೇವತೀತಿ ಯಂ ಬಾಲಪುಗ್ಗಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತಸೇವನಂ ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ನ ಕರೋತಿ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚ ಅಯಮಾದೀನವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನ **"ಬಾಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ಭಗವತಾ "ಇದಂ ವೋ ಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ಅನುಞ್ಞಾತಂ, ತದನುಲೋಮಞ್ಚೇ, ತಂ **ಕಪ್ಪಿಯಂ**। ಯಂ "ಇದಂ ವೋ ನ ಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತದನುಲೋಮಞ್ಚೇ, ತಂ **ಅಕಪ್ಪಿಯಂ**। ಯಂ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಂ, ತಂ **ಕುಸಲಂ,** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಂ **ಅಕುಸಲಂ**। ತದೇವ **ಸಾವಜ್ಜಂ,** ಕುಸಲಂ **ಅನವಜ್ಜಂ**। ಆಪತ್ತಿತೋ ಆದಿತೋ ದ್ವೇ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ **ಗರುಕಂ,** ತದಞ್ಞಂ **ಲಹುಕಂ**। ಧಮ್ಮತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ **ಗರುಕಂ,** ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ **ಲಹುಕಂ**। ಸಪ್ಪಟಿಕಾರಂ **ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ,** ಅಪ್ಪಟಿಕಾರಂ **ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ**। ಧಮ್ಮತಾನುಗತಂ **ಕಾರಣಂ,** ಇತರಂ **ಅಕಾರಣಂ**। **ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ**ತಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ, ಗರುಕ-ಲಹುಕಂ, ಸತೇಕಿಚ್ಛಾತೇಕಿಚ್ಛಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ, ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಂ, ಕಾರಣಾಕಾರಣಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಖನ್ಧಾದೀಸು ಅಕುಸಲತಾಯ ರೂಪಾರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಕುತೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಡ್ಢನಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ।

ಗೋವಣಸದಿಸೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ಆಸಾಟಿಕಾ ವಿಯಾತಿ **ಆಸಾಟಿಕಾ**ತಿ ಆಹ **"ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಂ ಆಸಾಟಿಕಂ ಅಹಾರೇತ್ವಾ"**ತಿ।

"ಗಣ್ಡೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೬; ೯.೧೫) ವಚನತೋ ಛಹಿ ವಣಮುಖೇಹಿ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಯೂಸೋ ಗಣ್ಡೋ ವಿಯ ಪಿಲೋತಿಕಾಖಣ್ಡೇನ ಛದ್ವಾರೇಹಿ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಕಿಲೇಸಾಸುಚಿ ಅತ್ತಭಾವವಣೋ ಸತಿಸಂವರೇನ ಪಿದಹಿತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಪನ ಏವಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಸೋ ಗೋಪಾಲಕೋ ವಣಂ ನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ಏವಂ ಸಂವರಂ ನ ಸಮ್ಪಾದೇತೀ"**ತಿ।

ಯಥಾ ಧೂಮೋ ಇನ್ಧನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಣ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ, ತಂ ತಂ ವಿವರಂ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಡಂಸಮಕಸಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಂ ವಿನೋದೇತಿ, ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ

ಧಮ್ಮದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಇನ್ಧನಭೂತಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸಣ್ಹಾ ಸುಖುಮಾ ತಂ ತಂ ಖನ್ಧನ್ತರಂ ಆಯತನನ್ತರಞ್ಚ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪೇತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಂ ವಿನೋದೇತಿ, ಞಾಣಗ್ಗಿಜಾಲಾಸಮುಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಧೂಮೋ ವಿಯಾತಿ **ಧೂಮೋತಿ** ಆಹ **"ಗೋಪಾಲಕೋ ಧೂಮಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಧೂಮಂ ನ ಕರೋತೀ"**ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬಾ ತದನುಚ್ಛವಿಕಾ ಧಮ್ಮಕಥಾ **ಉಪನಿಸಿನ್ನಕಕಥಾ**। ಕತಸ್ಸ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅನುಮೋದನಕಥಾ **ಅನುಮೋದನಾ**। **ತತೋತಿ** ಧಮ್ಮಕಥಾದೀನಂ ಅಕರಣತೋ। **"ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಗುಣವಾತಿ ನ ಜಾನನ್ತೀ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಅತ್ತನೋ ಜಾನಾಪನತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಕಥಾದಿ ನ ಕಾತಬ್ಬಮೇವಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನ ಕಾತಬ್ಬಮೇವ, ಸುದ್ಧಾಸಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ತಸ್ಸ ಗುಣಜಾನನಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

> "ನಾಭಾಸಮಾನಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಮಿಸ್ಸಂ ಬಾಲೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತಂ।
> ಭಾಸಯೇ ಜೋತಯೇ ಧಮ್ಮಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಇಸಿನಂ ಧಜ"ನ್ತಿ॥

ತರನ್ತಿ ಓತರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ತಿತ್ಥಂ,** ನದಿತಳಾಕಾದೀನಂ ನಹಾನಪಾನಾದಿಅತ್ಥಂ ಓತರಣಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾ ಪನ ತಂ ಉದಕೇನ ಓತಿಣ್ಣಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರಮಲಂ ಪವಾಹೇತಿ, ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಂ ಓತಿಣ್ಣಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮೋದಕೇನ ಚಿತ್ತಮಲಂ ಪವಾಹೇನ್ತಿ, ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇನ್ತಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ತಿತ್ಥಂ ವಿಯಾತಿ **ತಿತ್ಥಂ**। ತೇನಾಹ **"ತಿತ್ಥಭೂತೇ ಬಹುಸ್ಸುತಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕಥಂ ರೋಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ, ಭನ್ತೇ, ಇದಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಕಥಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ರೋಪೇತಬ್ಬೋ, ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋ ಜಾತೋ। "ನಿರೂಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ನಿರೂಪೇತಬ್ಬಂ ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ ಕಥಮೇತ್ಥ ನಿರೂಳ್ಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಸ್ಸ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋತಿ** ಸದ್ದತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ। **ಪಾಳಿ ಕಿಂ ವದತೀತಿ** ಭಾವತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಅತ್ಥೋ ಕಿಂ ದೀಪೇತೀತಿ** ಭಾವತ್ಥಂ ವಾ? ಸಙ್ಕೇತತ್ಥಂ ವಾ। **ನ ಪರಿಪುಚ್ಛತೀತಿ** ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಚ್ಛಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಪರಿಪಞ್ಹತೀತಿ** ಪರಿ ಪರಿ ಅತ್ತನೋ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಂ ನ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ನ ವಿಭಾವೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಜಾನಾಪೇತೀ"**ತಿ। **ತೇತಿ** ಬಹುಸ್ಸುತಭಿಕ್ಖೂ। ವಿವರಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥನನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಾಜೇತ್ವಾ ನ ದೇಸೇನ್ತೀ"**ತಿ। **ಅನುತ್ತಾನೀಕತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟೀಕತಂ ಗುಯ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ। **ನ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಸಿನೇರುಪಾದಮೂಲೇ ವಾಲಿಕಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವಿಯ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರೋದಕಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಉತ್ತಾನಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ।

ಏವಂ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಾ "ತಿತ್ಥ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಪರಿಯಾಯತೋ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಧಮ್ಮಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ "ತಿತ್ಥ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ತರನ್ತಿ ಓತರನ್ತಿ ಏತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ತಳಾಕನ್ತಿ "ತಿತ್ಥ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ ಸುಮೇಧಭೂತೋ -

> "ಏವಂ ಕಿಲೇಸಮಲಧೋವಂ, ವಿಜ್ಜನ್ತೇ ಅಮತನ್ತಳೇ।
> ನ ಗವೇಸತಿ ತಂ ತಳಾಕಂ, ನ ದೋಸೋ ಅಮತನ್ತಳೇ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೪) -

ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೋತರಣತಿತ್ಥಭೂತಸ್ಸ ಓತರಣಾಕಾರಂ ಅಜಾನನ್ತೋ **"ಧಮ್ಮತಿತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಪೀತಾಪೀತನ್ತಿ ಗೋಗಣೇ ಪೀತಂ ಅಪೀತಞ್ಚ ಗೋರೂಪಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ನ ವಿನ್ದತಿ। ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಹಿ **"ನ ಲಭತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। **"ಆನಿಸಂಸಂ ನ ವಿನ್ದತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಿನ್ದನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಗ್ಗಂ ಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಯಂ ಲೋಕುತ್ತರೋತಿ ಪದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅರಿಯ"**ನ್ತಿ। ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ। ಅರಿಯಸದ್ದೋ ವಾ ನಿದ್ದೋಸಪರಿಯಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕ**ನ್ತಿ ಚ ವಿಸುಂ ಏಕಜ್ಝಞ್ಚ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬಂ,

ಅಟ್ಠಙ್ಗತಾ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಚ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಙ್ಗಸ್ಸಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇತಿಆದೀಸು ಅವಿಸೇಸೇನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಲೋಕಿಯಾ, ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಏವಂ **"ಇಮೇ ಲೋಕಿಯಾ, ಇಮೇ ಲೋಕುತ್ತರಾ"ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ**।

ಅನವಸೇಸಂ ದುಹತೀತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಮತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದಾಯಕೇ ಸದ್ಧಾಹಾನಿಯಾ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯಹಾನಿಯಾ ಅನವಸೇಸಂ ದುಹತಿ। ವಾಚಾಯ ಅಭಿಹಾರೋ **ವಾಚಾಭಿಹಾರೋ**। ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಭಿಹಾರೋ **ಪಚ್ಚಯಾಭಿಹಾರೋ**।

"ಇಮೇ ಅಮ್ಹೇಸು ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ನ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಸು ಪಿತುಪೇಮಸ್ಸ ಅನುಪಟ್ಠಾಪನತೋ, ತೇನ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವತಾಭಾವದೀಪನೇನ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸ ಅಭಾಜನಭಾವಂ, ತೇನ ಥೇರಾನಂ ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಾಭಾವಂ। ನ ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಾಸನೇ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಅನನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನಿರತ್ಥಕಂ ವಾ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ನವಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮಕಥಾಬನ್ಧ**ನ್ತಿ ಪವೇಣಿಆಗತಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಧಮ್ಮಕಥಾಮಗ್ಗಂ। ಸಚ್ಚಸತ್ತಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುಞ್ಞತಾದೀಪನಂ **ಗುಳ್ಹಗನ್ಥಂ**। **ವುತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನಾ**ತಿ "ನ ರೂಪಞ್ಞೂ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅಗ್ಗಹಣವಸೇನ। **ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ "ರೂಪಞ್ಞೂ ಹೋತೀತಿ ಗಣನತೋ ವಾ ವಣ್ಣತೋ ವಾ ರೂಪಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ತಸ್ಸ ಗೋಗಣೋಪಿ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಪಞ್ಚಗೋರಸಪರಿಭೋಗತೋಪಿ ನ ಪರಿಬಾಹಿರೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ಗೋಪಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಏಕಾದಸಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಅನುತ್ತಾನತ್ಥಪದವಣ್ಣನಾ।

ನಿಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರನ್ತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಂ। **ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಮತ್ತೋ**ತಿ ಥೋಕಂ ಊನಭಾವತೋ ಮತ್ತಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। **ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸಾರ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಅಙ್ಗುತ್ತರಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಮೇವ ಅನುನಿಗಮವಸೇನ ವದತಿ। ಅಥ ವಾ **ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸಾರ**ನ್ತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಅತ್ಥಸಾರಂ। ತೇನೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಅಙ್ಗುತ್ತರಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಅತ್ಥಸಾರಂ ಆದಾಯ ಇಮಂ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸೇಸಮಹಾನಿಕಾಯಾನಮ್ಪಿ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸು ಇಧ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಖಮಂ ಅತ್ಥಸಾರಂ ಆದಾಯ ಏವಮಕಾಸಿನ್ತಿ। **ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ "ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನಂ ಸಮಯಂ ಪಕಾಸಯನ್ತೀ, ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನಂ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸಾರಂ ಆದಾಯಾ"ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞೇನ। **ಹೋತು ಸಬ್ಬೋ ಸುಖೀ ಲೋಕೋ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಿಭಾಗೋ ಸಬ್ಬೋ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಯಥಾರಹಂ

ಬೋಧಿತ್ತಯಾಧಿಗಮವಸೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖೇನ ಸುಖೀ ಸುಖಿತೋ ಹೋತೂತಿ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಸುಖಾಧಿಗಮಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಂ ಪರಿಣಾಮೇತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮತ್ತಾವ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಣ್ಣನಾ ಅಯಂ।
ವೀಸತಿಯಾ ಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಗನ್ಥೇಹಿ ಪರಿಮಾಣತೋ॥

ಪೋರಾಣಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗ-ಸಾರಮೇತ್ಥ ಯತೋ ಠಿತಂ।
ತಸ್ಮಾ **ಸಾರತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾ,** ಇತಿ ನಾಮೇನ ವಿಸ್ಸುತಾ॥

ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ ನರಿನ್ದೇನ, ಸೋಹಂ **ಪರಕ್ಕಮಬಾಹುನಾ**।
ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಕಾಮೇನ, ಸಾಸನುಜ್ಜೋತಕಾರಿನಾ॥

ತೇನೇವ ಕಾರಿತೇ ರಮ್ಮೇ, ಪಾಸಾದಸತಮಣ್ಡಿತೇ।
ನಾನಾದುಮಗಣಾಕಿಣ್ಣೇ, ಭಾವನಾಭಿರತಾಲಯೇ॥

ಸೀತಲೂದಕಸಮ್ಪನ್ನೇ , ವಸಂ **ಜೇತವನೇ** ಇಮಂ।
ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಅಕಾಸಿಂ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಂ॥

ಯಂ ಸಿದ್ಧಂ ಇಮಿನಾ ಪುಞ್ಞಂ, ಯಂ ಚಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಮಯಾ।
ಏತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ, ದುತಿಯೇ ಅತ್ತಸಮ್ಭವೇ॥

ತಾವತಿಂಸೇ ಪಮೋದೇನ್ತೋ, ಸೀಲಾಚಾರಗುಣೇ ರತೋ।
ಅಲಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಕಾಮೇಸು, ಪತ್ವಾನ ಪಠಮಂ ಫಲಂ॥

ಅನ್ತಿಮೇ ಅತ್ತಭಾವಮ್ಹಿ, ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಂ ಮುನಿಪುಙ್ಗವಂ।
ಲೋಕಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಂ ನಾಥಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತೇ ರತಂ॥

ದಿಸ್ವಾನ ತಸ್ಸ ಧೀರಸ್ಸ, ಸುತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಂ।
ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಫಲಂ ಅಗ್ಗಂ, ಸೋಭೇಯ್ಯಂ ಜಿನಸಾಸನಂ॥

ಸದಾ ರಕ್ಖನ್ತು ರಾಜಾನೋ, ಧಮ್ಮೇನೇವ ಇಮಂ ಪಜಂ।
ನಿರತಾ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇಸು, ಜೋತೇನ್ತು ಜಿನಸಾಸನಂ॥

ಇಮೇ ಚ ಪಾಣಿನೋ ಸಬ್ಬೇ, ಸಬ್ಬದಾ ನಿರುಪದ್ದವಾ।
ನಿಚ್ಚಂ ಕಲ್ಯಾಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾ, ಪಪ್ಪೋನ್ತು ಅಮತಂ ಪದನ್ತಿ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।